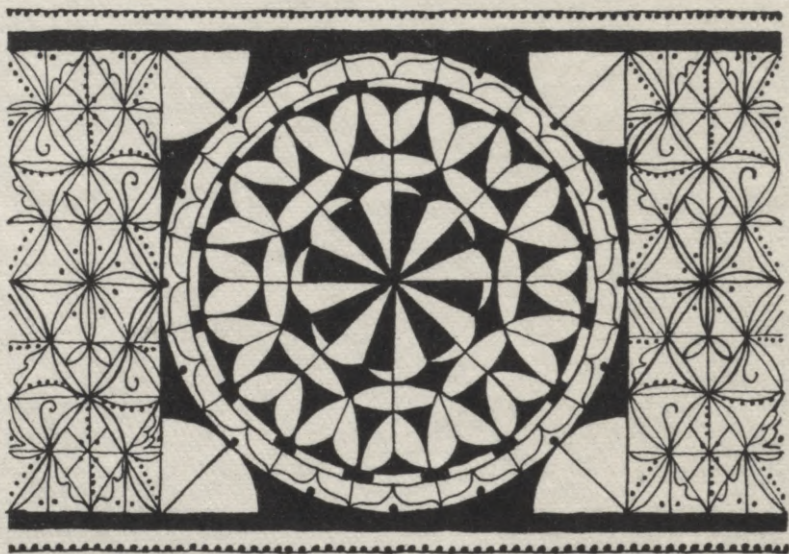

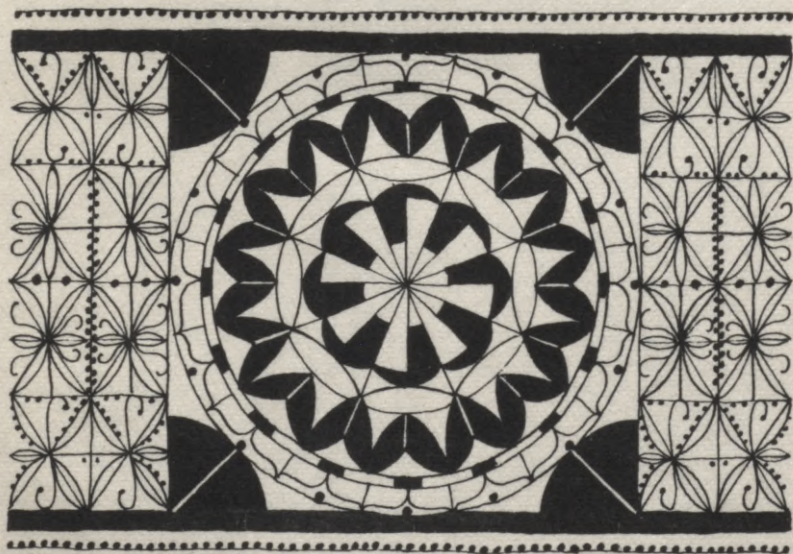
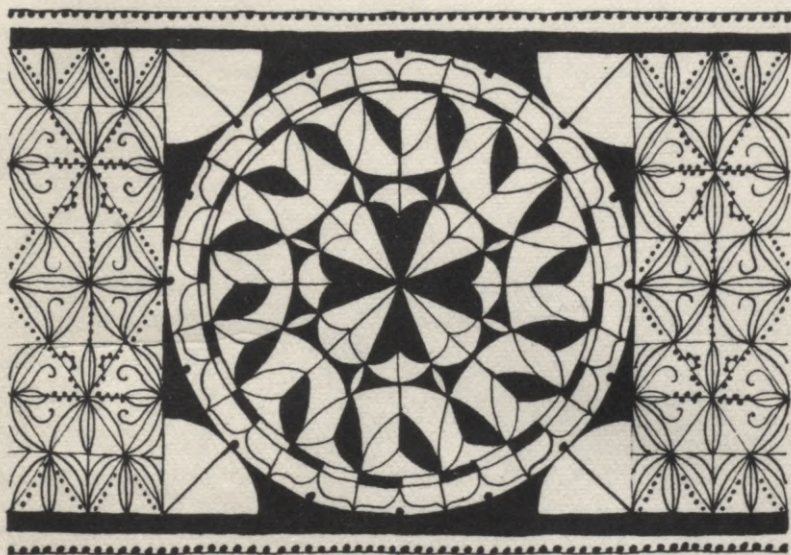
85-3
L-74

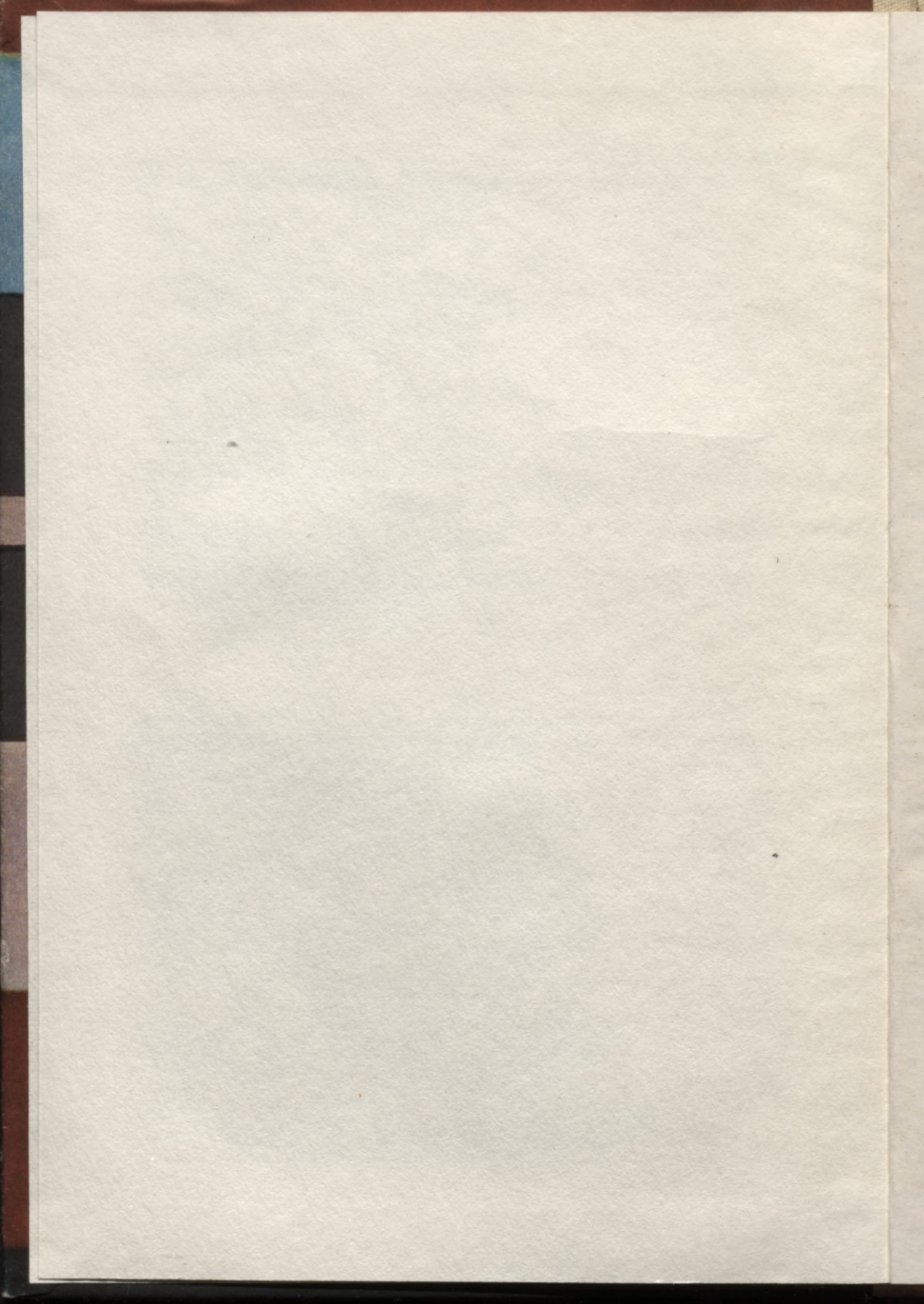

INDIĒŠU LITERATŪRA

INDIEŠU LITERATŪRA

L
81

85-3
74

L
84

INDIEŠU LITERATŪRA

vīssenākais posms

RIGA «ZVAIGZNE» 1985

84.5 In
In 143

LATVIJAS NACIONĀLĀ
BIBLIOTĒKA

85-8.088
0307022788

Sastādītājs Viktors Ivbulis
Atdzejotājs Vitauts Ļūdēns
Tulkotāja Guna Bērziņa
Māksliniece Māra Rikmane

Recenzenti Jānis Kalniņš un
Vilnis Zariņš

I $\frac{4703000000-016}{M802(11)-85}$ 118.84

© Sastādījums, priekšvārds,
ievads, tulkojums latviešu
valodā, komentāri, glosārijs,
mākslinieciskais noformējums;
«Zvaigzne», 1985

PRIEKŠVārds

Senā kultūras zeme Indija ir mums tāla un reizē tuva zeme, un mēs gribam to tuvāk iepazīt, vēl jo vairāk tadēļ, ka Indija ir draudzīga Padomju zemei, ka tā piekopj patiesu miera politiku, kas ir tik svarīga mūsu dienās, kad imperiālisms draud iedzīt pasauli kodolkara katastrofā.

Antoloģija «Indiešu literatūra» ir pirmais mēģinājums plašāk iepazīstināt lasītājus latviešu valodā ar indiešu literatūras pieminekļiem — darbiem, kam ir izcili nozīmīga vieta pasaules literatūrā.

Kā jau tas ar senajiem literatūras pieminekļiem parasts, tie ir saistīti ar attiecīgās tautas reliģiju. Kā tādi šie teksti satur reliģiskos uzskatus, bet reizē tie savdabīgā veidā atspoguļo sava laika dzīves realitāti, uzskatus par cilvēku dzīvi, par to, kas ir labs un kas ir ļauns, par to, kas ir godīgs un negodīgs, krietns un nekrietns. Tie satur liecības par to sūro atziņas ceļu, kas noiets, lai raudzītu izprast pasauli, Visumu, tā veidošanos un cilvēka lomu šai procesā.

Iepazīstot antoloģiju, mums paveras vesela savdabīga pasaules aina, svešāda un reizē arī cilvēciski tuva savos meklējumos, atzinumos un maldos. Latviski šie pasaules kultūrā nozīmīgie darbi pirmo reizi pārstāvēti tik plaši, ka rodas samērā skaidrs priekšstats par šo darbu raksturu un savdabību. Kopumā no šīs antoloģijas (par spīti tam, ka tās teksti saistīti ar kultu kalpiem un kultu vajadzībām) runā dziļa cilvēcība, garīgs cildenums, gadu tūkstošus veca dzīves gudrība. Uzskatu, ka ikvienai kultūras tautai savā valodā jātulko un jāizdod indiešu senā literatūra un ir labi un apsveicami, ka tagad latviešu kultūrā šai ziņā sperts pirmais solis.

Jānis Kalniņš

IEVADS

Pirms apmēram 3500 gadiem ziemeļrietumu Indijā sāka ielplūst gaišās ādas krāsas indoeiropiešu ciltis — t. s. āriji. Šie ļaudis bija pusnomadi lopkopji. Lielisko karotāju kaujasrati (*ratha*) sēja bailes tumšādaino vietējo iedzīvotāju vidū un ļāva ārijiem līdz ar zirgu, govju un aitu bariem iespiesties aizvien tālāk uz austrumiem pa auglīgo, bet tad vēl mežiem apaugušo Gangas ieleju.

Joprojām rada izbrīnu tas, ka āriji spēja kļūt par senseniem laikiem tik augsti attīstītas literatūras sacerētājiem. Vēl mūsu gadsimta sākumā neviens nešaubījās, ka viņi vieni paši bija Indijas vissenākās kultūras radītāji. Taču kopš divdesmitajiem gadiem, kad indiešu arheologs R. D. Banerdži pie nelielā ciemata Mohendžodaras atklāja nezināmas, ļoti senas civilizācijas pēdas, dažādu valstu indologi aizvien vairāk runā par to, ka senindiešu literatūra un reliģija bija ienācēju un vietējo iedzīvotāju dzīves pieredzes sintēzes rezultāts. Vēlāk tā sauktās Mohendžodaras un Harapas kultūras pieminekļi tika atrasti plašā teritorijā, kura no Indas vidusteces (tagadējā Pakistānā) aizsniedzās gandrīz līdz Ziemeļpendžabai, t. i., vietai, pār kuru dārdēja kareivīgo āriju kaujasrati.

Indijai, Pakistānai un Bānglādešai trūkst līdzekļu plašai savas pagātnes izpētei, tādēļ šis darbs tiek veikts nesistemātiski un ļoti bieži ar amerikāņu, angļu u. c. valstu arheologu spēkiem un līdzekļiem. Bet jādara vēl ļoti daudz. Līdz šim nav pat atšifrēta Mohendžodaras un Harapas (nosaukumi doti pēc tagadējiem vietvārdiem) rakstība, kaut gan zinātnieki (arī padomju) jau daudzkārt solījuši, ka tas notikšot pavisam drīz. Nav īstas skaidrības par to, kādēļ pagrīma tiem laikiem augsti attīstītas pilsētas ar vairākiem simttūkstošiem iedzīvotāju, izvērstu amatniecību un plašiem tirdzniecības sakariem. Šī kultūra uzplauka ap trešā gadu tūkstoša vidū pirms mūsu ēras vai nedaudz vēlāk un izzuda dažus gadsimtus pirms tam, kad āriji sāka iekarot subkontinentu. Kas notika šinī starplaikā?

Uzskata, ka Mohendžodaras un Harapas ļaudis bija tagadējo Indijas dravīdu tautu — tamilu, telugu, kannadu, malajalamu — priekšteči. Taču šī doma nebūt nav neapgāzami pierādīta. Dravīdi antropoloģiski lielākoties ir eiropeīdi, kaut arī ar patumšu ādas krāsu un valodām, kurām nav nekā kopīga ar indoeiropiešu valodām. Daudzi etnogrāfi uzskata, ka dažu tagadējo Indijas cilšu priekšteči dzīvojuši Indijā jau pirms dravīdiem, kaut arī tagad viņi bieži vien runā valodās, kuras līdzīgas dravīdu valodām. Varbūt viņi — visnabadzīgākā un visatpalikušākā «Indijas ļaužu okeāna» (kā teicis R. Tagore) daļa, kalnu un mežu iemītnieki, vissliktāk atalgotie laukstrādnieki un vispār fiziska darba cilvēki — ir lep-nās Mohendžodaras un Harapas kultūras pēcteči? Kā tumšādainie Centrālās Indijas cilšu ļaudis bhili tikuši pie indoeiropiešu izcelsmes valodas? Tie ir jautājumi, kas joprojām ir bez atbildes.

Dīvaini, ka samērā viegli pieejamā Indija ir maz apgūta. Tas liekas jo dīvaināk, ja ņem vērā, ka jau Herders šo zemi sauca par «cilvēces civilizācijas šūpuli», ka kopš 18. gs. beigām senindiešu literatūra Eiropā kļuva plaši pazīstama un interese par Indiju kopš tā laika allaž bijusi ļoti dziļa un noturīga. Kādēļ angļu arheologus, kuriem ir lieli nopelni Vidējo Austrumu, t. i., Indijas kaimiņzemju, kultūru izpētē, tik maz interesēja vissvarīgākā Lielbritānijas kolonija, zeme, kurā svešinieks varēja cerēt drīzāk uz vienaldzību nekā uz naidīgumu?

Jau sensenos laikos priesteri un valdnieki radīja netaisnīgo sociālo institūtu — *kastu*¹ sistēmu, kura saglabājusies līdz mūsu dienām un kuras virsuzdevums ir turēt paklausībā zemākos un apspiestākos slāņus. Taču verdzība nebija plaši izplatīta. Nav arī dzirdēts, ka Senās Indijas vēsturē būtu bijis organizēts karagājieni pret kaimiņu tautām reliģijas aizstāvēšanas un izplatīšanas vārdā.

Cik gan tautu — iekarotāju un ieceļotāju — gadsimtu gaitā plūdušas uz Indiju! 2. gs. beigās p. m. ē. Indija asimilēja Vidusāzijas saku pulkus. Vēl pēc pāris gadsimtiem viņiem pievienojās tiem radniecīgie kušāni. 5. gs. no tās pašas Vidusāzijas uz dienvidiem devās t. s. «baltie huņņi». Sākot ar 8. gs., Indijā ienāca arābi un sāka izplatīties islams. Vēlāk ieceļotāji kļuva par iekarotājiem, arābiem pievienojās tjurki, afgāņi u. c. tautas, veidojot plašas musulmaņu kopienas visās zemes malās. Indiju par savu dzimteni nepadarīja tikai angļi, un tagad viņi tur nemaz nedzīvo.

Jo tālāk ārīji virzījās uz austrumiem un dienvidiem, jo vairāk viņi sajaucās ar vietējiem iedzīvotājiem un ieguva tumšāku ādas

---

¹ Seit un arī tālāk *kursivā* iespiesti tie vārdi, kuru skaidrojums atrodams grāmatas beigās ievietotajā glosārijā. (Red.)

krāsu. Jaunākie pētījumi rāda, ka jau «*Rigvēdā*» atspoguļotas arīju reliģijai un viņu pasaules skatījumam svešādas ietekmes, pārņemti vārdi no Indijas pirmiedzīvotāju valodām. Par ārijiem un vissenāko Indijas vēstures periodu vispār mēs zinātu gauži maz, ja tie nebūtu radījuši unikālus literatūras sacerējumus, kuri ļauj mums spriest par viņu, kā arī pārējo radniecīgo tautu, t. i., irāņu, baltu, slāvu, ģermāņu, romāņu u. c., tālo pagātņi.

Kaut arī senindiešu literatūras hronoloģija ir nepārtrauktu zinātnisku strīdu objekts, nav šaubu, ka vissenākais un vissvarīgākais piemineklis ir «*Rigvēda*», kurā apkopotas himnas dažādiem dieviem. Vecākās himnas sacerētas apm. 15.—14. gs. pirms mūsu ēras. «*Sāmavēda*» — himnu melodiju pieraksti — ir jaunāka, un tai ir mazāka patstāvīga nozīme tādēļ, ka 1474 dziedājumu teksti (no 1549) pārņemti no «*Rigvēdas*». Lielā mērā «*Rigvēdu*» dublē arī trešā *samhita* (himnu apkopojums) — «*Jadžurvēda*», kurā iekļauti upurēšanas rituālam veltīti sacerējumi. Īpaša nozīme ir «*Atharvavēdai*» — buramo vārdu krājumam. Tās 731 sacerējumi ir vēlāki un tikai ļoti nosacīti var tikt nosaukti par himnām. «*Atharvavēda*» ir vistuvāk vienkāršo ļaužu mentalitātei, un par *vēdu* tā atzīta tikai pāris gadsimtus pēc parādīšanās. Reizē ar jaunākajām *vēdām*, t. i., pirmā gadu tūkstoša beigās p. m. ē., radās *brāhmanas*,¹ kas skaidro *vēdu* himnas. Dažus gadsimtus vēlāk tajās tika iekļauti reliģiski filozofiski sacerējumi — vecākās *upanišadas* un *āranjakas*, kuras, no vienas puses, turpina vēdisko tradīciju, no otras — piestrāvo to ar jaunām idejām. Visa šī plašā un stingri kanonizētā hinduisma svētā literatūra skaitās šruti, resp., no dieviem noklausīta. Pie nekanoniskās vēdiskās literatūras, pirmkārt, pieder t. s. vēdanga («*vēdu* sastāvdaļa»), kas radusies 5.—2. gs. p. m. ē. Tajā ietilpst rituāla pamācības, fonētika, gramatika, etimoloģija, prosodija (mācība par ritmu) un astronomija. Ne visas vēdangas *sūtras* (īsi, precīzi formulējumi) nonākušas līdz mums, taču skaidrs, ka īpaši dziļi un pamatīgi ir izstrādāta sanskrita gramatika un fonētika.

Acīmredzot svarīgākā visas (vai gandrīz visas) šīs literatūras īpatnība ir tās reliģiskais, sakrālais raksturs. Pirmās trīs *vēdas* ir domātas tieši rituāla vajadzībām un tiek uzskatītas par tik

---

¹ Sajā grāmatā lietoti vairāki vienāda vai līdzīga skanējuma vārdi, kuriem ir dažāda nozīme:

brahmanis (jeb *bramins*) — pie priesteru (augstākās) *kastas* piederīgais; *brāhmana* — noteikts vēdiskās literatūras veids;

Brahmans (jeb *Brahma*) — *upanišadu* Augstākā objektīvā realitāte;

Brahma — mūsdienu hinduisma augstākās dievu trijotnes loceklis līdz ar *Sivu* un *Višnu*. (Aut.)

svētām, ka pat tad, kad parādījās indiešu raksti (ne vēlāk kā 4.—3. gs. p. m. ē.), priesteri tās līdz ar pārējo vēdisko literatūru turpināja mācīties no galvas un dara to vēl šobaltdien — vārdu pa vārdam, zilbi pa zilbei, ievērojot visas senās valodas, t. s. vēdiskā sanskrita, īpatnības un intonācijas. Zinātnieki nešaubās, ka vismaz «*Rigvēda*» tādējādi nonākusi līdz mums cauri gadu tūkstošiem bez būtiskām izmaiņām. Jau al Biruni 11. gs. konstatēja, ka indieši daudz vairāk uzticas atmiņai nekā pierakstītajam, kurš var kaut ko pielikt no sevis vai atmest. Vēdiskā literatūra sevī koncentrēja visas tā laika cilvēka zināšanas un tai pašā laikā kalpoja tīri reliģiskiem mērķiem. Šīs literatūras pārzināšana *brahmaņiem* kā priesteriem un *kastai* deva milzu varu, kuru viņi centās nostiprināt visiem līdzekļiem, pašu sacerētajos darbos sevi pasludinot par dieviem zemes virsū. Augstāko triju *kastu* piederīgajiem — *brahmaņiem*, *kšatrijiem* (valdniekiem un karavīriem) un *vaišjām* (tirgotājiem, amatniekiem, pārtikušajiem lopkopjiem un zemkopjiem) bija tiesības izmantot *vēdas*. Turpretim *šūdrām*, kuri apkalpoja trīs augstākās *kastas*, par *vēdu* noklausīšanos, atkārtošānu un iegaumēšanu draudēja bargs sods.

Pateicoties *brahmaņu* priesteru lieliskajai atmiņai, mēs, šķiet, varam izlasīt daudz vairāk seno sacerējumu, nekā varētu tad, ja tie būtu uzticēti Indijā izplatītajiem neizturīgajiem pierakstīšanas materiāliem — žāvētajām palmu lapām un koku mizām. Nav brīnums, ka gandrīz visi vecākie rokraksti datējami ar 14. gs., kaut arī tie dažkārt pierakstīti uz koka plāksnītēm vai keramikas un vara platēm. Tomēr paļaušanās tikai uz atmiņu novedusi pie tā, ka daudz kas no mazāk izplatītajiem tekstiem gājis bojā, jo daži no tiem bija tādi, kurus skolotājs savā dzīves laikā drikstēja nodot tikai vienam vienīgam, pilnīgi uzticamam un padevīgam skolniekam. Šāds zināšanu nodošanas paņēmieni prasīja laiku. «*Rigvēda*», piemēram, aizņem ap trim vidēja lieluma sējumiem. Cik gadu ir vajadzīgs, lai to precīzi iemācītos?!

Indiešu literatūra, ieskaitot vissenāko, ir daudzu literatūru kopprodukts, kuras attīstījušās, nostiprinājušās vai zaudējušās savu autoritāti reizē ar attiecīgām nacionālām kopībām. Lai gan par «*Rigvēdas*» sacerētājiem uzskata ārijus, nebūt nevar apgalvot, ka tos nav ietekmējusi Indijas pirmiedzīvotāju reliģija un pasaules skatījums.

Ir skaidrs, ka kultūra Senajā Indijā vismaz līdz 10.—11. gs., kad sāka parādīties sacerējumi vairumā tagadējo Indijas tautu valodu (izņemot seno tamilu valodu, kura attīstījās patstāvīgi, un nedaudzas citas), koncentrējās ap sanskritu. Tanī radīta visa vēdiskā literatūra, liela daļa budisma sacerējumu, milzu eposi «*Mahābhārata*» un «*Rāmājana*», dažnedažādi likumu krājumi

(tiesa gan, vēdiskais sanskrits stipri atšķiras no t. s. episkā sanskrita). Vēlākajā klasiskajā sanskritā rakstījuši Senās Indijas kultūras augstākā uzplaukuma laikmeta rakstnieki Kālidāsa, Bhartrihari, Sudraka, Dandins un daudzi citi. Ārkārtīgi lielais sanskrita literatūras apjoms un tās plašā izplatība nekādā ziņā neļauj sanskritu uzskatīt tikai par kultūras darbinieku elites valodu, kā dažkārt domā.

Tas, ka sanskrits, izrādījās, pieder pie tās pašas valodu saimes kā sengrieķu, senslāvu, sengermāņu un citas valodas un ir turklāt ļoti sens, kalpoja par stimulu salīdzinošās lingvistikas, salīdzinošās mitoloģijas, salīdzinošās folkloristikas attīstībai. Sanskrita plašā studēšana Eiropā, sākot ar 19. gs. sākumu, negaidīti izraisīja lielu interesi par baltiem, jo atklājās, ka no visām mūsdienu indoeiropiešu valodām lietuviešu un latviešu valodai ir visvairāk līdzības ar sanskritu.

Arī mūsu laikos sanskritu Indijā nekādā gadījumā nevar uzskatīt par mirušu valodu, kāda ir kādreiz tik ļoti iespaidīgā latīņu valoda. Sanskrita izplatība joprojām ir viens no svarīgākajiem faktoriem, kas palīdz sevi apzināties par vienotu nāciju daudzās valodās runājošai tautai. Sanskrits ir bagātinājis un bagātina ar savu leksiku visas Indijas valodas. Tas kalpo par neizsmeļamu tēlu un sižetu avotu rakstniecībai. Bez *vēdu* lasījumiem nav iespējama nevienu hindu reliģiskā ceremonija. Sanskrita literatūra — nereti mitoloģiskā formā — sniedz bagātīgu informāciju par seno pagātni. Sanskritu kā valodu dzīvu uztur ne tikai cieņa pret to, bet arī plašais lietojums. Pietiek kaut reizi paklausīties pa radio «Mahābhāratas» fragmentu lasījumus, lai saprastu, cik diža valoda ir sanskrits, kaut arī tā nekad nav bijusi sarunu un ikdienas valoda nevienai plašai ļaužu grupai. Tomēr daudzās ģimenēs sanskrits ir arī dzimtā valoda. Punas pilsētā ik dienas iznāk laikraksts «Sanskrits», dažādās vietās tiek izdoti pāri par desmit žurnālu. Sanskritā joprojām tiek sacerētas un uzvestas lugas, notiek disputi par reliģiski filozofiskām problēmām.

Tā kā vēdiskajai literatūrai piedēvēja dievišķu izcelsmi, ticīgos nenodarbināja domas par to, kas varētu būt tās autori un kad tā radusies. Faktu nepietiekamība neļauj arī literatūrzinātniekiem nonākt pie drošiem secinājumiem. Visu senindiešu pirmsbudisma laikmeta literatūras pieminekļu tapšanas laiks tiek noteikts aptuveni, balstoties uz valodas īpatnībām un dažādām zināmām vēsturiskām reālijām. Mēs varam tikai prāt par to, kādēļ senie indieši nav bijuši labi vēsturnieki un kas viņiem arī vēlākos laikos licis pievērst gandrīz visu uzmanību sacerējumam un nelikties zinis par tā autoru. Arī paši rakstnieki, šķiet, gribējuši, lai par viņiem paliktu pēc iespējas mazāk ziņu, jo sacerējumā savu uz-

vārdu parasti nosaukuši bez priekšvārda, nav minējuši dzīves vietu, sabiedrisko stāvokli. Tādēļ pat par pazīstamiem 5.—15. gs. dzejniekiem mums parasti ir maz datu.

Indiešu literatūra nepārtraukti attīstījusies, bagātinājusies ar jaunām domām, ar jauniem izteiksmes līdzekļiem, uzņēmusi sevi citu tautu gudrību, tomēr saglabājusi daudz vairāk senatnes gara nekā citas. To nosaka vienu un to pašu kultūras elementu pārmantojamība, reliģija, kuras loma indiešu vairuma dzīvē joprojām ir liela un kuras saknes iesniedzas tajā tumšajā pagātnē, kad āriji, karodami ar pirmiedzīvotājiem, cīnīdamies ar čūskām un plēsīgiem zvēriem, līzdami līdumus lopu ganībām un vēlāk arī laukiem, aizvien dziļāk iespiedās Indijas subkontinentā.

Absolūti unikāls to laiku liecinieks ir «*Rigvēda*», kura, Rabin-dranata Tagores vārdiem runājot, «ir poētisks testaments tam, ar kādu godbijību ļaudis kolektīvi reagē uz eksistences brīnumu. Viņu vienkāršā ticība piešķīra dievišķīgu ikvienam dabas elementam un spēkam. Taču tā bija droša un dzīvespriecīga ticība, kurā noslēpumainības gars tikai piešķīra burvīgu dzīvei.»

«*Rigvēda*», protams, nav viendabīgs sacerējums. Tās 1028 himnas radušās vismaz piecu sešu gadsimtu ilgā laikā. Visvecākās no desmit grāmatām, kuras tiek sauktas par *mandalām* (cikliem), ir II—VII. Katra no tām tiek piedēvēta kādai gudro (*riši*) dzimtai, kura tad acīmredzot visvairāk rūpējusies par attiecīgās *mandalas* precīzu saglabāšanu. Kaut arī «*Rigvēda*» ir himnas dažādiem dieviem, ne visām tām ir reliģisks raksturs. Grūti, piemēram, nosaukt par lūgšanu sacerējumu, kurā par savu ļauno likteni sūdzas cilvēks, kuru pārņēmis kauliņu spēles azarts (IX, 112). Ir pat himnas, kurās tiek apšaubīts, ka dievi radījuši šo pasauli. Taču visumā «*Rigvēda*», tāpat kā cita vissenākā senindiešu literatūra, ir sacerēta ar mērķi slavināt dievu spēku un varoņdarbus un izlūgties viņu labvēlību.

Cilvēka un dievu attiecības «*Rigvēdā*» būtiski neatšķiras no senpersiešu «*Avestā*» un sengrieķu literatūrā attēlotajām. Pētnieki atrod paralēles starp senindiešu un citu seno tautu dievībām. Taču vienu nevar nepamanīt, lasot un pārļausot «*Rigvēdas*» himnas: cilvēks tolaik tā nezemojās dievu priekšā (un droši vien arī valdnieku priekšā, kuru īpašības iemiesojās dievos) kā vēlākajos laikmetos. Neraugoties uz retajiem apgalvojumiem, ka cilvēks staigā tricēdams dievu priekšā, nevar sacīt, ka viņš jūt lielas bailes. Drīzāk var teikt, ka cilvēks pret dieviem izturas pēc kādā himnā formulēta principa: «Dod man, un es došu tev» («*Dehi me dadāmi te*»). Vai par to neliecina tādi nebūt ne pazemīgi vārdi: «Ak, Indra un Agni, mēs prasām govīs, zirgus, zeltu! Piešķir mums šos labumus!»

Indra un *Agni* ir visnozīmīgākie «*Rigvēdas*» panteona dievi. *Indra* pārvalda visu, kas atrodas starp zemi un debesīm¹, ir pērkona un negaisa dievs. «*Rigvēdas*» sacerētāji viņu iztēlojas kā skaistu un varenu milzi ar zeltainiem vai rudiem matiem un bārdū. Vēju dievs *Vāju* ir *Indras* kaujasratu vilcējs. Ar pērkonu bruņojies, ar *somas* dzērienu apreibinājies, dievu *Marutu* pavadīts, *Indra* dodas cīņā ar dēmoniņiem asuriem. Viņš ir uzvarējis arī kosmisko čūsku — dēmonu *Vritru* — un atrbrīvojis ūdeņus no ieslodzījuma. *Indra* cīnās ar dažādiem tumšiem spēkiem, kurus tolaik cilvēks uzskatīja par saviem un dievu ienaidniekiem. Viņš ir karotājs, tādēļ senie indoāriji griezās pie viņa ar lūgšanām palīdzēt gūt uzvaru arī pār pirmiedzīvotājiem — neticīgajiem *dāsju*. Taču *Indras* raksturs ir tikpat nepastāvīgs kā labumi, kurus no viņa var sagaidīt, — uzvara, slava, bagātība. Vēdiskā panteona valdnieks var saniknoties bez iemesla vai, *somu* sadzēries, nogalināt pats savu tēvu, sadragāt dievietes *Ušas* ratus, pavest zemes sievietes.

Starp zemes dievībām neapšaubāmi autoritatīvākais ir uguns dievs *Agni*. Ar himnu viņam par godu sākas «*Rigvēda*» un visas *mandalas*, izņemot visjaunāko — desmito. Vienā no šādām himnām atrodam norādījumu uz tiešu uguns personifikāciju — dievs dzimst, kad berzē divus koka gabalus vienu pret otru. «Tikko nācis pasaulē, bērns aprij savus vecākus.» *Agni* brauc ratos, kurus velk zirgi viesuļi. Viņam ir ugunsarkani mati, iebrūna bārda, asi zobi, kuri aprij mežu tā, ka no tā nekas nepaliek pāri.

Agni, kuram veltītas pāris simtu himnu (vēl vairāk goda «*Rigvēda*» parāda tikai *Indram*), arī mūsdienu hinduismā tiek piesaukts daudzās un dažādās gadījumos. Bez viņa nevar notikt nevienu upurēšanas ceremonija (jau vissenākajā indiešu literatūras pieminekļi tās iziet tālu ārpus konkrēti cilvēciskiem mērķiem un iegūst tāda akta nozīmi, kurš spēj iespaidot Visuma likumsakarību izpausmi). *Agni* ir arī mājas dzīves aizbildnis. Ne velti vēl šodien līgavainis apved savu meiteni ap uguni, pirms stājas laulībā. *Agni* aizdzen arī jaunos garus un līdz ar dievieti *Sarasvatī*, kuras loma «*Rigvēdā*» visai pieticīga, rūpējas par ģimenes labklājību, par pēcnācējiem.

Sastopam arī *Višnu*. Taču šeit viņā vēl grūti pazīt vēlāko hindu galveno dievu trijotnes locekli. Sevišķi bieži netiek pieminēts arī *Rudra*, kurš vēlāk pirmsāriju reliģisko kultu un ticējumu ietekmē pārvēršas par vareno *Šivu* — radītāju un postītāju. Bet

---

¹ Kopš «*Rigvēdas*» hindu mitoloģijā pastāv trīsdaļīgs Visums, kā dažkārt saka, trīs pasaules: debesis, zeme un telpa starp tām. (Aut.)

jau vēdiskajā periodā *Rudra* dusmās ir spējīgs visu sagraut. Šī dieva dabai atbilst arī viņa ārējais izskats — zvērādā tērpies mednieks ar zilganmelniem, mezglā savītiem matiem, bruņojies ar loku un bultām, kuras cilvēkam spēj atņest postu un slimības. Taču *Rudra*, ja vien viņu iežēlina, var kļūt arī par ārstētāju. Par viņu svarīgāka dievība «*Rigvēdā*» ir sengrieķu mitoloģiskajam Urānam līdzīgais *Varuna* — bargais, bet taisnīgais morāles likumu sargs, kurš, zeltā tērpies, sēž krāšņā tronī un spriež tiesu. No šī dieva nevar noslēpt neko, viņš visu redz un zina. *Varuna* īpaši stingri raugās, lai netiktu pārkāpts likumu likums — rita, kurš nosaka visas pasaules norises un cilvēku darbību. Saskaņā ar ritu *Varuna* liek spīdēt saulei, mēnesim un zvaigznēm, upēm ietecēt jūrā.

Tāpat kā daudzu citu tautu reliģijās, vēdiskie dievi veido zināmu hierarhiju, viņu attiecības atspoguļo cilvēku attiecības. Nebija ārijiem valstu un valdnieku — nav viņiem arī Zeva un Jupitera ekvivalenta. Visu dievu tēvs *Djaus* (sava veida Zevs vai Jupiters) ir bez reālas varas. Nav skaidri izteikta debess un elles jēdziena. Debesis pārstāv, piemēram, cilvēkiem labvēlīgie *Ašvini*, kuri zelta ratos parādās pirms saules lēkta. Taču *Indra* — visu dievu galva — neļauj *Ašviniem* pat piedalīties *somas* sagatavošanas un dzeršanas ceremonijā. Maiga dievība ir arī *Ušas* — Ausma. Viņai «*Rigvēdas*» sacerētāji veltījuši visizjustākās himnas. *Ušas* kā krāšņi tērpta jaunava skaistu zirgu vai govju vilktos ratos uzbrauc debesis un atver vārtus gaismai, modina dabu no miega, atklāj cilvēka skatam pasaules daili un liek atsākt ierastos darbus. Kaut gan *Ušas* nebija īsti varena dievība, senajam indiešiem tā likās īpaši mīla tādēļ, ka viņa izbeidz nakts valdīšanu ar visām tās šausmām — bailēm no ienaidnieka, zvēriem, čūskām, kukaiņiem un vēsuma, aizdzen cilvēku ienaidniekus — ļaunos garus rakšasus un pišācus, kuri kļīst apkārt pa naktīm.

Bez *Agni* un *Ušas* dabas parādības personificējas arī saules dievā *Sūrjā*, vēju dievā *Vāju*, upes dievā *Upas* u. c. Vairāki pazīstami indiešu indologi dažkārt nelabprāt piekrīt domai, ka «*Rigvēda*» liecina par daudzdievību. Balstīdamies uz vienā no himnām izteikto domu, ka «patiesība ir viena — gudrais to tikai sauc dažādos vārdos», viņi mēdz apgalvot, ka visi dievi ir viena Esamība. It kā cenzdamiem aizmirst, ka pastāv dievu hierarhija, himnu autori visiem tiem piešķir visaugstāko, visvarenāko un visizteiksmīgāko būtņu statusu, katru no tiem (vai vairākus uzreiz) uzrunā kā vienīgo noteicēju par cilvēku likteni. Ideja, ka viss esošais ir vienībā, vēlāk kļūst par ļoti svarīgu indiešu filozofijā. «*Rigvēdā*» tā jau samanāma arhaiskā, acīmredzot visiem senajiem ļaudīm piemītošā uzskata veidā, ka gandrīz katra lieta un parādība var

pāriet citā, ka tā nes sevī kādu dziļu jēgu, atrodas saistībā ar pārdabiskiem spēkiem. Jau vissenākajā indiešu literatūras pieminekļi cilvēks nedzīvo sev naidīgā apkārtējā pasaulē, bet ir ar to cieši saistīts. «Lai visas radības uz mani noraugās ar drauga acīm, un lai es noraugos uz visām parādībām ar drauga acīm.»

«*Rigvēdā*» ir 10—12 himnas, kuras nosacīti var saukt par filozofiskām. Vairākās no tām skarts jautājums par pasaules rašanos. Sākumā bija haoss. Dievi no tā izveidojuši trīssferu Visumu un to sastiprinājuši ar balstiem. Taču varam izlasīt arī šādu jautājumu: «Kam izdevies uzzināt un kas var pateikt, kā viss radies? Dievi par to vēlāki.»

«*Rigvēdā*» teikts, ka pēc nāves un bezsamaņas stāvoklī dvēsele cilvēka ķermenī pamet. Labdarīgu ļauzu dvēseles nāves valdnieks *Jama* nogādā debesīs, kur valda prieki un pārpilnība. Taču dieva tuvumā viņš nenokļūst. Grēcinieku dvēseles līdz ar demoniem nonāk bezdibēnī. Tikai netieši pieminēta varbūtība, ka dvēsele var iedzimt no jauna. Taču desmitajā *mandalā* jau minēts *kastu* dalījums, kaut arī himna vēl panākumus gan *brahmaņiem*, *kšatrijiem* un *vaišjām*, gan *šūdrām*. Plaši atzītais senindiešu literatūras pētnieks Krišna Čaitanja raksta: «Tumšās aizdomas, ka pasaules apburošā daile varbūt ir iluzora, kā mirāža parādās vēdiskajā kultūrā. Taču tas notiek ļoti vēlu. Bet šīs kultūras augšupejošajā fāzē «*Rigvēda*» saka: «Nav ko gaidīt uz citu pasauli. Mums jābūt laimīgiem šeit un tagad. Padari mūs par plašuma un laimes baudītājiem.»»

Tiesām, «*Rigvēdas*» himnas liecina par dzīvespriecīgu skatījumu uz dzīvi. Tās neidealizē ne cilvēkus, ne dievus, stāsta par seno āriju pasauli — kā viņi, mežu ielenkti, kuros mita vilki, laivas, mežacūkas, lāči u. c. zvēri, dzīvoja monogāmiskā ģimenē ar tēvu priekšgalā, kopa lopus, vēlāk ar arkliem ara zemi, bija labi amatnieki, kaut arī pirmsākumā pilsētas nebūvēja. Jau tad cilvēkiem kalpoja aitas, kazas, ēzeļi, viņu mitekļus un lopus apsargāja suņi. Ārijus vilināja zelta spožums. Govs viņiem bija viscienījamākais un nepieciešamākais mājlops un kļuva par galveno atskaites punktu maiņas tirdzniecībā. Dažās himnās tā jau ir svēts dzīvnieks. Dziedot slavinājumus *Indram*, dzejnieks pagodinoši saka: «Tu esi kā govš labās ganībās.»

«*Rigvēda*», protams, nav daiļliteratūra, kaut arī tanī netrūkst īsti poētisku himnu. Tās liecina par seno dzejnieku dailes mīlestību, par pasaules ēkas majestātiskumu viņu acīs, par dievu (vai katra konkrēta dieva) visvarenību un cilvēku bezbailību. Pēc formas himnas parasti ir lūgšanas-monologi vai, precizāk, savdabīgi dialogi, kuros cilvēks uzrunā klusējošos dievus. Ir arī patiesi dia-

logi, kā, piemēram, nāves dieva *Jamas* saruna ar māsu, kas par katru cenu, taču neveiksmīgi cenšas pierunāt brāli uzsākt ar viņu milas sakaru. (Šī himna, starp citu, runā par labu tiem senindiešu literatūras pētniekiem, kuri uzskata, ka ne visas «*Rigvēdas*» himnas kalpo reliģiskā rituāla mērķiem.)

«*Rigvēdas*» sacerētāji bija dzejnieki ar ļoti labu formas izjūtu un tālainu domāšanu. Daudzie atkārtojumi, pretstatījumi, salīdzinājumi, epiteti, metaforas līdz ar aliterāciju un asonanšu bagātību un izstrādātu ritmu, protams, kalpo vienam mērķim — ar mākslas līdzekļiem panākt, lai dievs izpilda to, ko cilvēks vēlas. Netiek noniecināti arī vienas un tās pašas frāzes atkārtojumi dažādās himnās, kas tām dažkārt piešķir monotonu skanējumu. Tai pašā laikā šādi satuvinājumi atklāj āriju pasaules skatījuma īpatnības, viņu tieksmi sasaistīt visu esamību vienā veselumā. Galvenie pantmēri ir gajatri (trīsrindu vārsma — katrā rindā astoņas zilbes), anuštubhs (četrīsrindu vārsma — katrā rindā astoņas zilbes), džagati (četrīsrindu vārsma — katrā rindā divpadsmit zilbju) un trištubhs (trīsrindu vārsma — katrā rindā vienpadsmit zilbju). Ritms kļūst skaidri izteikts katras rindas pēdējās 4—5 zilbēs. Anuštubhs kļuva par pamatu vēlākai *šlokai* — divrindei, kurā sarakstīts milzums sanskrita literatūras.

«*Rigvēda*» nonākusi līdz mums ne tikai sakrālā rakstura un priesteru iegaumēšanas spēju, bet arī izcilās muzikalitātes un tās sacerētāju literārā talanta dēļ. Indiešu zinātnieku vidū bija izplatīts uzskats, ka nomadi āriji, nokļuvuši Indijā pāri pustuksnešainajiem līdzenumiem un kalnu grēdām un ieraudzījuši ļoti auglīgos līdzenumus, kļuva par vīrišķības un savas dzīves apdziedātājiem, ka viņu himnas ir tikpat pēkšņs kultūras uzliesmojums kā saullēkts tropos. Šāda doma izraisa iebildumus. «*Rigvēda*» ir par daudz nobrieduša prāta un ilgstošas literārās prakses radīts piemineklis, lai varētu apgalvot, ka tai nav bijis priekšgājēju. Izcilais indologs Maksis Millers izteicies: «Pasaules vēsturē «*Rigvēda*» aizpilda vietu, ko nevar aizpildīt neviens cits sacerējums nevienā valodā. Tik plašs un pilnvērtīgs sacerējums nevarēja rasties tukšā vietā.»

No pārējām vēdām visinteresantākā un nozīmīgākā neapšaubāmi ir «*Atharvavēda*» — buramo vārdu grāmata. Dažas tās «himnas» ir ļoti senas, varbūt pat senākas par visagrīnākajām «*Rigvēdas*» himnām. «*Atharvavēda*» nekad nav kalpojusi reliģiskā rituāla mērķiem un tādēļ tikai pēdējos gadsimtos pirms mūsu ēras atzīta par svētu. Tā attēlo pasauli, kas pilna ar ļauniem gariem, pesteļiem un burvjiem. Visbiežāk tie dzīvo kokos un upēs un, pārvērtušies par pievilcīgiem jaunekļiem un jaunavām, cenšas cilvēkus pazudināt. Pret visām nelaimēm, pēc senindiešu domām,

var palīdzēt buramie vārdi, dievu — visbiežāk *Agni* — pielūgšana un ārstnieciskie augi, kuriem tiek piedēvētas pārdabiskas īpašības.¹

«*Atharvavēdā*» visvairāk tiek runāts par *Takmanu* (drudzi), kas, jādomā, bijusi visizplatītākā slimība. «Kad tu, gan auksts, gan karsts, klepus pavadīts, ak, *Takman*, drebini slimnieku, šausmīgas tavas bultas, ak, *Takman!* Tu biedroies ar diloni un klepu. Neatgriezies pie mums vairs!»

Daudzas starp «*Atharvavēdas*» gan dzejā, gan prozā sarakstītajām 730 «himnām» kalpo mērķim iegūt svētību dažādiem saimnieciskiem un tirdznieciskiem darījumiem. Īpaši buramie vārdi ir tīrumu apsēšanai, ražas nobriedināšanai un novākšanai, lopu pasargāšanai no laupītājiem un plēsīgiem zvēriem, aizsardzībai pret čūskām. Bet ne visi burvju vārdi ir nevainīgi attiecībā uz līdzcilvēkiem. Ir arī tādi, kuri slimības aizraida pie kaimiņa, kalpo sievietes vai vīrieša mīlestības iegūšanai pret viņu gribu utt. Kā «*Rigvēdā*», tā «*Atharvavēdā*» daudz miklainu un nesaprotamu domu, kuras tādas, iespējams, bijušas arī senāk. Visai senindiešu literatūrai un īpaši «*Rigvēdai*» raksturīga ticība, ka slimības, dažādas likstas un grēkus cilvēkam uzsūta ļaunie gari. Nabaga dēmoniem bez lielas gudrošanas tiek uzvelta arī vaina par ģimenes ķildām, kuru cēloņi acīmredzot jau sirmajā pagātnē bija ļoti grūti noskaidrojami.

Vēlāki iestarpinājumi «*Atharvavēdā*» ir «himnas», kas lielā mērā atspoguļo tā laika tautas mentalitāti un ir tuvas folklorai, māca valdniekiem viņu dzīves rituālu un aizstāv *brahmaņu* intereses. Tikpat svēta kā *brahmaņi* ir arī gov. «No gov. rodas diena. Govs ir tas, ko sauc par nemirstīgu. Govs — tas, ko pielūdzam kā nāvi, gov. — Visums, dievi, dēmoni, senči, gaišreģi. Tikai tas, kurš zina šo dižo noslēpumu, var pieņemt govī kā dāvanu; taču tas, kurš apvelta ar govī *brahmani*, iegūst visu pasauli,» teic viena no vēlākām himnām.

Īpašu vietu vēdiskajā literatūrā ieņem *brāhmanas* (sacerētas 8.—7. gs. p. m. ē.). Tās, būdamas detalizēti izstrādāts *vēdu* komentārs, vienlaikus liecina arī par jaunu pakāpi indiešu reliģiskajā domāšanā, kad upurēšana kļūst par vissvarīgāko dievu labvēlības iegūšanas līdzekli. Precīzi pārzinot rituālu, cilvēks ne tikai varot kļūt nemirstīgs, bet pat iekļūt dievu valstībā. Rituāla darbībā nav nekā nenozīmīga vai otršķirīga, jo ar tā palīdzību cilvēks cenšas piekļūt dievu pasaulei. Katram priesteram solim, vār-

---

¹ Pēdējos gados senindiešu ieteiktajai homeopātiskajai ārstēšanai Indijā pievērš lielu uzmanību, dažās universitātēs pat nodibinātas katedras, kas to pēti. (Aut.)

dam, žestam un pat domai ir dziļa simboliska nozīme. Necīgākā atkāpe no stingri izstrādātās kārtības padarot visu upurēšanas ceremoniju par nederīgu vai pat atnesot ļaunumu. Katrai pabeigtaī darbībai ir trīs sastāvdaļas — fiziskā, runas un mentālā. Piemēram, t. s. jaunmēness ceremonijas laikā ļoti svarīga ir govju slaukšana, lai sagatavotu upuri *Indram*. Pat tāda detaļa kā rikstes nogriešana, ar kuru no govīm atgaiņā teļus, ir pārdomāta līdz sīkumam. Ja šīs darbības laikā netiks noteiktā veidā izsacīti zināmi vārdi, kuriem dziļi simboliska nozīme, upurēšana savu mērķi nesasnies. Kā rituāla skaidrotājas brāhmanas ir tuvas «*Jadžurvēdai*». Tām pēdējā laikā tiek pievērsta ļoti liela uzmanība, jo izrādās, ka vēdiskais rituāls, kā to rāda senpersiešu līdzīga sacerējuma — «*Avestas*» — pētījumi, ir senāks par «*Rigvēdu*» un acimredzot praktizēts jau ilgi pirms mums zināmo himnu sacerēšanas.

Brāhmanas paceļ upura nozīmi neparastos augstumos un pasaka skaidri: dievi cīņu ar asuriem var uzvarēt tikai ar upura palīdzību. Par upuri kļūst arī cilvēka sadedzināšana pēc nāves — viņa dzīve noslēdzas ar sevis ziedošanu dieviem.

Dabiski, ka tikai *brahmaņi*-priesteri, kuri daudzus gadus veltīja vēdiskās literatūras studēšanai, drikstēja veikt visas sarežģītās ceremonijas, bez kurām saskaņā ar svētajiem rakstiem cilvēka dzīve nebija iedomājama. «*Jadžurvēda*» un *brāhmanas* nepārprotami runā par to, ka ar nepārtrauktu upurēšanu, ar monopolu uz dievišķo patiesību pārzināšanu un visām pārējām — īpaši astronomijas — zināšanām *brahmaņu kasta* centās uzkundzētīs visām pārējām un savu pārkumu tieši un nepārprotami deklarēja pašu sacerētajos darbos. Taču *brāhmanas* liecina arī par to, ka *kastu* hierarhija vēl nebija līdz galam nostabilizējusies. Tiek minēti gadījumi, ka pat «neticīgie» kļuvuši par *brahmaņiem*. Vēlāk par šīs *kastas* locekli varēja kļūt tikai tas, kurš piedzima no *brahmaņa* un brahmanietes.

Interesantas ir aplūkojamo sacerējumu kosmogoniskās teorijas, kuras nereti ir plašāk izvērstas nekā vēdās. Protams, konsekventas mācības tanīs grūti atrast. «*Šatapatha brāhmana*», piemēram, saka: «Sākumā nebija nekā cita, izņemot ūdeni, ūdens jūru. Ūdeņi izteica vēlēšanos sevi turpināt. Viņi nodevās askēzei, viņi sevi mocīja, un tad viņos radās Zelta Iedīgļis. Tad vēl nebija gada, bet tik ilgi, cik ilgst gads, zelta ola peldēja ūdenī. Pēc gada no tās radās Cilvēks. Tas bija *Pradžāpati*.» Pēc gada viņš mēģināja runāt un izteica vārdu «bjur». No tā radusies zeme. No vārda «bhuvas» — gaisa telpa, no «svar» — debesis. Un tikai pēc tam *Pradžāpati* radīja dievus un viņu mūžīgos ienaidniekus — dēmonus.

Tā pati *brāhmana* vēsta, ka cilvēku *Pradžāpati* radīja no savas domas, zirgu — no acs, govi — no elpas, aitu — no ausīm, kazu — no balss. Taču «Aitareja *brāhmana*» par pasaules rašanos vēsta kaut ko citu: viss cēlies no uguns un par uguni pārvēršas. Dievu *Pradžāpati* radījis pasaules absolūts *Brahmans* (*Brahma*).

Brāhmanas, tāpat kā daudzi citi senindiešu sacerējumi, pēc satura ir neviendabīgas. Bez plašiem rituāla skaidrojumiem tajās iestarpināti mitoloģiski vēstījumi par senatni. *Tapass* — askētiska atteikšanās no visa patīkamā un nepatīkamā, ko sniedz dzīve cilvēku vidū, reliģisko mērķu labad — *brāhmanās* pirmoreiz izvirzās priekšplānā un saglabā savu lomu arī mūsdienu hinduismā. Taču «Aitareja *brāhmanā*» varam lasīt arī vārdus, kuri nosoda jebkuru pašmocišanu. «Kāds labums no netīrumiem, zvērādās un bārdas vai no miesas pakāpeniskas mērdēšanas...¹ *Brahmaņi*, izjūtiēt vēlēšanos pēc dēla — viņā jūs iegūsiēt debesu valstību. Barība ir dzīve, pajumte — aizsargā, dārglietas — daile, kāzas atnes lopus², sieva — draugs, meita — nelaime, bet dēls tēvam ir gaisma augstākajās debesīs.»

Upanišadas (vecākās *upanišadas* formāli ir *brāhmanu* sastāvdaļa, bet pavisam to ir ap simt piecdesmit) nav viegli lasāma un saprotama literatūra, taču to nozīme senindiešu kultūras attīstībā ir milzīga. Īpaši tas sakāms par vissenākajām *upanišadām* — Brihadāranjaku, Čhāndogju, Kaušitaku un Aitareju. Tās lielā mērā ir jauns posms indiešu tradicionālās domas attīstībā. 9.—7. gs. p. m. ē., kad radušās vecākās *upanišadas*, arīji jau bija sev pakļāvuši plašas teritorijas, nokļuvuši Gangas lejtecē un Centrālajā Indijā. Indiešu civilizācijas politiskie un kultūras centri pamazām pārcēlās uz austrumiem. Tagadējā Bihāras štatā izveidojās lielā Magadhas valsts. Valdnieku varas pieaugums stiprināja viņu pozīcijas cīņā pret *brahmaņu kastu* par noteicošo vietu sabiedrībā. *Kšatriji* sāka konkurēt ar *brahmaņiem* pat ideoloģiskās dzīves sfērā. *Upanišadās kšatrijs* Džanaka spriež par vissarežģītākajām pasaules problēmām tikpat droši kā gudrie *brahmaņi Jādžnavalkja, Udālaka Āruni, Švetaketu* u. c. *Upanišadas* būtībā ir gandrīz vai vienīgais vissenākās indiešu literatūras avots, kur filozofiskās pārrunās piedalās sievietes *Gārgi* un *Maitreji*. Jau nekļis *Satjakāma Džābāla*, kura *kasta* nav zināma, apgūst *vēdu*

¹ Askēti nemazgājas, nedzen bārdu, acīmredzot kādreiz tie staigājuši, zvērādās ietīnušies. (Aut.)

² Acīmredzot jau senajos laikos līgavaiņa radi saņēma no līgavas pūru. (Aut.)

gudrības, ar augstām zināšanām izceļas Mahidasa Sitareja — *brahmaņa* un *šūdru* sievietes dēls; dialogos iesaistās nabaga vīrs Raikva.

Upanišanu zināms demokrātisms salīdzinājumā ar pārējo agrīno literatūru ir liecinieks to sacerētāju, droši vien *brahmaņu*, tieksmei savas privilēģijas aizstāvēt neatlaidīgi, taču daudz neuzbāzīgāk nekā *brāhmanās*. *Upanišadas* drīzāk protestē pret nebeidzamo un izsmalcināto upurēšanu, kas bija stājusies reliģijas vietā, nekā tai piekriņ. Uzskata, ka *brāhmanu* un *āranjaku* autori savā vairākumā bija askēti — meža vientuļnieki, jaunu reliģisku sektu dibinātāji, kuri, izmantojot gan prozas, gan dzejas formu, mēģināja aizdomāties līdz visdziļākajiem esības un cilvēku esamības noslēpumiem. Ar nedramatizēta dialoga vai vairāku personu sarunas palīdzību *upanišanu* anonīmie sacerētāji risina sarežģītu domu. Šim nolūkam kalpo arī daudzie salīdzinājumi, pretstatījumi, dažāda veida atkārtojumi un citi tropi. Stāstījums bieži vien ir sižetisks. Lielā nopietnībā viens sarunas biedrs vaicā: «No kā cēlusies skaņa? ... No kā cēlusies elpa? ... No kā cēlusies viņa pasaule? ... No kā cēlusies šī pasaule?» Otrs uz šiem jautājumiem mēģina atbildēt. Iespējams, ka tādas sarunas arī notika senajās *vēdu* meža skolās, kurās garīgie skolotāji un viņu audzēkņi dzīvoja kopā un pelnīja iztiku, uzņēma ciemiņus.

Daudzi uzskati un ticējumi, kuru nozīme pieauga vēlākajā laikā, atrodami jau *upanišadās*. Tajās, piemēram, pirmoreiz indiešu literatūrā runāts par joga kā par filozofisku mācību. Varam lasīt arī atsevišķu *āsanu* aprakstu. Nosaucot jogas prakses daļas (atturēšanos, pašdisciplīnu, atrašanos noteiktā pozā, elpošanas regulēšanu, maņu orgānu darbības pārtraukšanu, koncentrēšanos pārdomās un *samadhi* — pilnīga transa stāvokli), *upanišadas* reizē ar to arī apliecina, ka joga ir sena tradīcija. Uzmanībai, kādu jogi veltī elpošanas vingrinājumiem, nav gadījuma raksturs — elpai (*prānai*)¹ jau *brāhmanās* piešķirta liela nozīme, jo no tās *Pradžāpati* rada dzīvās būtnes. «Brihadāranjaka *upanišada*» apgalvo, ka saule lec no elpas un noriet elpā, bet cilvēka dvēsele ar elpas palīdzību savienojas ar pasaules dievību. Jau vēdās sastopams svētais izsauciens «*Om!*» (jeb «*Aum!*»), bez kura šodien nav iedomājama neviena hinduisma ceremonija. Tā ir būrtu kopa, kura simbolizē pirmās trīs *vēdas*, un tādēļ, to atkārtojot vien, ticīgais dara dieviem īpaši tikamu darbu. «*Šānti, šānti, šānti, om*» («Miers, miers, miers, om!») ir vārdi, ar kuriem beidzas īpaši svarīgi *upanišanu* fragmenti.

---

¹ Dažkārt *upanišadas* par *prānām* sauc arī valodu, redzi, dzirdi un domāšanas orgānu. (Aut.)

Vārds «*upanišad*» nozīmē «sēdēt tuvumā kā personai, kam uzticas». Pēc satura šie sacerējumi ir arī pamācības, kuras skolotājs izsaka skolniekam. Dažas *upanišadas* aizņem vienu divas lapaspuses, citas — kā Brihadāranjaka vai Čhāndogja *upanišada* kopā ar komentāriem — veselu grāmatu. Senākās *upanišadas*, kuras mūs interesē visvairāk, sacerētas dažādās vietās un laikos, pauz dažādu autoru uzskatus. Ne velti tajās faktiski sakņojas jauna reliģija — budisms, vēlākais ortodoksālais brahmanisms un visas sešas Indijas filozofijas skolas. *Advaita vedānta* — mūsdienu hinduisma filozofiskais pamatojums — arī ir daudz ko parādā *upanišadām*. Tās ir viens no pirmajiem plašākajiem pasaules filozofiskajiem pieminekļiem un droši vien ir pat senākas par līdzīgiem sengrieķu sacerējumiem. Plaši ir mērķi, kurus sev stādījuši *upanišadu* autori, — tā ir gan ētiska, gan rituāla, gan filozofiska rakstura literatūra.

Taču tas viss nenožīmē, ka *upanišadas* kopumā nepauz noteiktus uzskatus tādēļ vien, ka to mācība centrējas ap vienu domu. To savā laikā jau atzīmēja izcilais vācu indologs Morics Vinterņics: «Visums ir *Brahmans*, *Brahmans* ir *Ātmans*» («Pasaule ir dievs, un dievs ir mana dvēsele»). *Brahmans* ir pasaules Absolūts, visa esošā iedīglis, augstākā objektīvā realitāte. *Ātmans* ir augstākais individuālais princips un atrodas vienībā ar *Brahmanu*. *Upanišadas* saka: «*Aham Brahma asmi*» («Es esmu Brahma»). «*Tat tvam asi*» («Tas tu esi») ir viens no visplašāk pazīstamajiem vēdiskās literatūras teicieniem. Tas pauz domu, ka cilvēka dvēsele ir it kā identiska *Brahmana* cauraustajai pasaulei un viņam pašam, jo *Brahmanā* viss rodas, viss elpo, viss izbeidzas. Savukārt «šie *brahmaņi*, šie *kšatriji*, šīs pasaules, šie dievi, šīs *vēdas*, šīs radības — tas viss ir *Ātmans*». Citiem vārdiem — objektīvā Realitāte ir identiska ar Realitāti cilvēkā. To «Čhāndogja *upanišada*» raksturo vārdiem: «Viņš ir es Pats¹ sirdī, mazāks par rīsa graudu, mazāks par mieža graudu, mazāks par sinepju graudu, mazāks par prosas graudu. *Ātmans* sirdī ir lielāks par zemi, lielāks par gaisa telpu, lielāks par debesīm, lielāks par šīm pasaulēm.» Tas nav saskatāms ar maņu orgāniem. *Ātmans* neiet bojā, nenoveco, neizjūt ļaunumu, sāpes, sēras. Tam nav formas, ir tikai, tā sakot, pagaidu ārējais izskats, iemiesojums. Uzsverot Augstākās esamības netveramību ar cilvēka prātu, *upanišadas* saka: «Viņš ir «nav, nav.» Cilvēka ķermenis ir materiālās pasaules daļa, tādēļ pēc nāves dvēsele no tā atbrīvojas.

No pirmā acu uzmetiena šķiet, ka tiem senajiem laikiem pozitīva ir tikai doma, ka dievs par savu uzturēšanās vietu izvēlē-

---

¹ Tā tulko vārdu *Ātmans*. Rīgvēdā tas nozīmē — «vējš». (Aut.)

jies cilvēku un būtībā padarījis katru viņa soli par savu darbību: ja cilvēks uz kaut ko noraugās — to dara arī dievs, ja cilvēks kaut kam pieskaras, tas ir ar dieva ziņu. Katrā gadījumā *Ātmana-Brahmana* vienības princips Indijas tradīcijā nav bijis tikai filozofiska abstrakcija. Pēc Džavaharlala Neru vārdiem: «Apziņa, ka visām lietām ir tā pati būtība, likvidē barjeras, kas mūs no tām šķir, un rada vienības apziņu ar līdzcīvēkiem un dabu — vienību, kura izceļ pasaules dažādību un daudzkrāsainību.» Šis uzskats vairāk vai mazāk izteiktā veidā sastopams visu laikmetu indiešu literatūrā, visspilgtāk — ģeniālo rakstnieku Kālidāsas un Rabindranata Tagores daiļradē.

Nevar tomēr apgalvot, ka visu cilvēku dievišķīguma filozofija Indijā praksē ir tikusi attiecināta uz sociālo dzīvi, kurai *kastu* sistēma uzspiedusi, šķiet, tik stingru iedalījumu «zemākajos» un «augstākajos» kā nekur citur pasaulē. «Dievs cilvēku radījis pa *kastām*,» kategoriski apgalvo «Brihadāranjaka *upanišada*» un reizē ar to svētī «augstāko» kundzību pār «zemākajiem». Arī cilvēka augstākais dzīves mērķis — saplūšana ar *Brahmu* un atbrīvošanās no aizvien jaunām un jaunām iedzimšanām (*mokša*) — sasniedzams ar darbošanos individuālās interesēs.

Sajā sakarībā interesants ir indiešu indologa Sadhu Rama *upanišadu* morālo ideālu traktējums:

«1. «. . Mums jāatsakās no baudu takas un jāiet pa dievišķo ceļu.»

2. Šī doma var novest līdz galējam pesimismam. «Kurš gan pamazām trūdošais mirstīgais lai priecājas par dzīvi, pilnu baudām, par milas skaistumu, ja viņš jau izjutis nemirstīgās eksistences garšu?»

3. Ar pesimismu cieši saistīta askētisma un mūka dzīves prakse, jo tikai tad, kad sirds pievēršas Mūžīgajam, cilvēks izjūt vēlēšanos atteikties no visa pasaulīgā.

4. Taču šai pieklusušajai askētiskajai dzīvei ir arī sava pozitīvā puse, ja to uzskata kā norobežošanos no nereālās un tukšās pasaules, kuru mēs uztveram ar saviem jutekļiem. Tā vietā mēs nododamies *Ātmana* izzināšanai.»

P. T. Radžu, autoritatīvs indiešu filozofs, īpašu uzmanību pievērš Sadhu Rama argumentācijas ceturtajai tēzei. Rakstīdams par agrīnajām *upanišadām*, viņš saka: «Patiesi, var aizmirst, ka pasaule ir tikai treniņlaukums, un var pilnīgi sevi sasaistīt ar to. *Upanišadas* brīdina no tādas attieksmes. Taču brīdinājums skan kā aicinājums pēc kaut kā vairāk, pēc labāka, pēc augstāka cilvēka garīgajā dzīvē, tie nav pesimistiski vaidī par pasaules nepilnīgumu vai tās kā pilnīgi jaunas noraidīšana.»

Šķiet, ka abiem zinātniekiem sava daļa taisnības. Īpaši, ja ņemam vērā, ka *upanišadas* sacerētas sirmā senatnē, kad cilvēka dzīve pasaulē likās no visām pusēm zināmu un nezināmu naidīgu spēku un slimību apdraudēta. Visas briesmas varēja ignorēt, tikai bezgalīgi ticot gaišas un citādas eksistences iespējai. *Upanišadās* ir arī daudz izteicienu, kuri aicina milēt pasauli. Piemēram: «Tas, kurš saskata Garu Visā un visu Vienā Garā, nespēs ar nicinājumu noraudzīties nevienā radībā.» «Šī cilvēku pasaule ir visām radībām medus, un visas radības — medus šai cilvēku pasaulei.» «Šī zeme ir visām radībām medus, un visas radības — medus šai zemei.» «Kad kāds no cilvēkiem vesels, bagāts, valda pār citiem un pārpilnībā izbauda visus cilvēciskos priekus, tā ir svētlaieme laudīm.» «Runā patiesību, veic savu pienākumu, neaizmirsti mācīties *vēdas*. Pēc tam, kad tu ar mīlestību pateiksies skolotājam (pēc apmācības beigām), rūpējies par to, lai neapraužas tavas dzimtas pavediens.» Frāze «*Šantam, šivam, advaitam*» («Miers, labdarība, savienība»), kuru bieži atkārto *upanišadas*, lielā mērā ir to kvintesence.

Rabindranats Tagore raksta: «*Upanišadās* ir divi pretrunīgi izteicieni par visu lietu izcelsmi: Visums radies no prieka. No otras puses, ir vārsmā, kura saka — dievs nožēloja grēkus, un no karstuma, kuru izraisīja šī grēku nožēla, viņš radīja visu, kas pastāv.» Ir arī citi, agrāk pazīstami kosmogoniski mīti, kurus atkārtο vai modificē *upanišadas*, — mēs varētu piebilst dzejniekam, kurš gandrīz par galveno (blakus *Ātmana-Brahmana* identificējumam) uzskata tēzi, ka viss pasaulē radies no prieka, priekā pastāv un priekā izbeidzas. Kaut arī faktiski šai domai *upanišadās* mazāka vieta, nekā to uzskata Tagore, nekādā gadījumā nevar noliegt, ka tā tiešām ir dzīvi apliecināša: dievi visu radījuši no sava prieka pārpilnības. Tādai pasaulei jābūt skaistai un pievilcīgai. Pasauli nebūt nenoliedz arī *upanišadu* neapzināti materiālistiskās idejas. Lokājatas (čārvāku) skola, kura mācīja, ka visa pamatā ir četri elementi — zeme, ūdens, uguns un gaiss — un to specifiskā kombinācija rada dzīvību un apziņu, taču lielā mērā sakņojas vēdiskajā literatūrā, vispirms — *upanišadās*. To pašu var teikt arī par sankhjas filozofiju, kura tuva materiālistam. Vai gan par pirmatnējās dabas filozofijas pēdām nerunā šāds «Čhāndogja *upanišadas*» izteikums: «Pirmsākumā, dārgais, (viss) šis pastāvēja viens pats bez otrā. Daži saka: «Sākumā (viss) šis nepastāvēja viens pats bez otrā. No nepastāvošā radās pastāvošais.»

Bet kā gan, dārgais, tas tā varēja būt? Kā no nepastāvošā radās pastāvošais?»

Svarīgi arī, no kādiem kritērijiem mēs vērtējam *upanišadas*.

Nav jāaizmirst, ka tās acīmredzot lielākoties sacerējuši cilvēki, kuri dzīvoja ja ne askētiski, tad vismaz norobežojušies no sabiedrības un pastāvošās reliģiski sociālās prakses. Šie sacerējumi arī domāti galvenokārt tiem, kuri vairāk pievērsušies pārdomām par citu, ideālu pasauli nekā par viņu acu priekšā eksistējošo.

Tik tiešām, lai mēģinātu saplūst ar Mūžīgo Nemainīgo, Vienu bez jebkāda Otrā, ar to, kura baidīdamās deg uguns, spīd saule, veic savu darbu vējš, mākoņi un nāve, nepieciešama ārkārtīga pašdisciplīna un atteikšanās no jebkuras pasaulīgas darbības, no jebkādam tīri cilvēciskām interesēm. «Caur askēzi centies iepazīt *Brahmanu*. Askēze ir *Brahmans*.» Bet ar to vien ir par maz. Nepieciešama vēl «patiesa zināšana» — mistiska *Brahmana* apjēgšana, kura iespējama ar ārkārtīgi koncentrētu domu par viņu. Tas ir tā sauktais dievu ceļš, par kuru runā jau *vēdās*. *Upaniśadas* tālāk izvērsē arī domu par «senču ceļu», t. i., ceļu, kurš pēc nāves ved uz aizvien jaunām iedzimšanām. Šo cilvēku dvēseles pēc nāves iziet telpā, no kurienes nokļūst vējā, no vēja pārvēršas par dūmiem, no dūmiem — par miglu, no miglas — par mākoņi, no mākoņa — par lietu un, nokļuvušas atpakaļ uz zemes, iedzimst augstākas vai zemākas *kastas* cilvēkā, dzīvniekā vai pat kukainī saskaņā ar *karmas* likumu, t. i., visās iepriekšējās piedzimšanās veiktajiem labajiem un sliktajiem darbiem. Skaidrs, ka «dievu ceļš» ir vilinošāks, tādēļ arī vēl šodien netrūkst cilvēku, kas vēlas pa to iet, un pa Indiju kļūst daudz askētu un koncentrējas ap svētviētām.

Saskaņā ar šiem diviem ceļiem *upaniśadas* izstrādājušas mācību par augstāko triju *varnu* (*kastu*) vīriešu dzīves posmiem (*āśramām*). Pirmais — *vēdu* apgušana garīgā skolotāja vadībā prom no ģimenes. Otrs — «mājsaimnieka» («namtura») dzīve — apprecēšanās, bērnu audzināšana, visu dzīves pienākumu apziņīga veikšana un upurēšana (ziedi) dieviem. Tie, kas netiek tālāk par šo posmu, aiziet pa «senču ceļu». Trešā stadija sākas pēc tam, kad cilvēks sasniedz piecdesmit gadus. Viņam pēc *upaniśadu* ieteikuma šai vecumā jāatstāj mājas, ģimene, jāapmetas mežā un vientulībā jāupurē un jāiedziļinās domās par pasaules būtību. Kad cilvēks jūt nāves tuvošanos, sākas ceturtais dzīves posms — meža vientuļnieks kļūst par ceļotāju mūku, atsakās pat no upurēšanas un visu savu uzmanību un pūles veltī *Brahmana* apjēgšanai.

Mēs nezinām, cik daudzi augstāko *kastu* indieši dzīvoja saskaņā ar šiem četriem dzīves posmiem. Taču nav apšaubāms, ka aiziešana no cilvēka darba pasaules tiek pasludināta par augstāko ētisko ideālu. Vēl vairāk — viduslaikos izplatījās mācība,

ka cilvēks var atstāt pasaulīgo dzīvi arī pirms piecdesmit gadu vecuma, un šo mācību nevar nosaukt par optimistisku.

Upaniṣadās cilvēka eksistence stingri determinēta. Gudrais *Jādzņavalķja* māca, ka visa pamatā ir vēlēšanās. Tā nosaka gribu, griba — darbību. Kāda ir darbība, tāds ir cilvēka liktenis. «Cilvēks kļūst labs no labiem darbiem, slikts — no sliktiem.» Nevienam nekas nevar atgadīties ne nepelnīti labs, ne nepelnīti slikts. *Karmas* likums teic, ka viss, ko cilvēks darījis, sacījis, domājis visās iepriekšējās dzīvēs, nosaka viņa tālāko likteni — augstāku vai zemāku reinkarnāciju. *Vēdās* atkaliedzimšanas doktrīna tiek tikai minēta, bet *upaniṣadās* izstrādāta un pamatota. Šīs doktrīnas pamatā ir ticējums, ka cilvēka dvēsele ir dievišķa gara emanācija, dzirkstele no Visuma ugunsкура, lāse no augstākā svētuma okeāna. Katra dvēsele varot neskaitāmas reizes iemiesoties kādā ķermenī. Vienreiz tā varot būt dzīvnieks vai pat augs, citreiz cilvēks, īpašos gadījumos — pat dievs. «Saskaņā ar saviem darbiem,» saka «Čhāndogja *upaniṣada*», «viņš šeit piedzimst kā tārps vai kā kukainis, vai kā zivs, vai kā putns, vai kā lauva, vai kā meža kuilis, vai kā čūska, vai kā tīģeris, vai kā cilvēks vai kaut kas cits dažādās vietās.» Kas ir tas tiesnesis, kurš nosaka, kā cilvēks dzīvojis? Svēto rakstu burts un to tulkotāji *brahmaņi*. «*Brihadāranjaka upaniṣada*» tieši pasaka: «Šis *Brahmans* bija uguns starp dieviem, *brahmanis* cilvēku vidū.» «Čhāndogja *upaniṣada*» norāda: «Tas, kam šeit laba uzvedība, ātri iegūs labu iemiesojumu — vai nu *brahmaņa*, vai *kṣatrija*, vai *vaišjas* izskatu. Tie, kuru uzvedība šeit slikta, ātri iegūst sliktu — suņa vai čūskas, vai *čāndāla* izskatu.» Taču, lai kādā formā arī dvēsele iemiesotos, tā vienmēr cieš. Ciešanas izbeidzas, tikai izbeidoties atkaliedzimšanai. Tādā veidā ārēji dzīvi apliecinošā mācība — cilvēka darbi nemirst, un arī viņš pats turpina eksistēt pasaulē — tāda vairs nav, ja aplūkojam tās sociālās sekas. Bailes no nelāgas iedzimšanas pēc nāves spieda cilvēku ievērot *kastu* likumus, daudzus jo daudzus uzvedības noteikumus, kuri saistīja tā aktivitāti, lika samierināties ar savu stāvokli — cerībā, ka nākamā dzīve būs labāka.

Jau pirmie *upaniṣadu* pētnieki eiropieši konstatēja, ka tanīs dzimst *mājā* (*maijas*) jēdziens — doma par visa pastāvošā nīcīgumu, neīstumu. To vēlāk līdz galam noveda izcilais 8. gs. domātājs Šankara: «Šī pasaule nav nekas cits kā ilūzija. Tā tikai izskatās pēc realitātes, bet būtībā nav īsta realitāte. Tā šķiet reāla tikai nezinātājam.» Un tālāk: «Virsdvēsele ir vienīgā mūžīgi patiesā. Viss pārējais ir ilūzija.»

Upaniṣadas paziņo, ka jāredz un jādzird tikai *Ātmans*, ka jādomā tikai par viņu un ar to pietiek, lai viss kļūtu zināms. Vīrs,

sieva, dēli, trīs pasaules dārgas ne viņu dēļ, bet tādēļ, ka tie nav šķirami no *Ātmana*. Pasaules Absolūts — sava veida tīrā apziņa — esot faktiski vienīgā patiesā īstenība, kuru apjēgt cilvēks var censties nevis ar prātu, bet ar mistisku zināšanu. Viss pārējais esot *avidjā* — nepatiesa zināšana, ieskaitot racionālistisku pasaules izzināšanu. Jau agrīnās *upanišadas* īpaši nepriecājas par cilvēka ķermeņa skaistumu, bet vēlākā — «*Maitri upanišada*» — to nosauc par smirdošu un neīstu. «Un mēs redzam: tas viss iet bojā tāpat kā šie odi, kniņši un citi radījumi, kā zāle un koki, te parādīdamies, te pazudami.»

Tomēr, ja mēs raugāmies uz *upanišadām* ne no šīs dienas, bet to tālo laiku viedokļa, skaidrs, ka, par spīti dažām atziņām, kurām diezin vai bija pozitīva loma Indijas civilizācijas attīstībā, tās ir aprīnojami patiesa un izsmeloša liecība tam, cik sen cilvēks bijis mierā atsacīties no visa, lai vientulībā, mokoši domājot, mēģinātu izprast pasaules būtību, visu lietu cēloni, cilvēka vietu vīrs zemes un viņa likteni pēc nāves.

Jaunu posmu indiešu literatūrā atklāja budisms, kurš pēc sava rakstura ir daudz demokrātiskāka reliģija nekā hinduisms¹ — tā svētās grāmatas pieejamas visiem. Vēl vairāk — vismaz garīgā sfērā budisms cilvēkus padarīja līdzīgākus, savas patiesības sludināja tautai pieejamākā valodā² un veidā, kā to katrs redzēs, iepazīstoties ar «*Dhammapadu*» un «*Sutanipātas*» fragmentiem. *Buda* un viņa pirmie sekotāji drosmīgi uzbruka daudz kam, kas bija saistīts ar reāli eksistējošo reliģiju, — īpaši priesteriem kā sociālai grupai un daudzajām ceremonijām, kurās tie bija ieinteresēti. *Buda* apelēja pie loģikas un saprāta, īpašu nozīmi piešķīra ētiskām vērtībām. «Viņa pieeja ir kā svaiga vēja elpa no kalniem pēc metafizisko pārdomu sasmakušā gaisa,» raksta Džavaharlals Neru.

Taču *Buda*, būdams protestētājs pret brahmanisma kanonu, nespēja no tā atteikties pilnīgi — palika daudzas reliģiskās ceremonijas, tika pārņemta mācība par *sansaru* — visa esošā pāreju no

---

¹ Seit vārds hinduisms lietots visplašākajā nozīmē — kā reliģija, kurā bez vēlāk tapušā hinduisma ietilpināta arī agrīnākā vēdu reliģija, ko dažkārt sauc par vēdismu (līdz 10.—9. gs. p. m. ē.) un brahmanisms, pret kuras dažiem kanoniem protestēja *Buda* 5. gs. p. m. ē. Hinduisms (šaurākajā nozīmē) izveidojās apm. 1000 gadu vēlāk, transformējoties augšminētajām reliģijas formām un sintezējoties ar budismu un neortodoksālām mācībām (mūsu ēras pirmā gadu tūkstoša otrajā pusē).

² *Buda* runāja magadhī valodā, vairums budisma literatūras pierakstīta pāli valodā. (Aut.)

vienas ķermeniskās formas otrā — un *karmu* — likumsakarībām, kuras nosaka šo pāreju. Budismā (tāpat kā *upanišadās*) figurē vēdiskie dievi. Saglabājas arī pārkonkrusts kā labklājības simbols un maģiskais vārds «*Oml*». *Buda* nepiešķir lielu nozīmi *kastas* piederības sociālajam aspektam, jo uzskatīja, ka augstāka vai zemāka kasta nespēj būtiski iespaidot cilvēka ceļu uz augstāko svētlaimi — *nirvānu*. Taču viņš nesludināja *kastu* sajaukšanos, pats būdams *kšatrijs*, tieši neuzstājās pret *brahmaņiem*, bet tikai apgalvoja, ka par istu *brahmani* nevar piedzimt — par tādu jākļūst, taisnīgi dzīvojot.

Par to, kā radās budisms, vēsturei drošu ziņu nav. Jātic pašu budistu sacerējumiem, kuri gan kanonizēti, bet nav radušies, *Budam* dzīvam esot. Viņa dzīves apraksti, reliģiski filozofiskie darbi (to vidū visautoritatīvākā ir pāli valodā uzrakstītā «*Tripitaka*» («*Trīskāršais grozs*»), kuras apjoms ir vairāki desmiti sējumu) radās tikai 5—6 gadsimtus pēc *Budas* nāves. Jau tādēļ vien tos grūti uzskatīt par vēsturiskiem dokumentiem. Tomēr visumā zinātnieki nešaubās par to, ka *Buda* dzīvojis apmēram 560.—480. g. p. m. ē., ka viņš sākumā bijis tikai viens no daudzo sektu dibinātājiem, kuras tolaik savairojās protestā pret valdošo reliģisko ideoloģiju. Dažas no tām noliedza *vēdu* svētumu, uzstājās pret *kastu* likumiem un apgalvoja, ka vienīgi liktenis un nevis cilvēka darbi nosaka, par ko viņš piedzims nākamajā reizē. Brahmanisma — vēdiskās reliģijas vēlinās formas — vājināšanos sekmeja arī valstu rašanās un valdnieku varas nostiprināšanās.

Visa budisma literatūra, ieskaitot milzumu *džataku* — pasaku un fabulu —, nav šķirama no *Budas* personības, kuru apvij ne tik daudz jaunas reliģijas sludinātāja kā izcilas personības orols. Viņš piedzima netālu no Himalajiem — uz tagadējās Indijas un Nepālas robežas — kā ietekmīgas cilts vadoņa dēls un tika nosaukts par Sidhārthu. Pēc nostāstiem, tēvs viņu mēģinājis pasargāt no jebkāda kontakta ar pasaules sāpēm un raizēm. Taču tas, protams, nebija iespējams, un kādureiz jaunais Sidhārtha sastapās ar ārkārtīgi slimu, ļoti vecu cilvēku un ieraudzīja mironi. Jau tad viņam radās doma, ka jābūt taču kādam ceļam, kas cilvēku atbrīvotu no visa nepatīkamā.

Sešpadsmit gadu vecumā tēvs Sidhārthu apprecināja. Viņam drīz piedzima dēls. Taču laimīgā ģimenes dzīve jaunekli nepaglāba no dziļa iekšēja nemiera un vēlēšanās uzzināt, kas cilvēkus dara nelaimīgus. Divdesmit deviņus gadus vecs viņš pameta mājas, sievu un dēlu un uzsāka klejotāja mūka gaitas, sāka cītīgi mācīties svētos tekstus, mocīja sevi ar askētismu, tikās ar daudziem izslavētiem gudrajiem cerībā gūt atbildes uz jautājumiem,

kas viņu tirdīja, un rast dvēseles mieru. Tad viņš atteicās no askētiskā dzīves veida un nodevās tikai dziļai meditācijai. Kādu dienu pilnmēnesī, kad Sidhārtha sēdēja zem banjana koka, kurš viens pats var izveidot veselu birzi, pār viņu nāca «Bodh» — apskaidrība. Tajā vietā — Bodhgajā (Bihāras štatā) — uzcelts templis, kuru kā īpašu svētvietu apciemo visas pasaules budisti (starp viņiem netrūkst arī amerikāņu un eiropiešu).

Saņēmis apskaidrību, kura ļāva viņam skatīt pasauli ar citām acīm, un līdz ar to ieguvis vārdu «Buda» (Apskaidrotais), Sidhārtha devās uz *Kāši* (Benaresu) un sāka sludināt savu mācību.

Kādi tad ir sākotnējā budisma galvenie principi? Kāpēc tam vēlāk bija lemts kļūt par visizplatītāko pasaules reliģiju?

Viens no pasaules autoritatīvākajiem budologiem Fjodors Ščerbatskojs uzsver: «Pārlicība, tieši pārlicība, ka pasaules dzīves process ved uz pilnveidošanos un galīgu atbrīvošanos no sāpju važām, kuras uzlika cēloņu un seku likums, — šī pārlicība ir vienīgā budisma ticība, vienīgais dogmatiskais postulāts.» Tiešām, par ticību dievam, dvēseles nemirstību *Buda* nerunā. Vēdiskie dievi *Indra*, *Brahma*, *Jama* u. c. budisma literatūrā kļūst par cilvēka — *Budas* — pielūdzējiem. *Budas* mērķis ir paradoksāls salīdzinājumā ar citām reliģijām — tas netiecas pēc mūžīgas dzīves un debesu valstības, bet gan sludina pilnīgu atteikšanos no tās. *Nirvāna* taču nozīmē «nomierināšanos». To bieži raksturo salīdzinājumā ar dziestošu gaismekli, kurš nodzies tādēļ, ka izbeigusies eļļa, t. i., *nirvānas* augstākās svētlaimes pamatā ir visa individuālā, visu sajūtu un priekšstatu pamiršana.

Kādreiz kāds cilvēks esot viņam vaicājis: «No kurienes viss radies, no kurienes mēs esam atnākuši un kurp dodamies?» *Buda* esot atbildējis: «Kāda tev daļa — no kurienes. Padomā labāk par to, kas tev vajadzīgs šodien. Tu ļoti ciet, nedabū, ko vēlies, nespēj noturēt, ko iegūsti, tavas ilgas neapmierina tas, kas tev ir. Visa tā dēļ nav mēra tavām ciešanām. Būtu labāk padomājis, kā darīt tām galu.»

Budisms sazarojies vairākās apakšreliģijās. Tomēr visām tām ir kopēja filozofiskā bāze — t. s. četras cildenās patiesības:

1) dzīvot nozīmē — ciest, allaž šķirties no patīkamā un saskarties ar nepatīkamo;

2) ciešanas rada tas, ka cilvēks nepārtraukti kaut ko vēlas — aizvien jaunas baudas, varu, bagātību. Vienas vēlēšanās piepildīšanās rada citas;

3) no ciešanām var izvairīties, tikai izbeidzot vēlēties un apturot aizvien jaunu atkaliedzimšanu ciklu;

4) ceļš uz atpestīšanu iet caur astoņiem dzīves principiem: — taisniem¹ uzskatiem («četrus cildeno patiesību» uzskatiem),

- taisniem tikumiem (rīcību saskaņa ar šīm patiesībām),
- taisnu valodu (atteikšanās no meliem, apmelošanas, rup-
jībām),
- taisnu uzvedību,
- taisnu dzīves veidu (tā pamatā nevardarbīgums pret visām
radībām),
- taisnu piepūli (neatmaidīga nelabu domu un ietekmju pār-
varēšana),
- taisnu atmiņu (spēju atcerēties to, ka pieķeršanās dzīvei
nāk par sliktu),
- taisnu pašiedziļināšanos (pilnveidošanos, atsakoties no
visa, iekšējo savaldīšanos, nepriecāšanos ne par ko, pilnīgu
mieru).

Pasludinot vēlēšanos (alku) par visa ļaunuma sakni, *Budā* nav tālu aizgājis no *upanišadām*. «Brihadāranjaka *upanišada*» taču saķa: «Tas, kuram trūkst vēlēšanās, kurš brīvs no vēlēšanām, sa-
sniedzis vēlēšanos (piepildījumu), vēlas tikai *Ātmanu*, no tā
neiziet dzīvības spēki. Kad izzūd visas vēlēšanās, kuras mīt sirdī,
mirstīgais kļūst nemirstīgs un sasniedz šeit *Brahmanu*.»

Nav grūti konstatēt, ko konsekventa budisma pamatpostulātu
ievērošana cilvēku aizved no dzīves, rada pasīvu attieksmi pret
sociāliem spaidiem. Tie *Budam* praktiski neeksistē, jo, pēc viņa
uzskatiem, visi cilvēki cieš tādēļ, ka kaut ko vēlas, un ir tātd
savā starpā līdzīgi.

Mīla un līdzcietība, kuru *Buda* sludināja attiecībā pret līdzcil-
vēkiem un visām dzīvajām radībām, būtībā nav nekas cits kā žē-
lums — tādēļ, ka tās spiestas dzīvot pasaulē, kura slīgst ciešanās.

Sākotnējo budismu cilvēki neapšaubāmi uzņēma kā atvieglo-
tāju, jo jaunā mācība viņus krasi nedalīja zemākos un augstākos,
nedraudēja ar nejauku atkaliedzimšanu, ja netika pildīti svēto
grāmatu norādījumi. Katrs neatkarīgi no viņa sociālā stāvokļa
varēja cerēt uz atpestīšanu no dzīves sāpju nastas. Tādēļ budisms
tik ātri izplatījās, ka jau 4. gs. p. m. ē. kļuva par valsts reliģiju
Indijā, lai vēlāk pamazām atkal uzsūktos hinduismā. No budisma
hinduismā palika nevardarbīguma mācība, akcents uz ētiskām vērt-
tībām un pastiprināta askētisma tradīcija, kaut arī daudzie klos-

---

¹ Sakarā ar to, ka Budas «četrus cildeno patiesību» teksts latviešu valodā
tīcis tulkots no dažādiem starpniekvalodu tulkojumiem, daudzos gadījumos tas
latviski skanējis visai atšķirīgi. Šeit lietoto vārdu «taisni uzskati» vietā izman-
toti arī «īsti uzskati», «pareizi uzskati», pat «pienācīga ticība» (sk. «Latvijas
padomju enciklopēdijas» II sēj. 170. lpp.). Sk. arī tulkotājas piezīmi pie
«Dhammapadas» 20. nod. (Red.)

teri, kuros cilvēki centās nokaut sevī katru vēlēšanos un pārtikt no ubagu dāvanām, bija likvidēti. Taču vislielākais budisma ieguldījums indiešu kultūrā ir plašā literatūra, īpaši pasakas un fabulas — gan ar uzsvērti didaktisku saturu, taču mākslinieciski pārlicinoši sacerējumi. Šai grāmatā ievietotos budisma avotus piedēvē pašam *Budam*. Vai tas atbilst patiesībai, vai ne — vēsture nezina.

«*Manu likumi*» ir īpaši nozīmīgs indiešu literatūras avots, jo tas daudzu gadsimtu gaitā noteica dažādu indiešu sabiedrisko slāņu un kastu dzīvi. «*Manu likumi*», kurus it kā izdevis cilvēces ciltstēvs *Manu* mitoloģiski senā pagātnē, ir pievērsuši Eiropas vēsturnieku, juristu, sociologu un plašu lasītāju aprindu uzmanību jau kopš tā brīža, kad šo sacerējumu 1794. gadā pārtulkoja pazīstamais angļu indologs (un pirmais izcilais indologs vispār) Viljams Džonss (1746—1794).

Zinātnieki «*Manu likumus*» nobeigtā variantā datē ar 2. gs. p. m. ē.—m. ē. 2. gs. Kaut arī vairums to vārsmu ne vienmēr skan pavēloši, nereti atkārtotā frāze, ka tāds vai citāds postulāts ir «mūžīgs likums», liecina par šī sacerējuma autoritatīvo toni. Par to, ka *Manu* norādījumi skaitījās nepārkāpjami, liecina arī sodi, kādi tajos paredzēti. Taču acīmredzot jau tolaik bijis skaidrs, ka jebkuru likumu var apiet ar likumu. Kā katrs lasītājs pamanīs, «*Manu likumos*» netrūkst pretrunu, par vienu un to pašu noziedgumu ir paredzēti dažāda smaguma sodi — no ļoti nežēlīga līdz samērā viegla. Kaut gan par to konkrētu ziņu nav, gribas domāt, ka vissmagākais sods bijis domāts vairāk iebaidīšanai nekā pielietošanai. Iespējams, ka šāda nenoteiktība bija izdevīga likumu sacerētājiem un tulkiem — *brahmaņiem*, kuri par sevi saka: «*Brahmaņis* skaitās pasaules radītājs, sodītājs, skolotājs, labdaris, nedrīkst viņam ne teikt (kaut ko) nelabvēlīgu, ne apieties ar viņu rupji.»

Visiem šiem minētajiem sacerējumiem ir bijusi un arī pašlaik ir liela loma indiešu dzīvē un reliģijā. Ļoti svarīgas šai ziņā ir arī *purānas* — seni mitoloģiski vēstījumi, par kuru konkrēto vecumu grūti spriest (šajā antoloģijā tās nav pārstāvētas). Daudz purānisku teiksmju apvij, piemēram, Sivas tēlu. Tās ir akmeņi iecirstas neskaitāmu tempļu skulpturālos cilņos, attēlotas gleznās un daiļliteratūrā. Sivas mūžīgā deja, kura simbolizē radīšanu, saglabāšanu un iznīcību kā trīs pasaules pastāvēšanas mūžam mainīgās formas, liecina par seno indiešu stihiski dialektisko domāšanu, viņu uzskatu, ka spēks dabā nevar pastāvēt bez ritma un dailes. Deju Karalis (Natarādža) taču ir arī mākslinieks, kura tēlam skarbu cildenumu piešķir viņa pastāvīgā «dzīves vieta» — Himalaji. Sivas deja, kurā ietilpst arī dramatiski elementi, piešķi-

ruši svētuma oreolu dejai un dramaturģijai kā mākslai. Šiva reizumis tiek attēlots arī kā mūzikas pavēlnieks ar fleitu rokā un aktieris uz kosmiskas skatuves. Pat viņa bultas lido dejodamas. Šiva uzsāk deju vakarā, kad jau ir tumšs, kad mēness un zvaigžņu gaisma var saplūst ar viņa dievišķīgo starojumu, ar liesmu, kura izšaujās no viņa rokas, ar stariem, kurus atplaiksnī čūsku rota ap viņa galvu.

Lielā mērā hinduistiskā domāšana iespaidojusi arī *purānu* pasaules izcelšanās un laika sadalījuma teorijas. Saskaņā ar tām Visums pastāv vienu *Brahmas* mūžu — 120 gadus, bet pēc tam nāk plūdi un jauna visa pastāvošā dzimšana. Taču nav jādoma, ka pasaules gals būtu tuvu, — viena diena *Brahmas* mūžā ir 4,32 miljardi gadu. Saskaņā ar *purānu* vēstījumiem Visums atrodas apmēram savas pastāvēšanas vidū. Taču cilvēce iegājusi vissliktākajā attīstības posmā no četriem, kuri ir dažāda garuma un periodiski atkārtojas. Krita, Treta un Dvāpara laikmets jau ir garām, un mēs pašreiz dzīvojam 432 tūkstoši gadu Kālī laikmetā. Taisnīguma pašlaik ir tikai ceturtdaļa no tā, cik bija Krita laikmetā. Tādēļ pat dievs *Višnu*, kuru uzskata par pirmsāriju dievību, kļuvis melns. Nelaiemes, slimības, kļūdas pavada cilvēkus. Viņi ir dusmīgi, sagrauzti, uztraukušies, izbadējušies un baiļu pārņemti. Nezinu, cik daudzi tam tic, bet pats dzirdēju, ka jauns un skaists *brahmanis*-priesteris muzikantu trupas pavadījumā propagandēja *purānu* laika dalījumu un lielas auditorijas priekšā runāja par Kālī laikmetu. Hindu ticīgo vidū plaši izplatītais uzskats, ka cilvēces zelta laikmets ir tālā pagātnē, protams, nav nekas īpaši oriģināls. Līdzīgus ticējumus atrodam arī citu senu tautu, piemēram, sengrieķu, mitoloģijā, un tas nav nekas cits kā pirmsšķiru sabiedrības idealizācija.

Indiešu literatūras pētniecībai pievērsušies dažādu pasaules tautu zinātnieki. Īpašu godu pelna angļi — pasaules indoloģijas pionieri — Čārlzs Vilkinss (1749—1836), Viljams Džonss (1746—1794), Tomass Kolbruks (1765—1837), H. H. Vilsons (1789—1860). Viņi iesāka senindiešu literatūras tulkošanu un tās izvērtēšanu, atvēra pasaulei acis uz līdz tam nezināmām, pat pašu indiešu neiepazītām un nenovērtētām kultūras vērtībām. Eiropiešu atklājums (un šeit līdz ar angļiem goda vietu ieņem vācu indologi), ka *vēdām*, *upanišādām*, *budisma* literatūrai, «*Manu likumiem*» un citiem senajiem sacerējumiem ir milzīga pasaulvēsturiska nozīme, ārkārtīgi cēla indiešu prestižu viņu acīs un bija nozīmīgs faktors nacionālās pašapziņas izaugsmē, bez kuras nebija iedomājami atbrīvošanās cīņas pirmsākumi. Taču indieši paši savu literatūru sāka zinātniski pētīt un plaši tulkot mūsdienu valodās tikai 19. gs. beigās. Tagad šis darbs izvērstas valstiskā mē-

rogā, daudzi agrākie atzinumi tiek pārskatīti, tiek pamazām at-
mesti vērtējumi, kuru pamatā bija eiropocentriskas pozīcijas.
Taču arī modernā indiešu indoloģija nav bez trūkumiem. Galve-
nie no tiem — visai plaši izplatītā tendence padarīt galvenos
literatūras pieminekļus krietni senākus, nekā to var pārliecinoši
pierādīt, atrast tajos domas un zinātniskas hipotēzes, kuras vēs-
turiski bija iespējamās daudz vēlāk, izmantot plašo un bagāto
vēdisko literatūru kā argumentu krājumu hinduisma pacelšanai
pāri visām citām pasaules reliģijām.

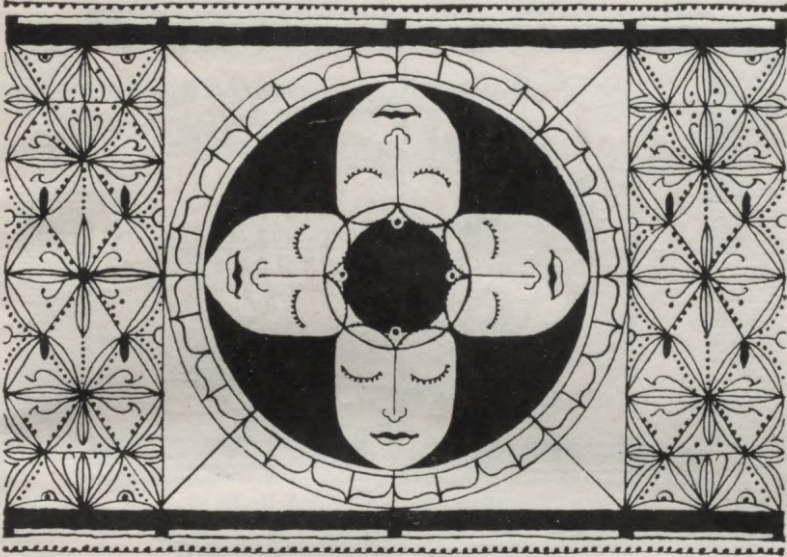
Indiešu pasakas un teikas bieži vien nonāca līdz viduslaiku
Eiropai, taču nopietna iepazīšanās ar Indijas subkontinenta litera-
tūru sākās tikai 18. gs. beigās, kad jau minētajiem angļu indolo-
giem pievienojās franči un īpaši — vācieši. Svarīga loma bija
Jēnas romantiķiem brāļiem Frīdriham un Augustam Šlēgeļiem.
Varbūt tā nemaz nav nejaušība, ka šie un citi romantisma kā
jauna mākslinieciska pasaules skatījuma iedibinātāji ar tādu en-
tuziasmu nodevās sanskrita studijām un indiešu literatūras popu-
larizēšanai. Vairāki tradicionālās indiešu domas aspekti tuvi ro-
mantismam: tieksme uz panteismu, tendence cilvēka reālo dzīvi
skatīt drīzāk nosodošās nekā slavinošās krāsās, vienotībā ar dabu,
vēlēšanās izcelt vispārīgo uz atsevišķā rēķina, daudzvārdība un
tēlainība valodas izteiksmes līdzekļos. Varbūt arī tādēļ, piemē-
ram, Bengālē, kuras sabiedriskā virsotne toreiz bija apsteigusi
daudzas citas Indijas provinces, romantisms kā literatūras vir-
ziens iedibinājās tik relatīvi viegli.

Mūslaiku Rietumu indoloģija var lepoties ar daudziem godprā-
tīgiem un kvalificētiem visu galveno Senās Indijas literatūras
pieminekļu tulkojumiem un fundamentāliem zinātniskiem pētīju-
miem. Starp visautoritatīvākajiem un nopelniem bagātākajiem
gribētos minēt angļu zinātnieku Maksu Milleru (1823—1900)
(vācu izcelsmes, taču kalpoja angļu dienestā Indijā) un vācu
pētnieku Moricu Vinternicu (1863—1937) (strādāja Prāgā vācu
universitātē). Goda vieta senindiešu literatūras izziņātāju vidū
pieder krievu un krievu padomju zinātniekiem Ivanam Minajevam
(1840—1890), Sergejam Oldenburgam (1863—1934), Fjedoram
Ščerbatskojam (1866—1942) un vairākiem citiem mūslaiku indo-
logiem.

— Latviešu valodā šinī ziņā diemžēl nav ar ko lepoties. Nav
mums nedz tulkojumu no senindiešu valodām, nedz vispār senās
Indijas literatūras pieminekļu tulkojumu, izņemot vienu «*Rigvē-
das*» himnu, kuru ļoti dzejiski no vācu valodas latviskojis Rainis,
un dažus citus nelielus dažādu darbu fragmentus. Nav pamata
uzskatīt, ka lielo robu aizpildīs šī grāmata, — daudz darba vēl
priekšā. Ļoti ceru, ka nepaies pārāk ilgs laiks, kad mēs varēsim

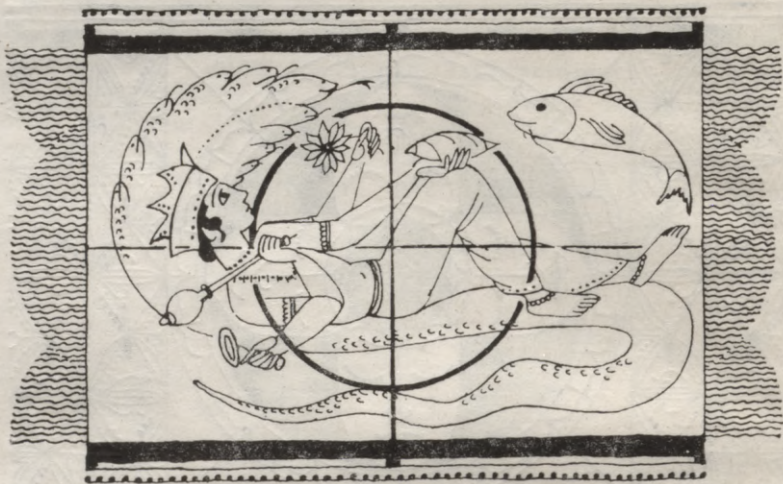
sākt publicēt senindiešu literatūras tulkojumus nevis no starpniekvalodām (krievu un angļu) kā pašlaik, bet gan no oriģināla. Protams, zināma starpposma loma būs arī šai antoloģijai. Paldies «Rigvēdas» himnu parindeņu sagatavotājai, pazīstamajai sanskritoloģei Tatjanai Jeļizarenkovai, paldies to atdzejojotājam Vitautam Ļūdēnam, kurš centies «Rigvēdu» latviskot tās oriģinālpantmēros, paldies pārējo literatūras pieminēkļu tulkotājai Gunai Bērziņai, kura ņēmusi palīgā arī oriģinālvalodu. Antoloģijas mērķis būs sasniegts, ja tā modinās lasītājos interesi par senindiešu literatūru, liks par to lasīt citās valodās un varbūt pat zinātniski iedziļināties tanī.

Viktors Ivbulis

RIGVĒDA

RIGVĒDA

(atsevišķas himnas)

I.5.

INDRAM

1. Sanāciet jel! Un piesēdiet!
Indru dziesmās jel daudzīniet,
Draugi, slavu kas skandināt.
2. Pašu pirmo no pirmajiem,
Dižo labumu valdnieku,
Indru pie *somas* spiešanas!
3. Lai viņš palīdz mums rūpestos
Mantību vairot un turību,
Lai viņš balvas mums sagādā!
4. Kura zirgu pārīm tāds spēks,
Naidniekam neapturams tas,
Tas jau *Indram*. Jel slava tam!

5. *Somu* dzerdamam lai tam tiek
Sula skaidrā un rūdzis piens,
Tek tā, lai viņš to baudīt var.
6. Piedzimis tu jau izaugi,
Izspiestai sulai dzērējs īsts,
Dižs tu, *Indra*, un labestīgs.
7. *Somas* sulas lai tevī plūst,
Strauji, ak, *Indra*, slāpes dzēs,
Un lai iet tev tās labumā!
8. Slavēšana tev spēku dod,
Slavas dziesmas, tu simtu spēks,
Mūsu dziesmas dos spēku tev!
9. Lai tiek *Indram*, kas palīdz mums,
Tūkstoškārtīgā balva šī —
Tajā ir vīra īstais spēks!
10. Un lai viņi — tie mirstīgie
Nespēj, ak, *Indra*, mūs ievainot,
Stiprais, vērs viņu ieročus nost!

I.7.

INDRAM

1. *Indram* skaļskaļi dziedoņi,
Suminātāji slavu teic,
Indru balsis sauc saukdamas.
2. *Indram* bērī kumeļi ir,
Lai viņš iejūdz tos vārdiem vien,
Pērkonmetējs viņš zeltzibsnīgs!
3. Sauli cēla viņš debesīs,
Ilgi, ilgi lai redzēt var,
Govju klinti! šķelt viņam bij.

---

¹ Atgādinājums par mītu, kurā stāstīts par to, kā *Indra* sašķēla Vala klinti, atbrīvoja dēmona Paņi tur noslēptās govīs, tādējādi dāvājot arijiem gaismu, ņekošu ūdeni un kārtību Visumā. (Atdz.)

4. Līdzi, ak, *Indra*, sacensties,
Balva kur sīka, liela ar,
Stīprs, ar stipru tu vienībā!
5. *Indru* kaujā visdižākā,
Kaujā mazā mums jāpiesauc,
Pērkonmetēju, draugu mums.
6. Vērsi dižais, to katlu mums
Pārpārēm pilno atdari,
It neviens to tev nekavēs!
7. Lai cik dedzīgi slavīnu
Pērkonmetēju *Indru* es,
Nemāku īsti cildināt!
8. Gluži kā vērsis un ganāmpulks
Varenībā viņš balvas gūst,
Spēcīgs, pretī tam nestāties.
9. Kas gan viens pats pār ļaudīm stāv,
Bagātībām kas valdnieks ir,
Indra, piecas ciltis¹ tam ir.
10. Viņu saucam mēs visiem jums,
No visām ciltīm visapkārt še,
Lai viņš mūsu, tik mūsu vien!

I.27.

AGNI

1. Tā kā zirgu, kas veltes nes,
Vajag *Agni* mums cildināt,
Mūsu godiem tu pavēlnieks.
2. Spēka dēls, tu ar spēku pilns,
Plaši ejošs un labsirdīgs,
Devīgs, esi vienmēr ar mums.

---

¹ Piecas ciltis — visi āriji, kas sastāvējuši no piecām ciltīm (tautām)
(Atdz.)

3. Tālumā mūs un tuvumā
Sargi no ļaunā mirstīgā
Mirkli šajā un mūžībā!
4. Lūk, mūsu dziesma jaunākā,
Gajatri¹ rindās tā slavu teic,
Agni, dieviem to pavēsti!
5. Apveltī balvām lielajām,
Apveltī balvām mazākām,
Lietām visderīgākajām!
6. Gaišliesmainais tu devīgais,
Kā ar Sindhu² straujviļņiem plūst
Devīgums tavš uz ticīgiem.
7. *Agni*, kuru tu mirstīgo
Sargāsi kaujā, lemš kam gūt,
Tas savu gūto nosargās.
8. Neveiks neviens to nekad,
Lai kas, ak, *Agni*, būtu tas,
Slavas cienīga balva tam.
9. Visām tautām viņš piederīgs,
Balvas ar liesmu zirgiem gūst!
Visi ticīgie līdzī tam iet.
10. Tu, kas par spulgo nomodā,
Cēlākos vārdus sacerī tam,
Kas visu cilšu upura vērts.
11. Visuvarens un bezgalīgs,
Dūmu karogots, daudzgaismīgs,
Lai uz sajūsmu, balvām sauc!
12. Kā saimnieks viņš, kā tēvutēvs,
Dievu karogs, lai sadzird mūs,
Mūsu dziesmas — tālstarojošs!

---

¹ Gajatri — viens no Rīgvēdā izmantotajiem pantmēriem. (Atdz.)

² Sindhu — tā arī sauca Indu, kā arī upi vispār. (Atdz.)

13. Cieņa lieliem, cieņa lai arī maziem,
Cieņa jauniem, cieņa lai arī veciem,
Dievus godāt gribam mēs, cik spējam,
Vai gan runa labākā man, ak, dievi!

I.29.

INDRAM

1. Ja bez cerībām dzīvojam,
Somas dzērēj, ak, patiesais,
Kā cerību mums, *Indra*, dod
Zirgus, govīs, daudz cita vēl,
Ļoti bagāts, ak, esi tu!
2. Skaistāmute, tu balvu kungs,
Dīzenais, tev ir brīnumspēks.
Kā cerību mums, *Indra*, dod
Zirgus, govīs, daudz cita vēl,
Ļoti bagāts, ak, esi tu!
3. Un tās divas, kam viltus skats,¹
Iemidzini, lai mūžam guļ!
Kā cerību mums, *Indra*, dod
Zirgus, govīs, daudz cita vēl,
Ļoti bagāts, ak, esi tu!
4. Nelabvēļi lai miegā mieg!
Labvēļi lai ir nomodā!
Kā cerību mums, *Indra*, dod
Zirgus, govīs, daudz cita vēl,
Ļoti bagāts, ak, esi tu!
5. Ēzeli, kas brēktin brēc,
Ak, *Indra*, zemē triektin triec!
Kā cerību mums, *Indra*, dod
Zirgus, govīs, daudz cita vēl,
Ļoti bagāts, ak, esi tu!

---

¹ Laikam domātas divas kuces — mirušo valdnieka *Jamas* vēstneses, kuras tiek sūtītas pie cilvēkiem, kam nolemts mirt. (Red.)

6. Ļauno putnu lai aiznes vējš
No mūsu koka tālu prom!
Kā cerību mums, *Indra*, dod
Zīrgus, govīs, daudz cita vēl,
Ļoti bagāts, ak, esi tu!
7. Meli katru tu nomaitā!
Krikadāšu¹ tu nomuši!
Kā cerību mums, *Indra*, dod
Zīrgus, govīs, daudz cita vēl,
Ļoti bagāts, ak, esi tu!

I.50.

SŪRJAM

1. Lūk, augšup stari starojot
Šo dievu *Džātavēdu* ved,
Saule visiem lai redzama.
2. Steidzoties naktij un zvaigznēm līdzī,
Tā kā zagļi lai projām bēg
No saules, kura visu redz.
3. Viņa zīmes tāltālu redz,
Stārus starp visiem cilvēkiem,
Tā kā ugunis spīdošas.
4. Pāri atnākošs, tālredzams,
Sūrja, tu gaismas radītājs,
Gaismas telpu tu izgaismo.
5. Un uz dieviem tu izstaro,
Un uz ļaudīm tu izstaro,
Un uz visiem tu izstaro.
6. Acs, ar kuru ir jāredz tev
Visdarbīgākais starp cilvēkiem,
Ak, *Varuna*, tu šķīstākais.

---

¹ Krikadāšu — nenoskaidrots vārds, apzīmē vai nu sāncensi, vai dēmonu.
(Atdz.)

7. Caur tumsas valsti debesīs ej,
Dienas ar naktīm mērodams,
Visas paaudzes vērodams.
8. Septiņas rudas ķēves velk
Ratus tavus gaišliesmainos,
Sūrja, tu tālu redzošais.
9. Septiņas šķīstas meitas jūdz,
Saulratu meitas, tās pašas jau
Iejūgušās, ar tām tu brauc.
10. Iznācām ārā no tumsības
Aizvien augstāk uz gaismu mēs,
Pie *Sūrjas* — dieva dodamies
Uz gaismu pašu visaugstāko.
11. Kā draugs cienījams, iznākdams,
Kāpdams visaugstākā debesī,
Izārstē slimo sirdi man,
Dzelteno kaiti nīcini.
12. Dzelteno kaiti atdosim
Putnam *ropanakam*,
Pabaidīsim un atdosim
Putnam paridrevam.
13. Lūk, uzausa *Āditja* šis,
Ar visu viņa spēcību
Dots manā varā ienīstais.
Lai ienīstais man nepieklūst!

I.81.

INDRAM

1. *Vritras* kāvējs, tu, *Indra*. Spēks
Tavējais vīriem varu dod,
Skurbumu dod. Lai piesaukts viņš
Lielajās kaujās un mazajās.
Lai viņš balvas mums sarūpē!

2. Ja tu varonis, karavīrs,
Kaujā tev būs guvums jo liels,
Tu pat mazo par lielu vērt,
Tu būsi vienmēr palīdzīgs
Tam, kas *somu* dēļ tevis spiež.
3. Tad, kad iedegas cīniņi,
Balvas sagaida pārdošo,
Div' sirmus zirgus reibis jūdz.
Ko tev nokaut? Celt turībā?
Cel mūs, ak, *Indra*, turībā!
4. Dižens tev gars, bet gribi tu,
Baismīgais spēks lai baismīgāks.
Skaistlūpaini, div' sirmjus jūdz,
Dzelzuvāle¹ lai spoži spīd
Tavējo roku tvērienā.
5. Zemes telpu bij pildīt tev,
Gaišas telpas cirst debesīs.
Līdzīga, *Indra*, gan tev nav:
Cits tāds nav dzimis, nepiedzims,
Visam pāraugi pāri tu.
6. Kas gan naidnieka ēdamo
Dos tevis cienītājiem, mums —
Indra, viņš lai jel palīdz mums!
Izdājā — labumu daudz tev ir!
Arī man kādu daļu dod!
7. Reibu pēc reibas viņš mums dod,
Govju barus, tik taisnprātīgs.
Abām rokām ņem balvas tu,
Daudz simtu simtus labumu!
Sajūsmini! Un balvas dod!
8. Reibu gūsti no izspiestā,
Ak, varoni, lai dāvātu!
Zinām, ka labumu daudz tev ir.
Darām vēlmes tev zināmas:
Mūsu aizstāvis esi tu!

---

¹ Dzelzuvāle — pērkona vāle (vadžra), *Indras* galvenais ierocis. (Atdz.)

9. *Indra*, šie ļaudis dara tā —
Uzzied lai labākais itin viss.
Tautas, kas dievus neatzīst,
Mantu visu zini tu.
Nesi, atnes šo mantu mums.

I.97.

AGNI

1. Prom ļaunums, gaismas aizgaismots,
Bagātība lai spīdēt spīd,
Prom ļaunums, gaismas aizgaismots!
2. Ak, *Agni*, labs lai lauks un ceļš,
Labums lai mums, mums upurēt,
Prom ļaunums, gaismas aizgaismots!
3. Dižākais pats lai priekšgalā,
Mūsu aizstāvji lai priekšgalā,
Prom ļaunums, gaismas aizgaismots!
4. Un aizstāvjiem, ak, *Agni*, gūt
Pēcnākamos, lai arī mēs —
Prom ļaunums, gaismas aizgaismots!
5. No visurienes visur spīd
Kad varenā *Agni* starojums,
Prom ļaunums, gaismas aizgaismots!
6. Raugies uz visurieni tu,
No visurienes apņem tu,
Prom ļaunums, gaismas aizgaismots!
7. Naidam pāri, visredzošais,
Kā laivā visus pārceļ mūs,
Prom ļaunums, gaismas aizgaismots!
8. Pāri upei kā laivā cel
Uz pārpilnības krastmalu,
Prom ļaunums, gaismas aizgaismots!

UŠAS

1. Pasaules stars vislabākais,
Gaišs vēstnesis plašumiem pāri dzimis,
Savitārs viņu ir modinājis,
Nakts atdevusi savu vietu *Ušas*.
2. Ar telīti gaišo tā gaiša nāca,
Melnā tai atdeva savu vietu,
Radu rados pār nāvi cita pēc citas
Ceļo dienas un nakts, mainoties krāsām.
3. Abām krāsām ceļš ir viens, nav tam gala.
Soli soli tās dievu ziņā.
Nav tām strīdu, atpūtas, labi saskan,
Nakts un *Ušas* dažādas vienā dvēslē.
4. Pavēlniece gaišā tā veltēm dāsna
Parādījās spožumā, vārtus verot,
Dzīvo esmi viņņojot, veltes sniedza,
Ušas visu radību modināja.
5. Kas saknupis, tam — tālu ceļošanu,
Citam rūpi dienišķo sarūpēti,
Tam, kas vāji redz, — tālu saredzēti.
Ušas visas radības modināja.
6. Vienam slavu, otram valdītgrību, trešam
Vēlmi meklēt diženumu, lai var redzēt
Dzīvju dzīves dažādākos veidos.
Ušas visas radības modināja.
7. Debesmeita parādīja pati sevi,
Vizmodama, jaunuve, gaišās drānās,
Visiem zemes labumiem pavēlniece,
Še aizdedzies, ak, *Ušas*, šo rītiņu!
8. Atnākdama aiz trejām, trejdeviņām,
Pati pirmā, tu pirms to aizejošo,
Gaišliesmainā, *Ušas*, dzīvo augšāmceļot,
Aizgājējus gan vairs nemodinot.

9. Ai, *Ušas*, tu, kas dedzi ugunskuru,
Iespīdēji saulītē acu acīs,
Dieviem ziedot cilvēkus modināji,
Dievu pateicību mantodama.
10. Kur gan būs tā īsteni vidiņā
Starp norietošām un starp austošām?
Vienā ritumā ar bijušajām
Viņa nāca priecīga kopu gaitā.
11. Nav vairs mirstīgo, kuri redzējuši
Senās *Ušas* liesmaino uzaušanu.
Nu viņa še, ieraudzīt mūsu daļa,
Arī to citu, kuri nāks nākamībā.
12. Naidu gaidot, tikumā piedzimdama,
Labvēlīgā, balvas atnesdama,
Aicināja viņa dievus labu darīt:
Te iededzies, *Ušas*, ak, vislabā!
13. Un bez gala iedegās agrāk *Ušas*, -
Arī tagad dāsnā gaiša kļuva,
Visas dienas viņa nu gaiša ritēs,
Vienmēr jaunu, nemirstīgu gaitu liekot.
14. Rožām krāšņām kāpa pār debess sliksni.
Nometa nost dieviete melno sagšu.
Uzmodinot sarkanie kumeliņi
Viegljūdzamus dievietes ratus vilka.
15. Labestīgās gaidītās balvas vedot,
Viņa paceļ karogu savu gaišo.
Raitā rindā pēdīgā staro *Ušas*,
Pati pirmā gaitā tai gaišliesmainā.
16. Lai ceļamies! Gars dzīvīgs visam pāri!
Tumsa gaisa, tuvojas atkal gaisma.
Ceļu deva, lai saulei gaiša gaita.
Mēs atnācām, kur mūžiem turpinājums.
17. Un braucēja ar grožiem vārdus vada —
Un dziesminieks sumina ausmu krāšņo.
Šeit iededzies, ak, šodien, devīgā,
Un izgaismo mūžiņus, bērniem pilnus.

18. Ausmas, govīm bagātas, stipriem vīriem,
Lai apspīd mirstīgos, kas tās godā, —
Tas, kas *somu* izspiedis, lai tās iegūst,
Balvas lūdzot ar dziesmu kā pie *Vāju*.
19. Dievu māte, *Aditi* seja svētā,
Ziedu karogs, dieviete augstā, — spīdi!
Liesmo, godu lūgšanām mūsu dāvā!
Ļaužu dzimtā iesakņo mūsu audzi!
20. Bagātība skaidrākā, ausmu nestā,
Labvēlīgā, čaklajiem ziedu dodot,
Lai devīgs *Varuna*, arī *Mitra*,
Aditi un *Sindhū*, Zeme un Debess!

I.124.

UŠAS

1. Kad iedegas gaišā ausma, *Ušas* degtā,
Uzlecošais *Sūrja* pleš tālu gaismu.
Mums visiem — divkājiem, četrkājiem —
Savās gaitās *Savitārs* doties lika.
2. Tā, kas nelauž likumus, dievu liktos,
Bet kas sagrauj cilvēku audžu audzes¹, —
Aizgājušā pēdīgā maiņas esmē,
Atnākošā vispirmā šai dienīnā.
3. Debesmeita rotājās debess malā,
Gaismas sagšā tālumā ausmas pusē.
Labi zinādama likto ceļu,
Viņa nesajauc savas takas.
4. Viņa kā netikle atsedza savas krūtis,
Tā kā *Nodhas*² daiļumus parādīja.
Un kā muša dīkdama modināja,
Pirmā nākot, nerimstot mainotiesi.

¹ *Ušas* padara cilvēkus vecākus, tāpat kā saule uzlecot un norietot. (Atdz.)

² *Nodhas* — *riši* vārds; salīdzinājuma nozīmē nav skaidra. Varbūt tas ir arī kāda dzīvnieka vārds. (Atdz.)

5. Ausmas pusē tālumā tumsu tumsā
Govju māte augšāmcēla karodziņu.
Cik nu plaša, visur tā — augšā, lejā,
Vecākiem gultu visu aizņemdama.
6. Sevi rāda, no daudzām pati pirmā,
Nevairās it nemaz sava, sveša.
Rotādamās ar košu augumiņu,
Gaišstarainā, kailuma nevairoties.
7. Kā jaunava bez brāļu vīriešiem pretī
Viņa aiztek, gluži kā balvas alkstot.
Tā kā sieva greznojas, vīru gaidot.
Un kā mīlniece atsedz tā savas krūtīs.
8. Savu vietu lielajai māsai atdod,
Aiztek no viņas kā tā, ko vēl satiks.
Liesmainos *Sūrjas* staros tā ziedēm svaidās,
Tā kā netikle gaidīt gaidīdama.
9. Prom no bijušām māsām dienu gaitā
Viņa iet pēc tās, kas jau bija.
Lai tās jaunās austriņas arī tagad
Mums gaismo turību, labas dienas!
10. Pamodini devīgos, ak, pati *Ušas* dāsnā!
Lai jau skopuļi guļ vien neatmiņā!
Bagātību devīgiem gaismo, labā,
Dziesminiekam arī dodī, augstsirdīgā!
11. Putns nonesa spožumu rīta pusē.
Sārtas govīs iejūdza viņa. Tagad
Uzplaiksnī tā. Lai karogs plīvo augstu!
Lai ik māju guntiņa sildīt silda!
12. Tikko uzplaiksnīji — putni pacēlās spārnos,
Augšāmcēlās ēdēji — ļaužu ļaudis.
Tam, kas mājās, iedosi lielas balvas,
Ušas dievišķā, mirstīgam pazemīgam.
13. Lūgšanās manās jūs es teiktin teicu,
Rīta gaismas, jūs es daudzīnāju.
Ak, dievietes, ar jūsu ziņu gribu
Gan simtas, gan arī tūkstošas balvas.

I.154.

VIŠNU

1. Varoņdarbus vēstīšu, *Višnu*¹ veiktos,
Zemes plašumus viņš reiz izmērija.
Stiprināja augšējo kopus mītni,
Trejus soļus sperdams, tālejošais.
2. Visur slavina *Višnu* visspēcību,
Briesmīgs kā zvērs klaiņo kaut kur kalnos,
Viņa trejos soļos ir mājas visām
Būtnēm, kādas pasaulē šajā dzīvo.
3. Lai iet uz *Višnu* lūgdamas slavas dziesmas,
Uz tālejošo vērsi, kurš kalnos dzīvo,
Kurš šo plašo kopus mājokli visiem
Visu trejiem soļiem ir izmērojis.
4. Kura trīs pēdas, vienmēr medus pilnas,
Katram pašam savu reibumu rada,
Kas trejreizvienu debesi un zemi,
Viens visas būtnes noturēja.
5. Jauko mājvietu gan es gribētu atrast,
Dievam ticīgie vīri kur noreibst.
Tālejošajam mājvieta tur un dzimta.
Višnu gaita visaugstākā — medus avots.
6. Jūsu² mītnēs gribētu visi nokļūt,
Daudzragu govīs kur ir negurstošās.
No turienes diženi lejup zibsnī
Tālu ejošā vērša dižā gaita.

II.15.

INDRAM

1. Tagad slavināt gribu diži dižos
Darbus, ko veicis patiesi diži dižais.
Trikadrukā viņš *somu* sasadzērās,
Noreibdamis nosita *Indra* pūķi.

¹ *Višnu* — šeit: dievs, kas simbolizē saules apriti. Viņš ir centrs starp augšu un apakšu, radījis Visumu, noejot to trīs soļiem. (Atdz.)

² Jūsu — šeit domāts gan *Višna*, gan *Indra*, ko bieži piemin kopā. (Atdz.)

2. Viņš bez sijām debesi atbalstīja,
Abas pasaules, visgaisu piepildīja.
Noturēja viņš zemi, platu pletu.
Somas reibumā Indra visu veica.
3. Kā upurvietu kalnus izmērija,
Ar pārkonvāli cirta upēm gultnes,
Lika ūdeņiem aizplūst tālos ceļos.
Somas reibumā Indra visu veica.
4. Viņš, aplenkdam *Dābhiti* aizvedējus,
Straujā liesmā ieročus dedzināja.
Viņš kaujratus iedeva, zirgus, govīs,
Somas reibumā Indra visu veica.
5. Mutuļojošo upi apturēja,
Peldēt nemācētājus veda pāri.
Pēc bagātībām viņi tālāk steidzās.
Somas reibumā Indra visu veica.
6. Viņš pavēlēja upei augšup tecēt.
Ar pārkonvāli *Ušas* ratus šķēla,
Ar steidzīgo spēku gausos sadragāja.
Somas reibumā Indra visu veica.
7. Jauno sievu slēptuvi zināt bij viņam.
Pasaulē šajā nāca atraidītais.
Lēmētais cēlās, aklais redzīgs kļuva.
Somas reibumā Indra visu veica.
8. Viņš, *Āngirasu* dziesmās slavinātais,
Vala klinti šķēla, kalnus gaisā spēra,
Vaļņus, ko cēla viņi, projām mēza.
Somas reibumā Indra visu veica.
9. *Čumuri*, *Dhuni* miegā midzinājīs,
Dāsju veici, *Dābhiti* palīdzēji.
Pat večiem toreiz zeltu veicās dabūt.
Somas reibumā Indra visu veica.
10. Lai nu, *Indra*, tavas balvas saņem
Dziesminieks tagad, kādas tikai kāro!
Slavinājumus pieņem! Veiksme, rodies!
Gribam mēs visi kļūt par stipriem vīriem!

MITRAM

1. Par draugu sauktais *Mitra* ļaudis vieno.
Mitra tura kopā debesis, zemi.
Mitra acīgais saredz visas tautas.
Mitram upuri dodiet treknum treknu.
2. Cel ziedotāju, *Mitra*, pāri visiem,
Kas tevi, *Āditja*, godā tura.
Neiznikstošs ar tevi, neuzvarams,
Lai to nesaķer bēda tuva, tāla.
3. Bez sērgām upurējot priecādamies,
Uz ceļiem pāri visiem zaļiem laukiem,
Āditjam solīto godā turot,
Lai mēs dzīvotu *Mitras* žēlastībā!
4. Skat, kur *Mitra*, cienijams, ļoti sirsnīgs,
Par valdnieku gaišu godā dzimis,
Viņa paspārnē lai mēs, ziedu dodot,
Viņa svētībā, viņa labvēlībā.
5. Pie *Āditjas* ar cieņu nāktin nāciet.
Ļaudis vienodams, laipnīgs dziesminiekam —
Tāpēc pašam *Mitram* brīnumainam
Ugunī lejiet upuri, kādu tas kāro.
6. Dievs *Mitra* gan mums palīdzēs,
Viņš ļaužu balsts, viņš veiksmi nes.
Viņam slava visspožākā.
7. *Mitra* plaši ir izpleties,
Diženāks vēl par debesi
Un par zemi vēl diženāks.
8. *Mitram* stiprums tiek palīdzot,
Piecas ciltis tam paklausa.
Visus, visus dievus nes viņš.
9. Dieviem un *Āju Mitra* ir draugs.
Tam, kas viņam upurē,
Goda galdu viņš uzklāja.

UŠAS

1. Tu devīgā, ak, *Ušas*, saprotošā,
Par dziesminieka slavas dziesmu priecājies!
Kā *Puramdhi* tu mūžam sena, jauna,
Rītē mūžīgā, tavi izredzētie.
2. Ak, uzausti jel, *Ušas* nemirstīgā,
Spožos ratos, balvas dalīdama!
Paklausīgie zirgi lai tevi atved,
Tavi zelta zirgi platkrūtainie.
3. Ak, *Ušas* tu, kas visas būtnes redzi,
Kā nemirstības karogs esi stalta.
Uz vienu mērķi vienmēr dodamās,
Kā ritenis atripo mūsu pusē.
4. Kā sievietē, durvju siksnu noņemdama,
Ušas nāk, ganību pavēlniece.
Dzemdīnādama gaismu, laimīgākā,
Līdz debesu un zemes malai izplezdamās.
5. Dēļ jums piesaucu mirdzošo *Ušas*,
Cieņā dāvājiet viņai slavas dziesmu!
Medu dodot, debesis lūkodomās,
Apspīdēja plašumu brīnumainā.
6. Noliktajam cejam uzticīga,
Pasaulēm abām tā uzaususi.
Ak, *Agni*, tu ej uz *Ušas* spožo,
Brīnumbalvas daudzas izlūgdamies.
7. Visas austrīņas gaitā panākdamis,
Divi pasaulēs ietiek iekšā vērsis.
Diži *Mitras*, *Varunas* brīnumspēki.
Kā zeltu viņš izpletis savus starus.

VII.75.

UŠAS

1. *Ušas* staroja, debesīs piedzimusī,
Viņa nāca — parādot diženumu.
Viltu atsedza, ceļus modināja.
Pati labākā no *Āngirasiem*.¹
2. Lai šodien būtu tu uz lielu veiksmi!
Ak, *Ušas*, mums dāvini lielu veiksmi!
Cienījamu mums dodī bagātību,
Mirstīgo slavu vēlēdamās, nemirstīgā!
3. Atnāca skaidrie stari, nemirstīgie,
Ušas, kuru jauki ir aplūkoti.
Dievišķīgo apriti radīdami,
Plaši izpletās, gaisus pildīdami.
4. Lūk, viņa tālu, pajūgā iejūgdama,
Dienā apbrauc visas piecas ciltis,
Ļaužu ļaudis skatienā ieņemdama,
Debesmeita, kundze visurienē.
5. Balvas nesdama, *Sūrjas* iemiļotā,
Gaišām mantām, mantību pavēlniece,
Gudro celta, devīgā, cēlējiņa,
Ausa *Ušas*, dziesmās cildināta.
6. Sārtie zirgi spožajie parādījās,
Ušas mirdzošo šurpu atvezdami.
Daiļaviņa brauc ratos izgreznotos.
Bagātību dod tā goda ļaudīm.
7. Taisnīgākā no taisnīgākajiem,
Dieviete no dieviem, dižas cieņas vērtā ...
Lai cietokšņus grauj un mums dāvā govīs!
Mauj gotiņas maudamas *Ušas* pretī.
8. Dāvini govīs, vīrus, tādas mantas,
Zirgus, kārumus, dāvā tu, ak, *Ušas*!
Upursalmus neatļauj izniekoti!
Sargā mūs visus ar savu žēlastību!

---

¹ *Ušas*, tāpat kā *Āngirasi*, rūpējas par govīm. (Atdz.)

VII.89.

VARUNAM

1. Ak, *Varuna*, vēl negribu
Zemes mājā, tu valdniek!
Piedod, žēlo, tu valdniek!
2. Kad es eju, kā drudzī iet,
Akmens valdniek, kā pieliets maiss,
Piedod, žēlo, tu valdniek!
3. Ja nu vājāks es prātiņā,
Straumei pretī, visgaišākais,
Piedod, žēlo, tu valdniek!
4. Vidū ūdens kaut bridušu
Dziesminieku vēl slāpes māc.
Piedod, žēlo, tu valdniek!
5. Ak, *Varuna*, ja nu pret dievu dzimtu mēs,
Muļķa ļautiņi, kaut ko darām, sadarām
Un piemirstam likumu, tevis nolikto,
Ak, dievs, nesodi, lūdzu, par šo grēku mūs!

VII.103.

SLAVAS DZIESMA VARĒM

1. Cauru gadu tām gulēt bij
Nu gluži tā kā *brahmaņiem*.
Vardes balsis sāk skandināt,
Kad *Pardžanja* tās uzcēla.
2. Kad pāri tai līst skaidrie debesu ūdeņi,
Pāri tai diķi, pavisam izkaltsūšai,
Kvarkšķēšana saplūst dižās skaņās,
It kā govis, kuru teļi mautin mautu.
3. Tiklīdz sākušies atkal lietus laiki,
Lāses lāso pār viņām, izslāpušām,
Cita pie citas atnāk, sauktin saucot
«Kva, kva, kva, kva, kva», kā pie tēviem dēli.

4. Katra viena sveicina katru otru,
Kad viņas apsveic cita citu lietusgāzē,
Kad traka varde danco lietutiņā,
Gan zaļā, gan raibā kopā balsis vieno.
5. Kad katra viena atkārtō katru otru
Kā skolotāja teikto centīgs skolnieks,
Izskatās tas gluži kā īstā skolā.
Pāri ūdeņiem, ak, jūs skaistbalsīgās.
6. Viena blēj kā avs, otra mauj kā govs,
Viena raiba ir, bet otra zaļa.
Viens vārds ir visām, katra savu vēršu.
Daudz balstiņas, katra savādāka.
7. Tā kā *brahmaņi* nakts *somas* svētkos
Runas raisa ap kausu, tā ap dīķi
Vardes sanāk, gaidot to dieniņu,
Kas vēstīja, iesāka lietus laiku.
8. *Brahmaņi* balsis savas skandināja,
Lūgšanas teicot, vadot veco gadu.
Adhvarju nosvīduši, pienu vārot,
Viņus visur redz, nava neredzamu.
9. Divpadsmitā dievišķību saglabāja.
Šie ļaudis neaizmirst laiku miju.
Kad pēc gada atnāca lietus laiki¹,
Beidzot norima versmīgā tveice.
10. Kā govs maudama, dod labumiņa,
Dod blēdama, zaļā, raibulīte.
Vardes, dodamas simtiem raibaliņu,
Kad *somu* spiež tūkstošreiz, gadus manto.

IX.7.

SOMAM

1. Sulas spiestas, kā jādara tas,
Kā nolikums liek, tik brīnišķas,
Viņa kustību radīdamas.

---

¹ Pēc seno indiešu kalendāra gads beidzas ar lietus sezonu. (Atdz.)

2. Medus straume, viņš uz priekšu plūst,
Ūdenī tas dziļdziļā nirst,
Upuris, kas slavas vērts.
3. Kust uz priekšu pirms valodas.¹
Vērsis maudams kāpj toverī.
Uz sēdekli, tā ziedot būs.
4. Viņš, dziesminieks, pa apli plūst
Vīrišķībā un iedvesmā.
Sauli pakļaut grib karotājs.
5. Attīroties ļauns jāatbur,
Kā valdniekam ir jāvalda,
Kad dāvāta ir kustība.
6. Pa kāstuvi uz apli vien.
Koka traukā gulst brūnganais.
Veic dziesminieku ar lūgšanu.
7. Pie *Indras* viņš, pie *Ašviniem*,
Pie *Vāju* iet ar reibumu,
Ar līgsmību, kas pūrā tam.
8. Šeit *Mitra* arī un *Varuna*,
Un *Bhaga* arī, un medus plūst
Uz skaidrību un uz turību.
9. Abas pasaules, daliet mums
Bagātību, lai mantas mums
Un medus ar, un slava ar.

---

¹ *Rīgvēdā* kā stilistisks paņēmieni izmantota tiši radīta neskaidrība, kas visbiežāk ceļas no elidējumiem (vārdu izlaidumiem). Kaut arī no tulkošanas teorijas viedokļa šāda paņēmiena izmantojumam tulkojumā grūti rast attaisnojumu, šeit un arī citās vietās atdzejotājs to mēģinājis parādīt arī latviskojumā. (Red.)

BĒRU DZIESMA

1. Prom, ak, Nāvīte! Teci, citu ceļu!
Dievu noliktais ceļš navaid tavš.
Tev skaudri skaudrai, tev es sacīt saku:
— Neļauj mūsu bērnus un mūsu vīrus!
2. Kad aizgājāt, izdzēšot nāves pēdas,
Dzīvības kamolu tālāk aizritinot,
Bērnos un turībā piebrieduši,
Esiet tīri un skaidri, upura vērti.
3. Dzīvie mirušos vadīt izvadīja.
Mūsu balstiņas dievi sadzirdēja.
Mēs aizgājām dziedami, smiedami,
Savu dzīvīti ilgāk dzīvodami.
4. Šo sienu es uzcēlu dzīvajiem.
Lai cits neviens tik tālu neaizietu!
Lai dzīvo vēl simts dāsnu rudentiņu!
Lai kalnu viņi noliek pāri nāvei!
5. Kā viņi ceļas, ceļas cits pēc cita,
Kā gadalaiki nāk pēc gadalaikiem,
Tu, Radītāj, dzīves salīdzini,
Lai jaunais veco pamest nepamestu.
6. Sirmu mūžiņu gribot, piecelieties,
Taisnīgā rindā stājiet savās vietās!
Radītājs, radot labu piedzimšanu,
Radis arī mūžiņu ilgum ilgu!
7. Šīs sievas, kas atraitnes sāpi nenes,¹
Ar taukiem, ziedi lai nu sevi svaida.
Bez asarām, kaitēm lai greznās rotās
Sievassaulības gultā uzkāpj.

---

¹ Uzruna nelaiķa precētiem radiem, kas pēc bērēm atkal pilda savus ģimenes pienākumus. (Atdz.)

8. Ak, sievietē, piecelies dzīvo dzīvei!¹
Gulies klusajam blakus, šurpu nāci!
Precībām stāj ar šo savu vīru,
Tevi gribēdamu, roku paņēmdamu.
9. Mirušā roku ņēmdams savās rokās,
Mūsu varai, spožumam, spēkam saku:
— Tur esi tu. Bet šeit mēs. Varoņvīri,
Tenkas un naidu visu uzveikt gribam.
10. Zemes mātes klēpī nu iegulies,
Plašum plašā mīlīgajā zemītē!
Krietnam devējam tā kā vīlna maiga,
Lai no Nāvītes viņa tevi sargā.
11. Neesi smaga, zemīte, vaļā atveries,
Atļauj viegli vieglītēm tevī iegulties.
Kā māte apsedz, zemīte,
Ar sava tērpa maliņu.
12. Lai zeme šķiras, stipri stāvēdama!
Būs uzcelt šais ārēs tūkstoš stabu!
Lai miera vietu tam slaka upureļļa!
Lai patvērums te viņam mūžu mūžos!
13. Zemīti tev visapkārt nostiprinu es.
Nedaru gauži lai ar kukurznīti šo!
Tagad stabu šo seniēm tēviem² noturēt!
Lai nu *Jama* sarīko mājas vietu tev!
14. Pienāks diena, kad mani arī
Kā bultas spalvu noguldīs.
Savu valodu es apvaldu
Kā kumeļu ar pavadu.

---

¹ Uzruna nelaiķa sievai, kam jāapguļas blakus nelaiķim un tad jāpieceļas, lai kļūtu par sievu tam, kas viņai sniegs roku (parasti tas ir vīra brālis) (Atdz.)

² Tēvi — senču gari. (Atdz.)

SPĒLMAŅA DZIESMA

1. Spēļu kauliņi mani apreibina,
Vētras dzemdētie, rievā ripodami.
Kā *somas* dzēriens no Mudžavata kalna,
Uzmundrina arī mani vibhidaka¹.
2. Nedz rājās viņa, nedz arī bārās.
Sirsnīga bija pret mani, maniem draugiem.
Viena liekā spēļu kauliņa dēļ
Atstūmu viņu — sievu uzticigo.
3. Ienīst sievastēvs, atgrūž sieva.
Nelaimīgajam nav līdzjūtīgo.
«No spēlmaniša labuma nav nekāda,
Kā no zirga, veca un pārdodama.»
4. Tagad jau citi viņa sievu apķer,
Tā, kura mantu aprija spēļu kauliņš.
Tēvs, māte un brāļi — visi saka:
— Varat sasiet un aizvest. Nepazīstam.
5. Kad izlemju un saku: — Nespēlēšu,
No aizejošiem biedriem atpalikšu,
Tad brūnie kauliņi atkal paceļ balsi,
Un es tos satikt tā kā milnieks skrienu.
6. Uz spēli spēlmanis atkal aiziet,
Drošinot sevi: — Šoreiz uzvarēšu!
Bet spēļu kauliņš viņa kaislei seko,
Un laimīgi tas ripo pretiniekam.
7. Lūk, spēļu kauliņi — āķīgi un dzeloši,
Pavēloši, visu sadedzinoši.
Viņi dāvā tā kā bērni²; zaudē uzvarētājs.
Ar māņu medu tie ir saldināti.

¹ Spēļu kauliņus darināja no vibhidakas koka brūnajiem riekstiem. (Atdz.)

² Dāvā kā bērni — uzdāvina un tad ņem atpakaļ. (Red.)

8. Trīsreiz piecdesmit — viņu pūlis trakais,
Likums stingrs tiem kā dievam *Savitāram*.
Vareno dusmas nespēj viņiem kaitēt.
Pat valdnieki izrāda viņiem cieņu.
9. Lejup tie ripo, atkal augšup lēkā.
Bez rokām, tomēr uzveic to, kam rokas,
Nezemes ogles, rievā iekšā mestas,
Dedzina sirdi, kaut gan pašas saltas.
10. Spēlmaniša pamestā sieva mokās,
Klaidoņa dēla mātei arī jācieš,
Parādiem plecos, alkstot atrast naudu,
Naktīs slepus viņš lien citu mājās.
11. Spēlmanis cieš, sievieti ieraudzījis,
Cīta sievu ērtā, siltā gultā.
Bet viņš jau agri brūnos zirgus jūdza,
Nu pie uguns, nabadziņš, zemē kritis.
12. Kur ir pavēlnieks jūsu karapulkam,
Kur ir vadonis visam jūsu baram, —
Tam pastiepu pretī savus desmit pirkstus,
Zvērestu saku: — Ņem manu mantu.
13. Tas kungs *Savitārs* man gan saka:
— Vairāk nespēlē, uzar savu druvu
Un priecājies labāk par savu mantu,
Savām govīm un savu sievu.
14. Draudzību slēgsim: Mani apžēlojiet!
Nesaistiet mani savām burvestībām.
Lai nomierinās jūsu niknums, ienaid!
Lai iekļūst citi jūsu brūnajos tiklos!

X.112.

INDRAM

1. Ak, *Indra*, dzer izspiesto sulu, cik gribi,
Tev rīta spiedums, tev pirmais dzēriens!
Sasparojies, lai veiktu ienaidnieku!
Ak, varoni, mēs tavus darbus teiksim.

2. Par domu ātrāki joņo tavi rati, —
Atbrauc ar tiem, ak, *Indra*, iedzert *somu*!
Lai straujāk joņo tavi bērie zirgi,
Ērzeļi, kurus tu jūdz sasparojies!
3. Saules zelta spožumam, krāsām labākajām,
Atļauj, ak, *Indra*, aizskart stāvu tavu!
Mūsu, draugu, tu šeitān ataicināts,
Apsēdies, reibsti ar mums visiem kopā!
4. Tu, kura dižumu noreibumā
Pasaules abas apņemt nevarēja,
Atbrauc, ak, *Indra*, arī šajā ciemā
Ar bēriem zirgiem, labiem labā reizē.
5. Ak, *Indra* dižais, *somas* noreibumam,
Kas devību tev dāvā, dāvā spēku,
Kurš ļauj naidniekus atkal un atkal veikt, —
Citam nevar tās kaujas pielīdzināt.
6. Šis trauks, ak, *Indra*, tevīm mūžam pieder.
Dzer *somu* no tā, tu, ak, simtuprāti!
Spainis, pilns ar medus dziru reibinošo,
Par kuru vienmēr prieks it visiem dieviem.
7. Tevi, ak, *Indra*, atkal, atkal atsauc
Ļaudis, zieda ēdmaņu izlikuši,
Lai šis spiedums, ak, vērsi, tev ir garšīgs,
Lai vissaldākais! Ņem un ielīksmojies.
8. Varoņdarbus tavus agrākos teikt, ak, *Indra*,
Cildināt tagad gribu, visiem vēstīt.
Klinti sašķēla dedzīgas tavas dusmas,
Govis aizsniedza mūsu burvestības.
9. Apsēdies labi, barā bara kungs!
Visviedākais esi dziesminieks.
Bez tavas ziņas nekas nevar notikt!
Ak, dāsnaiss, dziedī dziesmu dižu, gaišu.
10. Pārredzot mūs, ak, dāsnaiss, mūs, kas lūdzam,
Draugiem draugs tu, mantu pavēlnieks!
Veismīgu cīņu dodī, dedzīgākais,
Neredzētas dāvā bagātības!

DEVĪGUMAM

1. Ne jau badam slepkavot dievi lika reiz!
Arī ēdušam nāve garām neaiziet.
Bet devīgam mantas mazāk nepaliek.
Bet skopolim patiešām līdzjūtīgo nav.
2. Kam pilna mute sirdi nocietināt var
Pret nabago, nelaimes skarto, salkušo,
Pret lūdzēju, kurš bijis viņam vajadzīgs, —
Tas neatradīs nekur līdzjūtības sev.
3. Tikai tas devīgs, kas devīgs nabagajam,
Izsalkušajam, novājējušajam.
Kas palīdz tad, kad viņu aptur ceļā,
Un nākamībai viņš ir draugu guvis.
4. Bet tas nav draugs, kas negrib iedot paēst
Otram draugam, īstenam savam biedram.
Lai aiziet projām. Te nav īstā vieta.
Atradīs citu, varbūt svešs būs devīgs.
5. Lai stiprākais vienmēr dod vājākam.
Lai domā viņš allaž par ilgu ceļu.
Kā ritenis izgrozās bagātība —
Te tā ir vienam, te atkal kādam citam.
6. Velti ēdamo dabū neprātīgais.
Taisnību saku: — Tā viņa nāve!
Ne labdari sauc, ne arī draugu.
Kas ēd viens, tas arī viens ir vainīgs.
7. Tikai ardami lemeši ļaudis baro.
Ceļu noiet var tikai kājāmgājējs.
Priesteris runā vairāk gūst nekā klausot.
Devīgs draugs labāks par skopu draugu.
8. Par divkāji vienkājis aiziet tālāk.
Bet divkājis trīskāji ātri panāk.
Gan četrkājis divkāji klausīt klausā,
Ganāmpulku labi uzmanīdams.

9. Rokām abām katrai ir savi darbi.
Katra govš pienu dod citādāki.
Pat diviņiem spēki iraid katram savi.
Dažādi devīgi divi tuvi radi.

X.119.

SOMAS PIEDZĒRUŠA DIEVA
SLAVAS DZIESMA SEV

1. Vej, kas tagad uz dvēseles,
Zirgu un vērsi es gribētu gūt —
Sasadzēros gan *somu* es?
2. Tā kā vēji, kas kokus liec,
Iedzertais mani augšup nes —
Sasadzēros gan *somu* es?
3. Iudzertais mani augšup nes,
Kā ratus strauji zirgi velk —
Sasadzēros gan *somu* es?
4. Sparīgums nu pie manis nāk
Kā govš pie teļa zīdama —
Sasadzēros gan *somu* es?
5. Kā krēsls rokās ir galdniekam,
Tā manā sirdī ir sajūsma —
Sasadzēros gan *somu* es?
6. Kā gruzis acīs izliekas
Visas piecas tās tautiņas¹ —
Sasadzēros gan *somu* es?
7. Pasaules abas² sīkas ir
Pret vienu spārnu manējo —
Sasadzēros gan *somu* es?
8. Lielumā pāraugu debesi,
Pār to plašājo pasauli —
Sasadzēros gan *somu* es.

---

¹ Visas piecas āriju ciltis. (Atdz.)

² Abas pasaules — zeme un debesis. (Atdz.)

9. Reku, paņemšu zemīti,
To es likšu te šur, te tur —
Sasadzēros gan *somu* es?
10. Pastumšu šur vai arī tur
Zemīti es tā kārtīgi —
Sasadzēros gan *somu* es?
11. Man spārngals viens ir debesis,
Bet spārngals otrs uz leju man —
Sasadzēros gan *somu* es?
12. Esmu varens, tik diži dižs,
Līdz mākoņiem es pacēlos —
Sasadzēros gan *somu* es?
13. Labu māju es atstāju,
Ziedu dieviem lai aiznestu —
Sasadzēros gan *somu* es?

X.129.

PASAULES RADĪŠANA¹

1. Nebija esošais, nedz neesošais.
Nebija gaiss, nedz debesis tam pāri.
Kas kustējās? Kur? Un zem kādas rūpes?
Un kas par ūdeņiem bezgala dziļiem?
2. Nebija nāve, nedz aiznāve arī.
Nemanīja dienu, nedz arī nakti.
Tas Viens elpoja klusu savā gribā,
Bez tā Viena nebija cita neviena.
3. Pašā sākumā sedza tumsa tumsu.
Bija itin viss — atvars neaptverams.
Tukšumā bija ieslēgts tas, kas radās,
Viņš tik viens no versmes spēka dzima.

---

¹ Šo Rīgvēdas ļoti būtisko, filozofiski piesātināto himnu savulaik atdzejojis arī Rainis. Tā ievietota krājuma «Nemierīgā sirds» nodaļā «Austrumu dziesmas» ar nosaukumu «Lietu sākums». Iespējams, ka tā atdzejota no Karla Heldnera vācu atdzejojuma. (Red.)

4. Pašā sākumā radās vēlēšanās,
Tā bija pati pirmā domas sēkla.
Un būtību atrada nebūtībā,
Gudrie domājot, sev sirdi vaicājot.
5. Un šķērsu novilkta bija viņu saite¹.
Vai bija apakša? Vai bija arī augša?
Apaugļotāji bija. Spriegi spēki.
Kaisme lejā. Apmierinājums augšā.
6. Kas visu zina? Kas to visiem pateiks?
No kurienes tā radās? Kas to spēja?
Paši dievi pēc pasaules še nāca.
Bet kas gan zina, no kurienes tā radās.
7. Tik tiešām, no kurienes tā radās?
Vai sevi radīja vai arī neradīja,
Viņš, kas pār pasauli debesī augstā,
Viņš viens zina to, varbūt nezina to.

X.134.

INDRAM

1. Kad, ak, *Indra*, kā *Ušas* tu
Abas pasaules piepildīji,
Tevi — dīžo, visdziļāko
Valdinieku pār tautām šim
Dievmāmuļai radīt bij,
Labajai tevi radīt bij.

---

¹ To gudro saite, kas spēja atdalīt vīrišķo un sievišķo iesākumu. (Atdz.)
Šo savdabīgo *Rigvēdas* tēlu dažādi komentētāji atšifrējuši visai atšķirīgi. Tā kā pirmteksts ir vēdiskajā sanskritā, atšķirības interpretējumā rodas jau tulkojumā. Sanskritoloģe V. Jeļizarenkova, no kuras gatavotajiem parindeņiem vadījies atdzejotājs V. Ļūdēns, savos komentāros šo saiti (auklu, virvi) traktē visai konkrēti — kā iepriekšējā pantā minēto gudro novilkto auklu, kas atšķīrusi vīrišķo pirmsākumu no sievišķā. Citi tulkotāji un komentētāji šo tēlu skata dziļākā filozofiskā kopsakarā: kā vienotāju — un atšķīrēju — starp būtību un nebūtību, augšu un apakšu, tapušo un netapušo. (Red.)

2. Nelabvēlīgā, mirstīgā,
 Ļaunā, stiegrai tu spēku ņem!
 Tā dari, lai top samīdīts
 Tas, kam bultu pret mums bij vērst!
 Dievmāmuļai radīt bij,
 Labajai tevi radīt bij.

3. To spēka maizi augstumā,
 Naidnieku kāvēj, lejup met —
 Ak, *Indra* pats, tu varenais,
 Ar visiem, ar visiem, kas talkā nāk!
 Dievmāmuļai radīt bij,
 Labajai tevi radīt bij.

4. Kad tu, kad tu, ak, simtprāti,
 Ak, *Indra*, visu lejup met,
 Visu kopā tam, *somu* kas,
 Ar tūkstoškārtīgu dāsnumu,
 Dievmāmuļai radīt bij,
 Labajai tevi radīt bij.

5. Kā sviedru lāses lejup krit —
 Uz visām pusēm bultas krit!
 Kā durvas¹ pavedieni lai
 Ļauna doma projām iet,
 Dievmāmuļai radīt bij,
 Labajai tevi radīt bij.

6. It kā āķi², kas garum garš,
 Tu, gudrais, sevī spēku nes.
 Zaru turi kā āzis tu
 Ar kāju, dāsnaiss, piemītu!
 Dievmāmuļai radīt bij,
 Labajai tevi radīt bij.

7. Neko, dievi, mēs negribam,
 Nenomācam mēs it neko —
 Padomu klausot, mēs dzīvojam
 Plecu pie pleca, sānu pie sāna,
 Stipri kopā mēs turamies.

---

¹ Durva — zāle *Panicum Dactylon*. (Atdz.)

² Šķiet, ka domāts āķis, ar kuru noliec zarus, lai novāktu augļus. (Atdz.)

X.159.

SIEVIETES¹ SLAVAS DZIESMA SEV

1. Manai saulītei tur bij lēkt —
Manai laimītei te bij aust.
Gan, gudriniece, vīriņu
Pakļāvu es valdzinot.
2. Lielmanīša es, vēlava,
Es stiprākā — man pēdīgs vārds.
Manu gribu vīrs izpildīs.
Viņš jau navaid tas pavēlnieks.
3. Mani dēli kauj naidniekus,
Manai meitai būt valdniecei.
Visveicēja esmu es:
Mans sauciens vīram galvenais.
4. Tas *Indras* nestais upuris,
Visspožākais, visaugstākais —
To veicu es, ak, dievi!
Man sāncenses nevienas nav.
5. Sāncenses man uzvarēt,
Sāncenses man nogalēt...
Man spožumu tām citām ņemt
Kā dāvanu no tūļīgiem.
6. Itin visas es uzveicu
Tās sāncenses, es pārākā,
Pār vīru šo un dzimtu lai
Es valdidama valdītu.

X.165.

BALOŽA NOBURŠANA²

1. Balodis šurp, ak, dievi, atlidoja,
Nāvītes sūtnis, kaut ko meklēdams —
Tāpēc lūgsimies, dziedāsim buramdziesmas,
Divkājiem slava, slava četrkājainiem!

---

¹ Uzskata, ka tā ir dieva *Indras* sieva. (Atdz.)

² Pēc vēdu ticējumiem balodis nes nāvi. (Atdz.)

2. Balodis kaut mūs pažēlotu!
Lai putns mājas, ak, dievi, pasaudzētu!
Lai par mūsu upuri priecātos *Agni*.
Un spārnotais šķēps¹ mūs lai neaizskartu.
3. Kaut spārnotais šķēps mūs nenasniegtu!
Viņš jau staigā pa mūsu pavardiņu².
Lai slava mūsu vēršiem, ļaudīm!
Lai saudzētu balodis mūs, ak, ļaudis!
4. Ko reģo pūce — tā ir tukša skaņa,
Ka balodis staigā pa pavardiņu.
Kāds gan sūtnis viņu ir atsūtījis,
Jamam, Nāvei lai mūsu pielūgšana.
5. Balodi aizdzeniet prom ar dziesmu,
Upurdzērienu dariet, govi vediet
Aplik apkārt³, nelaimes visas dzēšot!
Lai aizlido, neskarot mūsu spēku!

X.169.

GOVJU SVĒTISANA

1. Vējiņš vēss lai govīm ceļā vējo!
Lai gana ganās viņas spēka zālēs!
Lai dzer dzīvīgu, leknu ūdentiņu!
Rudra, aprūpē azaidu daudzķājaino!
2. Mellītes, brūnītes, raibaliņas,
Kuru visus vārdiņus *Agni* zina,
Kuras *Āngirasi* šurpu dzina,
Ak, *Pardžanja*, viņas sargāt sargā.
3. Kas pie dieviem pašas atnākušas,
Kuru it visas krāsas *Soma* zina,
Tejiem bagātas, piena pilnum pilnas,
Dāvā, atved, ak, *Indra*, viņas pie mums!

¹ Spārnotais šķēps — balodis kā Nāves ierocis. (Atdz.)

² Par sevišķi briesmīgu tika uzskatīta baloža staigāšana pa pavardu — dieva *Agni* mājokli. (Atdz.)

³ Apvedot apkārt govi, veica svētdarības. (Atdz.)

4. *Pradžāpati*¹ man tās dāvināja
Ar visiem dieviem, tēviem saderībā,
Viņš atdzina labās mūsu pusē.
Mums kopā būt ar viņu audžu audzēm.

X.190.

SLAVAS DZIESMA VISUMA VERSMEI²

1. Patiesībai un likumam bij
Uzliesmojošā Versmē dzimt.
Pēc bija tumšai naktei dzimt,
Bangainiem milzu ūdeņiem.
2. Un no tiem milzu ūdeņiem
Gadam — valdniekam bija dzimt,
Dienas un naktis sadalot,
Visu, kas acis mirkšķina³.
3. Radītājs sauli un mēnesi
Savā saskaņā ieveda
Un zemīti, un debesi,
Gaisa klaidu, pēc gaismu ar.

---

¹ Pradžāpati — šeit: pirmtēvs, dievs, kas rada pēcnācējus un veicina vairošanos. (Atdz.)

² Šeit ar versmi domāts *tapass* (*upanišadu* tulkojumā — karstums) — visas dzīvības pirmsākums un radītājspēks, ko, pēc senindiešu domām, cilvēks var radīt arī sevī ar askēzi — atteikšanos no visiem pasaulīgiem labumiem un gribas sakoncentrēšanu. (Red.)

³ Domātas visas dzīvas būtnes. (Atdz.)

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
1925

REPORT OF THE CHEMISTS

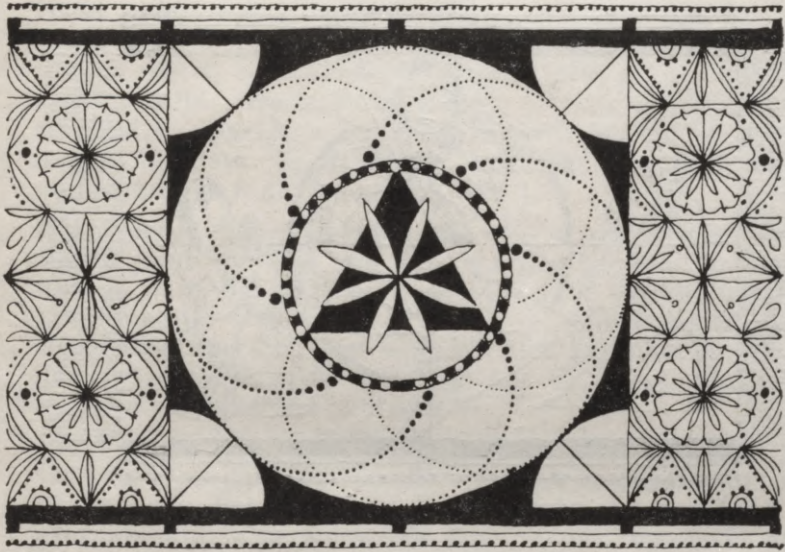
1. Analysis of the sample
2. Results of the analysis
3. Discussion of the results
4. Conclusions

By the Chemists
J. H. ...
C. E. ...

... ..
... ..
... ..
... ..

UPAṆIṢHADAŚ

BRIHADĀRANJAKĀ UPANIŠADA¹

MEDUS GRĀMATA

PIRMĀ NODAĻA

TREŠĀ BRĀHMANA

1. Divēju veidu radībām *Pradžāpati* ir sākums — no viņa ir dievi un asuri² radušies. Dievi — tie nāca pēc tam, bet asuri — tie bija pirmie. Un kāvās tie savā starpā dēļ varas šais saulēs. Tad sacīja dievi: «Lai, gaviles upurējot, mēs asuriem uzvaru ņemam.»

---

¹ Brihadāranjaka upanišada jeb Dižās mežagrāmatas slepenā mācība pieder Vādžasaneji *samhitas* (krājuma), sauktas arī par Balto *Jadžurvēdu*, vādžasanejīnu skolai. *Jādžnavalkja* Vādžasaneja, kā vārdā nosaukta skola un *vēda*, šo mācību esot uzklaušījis no paša *Brahmana* mutes, kad tas balta zirga izskatā nolaidies pie *riši*.

Lai gan *upanišadas* vārdu tā etimoloģiskais skaidrojums ļauj burtiski tulkot kā sēdēšanu pie skolotāja kājām, uzklaušot mācību, *upanišadu* tekstos tas lietots slepenās mācības nozīmē. (Tulk.)

² Asuri — dēmoni, dievu vecākie brāļi un sāncenši. (Tulk.)

2. Dievi sacīja mēlei: «Gavilē mums.» — «Lai notiek,» tiem sacīja mēle un gavilēja. Un dievi gaviles baudīja, kuras tiem tika no mēles, bet mēle — tā baudīja labo, ko gavilēja. Tad asuri manīja: «Nu vairs nav labi, — mūs nomaitās dievi, šīs gaviles upurējot,» un tālab tie ķēra pēc mēles, ar ļaunumu samaitāja. Tas ļaunums, kurš ceļas no mēles, kas gavilē ļaunu, tas ir šis ļaunums.
3. Dievi sacīja nāsij: «Gavilē mums.» — «Lai notiek,» tiem sacīja nāss un gavilēja. Un dievi gaviles baudīja, kuras tiem tika no nāss, bet nāss — tā baudīja labo, ko gavilēja. Tad asuri manīja: «Nu vairs nav labi, — mūs nomaitās dievi, šīs gaviles upurējot,» un tālab tie ķēra pēc nāss un ar ļaunumu samaitāja. Tas ļaunums, kas ceļas no nāss, kura ļaunumu ož, tas ir šis ļaunums.
4. Dievi sacīja acij: «Gavilē mums.» — «Lai notiek,» tiem sacīja acs un gavilēja. Un dievi gaviles baudīja, kuras tiem tika no acs, bet acs — tā baudīja labo, ko gavilēja. Tad asuri manīja: «Nu vairs nav labi, — mūs nomaitās dievi, šīs gaviles upurējot,» un tālab tie ķēra pēc acs un ar ļaunumu samaitāja. Tas ļaunums, kas ceļas no acs, kura ļaunumu redz, tas ir šis ļaunums.
5. Dievi sacīja ausij: «Gavilē mums.» — «Lai notiek,» tiem sacīja auss un gavilēja. Un dievi gaviles baudīja, kuras tiem tika no auss, bet auss — tā baudīja labo, ko gavilēja. Tad asuri manīja: «Nu vairs nav labi, — mūs nomaitās dievi, šīs gaviles upurējot,» un tālab tie ķēra pēc auss un ar ļaunumu samaitāja. Tas ļaunums, kas ceļas no auss, kura ļaunumu klausās, tas ir šis ļaunums.
6. Dievi sacīja prātam: «Gavilē mums.» — «Lai notiek,» tiem sacīja prāts un gavilēja. Un dievi gaviles baudīja, kuras tiem tika no prāta, bet prāts — tas baudīja labo, ko gavilēja. Tad asuri manīja: «Nu vairs nav labi, — mūs nomaitās dievi, šīs gaviles upurējot,» un tālab tie ķēra pēc prāta, ar ļaunumu samaitāja. Tas ļaunums, kas ceļas no prāta, kurš ļaunumu domā, tas ir šis ļaunums. Tā asuri dievus ar ļaunumu samaitāja, ar ļaunumu pievārēja.
7. Tad dievi sacīja dzīvības dvašai mutē: «Gavilē mums.» — «Lai notiek,» tiem sacīja dzīvības dvaša un gavilēja. Tad asuri manīja: «Nu vairs nav labi, — mūs nomaitās dievi, šīs gaviles upurējot,» un tālab tie ķēra pēc dvašas, ar ļaunumu samaitāt gribot. Kā kukurznis pajūk, pret akmeni atsities, pajuka asuri, izklīda, iznīka. Tā dievi pie uzvaras

tika, bet asuri sakāvi piedzīvoja. Un katrs, kas jēdz¹, kā tas notika, nosargās sevi, — ļauns ienaidnieks sakāvi piedzīvos.

8. Nu taujāja dievi: «Kur palika tas, kas mums līdzēja?» To jums būs meklēt mutē. To sauc par Ajāsju Angirasu, jo viņa ir dzīvības sula šeit miesā.
9. «Tālā» — šai dievībai vārdā, jo nāve, no tiesas, ir tālu no viņas. Kas jēdz to, tam nāve ir tālu.
10. No tiesas, šī dievība nāvi un ļaunumu nolika tālu, kur debesis beidzas, — kad viņa tos atvairīja no dieviem. Un tālab lai nelūko aiziet pie ļaudīm, lai nelūko aiziet līdz debesu malai — tur ļaunums un nāve piemeklē katru, kas nāk.
11. Kad nāvi un ļaunumu viņa atvairīja no dieviem, no tiesas, tad viņa tos aizveda tālāk no nāves.
12. No tiesas, tā sākumā aizveda mēli, un mēle, no ļaunuma tikusi brīva, kļuva par uguni. Tagad šī uguns deg viņpus nāves.
13. Tad nāsi tā aizveda projām, un nāss, no ļaunuma tikusi brīva, kļuva par vēju. Šis vējš tagad šķīsta — tur, viņpus nāves.
14. Tad aci tā aizveda projām, un acs, no ļaunuma tikusi brīva, kļuva par sauli. Un tagad šī saule spīd viņpus nāves.
15. Tad ausi tā aizveda projām, un auss, no ļaunuma tikusi brīva, kļuva par debesu pusēm. Un debesu puses nu stāv viņpus nāves.
16. Tad prātu tā aizveda projām, un prāts, no ļaunuma ticis brīvs, tad kļuva par mēnesi. Tagad šis mēness spīd viņpus nāves.
17. Tad viņa, gaviles upurējot, sev darija maizi — maizi, kuru var ēst. To maizi, ko ēd, ēd ar dzīvības dvašu — tā viņai ir balsts.
18. Dievi tad sacīja viņai: «Tu visu šo maizi, lai cik te tās ir, no tiesas, caur gavilēm iemantoji. Ļauj baudīt šo maizi mums arī.» — «Tad sanāciet manī.» — «Lai notiek,» tā teica un sanāca dvašā, un tālab caur dvašu tie iemanto sātu.

---

¹ *Upaniṣadu* un vēlākās indiešu filozofiskās literatūras spekulatīvais (prātnieciskais) raksturs pretstatā tīri ārišķīgajai vēdiskajai rituālistikai ar tās sevišķi sarežģīto svētdarību tehnoloģiju piešķīra maģisku spēku iekšējam, prātnieciskam rituālam, kurš balstās sajēgā. Antikajai filozofijai nav svešs zināšanas un sajēgas pretstatījums, piemēram, Platons strikti nodalīja vergam piemītošo tīri praktisko jautājumu zināšanu un filozofa izsmalcināto augstākās patiesības izzināšanu, apjēgšanu. *Upaniṣadās* šie jēdzieni tiek terminoloģiski šķirti, tādēļ tik bieži šeit sastopams *s a j ē g a s* vārds. (Tulk.)

No tiesas, kas visu to jēdz, tas caur sevi pabaro saimi, un saime caur viņu tādā pašā kārtā iemanto sātu, un viņš kļūst par balstu šai saimei, par tēvu, par maizes ēdāju, valdnieku, vadoni saimei. Un, ja reiz kāds ceļas pret tādu, kas jēdz, zaudē varu tas saimei dot sātu. Turpretim, kas pakļaujas tādām, kas jēdz, tas, ja vēlas dot saimei sātu, tad saimei viņš sātu spēj dot.

CETURTĀ BRĀHMANA

1. Sākumā te bija vienīgi *Ātmans purušas*¹ veidā. Pārlaida skatienu viņš sev visapkārt, bet neieraudzīja citu kā vienīgi sevi. Pirms visa viņš teica: «Es esmu.» Tā radās vārds «Es». Un tālab vēl šodien ikviens, ticis jautāts, vispirms saka: «Es esmu...», tad nosauc vārdu, ko valkā. Pirms visa tad sadedzināja viņš grēkus un pats caur to tika par *purušu*². Katrs, kas jēdz to, no tiesas, sadedzina ikvienu, kurš grib būt pirms viņa.
2. Viņš bijās. Un tālab vēl šodien, ja kādam reiz gadās būt vienam, viņš bīstas. Tad iedomāja: «Te nav taču cita neviena kā vienīgi es, — no kā tad man bities?» Un pārstāja bities, jo nebija cita, — no kā viņam bities? Jo tikai caur otru, no tiesas, nāk bailes.
3. Viņš bija bez prieka, no tiesas. Un tālab vēl šodien, ja kādam reiz gadās būt vienam, viņš dzīvo bez prieka. Viņš gribēja otru. Viņš tapa par tādu kā sieva un vīrs — abi kopā un apkampušies. Viņš pats tad no sevis darija divus, — tā radās sieva un vīrs. «Tālab katrs no abiem bez otra mēs esam kā viena gabala puses,» — tā sacīja *Jādžņavalkja*. Un tālab tad visa šī telpa — ar sievieti piepildīta. Tad viņš ņēma sievu. Tā saradās ļaudis.

---

¹ *Puruša* (cilvēks, vīrietis, tulkojot burtiski) — atšķirībā no *Rigvēdas* (X, 90) *Purušas*, pirmecilvēka, kuru upurējot esot radīts Visums, *upanišadu puruša* ir Visumu caurstrāvojošs dzīvības spēks, tādēļ šeit rakstīts ar mazo burtu. (Tulk.)

² Šeit vēdiskajā literatūrā izplatīta etimoloģizācijas piemērs. Parasti (arī šajā gadījumā) divu vārdu skanējuma līdzība ir pietiekams iemesls, lai ar vienu vārdu skaidrotu otru, pieņemot, ka tas ir atvasināts no pirmā. Vārds «*puruša*» šeit tiek skaidrots kā «sadedzinājušais», jo skan līdzīgi (sanskrita valodā — *pūrvo*). (Tulk.)

4. Tad viņa iedomāja: «Kā var mani ņemt, ja no sevis viņš mani ir darijis? Ko nu — man jānoslēpjas.» Tad viņa kļuva par govī, viņš kļuva par vērsi un ņēma viņu, — tā saradās govīs. Un viņa tad kļuva par ķēvi, viņš kļuva par ērzeli, viņa — par ēzelmāti, viņš kļuva par ēzeli, ņēma viņu, — tā saradās nepārnadžī. Tad viņa kļuva par kazu, viņš kļuva par āzi, viņa — par aitu, viņš kļuva par aunu un ņēma viņu, — tā saradās kazas un aitas. Un tādā kārtā viņš darīja visu, kas šaisaulē dzīvo pa pāriem, — un tā līdz pat sikākai skudrai.
5. Viņš nojēdza: «Es esmu radība¹, jo es, no tiesas, to visu radīju.» Tā viņš kļuva par radību. Katrs, kas jēdz to, tas iemanto vietu šai viņa radībā.
6. Un tad viņš izpūta dvasu, berzēdams rokas, un izlaida uguni sev no mutes tikpat kā no mātes klēpja. Un tālab gan vienam, gan otram² iekšpusē nemēdz būt matu, — no tiesas, tāpat kā nemēdz būt matu iekšpusē klēpim. Kad saka: «Tam dievam tev upuris darāms,» — vai — «citam tev upuris darāms,» — tad runā tikai par kādu no radībām, — taču viņš viens šeit ir visi šie dievi. Un viņš visu ūdeni, visu, cik ir, tad no sēklas to darīja, — tas tad ir *soma*. No tiesas, visa šī pasaule ir viena maize, un uguns ir maizes ēdājs. Un viss šeit ir *Brahmana* augstākā radība, — viņš visus dievus ir darijis dižākus esam par sevi, — un, pats būdams mirstīgs, viņš darīja nemirstīgos. Un tālab viņš turams par dižāko radību. Katrs, kas jēdz to, tas iemanto vietu šai dižākā radībā.
7. Tas viss šeit vēl bija neatšķirams. Tad viņš tapa atšķirams vārdā un izpaudumā. Un saka: «Lūk, tā viņu sauc, un tas — viņa izpaudums.» Tā pat vēl šodien viss atšķirams vārdā un izpaudumā. Un saka: «Lūk, tā viņu sauc, un tas — viņa izpaudums.» *Ātmans* iemita šeit līdz pat nagu galiem, kā asmens, iegūlis makstī, kā uguns, pārnākot uguns mitekļi. Viņš te nav redzams, jo te viņš nav pilnīgi viss. Par dvasu sauc viņu — elpojošo, par mēli — runājošo, par aci — saredzošo, par ausi — sadzirdošo, par prātu sauc viņu — jēdzošo. Tie — tikai vārdi, kas doti, lai atšķirtu viņu caur darbiem. Kas godā tur vienu vai otru no tiem, tas nav jēdzējs, — gan vienā, gan otrā viņš nemēdz būt viss. Un tālab lai godājat viņu par *Ātmanu*, — vienīgi viņā par vienu top dažāda, kas viņa darīts. Šis *Ātmans* ir visas ra-

¹ Proti, devis dzīvību visām radībām, viņš pats ir kļuvis par radību. (Tulk.)

² Mutē un uz plaukstām. (Tulk.)

- dības pēdas, jo, tāpat kā, sadzenot pēdas, rod zudušu lietu, tāpat arī visu šeit esošo zina caur viņu. Un tas, kurš to jēdz, tas iemanto godu un uzteikšanu.
8. Dārgāks par dēlu, par dārgumu dārgāks un dārgāks par visu citu — šis *Ātmans*. Jo viņš ir vislielākais dārgums. Ja tādām, kas tur par dārgāku sazin ko citu, ne *Ātmanu*, — ja tādām sacīs, ka zaudēs visu, ko viņš tur dārgu, tad tā arī notiks. Jo vienīgi *Ātmanu* pienākas turēt dārgu. Kas vienīgi *Ātmanu* tur dārgu, tas dārgumu nepazaudēs.
  9. Ir sacīts: «Ja ļaudis to zina, ka, jēgdami *Brahmanu*, tie taps par visu šeit esošo, tad ko gan tādu jēdza šis *Brahmans*, ja varēja tapt par šo visu?»
  10. No tiesas, pirms sākuma tas bija *Brahmans*. Viņš nojēdza sevi: «Es esmu *Brahmans*,» — un tālab viņš tapa par visu šeit esošo. Un, lai arī kurais no dieviem ir attapis jēgt, tas ir tapis par visu. Tāpat arī *riši*, un ļaudis — tāpat. To nomanījis, pie sajēgas tika un sacīja *riši* Vāmadeva: «Es biju *Manu* un *Sūrja*.» Tā arī šodien, — kas jēdz: «Esmu *Brahmans*,» — tas iemanto vietu sev šeit visā esošā. Dieviem nav varas no tā viņu atturēt, — viņš caur to tapis par *Ātmanu* viņiem. Bet tas, kurš citu dievību godā un saka: «Es — viens, viņš — kas cits,» — tas nepieder sajēgai. Tāpat, no tiesas, kā lopi dod labumu ļaudīm, tā ļaudis dod labumu dieviem. Un tāpat kā tad, ja ņem vienu lopu, ar to dara netīkamu, — ko runāt par daudziem? — un tālab netik šiem dieviem, ka ļaudis to jēdz.
  11. No tiesas, pirms sākuma viss bija *Brahmans*. Un, būdams viens pats, viņš neizpletās. Tad darija viņš sev vēl labāku izpaudumu — viņš darija *kšatru* — tos, kuri starp dieviem ir *kšatriji*: *Indru*, *Varunu*, *Somu*, *Pardžaņju*, *Rudru*, *Jamu*, *Išānu*, *Mritju*. Un tālab par *kšatru* vairs nav nekā dižāka. *Brahmanis* tālab, darīdams svētdarību, sauktu par *rādžasūju*, godina *kšatriju*, turēdams viņu par augstāku, tādā kārtā godinot *kšatru*. Un tomēr *kšatras* avots ir *Brahmans*. Kaut arī *rādža* iemanto augstāku stāvokli, galā viņš patvērumu rod *Brahmanā*, savā avotā. Tālab: kas nodara necieņu *brahmanim*, tas posta pats savu avotu. Viņa labums izsīkst par tik, par cik pieaug necieņas aizskartā labums.
  12. Un tomēr viņš neizpletās. Viņš darija viņu — tās dievību sugas, kuras mēdz sadalīt *Vasu*, *Rudrās*, *Āditjos*, *Višvadevās* un *Marutos*.
  13. Tomēr viņš neizpletās. Viņš darija *šūdrū varnu*, — starp dieviem *Pūšans* ir *šūdra*. No tiesas šī zeme ir *Pūšans*, jo viņa esošo baro.

14. Un tomēr viņš neizpletās. Viņš darīja labāku sevi — viņš darīja *dharmu*. *Kšatras kšatra* — lūk, kas ir *dharma*. Un tālāk par *dharmu* nav nekā augstāka. *Dharmas* kā valdnieka balstīts, cer stiprāko pievārēt bezspēcīgais. Jo *dharma*, no tiesas, ir patiesība. Un tālab par *dharmu* tur taisnības teicēja teikto, — par taisnību tur *dharmas* teicēja teikto. Jo abas, no tiesas, ir viens un tas pats.
15. Tas tātad ir *Brahmans*, *kšatra*, viņa un *šūdra*. Šis *Brahmans* starp dieviem bij uguns, par *brahmani* bija starp ļaudīm, caur dievišķu *kšatriju* viņš bija *kšatrijs*, caur dievišķu *vaišju* — par *vaišju*, caur dievišķu *šūdru* — par *šūdru*. Tālab tad grib būt par uguni dievu starpā, bet ļaužu starpā par *brahmani*, — tālab, ka *Brahmans* bija par tādu. Kas aiziet no šīssaules, šosauli nejēgdams, viņsaule viņam kā neapjēgtas *vēdas*, kā nedarīts darāmais labumu nenes. Ja nejēdzošs svētīgu dara, pat diženu, darītais galā viņam ņem galu. Vienīgi *Ātmans* ir teicams par pasauli esam. Un tādam, kas, pasauli nojēdzis, teic to par *Ātmanu* esam, tam darītais neņem galu. No *Ātmana* dara viņš visu, ko grib.
16. Šis *Ātmans*, no tiesas, ir visu radību pasaule. Tad, kad viņš ziedo un upurus dara, tad viņš ir pasaule dieviem, kad *vēdas* teic, — pasaule *riši*, kad upurē senčiem vai gribēdams dēlu, — pasaule senčiem, kad sargā un pabaro ļaudis, — pasaule ļaudīm, kad sagādā ūdeni, diedzē zāli, — pasaule lopiem, kad viņa namos dzīvību dara putni, zvēri un viss līdz pat sīkākai skudrai, tad viņš ir pasaule tiem. Tālab, kā savai pasaulei katrs vēl labu, tā visas radības labu vēl tādam, kas jēdz. No tiesas, tas viss te ir nojēgts un zināms.
17. Sākumā tas bija *Ātmans* un vienīgi viņš. Tad viņš gribēja: «Lai man ir sieva, tad varēšu darīt es dēlus, — lai man ir manta, tad varēšu darīt es darbus.» No tiesas, ar to tad ir nolikta robeža gribēšanai, jo gribošais nevar sev iemantot vairāk. Un tālab vēl šodien, ja kādam reiz gadās būt vienam, viņš grib: «Lai man ir sieva, tad varēšu darīt es dēlus, — lai man ir manta, tad varēšu darīt es darbus.» Ja negadās iemantot kādu no diviem, viņš sevi netur par piepildītu. Jo viņam noliktā pilnība: prāts — viņa *Ātmans*, mēle — tam sieva, dvaša ir dēli, acs — viņa manta šai saulē, jo to viņš caur aci sev ņem, auss ir tam dievišķā manta, jo to viņš caur ausi sev ņem. Un miesa ir viņa darāmais, — darāmais viņam nāk darīts caur miesu. Piecu daļu šis upuris, piecu daļu šis upurlops, piecu daļu šis cilvēks, un viss te ir piecu daļu, — viss, kas šeit ir. Un tāds, kas to jēdz, tāds tad iemanto visu, kas ir.

OTRĀ NODAĻA

CETURTĀ BRĀHMANA

1. «*Maitreji*,» sacīja *Jādžņavalkja*, «no tiesas, es taisos beigt namtura darbus¹. Nu dališu mantu starp tevi un *Kājtjājanī*.»
2. Tad bilda *Maitreji*: «Mans kungs! Vai es tiktu nemirstīga, ja visa šī dārgumu pārpilnā zeme man piederētu?» — «Nē,» sacīja *Jādžņavalkja*. «Tāda pati, kāda dzīve ir bagātiem, tāda tad būtu tev arī. Bet neceri iemantot nemirstību caur mantu.»
3. Tad bilda *Maitreji*: «Ko iesākšu, ņēmusi to, kas cilvēku nedara nemirstīgu? Tu, *bhagavan*², labāk man teic, ko tu zini par nemirstību.»
4. Tad sacīja *Jādžņavalkja*: «Jā gan. Arī agrāk tu biji mums miļa un mīļu mums runā. Tad panāc un sēdi, — es teikšu par to. Bet tu pārcilā prātā visu, ko teikšu.»
5. Viņš teica: «No tiesas, ne vīra dēļ vīrs ir mīļš, bet gan *Ātmana* dēļ mīļš ir vīrs. No tiesas, ne sievas dēļ miļa ir sieva, bet *Ātmana* dēļ ir miļa šī sieva. No tiesas, ne dēļu dēļ mīļi ir dēli, bet *Ātmana* dēļ ir mīļi šie dēli. No tiesas, ne mantas dēļ miļa ir manta, bet *Ātmana* dēļ ir miļa šī manta. No tiesas, ne brahmas³ dēļ miļa ir brahma, bet *Ātmana* dēļ ir miļa šī brahma. No tiesas, ne *kšatras* dēļ miļa ir *kšatra*, bet *Ātmana* dēļ ir miļa šī *kšatra*. No tiesas, ne pasaulu dēļ ir miļas šīs pasaules, bet gan *Ātmana* dēļ ir miļas šīs pasaules. No tiesas, ne dievu dēļ mīļi ir dievi, bet *Ātmana* dēļ ir

---

¹ *Brahmaņu* dzīve kopš seniem laikiem ir dalīta trijos (vēlāk četros) posmos — *āšramās*. *Brahmačārīna* posmā *brahmanis* mācījās *vēdu* svētraktus pie *guru*; mācības beidzis, viņš apņēma sievu un dzīvoja namtura — *grihasthas* — dzīvi; piedzīvojis bērņubērņus, *brahmanis* drikstēja aiziet no mājām, kļūt par vientuļnieku, dzīvot mežā (*vānaprasthas* dzīves posms) un domāt par galīgo atbrīvošanos; pēdējais, svētvīra — *sanjāsi* — dzīves posms kā atsevišķa *āšrama* tiek nodalīts *upanišadu* sacerēšanas laikā. *Jādžņavalkjam* bija divas sievas — *Maitreji* un *Kājtjājanī*. Nolēmis pāriet *vānaprasthas āšramā*, *Jādžņavalkja* dala mantu starp savām sievām, bet *Maitreji* atsakās no pasaulīgās mantas un lūdz vīru izskaidrot mācību, kuru viņš sludina kā vienīgo ceļu uz nemirstību. (Tulk.)

² *Bhagavans* — pagodinoša uzruna, kādu vajadzējis lietot, vērsoties pie dieva, *riši*, svētvīra vai gudrā. (Tulk.)

³ Seit brahma un *kšatra* ir plašāki jēdzieni, kuri sevī iekļauj ne tikai *brahmaņu* un *kšatriju varņu* jēdzienus, jo zīmējas arī uz dievu dalījumu *brahmaņos* un *kšatrijos* (sk. 1., 4.; 11.—13.). Piem., «brahmas dēļ» vietā varētu sacīt «augstākā stāvokļa, izredzētības dēļ». (Tulk.)

mīļi šie dievi. No tiesas, ne radību dēļ ir mīļas šīs radības, bet gan *Ātmana* dēļ ir mīļas šīs radības. No tiesas, ne visa dēļ viss ir mīļš, bet gan *Ātmana* dēļ viss ir mīļš. No tiesas, vien *Ātmanu* būs visur redzēt, būs dzirdēt, būs jēgt un būs pārcilāt prātā, *Maitrejī*. No tiesas, caur *Ātmana* redzēšanu un dzirdēšanu, caur viņa pārcilāšanu prātā un jēgšanu viss šeit tiek zināms.

6. Brahma to pamet, kas netur šo brahmu par *Ātmanu* esam. *Kšatra* to pamet, kas netur šo *kšatru* par *Ātmanu* esam. To pasaules pamet, kas pasaules netur par *Ātmanu* esam. Dievi to pamet, kas netur šos dievus par *Ātmanu* esam. To radības pamet, kas radības netur par *Ātmanu* esam. Viss tādu pamet, kas netur šeit visu par *Ātmanu* esam. Šī brahma, šī *kšatra*, šīs pasaules, dievi un radības — viss te ir *Ātmans*.
7. Tas ir tāpat, kā nav jēdzamas pašas par sevi ārsaules skaņas, kas rodas, ribinot bungas, bet, vienīgi nojēdzot bungas vai bungotāju, jēdz bungu skaņas.
8. Tas ir tāpat, kā nav jēdzamas pašas par sevi ārsaules skaņas, kas rodas, taurējot gliemežvāku, bet, vienīgi nojēdzot gliemežvāku vai taurētāju, jēdz taures skaņas.
9. Tas ir tāpat, kā nav jēdzamas pašas par sevi ārsaules skaņas, kas rodas, spēlējot lautu, bet, vienīgi nojēdzot lautu vai spēlmani, jēdz lautas skaņas.
10. Tāpat kā no uguns, kurai ir piemesta mitra malka, paceļas dūmu mutuļi viens aiz otra, tāpat, ak, *Maitrejī*, no tiesas, ar diženās radības dvašu pacēlās *Rigvēda*, *Jadžurvēda*, *Sāmavēda*, *Ātharvāngīrasi*¹, *itihāsa*, *purānas*, zinības, *upanišadas*, *šlokas*, *sūtras*, *anuvjākhjānāni* un *vjākhjānāni*. Visas tās cēlās no viņa dvašas.
11. Tas ir tāpat, kā jūra ir visu ūdeņu glabātāja, kā āda ir visu skārienu glabātāja, kā nāss ir visu smaržu glabātāja, kā mēle ir visu garšu glabātāja, kā acs ir visa redzamā glabātāja, kā auss ir visu skaņu glabātāja, kā prāts ir visu lēmumu glabātājs, tāpat kā sirds ir visu zinību glabātāja, tāpat kā roka ir visu darbu glabātāja, tāpat kā dzimumloceklis ir visu baudu glabātājs, tāpat kā tūplis ir visu izkārņījumu glabātājs, tāpat kā kājas ir visu ejamo ceļu glabātājas, kā mute ir visu *vēdu* glabātāja.

---

¹ Vecāko *upanišadu* sacerēšanas laikā ceturtā *vēda* vēl netika atzīta par pietiekoši autoritatīvu un svētu, lai sauktos *vēdas* vārdā. Brihadāranjaka *upanišadas* un *Chāndogja upanišadas* sacerētājiem tā bija pazīstama ar *Ātharvanas* jeb *Ātharvāngīrasu* nosaukumu, kurš norāda uz mācības piederību *Ātharvanu* dzimtai. (Tulk.)

12. Tieši tāpat, kā ūdenī iemests sāls gabals ūdenī izšķīst un nevar tikt atpakaļ atdabūts, tomēr, lai arī no kuras puses šo ūdeni nodzer, tas garšo pēc sāls, tā, no tiesas, *Maitreji*, šī diženā bezgala, bezmalas radība, kura ir darināta no vienas vienīgas sajēgas, radusies caur šim daļām, tajās reiz pazūd. Pēc nāves nav apziņas. To es tev saku, *Maitreji*,» tā sacīja *Jādžņavalkja*.
13. Tad bilda *Maitreji*: «Tu mulsiņi mani, mans kungs, tā teikdams: «Pēc nāves nav apziņas.»» Tad viņš tai sacīja: «Neteicu mulsiņošu, no tiesas, *Maitreji*. Ar sacīto pietiek, lai apjēgtu.
14. Tā tas ir nolikts: kur viens sevi apzināt sāk it kā divus, tur viens otru redz, tur viens otru dzird, tur viens otru saoz, tur viens runā ar otru, tur domā par otru, tur iepazīst otru. Bet tobrīd, kad viss viņam kļūst par šo *Ātmanu*, ko gan un kā viņš var saost, ko gan un kā viņš var redzēt, ko gan un kā viņš var dzirdēt, ko gan un kā viņš var otram vēl sacīt, ko gan un kā viņš var domāt par otru, ko gan un kā viņš var iepazīt? Kā viņš var nojēgt tad to, caur ko viņš visu apjēdz? Kā, ak, *Maitreji*, viņš varētu jēdzēju apjēgt?»

PIEKTĀ BRĀHMANA

1. Šī zeme ir visām radībām medus, un visas radības — medus šai zemei. Un arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* šeit šajā zemē, un arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* miesā, kurš te ir par miesu, — tas ir šis *Ātmans*. Viņš ir nemirstīgs, viņš ir *Brahmans*, viņš ir viss.
2. Šis ūdens ir visām radībām medus, un visas radības — medus šim ūdenim. Arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* šeit šajā ūdenī, arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* miesā, kurš te ir par sēklu, — tas ir šis *Ātmans*. Viņš ir nemirstīgs, viņš ir *Brahmans*, viņš ir viss.
3. Šī uguns ir visām radībām medus, un visas radības — medus šai ugunij. Arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* šeit šajā ugunī, arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* miesā, kurš te ir par mēli, — tas ir šis *Ātmans*. Viņš ir nemirstīgs, viņš ir *Brahmans*, viņš ir viss.
4. Šis vējš ir visām radībām medus, un visas radības — medus šim vējam. Un arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* šeit šajā vējā, un arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* miesā, kurš te ir par dvašu, — tas ir *Ātmans*. Viņš ir nemirstīgs, viņš ir *Brahmans*, viņš ir viss.

5. Šī saule ir visām radībām medus, un visas radības — medus šai saulei. Un arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* šeit šajā saulē, un arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* miesā, kurš te ir par aci, — tas ir šis *Ātmans*. Viņš ir nemirstīgs, viņš ir *Brahmans*, viņš ir viss.
6. Šis debespuses ir visām radībām medus, un visas radības — medus šim debespusēm. Un arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* šeit šajās debespusēs, un arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* miesā, kurš te ir par ausi un laiku, kad dzird, — tas ir *Ātmans*. Viņš ir nemirstīgs, viņš ir *Brahmans*, viņš ir viss.
7. Šis mēness ir visām radībām medus, un visas radības — medus šim mēnesim. Arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* šeit šajā mēnesī, arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* miesā, kurš te ir par prātu, — tas ir šis *Ātmans*. Viņš ir nemirstīgs, viņš ir *Brahmans*, viņš ir viss.
8. Šis zibens ir visām radībām medus, un visas radības — medus šim zibenim. Un arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* šeit šajā zibenī, arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* miesā, kurš te ir par mirdzumu, — tas ir šis *Ātmans*. Viņš ir nemirstīgs, viņš ir *Brahmans*, viņš ir viss.
9. Šis pērkonis ir visām radībām medus, un visas radības — medus šim pērkonam. Arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* šeit šajā pērkonā, arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* miesā, kurš te ir par skaņu un toni, — tas ir šis *Ātmans*. Viņš ir nemirstīgs, viņš ir *Brahmans*, viņš ir viss.
10. Šī telpa ir visām radībām medus, un visas radības — medus šai telpai. Un arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* šeit šajā telpā, un arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* miesā, kurš te ir par iekšēni sirdij, — tas ir šis *Ātmans*. Viņš ir nemirstīgs, viņš ir *Brahmans*, viņš ir viss.
11. Šī *dharmā* ir visām radībām medus, un visas radības — medus šai *dharmai*. Un arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* šeit šajā *dharmā*, un arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* miesā, kurš te ir par *dharmu*, — tas ir šis *Ātmans*. Viņš ir nemirstīgs, viņš ir *Brahmans*, viņš ir viss.
12. Šis esošais ir visām radībām medus, un visas radības — medus šim esošam. Arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* šeit šajā esošā, arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* miesā, kurš te ir par esošo, — tas ir šis *Ātmans*. Viņš ir nemirstīgs, viņš ir *Brahmans*, viņš ir viss.
13. Šī cilvēku pasaule ir visām radībām medus, un visas radības — medus šai cilvēku pasaulei. Arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* šeit šajā cilvēku pasaulē, arī šis mirdzošais,

mūžīgais *puruša* miesā, kurš te ir par cilvēka radību, — tas ir šis *Ātmans*. Viņš ir nemirstīgs, viņš ir *Brahmans*, viņš ir viss.

14. Šis *Ātmans* ir visām radībām medus, un visas radības — medus šim *Ātmanam*. Arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* šeit šajā *Ātmanā*, arī šis mirdzošais, mūžīgais *puruša* miesā, kurš te ir par atšķirtu *Ātmanu*, — tas ir šis *Ātmans*. Viņš ir nemirstīgs, viņš ir *Brahmans*, viņš ir viss.
15. No tiesas, šis *Ātmans* — pār visām radībām valdonis, viņš — visām radībām valdnieks. Tāpat kā riteņa spieķus tur kopā rata rumba un stīpa tam apkārt, tā visas radības, visus dievus, visas pasaules, visas dvasas, visus *Ātmanus* kopā tur *Ātmans*.

JĀDŽŅAVALKĶJAS GRĀMATA

TREŠĀ NODAĻA

SESTĀ BRĀHMANA

Tad *Gārgī*, Vāčaknas meita, vaicāja tam: «*Jādžņavalkja*,» sacīja viņa, «šeit ūdeņi, cauraužot visu, to satur kopā. Īsteni tā. Bet kas tad īsteni ūdeņus, cauraužot tos, satur kopā?» — «Vējš, *Gārgī*, tos cauraužot satur kopā.» — «Kas īsteni, cauraužot to, satur kopā vēju?» — «Gaisi to cauraužot satur kopā, *Gārgī*.» — «Kas īsteni gaisus, tos cauraužot, satur kopā?» — «*Gandharvu* pasaules, *Gārgī*.» — «Kas īsteni *gandharvu* pasaules, cauraužot tās, satur kopā?» — «Saules pasaules, *Gārgī*.» — «Kas īsteni saules pasaules, cauraužot tās, satur kopā?» — «Mēness pasaules, *Gārgī*.» — «Kas īsteni mēness pasaules, cauraužot tās, satur kopā?» — «Zvaigžņu pasaules, *Gārgī*.» — «Kas īsteni zvaigžņu pasaules, cauraužot tās, satur kopā?» — «Dievu pasaules, *Gārgī*.» — «Kas īsteni dievu pasaules, cauraužot tās, satur kopā?» — «*Indras* pasaules, *Gārgī*.» — «Kas īsteni *Indras* pasaules, cauraužot tās, satur kopā?» — «*Pradžāpati* pasaules, *Gārgī*.» — «Kas īsteni *Pradžāpati* pasaules, cauraužot tās, satur kopā?» — «*Brahmana* pasaules, *Gārgī*.» — «Kas īsteni *Brahmana* pasaules, cauraužot tās, satur kopā?» Viņš teica: «Daudz netaujā, *Gārgī*, lai galva tev nenoveļas. Tu pārlieku daudz gribi zināt par dievišķo, taujāt par kuru, no tiesas, nav ļauts pārāk daudz. Tālab netaujā, *Gārgī*, pārlieku daudz.»

Un tad apklusā Vāčaknas meita.

1. Tad runāja *Udālaka*, Āruni dēls. «*Jādžņavalkja*,» viņš bilda, «reiz mitām starp madriem¹ pie Patančalas no Kapjiem, tur svētdarīt upurēšanas mācījāties. Un viņam bij *gandharva* apsēsta² sieva. Mēs jautājām *gandharvam*: «Kas tu tāds esi?» Viņš teica: «Es esmu Kabandha no Ātharvaniem.» Viņš tad jautāja Patančalam no Kapjiem un visiem, kas mācījās svētdarīt upurēšanas: «Patančala, vai zini to pavedienu, kur iesieta šīsaule, viņsaule, visas radības?» — «Nezinu, godātais,» sacīja Patančala no Kapjiem. Un tad viņš jautāja Patančalam no Kapjiem un visiem, kas mācījās svētdarīt upurēšanas: «Patančala, vai zini to iekšējo valdoni, kuram ir varā no iekšienes pārvaldīt šosauli, viņsauli, visas radības?» — «Nezinu, godātais,» sacīja Patančala no Kapjiem. Tad sacīja viņš Patančalam no Kapjiem un visiem, kas mācījās svētdarīt upurēšanas: «Tāds, kas zina šo pavedienu un iekšējo valdoni, Patančala, tas *Brahmanu* jēdz, tas jēdz pasaules, dievus tas jēdz, tas jēdz *vēdas*, tas radības jēdz, tas jēdz *Ātmanu*, tas tad jēdz visu, no tiesas.» Un tā viņš tiem teica. «To zinu. Un tādēļ, ja, nejēgdams pavedienu un iekšējo valdoni, *Jādžņavalkja*, tu paņem šīs *brahmaņu* govīs³, tad novelsies tava galva.» — «Es jēdzu, *Gautāma*, gan pavedienu, gan iekšējo valdoni.» — «Kātrs var sacīt: «Es jēdzu, es jēdzu.» Teic, ko tu jēdz.»
2. Viņš sacīja: «Īsteni, *Gautāma*, vējš ir šis pavediens. Vējā, no tiesas, ir iesietas šīsaule, viņsaule, visas radības. Tādēļ, no tiesas, *Gautāma*, saka par mirušu, ka viņa locekļi sairst, jo locekļus, *Gautāma*, sasaista vējš kā ar pavedienu.» — «Tā ir, *Jādžņavalkja*. Saki par iekšējo valdoni.»
3. «Tas, kurš, mitinādamies zemē, paliek no zemes atšķirams, tas, kuru zeme nejēdz un kuram miesa ir zeme, un kurš tur varu pār zemi zemei no iekšienes, — tas ir tavs *Ātman*s, tavs iekšējais valdonis, nemirstīgais.
4. Tas, kurš, ūdenī mitinādamies, paliek no ūdens atšķirams, tas, kuru ūdens nejēdz un kuram ūdens ir miesa, kurš varu

¹ Madri — Indijas ziemeļrietumu novada Madras iedzīvotāji. (Tulk.)

² Proti, *gandharvs* runāja ar Patančalas sievas mēli. (Tulk.)

³ *Brahmaņu* sacensību, kura izklāstīta *Brihadāranjaka upanišadas* trešajā nodaļā, savulaik sarikoja Džanaka, Videhas rādža, lai izdibinātu, kurš no *brahmaņiem*, kas sanāca uz viņa rīkoto upurēšanu, ir visgudrākais. Par balvu uzvarētājam šajā sacensībā tika solītas tūkstoš govīs, katrai no tām pie raga bija piesietas desmit zelta naudas. (Tulk.)

pār ūdeni tur tam no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, tavs iekšējais valdonis, nemirstīgais.

5. Tas, kurš, ugunī mitinādamies, paliek no uguns atšķirams, tas, kuru uguns nejēdz un kuram uguns ir miesa, kurš varu pār uguni tur tai no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais.
6. Tas, kurš, mitinādamies gaisos, paliek no gaisiem atšķirams, tas, kuru gaisi nejēdz un kuram šie gaisi ir miesa, kurš varu pār gaisiem tur tiem no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais.
7. Tas, kurš, mitinādamies vējā, paliek no vēja atšķirams, tas, kuru nejēdz vējš un kuram šis vējš ir miesa, kurš varu pār vēju tur vējam no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais.
8. Tas, kurš, debesīs mitinādamies, paliek no debesīm atšķirams, tas, kuru debesīs nejēdz un kuram miesa ir debesīs, kurš tur varu pār debesīm tām no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais.
9. Tas, kurš, mitinādamies saulē, paliek no saules atšķirams, tas, kuru saule nejēdz un kuram saule ir miesa, kurš varu pār sauli tur saulei no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais.
10. Tas, kurš, mitinādamies debespusēs, paliek atšķirams no šīm debespusēm, tas, kuru nejēdz debespuses un kuram šīs debespuses ir miesa, kurš varu pār debespusēm tur tām no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais.
11. Tas, kurš, mitinādamies zvaigznēs un mēnesī, paliek no zvaigznēm un mēness atšķirams, tas, kuru zvaigznes un mēness nejēdz un kuram zvaigznes un mēness ir miesa, kurš varu pār zvaigznēm un mēnesi tur tiem no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais.
12. Tas, kurš, mitinādamies telpā, paliek no telpas atšķirams, tas, kuru telpa nejēdz un kuram šī telpa ir miesa, kurš varu pār telpu tur telpai no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais.
13. Tas, kurš, mitinādamies tumsā, paliek no tumsas atšķirams, tas, kuru tumsa nejēdz un kuram šī tumsa ir miesa, kurš varu pār tumsu tur tumsai no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais.
14. Tas, kurš, mitinādamies gaismā, paliek no gaismas atšķirams, tas, kuru gaisma nejēdz un kuram šī gaisma ir miesa,

- kurš varu pār gaismu tur gaismai no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais. Tiktāl par dievībām, tagad par radībām.
15. Tas, kurš, mitinādamies visās šais radībās, paliek no visām radībām atšķirams, tas, kuram miesa ir visas šīs radības, kurš varu pār visām šīm radībām tur tām no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais. Tiktāl par radībām, tagad par miesu.
  16. Tas, kurš, mitinādamies dvašā, paliek no dvašas atšķirams, tas, kuru dvaša nejēdz un kuram šī dvaša ir miesa, kurš varu pār dvašu tur dvašai no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais.
  17. Tas, kurš, mitinādamies mēlē, paliek no mēles atšķirams, tas, kuru mēle nejēdz un kuram šī mēle ir miesa, kurš varu pār mēli tur mēlei no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais.
  18. Tas, kurš, mitinādamies acī, no acs paliek atšķirams, tas, kuru nejēdz acs un kuram šī acs ir miesa, kurš varu pār aci tur acij no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais.
  19. Tas, kurš, mitinādamies ausī, no auss paliek atšķirams, tas, kuru nejēdz auss un kuram šī auss ir miesa, kurš varu pār ausi tur ausij no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais.
  20. Tas, kurš, mitinādamies prātā, paliek no prāta atšķirams, tas, kuru nejēdz prāts un kuram šis prāts ir miesa, kurš varu pār prātu tur prātam no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais.
  21. Tas, kurš, mitinādamies ādā, paliek no ādas atšķirams, tas, kuru āda nejēdz un kuram šī āda ir miesa, kurš varu pār ādu tur ādai no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais.
  22. Tas, kurš, mitinādamies sajēgā, paliek no sajēgas atšķirams, tas, kuru sajēga nejēdz un kuram šī sajēga ir par miesu, kurš varu pār sajēgu tur tai no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais.
  23. Tas, kurš, mitinādamies sēklā, paliek no sēklas atšķirams, tas, kuru sēkla nejēdz un kuram šī sēkla ir miesa, kurš varu pār sēklu tur sēklai no iekšienes, — tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais. Viņš neredzams redz, nedzirdams dzird, nejēdzams jēdz, nezināms izzina. Nav cita redzoša — vienīgi viņš, nav cita dzirdoša — vienīgi viņš, nav cita jēdzoša — vienīgi viņš, nav cita zinoša — vienīgi

viņš. Tas ir tavs *Ātmans*, iekšējais valdonis, nemirstīgais. Viss cits šeit ir ciešanu varā.»
Tad aplusa *Udālaka*, Āruni dēls.

ASTOTĀ BRĀHMANA

1. Tad runāja *Vācaknas meita*: «Godātie *brahmaṇi*! Jautāšu divkārt. Ja katreiz viņš atbildēs, tad šajā strīdā par *Brahmanu* viņu, no tiesas, cits neviens nepārspēs.» — «Jautā, *Gārgī*.»
2. Tad viņa bilda: «*Jādžnavalkja*! Tāpat kā videhiešu vai arī kāšijiešu¹ karoņa dēls satver loku un uzvelk vaļīgo stiegru, turēdams rokā divas šautras un gaidīdams naidnieku caururbt, — tā arī es, *Jādžnavalkja*, no tiesas, pret tevi, lai divreiz jautātu. Atbildi man.» — «Jautā, *Gārgī*.»
3. Tad viņa bilda: «To, *Jādžnavalkja*, kas augstāk par debesīm, to, kas ir zemāk par zemi, un to, kas tām abām pa starpu, tāpat arī to, ko teic esam par bijušu, esošu, nākošu, — kas, visu cauraužot, satur to kopā?»
4. Viņš atbildēja: «To, *Gārgī*, kas augstāk par debesīm, to, kas ir zemāk par zemi, un to, kas tām abām pa starpu, tāpat arī to, ko teic esam par bijušu, esošu, nākošu, — telpa, to cauraužot, satur kopā.»
5. Tad viņa bilda: «Godinu tevi par to, *Jādžnavalkja*, ka dariji skaidru man pirmo. Tad saņem otro.» — «Jautā, *Gārgī*.»
6. Tad viņa bilda: «To, *Jādžnavalkja*, kas augstāk par debesīm, to, kas ir zemāk par zemi, un to, kas tām abām pa starpu, tāpat arī to, ko teic esam par bijušu, esošu, nākošu, — kas, visu cauraužot, satur to kopā?»
7. Viņš atbildēja: «To, *Gārgī*, kas augstāk par debesīm, to, kas ir zemāk par zemi, un to, kas tām abām pa starpu, tāpat arī to, ko teic esam par bijušu, esošu, nākošu, — telpa, to cauraužot, satur kopā.» — «Bet kas tad šo telpu, to cauraužot, satur kopā?»
8. Viņš atbildēja: «To, *Gārgī*, no tiesas, *brahmaṇi* dēvē par mūžīgo. Tas nav ne liels, ne mazs, ne garš, ne īss, nedz lejams, nedz degošs, nedz ēna, nedz tumsa, nedz vējš, nedz telpa, nedz saite, nedz garša, nedz oza, nedz redze, nedz

---

¹ Videha — sens Tirkutas (Ziemeļbihāra) nosaukums. *Kāši* — sens Varanasi (Benaresas) pilsētas nosaukums. (Tulk.)

dzirde, nedz mute, nedz elpa, nedz pašam sev iekšējs vai ārējs, nedz robeža tiem abiem starpā. Nedz tam ir kas jāēd, nedz pats kādam ēdams.

9. Šim mūžīgajam, no tiesas, *Gārgī*, ir varā sauli un mēnesi turēt šķirti. Šim mūžīgajam, no tiesas, *Gārgī*, ir varā zemi un debesis turēt šķirti. Šim mūžīgajam, no tiesas, *Gārgī*, ir varā mirklus, stundas, dienas un naktis, pūsmēnešus, mēnešus, gadalaikus un gadus turēt vienu no otra šķirti. Šim mūžīgajam, no tiesas, *Gārgī*, ir varā likt vienām upēm no sniegotiem kalniem tecēt uz austrumiem, citām — uz rietumiem: katrai uz savu pusi. Šim mūžīgajam, no tiesas, *Gārgī*, ir varā likt ļaudīm godināt devīgo, dieviem — upurēšanu kārot, bet senčiem — alkt ziedojumu.
10. Tas, *Gārgī*, kurš, nejēgdams mūžīgo, upurē šaisaulē, mirdina miesu gadu tūkstošiem ilgi, no tiesas, tam darītais galā ņem galu. No tiesas, *Gārgī*, ir nožēlojams, kas, nejēgdams mūžīgo, aiziet no šissaules. Tas, *Gārgī*, kurš aiziet no šissaules, mūžīgo jēgdams, ir *brahmanis*.
11. Šis mūžīgais, *Gārgī*, no tiesas, ir neredzams redzošais, nedzirdams dzirdošais, nejēdzams jēdzošais, nezināms izziņošais. Nav cita redzoša — vienīgi viņš, nav cita dzirdoša — vienīgi viņš, nav cita jēdzoša — vienīgi viņš, nav cita ziņoša — vienīgi viņš. Šis mūžīgais, cauraužot to, satur kopā šo telpu, no tiesas, *Gārgī*.»
12. Tad viņa bilda: «Godātie *brahmaņi*, ziniet, ka lielākais, kas jūsu varā, ir godināt viņu. No tiesas, starp jums nav *Brahmana* jēdzēja, kurš viņu gudrībā varētu pārspēt.»
Tad aplusa Vāčaknas meita.

CETURTĀ NODAĻA

PIEKTĀ BRĀHMANA

1. *Jādžnavalkjam* bij divas sievas — *Maitreji* un *Kātjājanī*. Par *Brahmanu* spriest bija sajēga tikai *Maitreji*, turpretim *Kātjājanī* jēdza tik daudz, cik tas sievietei nolikts. Un *Jādžnavalkja* reiz grasījās pamest namtura darbus, lai aizietu mežā.
2. «*Maitreji*,» sacīja *Jādžnavalkja*, «no tiesas, es taisos beigt namtura darbus. Nu dališu mantu starp tevi un *Kātjājanī*.»
3. Tad bilda *Maitreji*: «*Mans kungs!* Vai es tiktu nemirstīga, ja visa šī dārgumu pārpilnā zeme man piederētu?» — «Nē,»

saciņa *Jādžņavalkja*. «Tāda pati, kāda dzīve ir bagātiem, tāda tad būtu tev arī. Bet neceri iemantot nemirstību caur mantu.»

4. Tad bilda *Maitreji*: «Ko iesākšu, ņemusi to, kas cilvēku nedara nemirstīgu? Tad, bhagavan, labāk man teic, ko tu zini par nemirstību.»
5. Tad saciņa *Jādžņavalkja*: «Jā gan. Arī agrāk tu biji mums mīļa, nu vēl vairāk mīļa tu, kundze, mums esi. Nāc, kundze, — es teikšu par to. Bet tu pārcilā prātā visu, ko teikšu.»
6. Viņš teica¹: «No tiesas, ne vīra dēļ vīrs ir mīļš, bet gan *Ātmana* dēļ mīļš ir vīrs. No tiesas, ne sievas dēļ mīļa ir sieva, bet *Ātmana* dēļ ir mīļa šī sieva. No tiesas, ne dēlu dēļ mīļi ir dēli, bet *Ātmana* dēļ ir mīļi šie dēli. No tiesas, ne mantas dēļ mīļa ir manta, bet *Ātmana* dēļ ir mīļa šī manta. No tiesas, ne brahmas dēļ mīļa ir brahma, bet *Ātmana* dēļ ir mīļa šī brahma. No tiesas, ne *kšatras* dēļ mīļa ir *kšatra*, bet *Ātmana* dēļ ir mīļa šī *kšatra*. No tiesas, ne pasaļu dēļ ir mīļas šīs pasaules, bet gan *Ātmana* dēļ ir mīļas šīs pasaules. No tiesas, ne dievu dēļ mīļi ir dievi, bet *Ātmana* dēļ ir mīļi šie dievi. No tiesas, ne radību dēļ ir mīļas šīs radības, bet gan *Ātmana* dēļ ir mīļas šīs radības. No tiesas, ne visa dēļ viss ir mīļš, bet gan *Ātmana* dēļ viss ir mīļš. No tiesas, vien *Ātmanu* būs visur redzēt, būs dzirdēt, būs jēgt un būs pārcilāt prātā, *Maitreji*. No tiesas, caur *Ātmana* redzēšanu un dzirdēšanu, caur viņa pārcilāšanu prātā un jēgšanu viss šeit tiek zināms.
7. Brahma to pamet, kas netur šo brahmu par *Ātmanu* esam. *Kšatra* to pamet, kas netur šo *kšatru* par *Ātmanu* esam. To pasaules pamet, kas pasaules netur par *Ātmanu* esam. Dievi to pamet, kas netur šos dievus par *Ātmanu* esam. To radības pamet, kas radības netur par *Ātmanu* esam. Viss tādu pamet, kas netur šo visu par *Ātmanu* esam. Šī brahma, šī *kšatra*, šīs pasaules, dievi un radības — viss te ir *Ātmans*.
8. Tas ir tāpat, kā nav jēdzamas pašas par sevi ārsoles skaņas, kas rodas, ribinot bungas, bet, vienīgi nojēdzot bungas vai bungotāju, jēdz bingu skaņas.

---

¹ Šis *Jādžņavalkjas* un *Maitreji* sarunas variants nedaudz atšķiras no iepriekšējā, kas apliecina *Brihadāranjaka upanišadas* antoloģisko raksturu: acimredzot sākumā *Medus grāmata* un *Jādžņavalkjas grāmata* pastāvējušas šķirti un piederējušas dažādiem vādžasanejīnu skolas novirzieniem. Nelielās tekstu atšķirības norāda uz dažām būtiskām niansēm *Brahmana—Ātmana* identitātes problēmas risinājumā. (Tulk.)

9. Tas ir tāpat, kā nav jēdzamas pašas par sevi ārsaules skaņas, kas rodas, taurējot gliemežvāku, bet, vienīgi nojēdzot gliemežvāku vai taurētāju, jēdz taures skaņas.
10. Tas ir tāpat, kā nav jēdzamas pašas par sevi ārsaules skaņas, kas rodas, spēlējot lautu, bet, vienīgi nojēdzot lautu vai spēlmani, jēdz lautas skaņas.
11. Tāpat kā no uguns, kurai ir piemesta mitra malka, paceļas dūmu mutuļi viens aiz otra, tāpat, ak, *Maitreji*, no tiesas, ar diženās radības dvašu pacēlās *Rigvēda*, *Jadžurvēda*, *Sāmavēda*, *Ātharvāngirasi*, *itihāsa*, *purānas*, zinības, *upanišadas*, *šlokas*, *sūtras*, *anuvjākhjānāni*, *vjākhjānāni*, *upuri*, *ziedojumi*, *dzēriens* un ēdiens un šī un viņējā saule, un visas radības. Visas tās cēlās no viņa dvašas.
12. Tas ir tāpat, kā jūra ir visu ūdeņu glabātāja, kā āda ir visu skārienu glabātāja, kā nāss ir visu smaržu glabātāja, kā mēle ir visu garšu glabātāja, kā acs ir visa redzamā glabātāja, kā auss ir visu skaņu glabātāja, kā prāts ir visu lēmumu glabātājs, tāpat kā sirds ir visu zinību glabātāja, kā roka ir visa darāmā glabātāja, kā dzimumloceklis ir visu baudu glabātājs, tāpat kā tūplis ir visu izkārņījumu glabātājs, tāpat kā kājas ir visu ejamo ceļu glabātājas, kā mute ir visu *vēdu* glabātāja.
13. Un, tāpat kā gabalam sāls nav nedz iekšpus, nedz ārpus kā tāda, kas būtu no viņa atšķirams, jo viss šis gabals ir viena vienīga garša, — tāpat, ak, *Maitreji*, no tiesas, nedz ārpus, nedz iekšpus šim *Ātmanam* nav nekā tāda, kas būtu no viņa atšķirams, — viss viņš ir viena vienīga sajēga. Cēlies no daļām, viņš tajās reiz aiziet. Pēc nāves nav apziņas. To es tev saku, *Maitreji*,» tā sacīja *Jādžnavalkja*.
14. Tad bilda *Maitreji*: «Tu mulsinī mani, mans kungs. Es šo *Ātmanu* nejēdzu.» Tad viņš tai sacīja: «Nesaku mulsinošu, *Maitreji*. No tiesas, šis *Ātmans* ir nemirstīgs, neiznīdējama celma.
15. Un tā tas ir nolikts: kur viens sevi apzināt sāk it kā divus, tur viens otru redz, tur viens otru saož, tur viens otru bauda, tur viens otram saka, tur viens otru dzird, tur viens iepazīst otru. Bet tobrīd, kad viss viņam top par šo *Ātmanu*, ko gan un kā viņš var redzēt, ko gan un kā viņš var saost, ko gan un kā viņš var baudīt, ko gan un kā viņš vēl otram var sacīt, tad ko gan un kā viņš var dzirdēt, tad ko gan un kā viņš var domāt par otru, tad kam gan un kā viņš vēl otram var pieskarties, ko gan un kā viņš var nojēgt? Kā viņš var nojēgt tad to, caur ko viņš visu nojēdz? Šis *Ātmans* ir pasa-

kāms tā: «Ne tas, ne tas¹.» Viņš ir neizzināms, jo neizzinās, nav nonāvējams, jo nenāvējas, nav sasiensams, jo viņš nesasiensas, nepiesienams, nekustināms, necieš zaudējumu. Un kā gan, *Maitreji*, var jēdzēju nojēgt? *Maitreji*, tu dzirdēji padomu, — tāda ir nemirstība, no tiesas.»
To sacijis, *Jādžnavalkja* aizgāja dzīvot uz mežu.

ĀHĀNDOGJA UPANIŠADA²

TREŠĀ DAĻA

Pirmā nodaļa

1. *Om!* No tiesas, šī saule ir dievu medus, un debesis — viņas strops, gaisi — kāres, un gaismas putekļi — bišu bērni.
2. Austrumu puses stari ir kāru šūnas tās austrumu pusē, un *riči* ir bites, *Rigvēda* — puķe, ūdeņi — nektārs. No tiesas, šie *riči* karsēja *Rigvēdu*. Tad caur to, sakarsētu, izcēlās viņas būtība slavas, karstuma, jušanas, spēka un maizes veidā.
4. Tas viss sāka tecēt un aizgāja sauļup. No tiesas, aiz tā ceļas saules sarkanums saulē.

Otrā nodaļa

1. Un dienvidu puses stari ir kāru šūnas tās dienvidu pusē, *jadžusi* — bites, *Jadžurvēda* ir puķe, ūdeņi — nektārs.

---

¹ «*Neti*» jeb «*na iti*» — «ne tas» — ir viena no slavenākajām *upanišadu* filozofiskajām formulām. *Jādžnavalkja* šeit apgalvo, ka par augstāko objektīvo realitāti var izteikties tikai nolieguma formā, norādot uz tās nedefinējamību. Šī ideja nav sveša arī Eiropas antīkajai filozofijai. Citu aforistisku *upanišadu* formulu vidū minami vēl daži izteicieni, kuri attiecas uz *Brahmana* un *Ātmana* identitātes problēmu, piemēram, «*aham brahma asmi* (es esmu *Brahmans*)», tad «*brahma sa ātmā* (tas ir *Brahmans* un *Ātmans*)», «*sa vā ajam ātmā brahma* (no tiesas, šis *Ātmans* ir *Brahmans*)» un citi. (Tulk.)

² *Āhāndogja* jeb *Udgātara* slepenā mācība — tā šīs *upanišadas* vārdu varētu tulkot latviski. *Udgātars* ir viens no četriem galvenajiem priesteriem, kuri piedalījās upurēšanas svētdarībās. Viņa pienākumos ietilpa *Sāmvēdas* himnu rečitēšana. (Tulk.)

2. No tiesas, šie *jadžusi* karsēja *Jadžurvēdu*. Caur sakarsētu, caur to tad izcēlās viņas būtība slavas, karstuma, jušanas, spēka un maizes veidā.
3. Tas viss sāka tecēt un aizgāja sauļup. No tiesas, aiz tā ceļas saules baltums no saules.

Trešā nodaļa

1. Un rietumu puses stari ir kāru šūnas tās rietumu pusē, un *sāmani*¹ — bites, *Sānavēda* ir puķe, ūdeņi — nektārs.
2. No tiesas, *sāmani* karsēja *Sānavēdu*. Caur sakarsētu, caur to tad izcēlās viņas būtība slavas, karstuma, jušanas, spēka un maizes veidā.
3. Tas viss sāka tecēt un aizgāja sauļup. No tiesas, aiz tā ceļas saules melnums no saules.

Ceturtnā nodaļa

1. Un ziemeļu puses stari ir kāru šūnas ziemeļu pusē, ātharvāngirasi² ir bites, *itihāsa* un *purānas* — puķe, ūdeņi — nektārs.
2. No tiesas, tad ātharvāngirasi karsēja *itihāsu* un *purānas*. Caur tām, sakarsētām, tad izcēlās viņu būtība slavas, karstuma, jušanas, spēka un maizes veidā.
3. Tas viss sāka tecēt un aizgāja sauļup. No tiesas, aiz tā ceļas saules vislielākais melnums saulē.

Trīspadsmītā nodaļa

1. No tiesas, šai sirdij ir piecas dievišķas ejas. Austrumu eja ir dvaša, kas plaušās, *Āditja* un acs. Šī eja par karstumu un par maizi ir godājama. Kas jēdz to, tas iemanto karstumu, tas ēd šo maizi.
2. Dienvidu eja ir dvaša, kas miesā, mēness un auss. Šī eja ir godājama par laimi un godināšanu. Tāds, kas to jēdz, tas ir laimīgs un godāts.

---

¹ *Sāmans* — *Sānavēdas mantra*; nejaukt ar *samana* — budistu mūks, svētais. (Tulk.)

² Ātharvāngirasi — šeit: *Atharvavēdas mantras*. (Tulk.)

3. Rietumu eja ir lejupejošā dvaša, *Agni* un mēle. Šī eja ir godājama par dievišķās sajēgas gaismu un maizi. Kas jēdz to, tas iemanto dievišķās sajēgas gaismu, un tas ēd šo maizi.
4. Un ziemeļu eja ir dvaša, kas kopīga visam, *Pardžanja* un prāts. Šī eja ir godājama par slavu un skaistumu. Tāds, kas to jēdz, tas ir slavens un skaists.
5. Un augšējā eja ir augšupejošā dvaša, *Vāju* un telpa. Šī eja ir godājama par spēku un dižumu. Tāds, kas to jēdz, tas ir spēcīgs un dižens.
6. No tiesas, šie pieci *Brahmana* kalpi ir debesu durvju sargi. Kas jēdz to, ka šie pieci *Brahmana* kalpi ir debesu durvju sargi, tam dzimtā dzimst varonis. Debesis iemanto tāds, kas jēdz to, ka šie pieci *Brahmana* kalpi ir debesu durvju sargi.
7. Un gaisma, kas augstākās, dižākās pasaulēs spīd pār šīm debesīm, visam pāri, pār katru, no tiesas, tā ir tā gaisma, kas šajā cilvēkā māj. To saredz,
8. kad skarot jūt siltu miesu. To sadzird, kad aizbāztām ausīm dzird vēl kaut ko dunam un dūcam, kā uguni degam. To tad būs godāt par saredzēto, par sadzirdēto. Un tādu to pazīst pēc tikama vaiga, tādu to visur dzird daudzīnām — tādu, kas jēdz to, kas jēdz.

Cetrpadsmitā nodaļa

1. Īsteni tas viss ir *Brahmans*. Un, esot pie pilnīga miera, par *džalānu* būs viņu godināt. Īsteni cilvēks no gribēšanas ir darināts. Un, kāda ir gribēšana, par tādu, no šīs saules aizgājis projām, viņš top. Tālab lai taču gribēto dara.
2. No sajēgas sastāvošais, kam miesa ir dzīvības dvaša, kam izpaudums — gaisma, kam būtība — telpa, kam spriedums ir taisnība, — sevī saturošs visu esošo, visu darīto, gribēto, saosto, izgaršoto, — šis klusums un vienaldzība —
3. lūk, mans *Ātmans* man sirdī — vēl mazāks par rīsa graudu, par mieža graudu, par sinepju graudu, par sezamgraudu,¹ vēl mazāks par kodolu sezamgraudā, — lūk, tas ir mans *Ātmans* man sirdī, — vēl lielāks par zemi, par gaisiem, par debesīm, lielāks par visām pasaulēm.

---

¹ Sezams (*Sesamum indicum*) — eļļas augs, kuru kultivē Āfrikā, Indijā, Padomju Savienības Vidusāzijas un Aizkaukāza republikās. (Tulk.)

4. Sevī saturošs visu esošo, visu darīto, gribēto, saosto, izgaršoto, — šis klusums un vienaldzība — lūk, tāds ir mans *Ātmans* man sirdī, un tas tad ir *Brahmans*. Kas domā: «No šīssaules aizgājis, es viņu iemantošu,» — no tiesas, tas nepazīs šaubu. Tā teica *Šāndilja*, *Šāndilja*.

Septiņpadsmitā nodaļa

1. Kad badina sevi, no baudām atturas, pacieš slāpes, tad, darīdams to, viņš dara iesvētīšanos svētdarībām¹.
2. Kad dzer, ēd un izbauda baudas, tad, darīdams to, viņš piedalās upasadās².
3. Un tālāk, — kad smejas, kad liksmo, kad bauda klēpi, tad, darīdams to, viņš svētdziedāšanu dara un svētvārdu runāšanu.
4. Un tālāk, — kad nododas askēzei, dāvanu došanai, godprātībai, radībām pāri nedarīšanai, patiesīgumam, tad viņš, to darīdams, dāvanas dara.
5. Un tālab tad saka: «Dzemdinās.» — «Dzemdināja,» un tā viņam jauna piedzimšana. Bet nāve ir pēdējā apmazgāšana.
6. Un Krišnam, Devakas dēlam, to sacījis, Ghora no *Āngirasiem*, kurš bija no iegribām svabads, tad teica: «Tad nāves stundā būs domāt trīs domas: «Tu esi neiznikstošs, tu — nesatricams, tu — dzīves jēga.»»
Par to divi riči:
7. Un tad viņi saredz pār debesi nolijušo, no senas sēklas darīto rīta gaismu.
Aiz tumsas saredzot augstāko mirdzumu, saredzot augstāko gaismu,
Mēs sasniedzām sauli — šo dievu starp dieviem, visaugstāko gaismu, visaugstāko gaismu.

---

¹ Šajā nodaļā cilvēka dzīves norises alegoriski skaidrotas kā upurēšana — katram cilvēka dzīves posmam atbilst noteiktas upurēšanas ceremonijas svētdarības: sagatavošanās upurēšanai, iesvētīšanās, upasadas, upurēšana, *brahmaņu* apdāvināšana un šķīstīšanās rituālā peldē, upurēšanas ceremonijai beidzoties. (Tulk.)

² Upasadas — svētdarības, kuras ilgst vairākas dienas un notiek pirms galvenās *somas* upurēšanas ceremonijas. Sagatavojoties tai — darot upasadas, vairs nav jāgavē un jāierobežo dzērienu lietošana, tādēļ ēdiena un dzēriena baudišana šeit asociējas ar upasadu svētdarībām. (Tulk.)

Astoņpadsmitā nodaļa

1. Par sajēgu lai jūs godiniet *Brahmanu*, — tiktāl par miesu. Un tagad par dievībām: lai par telpu godiniet *Brahmanu* esam. Tāds ir šis divkāršais padoms, — par miesu ir sacīts, par dievībām sacīts.
2. Šim *Brahmanam* ir četri balsti: mēle ir balsts, dvaša ir balsts, acs ir balsts, auss ir balsts, — tiktāl par miesu. Un tagad par dievībām: uguns ir balsts, vējš ir balsts, saule ir balsts, un debespušes ir balsts. Tāds ir šis divkāršais padoms, — par miesu ir sacīts, par dievībām sacīts.
3. Viens no *Brahmana* balstiem, no tiesas, ir mēle. Un uguns gaismu tā atspīd, caur to viņa silda. Godināšanu, slavu un dievišķās sajēgas gaismu tas atspīd, kas jēdz, un caur to tad viņš silda.
4. Viens no *Brahmana* balstiem, no tiesas, ir dvaša. Un vēja gaismu tā atspīd, caur to viņa silda. Godināšanu, slavu un dievišķās sajēgas gaismu tas atspīd, kas jēdz, un caur to tad viņš silda.
5. Viens no *Brahmana* balstiem, no tiesas, ir acs. Un saules gaismu tā atspīd, caur to viņa silda. Godināšanu, slavu un dievišķās sajēgas gaismu tas atspīd, kas jēdz, un caur to tad viņš silda.
6. Viens no *Brahmana* balstiem, no tiesas, ir auss. Un debespušu gaismu tā atspīd, caur to viņa silda. Godināšanu, slavu un dievišķās sajēgas gaismu tas atspīd, kas jēdz, un caur to tad viņš silda, caur to tad viņš silda.

Deviņpadsmitā nodaļa

1. Saule ir *Brahmans*, — un tas tad ir noliktais padoms. Lūk, skaidrojums: sākumā visa šī pasaule bija neesoša. Un tad viņa tapa par esošu. Tad viņa pletās. Un tapa par olu. Un ola stāvēja gadu. Tad pārsprāga. Viena no divām čaumalām pusēm bija no zelta, bet otra — no sudraba.
2. Sudraba puse ir visa šī zeme, bet zelta puse — debesis pāri, ārējā puse ir kalni, bet iekšējā puse ir migla un mākoņi, dzīslas ir upes, un sula ir jūra.
3. Un tas, kas no olas nāca, ir saule. Caur saules nākšanu kļiedzieni, saucieni cēlās, visas šīs radības cēlās un līdzī — viss kārotais. Tālab caur katru tās atnākšanu, caur saules ausmu kļiedzieni, saucieni ceļas un visas radības ceļas, un līdzī — viss kārotais.

4. Tādu, kas jēdz to un godina sauli esam par *Brahmanu*, — tādu drīz sasniedz svētīgie saucieni, tādām tie sagādā prieku, tie sagādā prieku.

CETURTĀ DAĻA

Ceturta nodaļa

1. Reiz *Satjakāma*, *Džābālas dēls*, teica mātei Džābālai: «Māt, gribu skoloties. Saki man, kādu es ļaužu?»
2. Un viņa tam teica: «Es nezinu, bērns, kādu ļaužu tu esi. Kad, būdama jauna, es ieņēmu tevi, tad strādāju, muguru neatliekdama, un nebija laika man taujāt, no kādiem tu ļaudīm. Man vārdā ir Džābāla, tavs vārds ir *Satjakāma*, — sauc sevi par *Satjakāmu*, *Džābālas dēlu*.»
3. Tad, nācis pie Haridrumatas, *Gautāmas* dēla, viņš teica: «Es gribu par skolnieku palikt pie tevis, godātais. Vai varu tuvoties godātam?»
4. Tad viņš jautāja: «Dārgais, no kādiem tu ļaudīm?» Viņš atbildēja: «Es nezinu, kungs, kādu ļaužu es esmu. Kad vaicāju mātei, tad viņa man teica: «Kad, būdama jauna, es ieņēmu tevi, tad strādāju, muguru neatliekdama, — nebija laika man taujāt, no kādiem tu ļaudīm. Man vārdā ir Džābāla, tavs vārds ir *Satjakāma*, — sauc sevi par *Satjakāmu*, *Džābālas dēlu*.» Tādēļ, kungs, esmu *Satjakāma*, *Džābālas dēls*.»
5. Viņš sacīja: «Nebijis *brahmanis*, neprastu skaidrot. Atnes man kuramo, lai varu upuruguni kurt, — tevi skolniekos iesvētišu. No patiesības tu neesi atkritis.» Tad, viņu skolniekos iesvētijis, viņš deva tam četrsimt kārnākās, vārgākās govīs un teica: «Ej, dārgais, ar viņām.» Un *Satjakāma*, tās pārņēmis savā ziņā, sev teica: «Atpakaļ nenākšu, kamēr to nebūs tūkstotis skaitā.» Tā dažus gadus viņš sabija projām. Kad govu skaits sasniedza tūkstoti,

Piektā nodaļa

1. vērsis tam sacīja: «*Satjakāma*.» — «Jā, godātais,» tā viņš tam atbildēja. — «Nu mūsu ir tūkstotis. Ved, dārgais, mūs atpakaļ, aizved pie skolotāja,
2. un es tev teikšu par *Brahmana* balstu.» — «Teic, godātais.» Vērsis tad sacīja: «Austrumu puse ir balsta daļa, rietumu

puse ir daļa, dienvidu puse ir daļa, ziemeļu puse ir daļa. No tiesas, mans dārgais, tas tad ir *Brahmana* balsts, kuru dēvē par mirdzošu.

3. Kas, jēgdams to, godā *Brahmana* četrām daļām nolikto balstu par mirdzošu, tas top par mirdzošu, tas tad mirdzošas pasaules iemanto, tāds, kas *Brahmana* četrām daļām nolikto balstu godā par mirdzošu.

Sestā nodaļa

1. Uguns tev sacīs par otro *Brahmana* balstu.» Nākošā rītā viņš ganāmās govīs aizdzina tālāk. Un tur, kur tās nonāca vakara pusē, viņš iededza uguni, sadzina govīs, piemeta kuramo, apsēdās ugunij viņā pusē ar seju pret austrumiem.
2. Uguns tad viņam sacīja: «*Satjakāma.*» — «Jā, godātā,» tā viņš tai atbildēja.
3. «Es teikšu par *Brahmana* balstu, mans dārgais.» — «Saki man, godātā.» Uguns tad sacīja: «Zeme ir balsta daļa, gaisi ir daļa, debesis — daļa, un jūra ir daļa. No tiesas, mans dārgais, tas tad ir *Brahmana* balsts, kuru dēvē par bezgalīgo.
4. Kas, jēgdams to, godā *Brahmana* četrām daļām nolikto balstu par bezgalīgu, tas pats top par bezgalīgu, tas iemanto pasaules bezgalīgās, kas *Brahmana* četrām daļām nolikto balstu godā par bezgalīgu.

Septītā nodaļa

1. Gulbis tev sacīs par trešo *Brahmana* balstu.» Nākošā rītā viņš ganāmās govīs aizdzina tālāk. Un tur, kur tās nonāca vakara pusē, viņš iededza uguni, sadzina govīs, piemeta kuramo, apsēdās ugunij viņā pusē ar seju pret austrumiem.
2. Turp atļaidās gulbis un sacīja: «*Satjakāma.*» — «Jā, godātā,» tā viņš tam atbildēja.
3. «Es teikšu par *Brahmana* balstu, mans dārgais.» — «Saki man, godātā.» Gulbis tad sacīja: «Uguns ir balsta daļa, saule ir daļa, mēness ir daļa, zibens ir daļa. No tiesas, mans dārgais, tas tad ir *Brahmana* balsts, kuru dēvē par starojošo.
4. Kas, jēgdams to, godā *Brahmana* četrām daļām nolikto balstu par starojošu, tas pats top par starojošu, tas iemanto pasaules starojošās, kas *Brahmana* četrām daļām nolikto balstu godā par starojošu.

Astotā nodaļa

1. Gārnis tev sacīs par ceturto *Brahmana* balstu.» Nākošā rītā viņš ganāmās govīs aizdzina tālāk. Un tur, kur tās nonāca vakara pusē, viņš iededza uguni, sadzina govīs, piemeta kuramo, apsēdās ugunij viņā pusē ar seju pret austrumiem.
2. Turp atļaidās gārnis un sacīja: «*Satjakāma*.» — «Jā, godātais,» tā viņš tam atbildēja.
3. «Es teikšu par *Brahmana* balstu, mans dārgais.» — «Teic, godātais.» Gārnis tad sacīja: «Dvaša ir balsta daļa, acs — daļa, auss — daļa, prāts — daļa. No tiesas, mans dārgais, tas tad ir *Brahmana* balsts, kuru dēvē par atbalstīto.
4. Kas, jēgdams to, godā *Brahmana* četrām daļām nolikto balstu par atbalstītu, tas šaisaulē iemanto atbalstu, tas tad iemanto pasaules atbalstītās, kas *Brahmana* četrām daļām nolikto balstu godā par atbalstītu.»

Devītā nodaļa

1. Tad *Satjakāma* pārnāca mājās pie skolotāja, un skolotājs sacīja: «*Satjakāma*.» — «Jā, godātais,» tā viņš tam atbildēja.
2. «No tiesas, tu staro kā *Brahmana* jēdzējs. Kas tevi mācīja, dārgais?» — «Ne ļaudis,» viņš atbildēja, «bet gribu, lai godātais māca man sajēgu, —
3. esmu tādus ļaudis kā godātais dzirdējis sakām, ka sajēga, kuru dod skolotājs, esot vissvētīgākā.» Tad skolotājs sacīja viņam to pašu, un izlaists tur netika itin nekas, izlaists netika itin nekas.

Desmitā nodaļa

1. *Upakosala*, Kāmalājamās dēls, bija pieņemts par skolnieku *Satjakāmas*, *Džābālas dēla*, namā. Divpadsmit gadus pie skolotāja viņš svētugunis aprūpēja. Bet tas, kaut gan sen bija citus mācības beigušos palaidis mājās, vēl nelaida viņu.
2. Tad sieva sacīja *Satjakāmam*: «Šis skolnieks ir askēzē centīgs un ugunis aprūpē labi. Pielūko, lai tās ko sliktu par tevi tam nepasaka. Ir laiks viņu sajēgā mācīt.» Bet viņš, to sajēgā tā arī nemācījis, aizgāja projām.

3. Tad *Upakosala*, ciešanu apmāts, nolēma atteikties ēst. Un sieva tad sacīja: «Skolniek, ņem ēd. Kālab neēd?» Viņš atbildēja: «Tik daudz ir cilvēkā pretēju vēlēšanos! Es neēdišu, — es esmu ciešanu apmāts.»
4. Tad sacīja ugunis viena otrai: «Šis skolnieks ir askēzē centīgs un labi mūs aprūpēja. Tad mācīsim taču mēs sajēgā viņu.» Un sacīja viņam: «Dzīvības dvaša ir *Brahmans*, prieks — arī *Brahmans*, un telpa ir *Brahmans*.»
5. Viņš sacīja tām: «Es manu šo *Brahmanu* dzīvības dvašā, bet nemanu priekā un telpā.» Tad sacīja viņas: «No tiesas, prieks — tā pati telpa, un telpa ir tas pats, kas prieks.» Tā ugunis teica tam dzīvības dvašu un telpu.

Vienpadsmitā nodaļa

1. Tad *gārhapatja* mācīja sajēgu viņam: «Caur zemi, caur uguni, maizi un sauli es nāku te redzama. *Puruša*, kuru var samanīt saulē, — lūk, tas esmu es, tas tad arī es esmu.
2. Kas, jēgdams to, tā viņu godā, tas atvaira peļamo, tas dzīvo pilnu mūžu, tas iemanto spožumu, tam pieder pasaule, tam neiet zudībā pēcnācēji. Gan šajā, gan viņā saulē mēs sargājam tādu, kas jēgdams tā godā šo uguni.»

Divpadsmitā nodaļa

1. Tad *anvāhārjapačana* mācīja sajēgu viņam: «Caur ūdeni, debespusēm, caur zvaigznēm, caur mēnesi nāku es redzama. *Puruša*, kuru var samanīt mēnesī, tas esmu es, tas tad arī es esmu.
2. Kas, jēgdams to, tā viņu godā, tas atvaira peļamo, tas dzīvo pilnu mūžu, tas iemanto spožumu, tam pieder pasaule, tam neiet zudībā pēcnācēji. Gan šajā, gan viņā saulē mēs sargājam tādu, kas jēgdams tā godā šo uguni.»

Trīspadsmitā nodaļa

1. Tad *āhavanija* mācīja sajēgu viņam: «Caur dvašu, caur telpu, caur debesīm un caur zibenī nāku es redzama. *Puruša*, kuru var samanīt zibenī, tas esmu es, tas tad arī es esmu.

2. Kas, jēgdams to, tā viņu godā, tas atvaira peļamo, tas dzīvo pilnu mūžu, tas iemanto spožumu, tam pieder pasaule, tam neiet zudībā pēcnācēji. Gan šajā, gan viņā saulē mēs sargājam tādu, kas jēgdams tā godā šo uguni.»

Cetrpadsmitā nodaļa

1. Un tad viņas teica: «*Upakosala*, lūk, dārgais, tev sacīts, kā jēdzamas mēs un kā jēdzams ir *Ātmans*, bet ceļu tev rādīs tavš skolotājs.» Tad viņa skolotājs pārņāca. Skolotājs teica: «*Upakosala!*»
2. «Jā, godātais,» tā viņš tam atbildēja. «Tu staro, mans dārgais, kā *Brahmana* jēdzējs. Kas mācīja tevi sajēgā?» — «Kurš tad man mācītu, godātais,» sacīja tā, it kā taisnību gribētu slēpt, un tad teica, uz ugunīm rādīdams: «Tagad tās kļuvušas tādas, jo citādas tagad.» — «Un ko tad, mans dārgais, tev sacīja viņas?» — «To teica,» viņš atbildēja. — «No tiesas, mans dārgais, par pasaulēm tika tev sacīts. Bet tieši tāpat, kā ūdeni netraipās lotosa zieds, tā peļamos darbos netraipās tāds, kurš to jēdz, ko tev teikšu.» — «Tad godātais lai man to teic.» Un viņš teica:

Piecpadsmitā nodaļa

1. «Tas *puruša*, kuru var samanīt acī, ir *Ātmans*,» viņš teica. «Nemirstīgais un bezbailīgais, viņš — *Brahmans*. Un, arī pat tīru eļļu vai ūdeni ja tajā ieslacītu, tad šķidrums tur nepaliktu un noritētu.»
2. To dēvē par kārotā sateku esam, — tur kārotais satek. Un satek viss kārotais arī pie tā, kas to jēdz.
3. No tiesas, viņš ir arī kārotā turētājs, tālab ka viņš visu kāroto tur. Un tas tāpat visu kāroto tur, kas to jēdz.
4. No tiesas, viņš ir arī mirdzuma mirdzētājs, tālab ka viņš visās pasaulēs mirdz. Visās pasaulēs mirdz arī tas, kas to jēdz.
5. Ir darītas jēdzošam svētdarības pēc nāves vai arī nav darītas — tikpat viņš aiziet caur gaismu uz dienu, no dienas uz gaišo mēneša pusi, no gaišās mēneša puses uz pusgadu, kurā pret ziemeļiem nosliecas saule, un tālāk uz gadu, no gada uz sauli, no saules uz mēnesi un no mēness uz zibeni. Tur viņu saņem pie ļaudīm nepiederošais *puruša*, kurš viņu

vada pie *Brahmana*. Tas tad ir dievu ceļš, *Brahmana* ceļš. Tie, kuri šo ceļu iet, tie vairs cilvēku virpulī neatgriežas, vairs neatgriežas.»

PIEKTĀ DAĻA

Pirmā nodaļa

1. No tiesas, kas vecāko, labāko zina, top vecākais, labākais citu starpā. Jo dzīvības dvaša, no tiesas, ir vecākā un arī labākā.
2. No tiesas, kas dižāko zina, top dižākais savējo starpā. Jo mēle, no tiesas, ir dižākā.
3. No tiesas, kas zina stiprāko balstu, tas šajā un viņā saulē iemanto stiprāko balstu. Jo acs šeit, no tiesas, ir stiprākais balsts.
4. Tāds, kam zināmi panākumi, no tiesas, tas gribēto panāk, gan ļaudīm, gan dieviem nolikto labumu iemantojot. Jo auss te, no tiesas, ir panākumi.
5. Kas zina patvērumu, no tiesas, tas pats kļūst par patvērumu, kur patverties saimei. Jo prāts te, no tiesas, ir patvērums.
6. Tad par to, kura labāka citu starpā, šīs dzīvības sulas sastreidējās, un katra tad sauca: «Es labākā, es esmu labākā.»
7. Un dzīvības sulas tad nāca pie tēva, pie *Pradžāpati*, un bilda: «Teic, godātais, labāko mūsu starpā.» Viņš atbildēja: «Starp jums tā ir labākā, kurai no miesas aizejot miesai tiek nodarīts lielākais ļaunums.»
8. Tad aizgāja mēle. Un, gadu bijusi projām, tā pārnāca, teica: «Kā varējāt iztikt bez manis?» — «Kā mēmie, bez valodas palikuši, bet dzīvi caur dvašu, ar aci redzoši, sadzirdoši ar ausi, ar prātu jēdzoši, — tā arī mēs.» Un mēle atgriezās miesā.
9. Tad aizgāja acs. Un, gadu bijusi projām, tā pārnāca, teica: «Kā varējāt iztikt bez manis?» — «Kā aklie, bez redzes, bet dzīvi caur dvašu, ar mēli runājoši, ar ausi dzirdoši, nojēdzoši ar prātu, — tāpat arī mēs.» Un acs atkal atgriezās miesā.
10. Tad aizgāja auss. Un, gadu bijusi projām, tā pārnāca, teica: «Kā varējāt iztikt bez manis?» — «Kā kurli, kā nedzirdīgi, bet dzīvi caur dvašu, ar mēli runājoši, ar aci saredzoši, ar prātu jēdzoši, — tā arī mēs.» Un auss atkal atgriezās miesā.
11. Tad aizgāja prāts. Un, gadu sabijis projām, tas pārnāca, teica: «Kā varējāt iztikt bez manis?» — «Kā bērni, bez

sajēgas un tomēr dzīvi caur dvašu, ar mēli runājoši, ar aci saredzoši, ar ausi dzirdoši, — tā arī mēs.» Un prāts atkal atgriezās miesā.

12. Tad gribēja aiziet dvaša. Un, tāpat kā tīru asiņu zirgs izrauj mietus, pie kuriem ir piesiets, — tā viņa sev līdzī parāva dzīvības sulas. Tās apstāja viņu un teica: «Tu — labākā mūsu starpā. Neaizej, godātā, paliec par valdoni.»
13. Mēle tad sacīja viņai: «Caur to, kas par dižāko padara mani, tu arī nāc dižena.» — Acs tad sacīja viņai: «Caur to, kas mani dara par stiprāko balstu, tu esi stiprākais balsts.»
14. Auss sacīja viņai: «Kas mani dara par panākumu, caur to arī tu esi panākums.» Prāts viņai sacīja: «Caur to pašu, kas mani dara par patvērumu, tu esi patvērums.»
15. Tālab, no tiesas, tās nesauc par mēlēm, par acīm, par ausīm, par prātiem. Jo visas, no tiesas, tās dēvē par *prānām*, un proti, — par dvašām.

O t r ā n o d a ļ a

1. Tad viņa bilda: «Kas būs man par maizi?» Tai atbildēja: «Tas viss, kas šeit ir, līdz pat putniem un suņiem ēdamām lietām.» No tiesas, tas viss te ir dvašai maize. No tiesas tad, «āna»¹ ir īstenais vārds, kurā viņa tiek saukta. No tiesas, to jēdzošam nav nekā tāda, kas nebūtu maize.
2. Un tad viņa bilda: «Kas būs man par drānām?» Tai atbildēja: «Par tām tev būs ūdens.» No tiesas, tālabad, kad ēstgribu remdē, pirms maltītes, kā arī maltīti beidzot, ar ūdeni jāapsedz dvaša². Un tādā kārtā tā iemanto drānas un nepaliek neapgērbta.
3. Tad *Satjakāma*, Džābālas dēls, to teica Gošruti, Vjāgharapādas dēlam, un sacīja: «Ja to pat nedzīvam kokam sacīsi, izaugs zari šim kokam un lapas saplauks tam zaros.»
4. Un, ja reiz kāds iekāro dižumu iemantot, tad lai viņš jaunmēness dienā iesvēta sevi, darīdams noliktās svētdarības, un pilnmēness naktī, iejaucis medū un rūgušpienā dziru no visām zālēm, lai saka: «Vecākam svētība. Labākam svētība.» — tad, tīru eļļu ugunij upurējis, lai atliekas pieļej šai dzirai.

---

¹ *Prāna*, proti, dvašas vārds, tiek sadalīts zilbēs, un tad tiek skaidrota katras zilbes nozīme: šeit «p r a» nozīmē «uz (priekšu)», bet «ā n a» — «kustība» vai arī «dvaša». (Tulk.)

² Proti, jāšķīstās, uzdzerot ūdeni. Šai parašai ir rituāla nozīme. (Tulk.)

5. Tad, sacīdams: «Dižākam svētība,» — lai, tīru eļļu ugunij upurējis, lej atliekas dzirā. Tad, sacīdams: «Stiprākam balstam svētība,» — lai, tīru eļļu ugunij upurējis, lej atliekas dzirā. Tad, sacīdams: «Svētība panākumam. Svētība patvērumam,» — lai, eļļu ugunij upurējis, lej atliekas dzirā.
6. Tad, pagājis nostāk no uguns un trauku paņēmis rokā, lai saka: «Tev vārdā ir «amā»¹, jo tevī ir viss. Un viņa, no tiesas, ir vecākā, dižākā, valdonis, vadonis. Lai viņa palīdz man iemantot godu būt vecākam, dižākam, valdonim, vadonim.»
7. Tad lai viņš saka par daļām šo *riču*, šķīstīdams muti:
  - «Dievu *Savitāru*,» — šķīstīdams muti, —
  - «Lūdzam pēc maizes,» — šķīstīdams muti, —
  - «Pēc labākās, dižākās barotājas,» — teic, šķīstīdams muti, —
  - «Par *Bhagas* spēku mēs paliekam domājot,» — saka un iztukšo trauku.
 Šo kausu vai trauku iztukšojis, lai apsēžas ugunij viņā pusē uz ādas vai kailas zemes, klusuciešot un gremdējot prātu sevī. Ja viņš redzēs sievieti sapnī, lai zina, ka svētdarība ir nesusi augli.
8. Ir sacīts par to:
  - «Ja naktī pēc svētdarībām, kas darītas, kāroto gribot, viņš sapnī redz sievieti,
  - Tad lai viņš zina, ka gribētais piepildīsies, jo piepildīšanu vēsta šis sapnis, šis sapnis.»

Trešā nodaļa

1. Reiz uz pāncālu² sanāksmi atnāca *Svetaketu* no Āruni dzimtas. Un Pravāhana, Džīvalas dēls, viņam teica: «Vai tevi, zēn, sajēgā mācīja tēvs?» — «Jā, godātais.»

¹ «Amā» ir dzīvības dvašas izpaudums. Šeit vēl viens etimoloģiska skaidrojuma piemērs, jo šim vārdam bez tam ir cita nozīme, proti, «tev», «tevī», caur to tad ceļas skaidrojums: «Tevi sauc «amā», jo tevī ir viss.» (Tulk.)

² Pančāli — Gangas ielejas ziemeļrietumu daļā atradušās valsts Pančālas iedzīvotāji. Kad *Svetaketu* ieradās uz *brahmaņu* sanāksmi Pančālas galmā, tur valdīja Pravāhana, kurš, iespējams, bija vietvaldis, jo tālāk tiek nosaukts par cilvēku no *rādžu* dzimtas jeb *rādžas* radnieku.

Sākumā, kad *Svetaketu* tēvs *Gautāma* jeb otrajā vārdā *Udālaka* atnāca uzklaut viņa sludināto mācību, Pravāhana pagalam samulsa, jo, pierēdams pie *kšatriju varnas*, viņš nedrīkstēja mācīt *brahmani*. (Tulk.)

2. «Vai tev ir zināms, kurp aizceļo ļaudis, no šissaules aiziedami?» — «Nē, godātais.» — «Vai tev ir zināms, kā atkal no jauna tie atpakaļ pārnāk?» — «Nē, godātais.» — «Vai tev ir zināms, kur sadalās ceļi, — viens aizved pie dieviem, bet otrs — pie tēviem?» — «Nē, godātais.»
3. «Vai tev ir zināms, kas neļauj šai pasaulei pārpildīties?» — «Nē, godātais.» — «Vai tev ir zināms, kā piektajā upurēšanā ūdeņi iemanto spēju runāt?» — «Nē, godātais.»
4. «Kā tad tu vari man sacīt, ka esi sajēgā mācīts? Kā tāds, kurš to nejēdz, var teikt, ka viņš sajēgā mācīts?» Tad, pagalam noskumis, nonāca tēva namā un teica: «Tēv godātais, tu taču teici no tiesas: «Es devu tev sajēgu,» — tomēr to neesi devis.
5. Pieckārt man jautāja cilvēks no *rādžu* dzimtas, bet es viņam nemācēju, ko atbildei sacīt.» — Tad sacīja tēvs: «Es nezinu atbildi pieciem, ko nupat man teici. Un vai tad es nebūtu sacījis tev, ja es būtu to zinājis?»
6. *Gautāma* devās pie *rādžas*. Atnācis, *rādžas* godināšanu baudījis, tuvojās viņam no rīta, kad *rādža* uz sanāksmi devās. Viņš teica *Gautāmam*: «Ņem, godātais, ko vien tu vēlies. Ņem dāvanai kārotu pasaules labumu.» — Tad viņš tam teica: «Ak, *rādža*, lai paliek tev kārotais pasaules labums. Tu labāk man pasaki to, ko tu sacīji zēnam.» Viņš samulsa,
7. tad viņam teica: «Paliec vēl kādu laiku.» — Tad teica: «*Gautāma*, tas, ko tu prasi, ir sajēga, kurā nekad neviens *brahmanis* netika mācīts. Jo vienīgi *kšatri* šī sajēga visās pasaulēs pieder.» Tad teica:

Ceturtnā nodaļa

1. «No tiesas, *Gautāma*, šī pasaule — uguns, un saule ir kuramais, stari ir dūmi, un diena ir liesma, mēness ir ogles, un zvaigznes ir dzirkstis.
2. Te, šajā ugunī, dievi ticību upurē. Tad caur šo upuri iemanto valdoni *Somu*.

Piektā nodaļa

1. No tiesas, *Gautāma*, *Pardžaņa* ir uguns, vējš — kuramais, mākonis — dūmi, zibens ir liesma, pērkonis — ogles, un krusa ir dzirkstis.
2. Te, šajā ugunī, dievi upurē valdoni *Somu*. Un tad caur šo upuri iemanto lietu.

Sestā nodaļa

1. No tiesas, *Gautāma*, zeme ir uguns, gads — tas ir kuramais, telpa ir dūmi, nakts — liesma, un debespusēs ir ogles, puses tām starpā ir dzirkstis.
2. Te, šajā ugunī, dievi upurē lietu. Un tad caur šo upuri iemanto maizi.

Septītā nodaļa

1. No tiesas, *Gautāma*, šis cilvēks ir uguns, un valoda — kuramais, dvaša ir dūmi, un mēle ir liesma, acis ir ogles, un auss — tā ir dzirkstis.
2. Te, šajā ugunī, dievi upurē maizi. Un tad caur šo upuri iemanto sēklu.

Astotā nodaļa

1. No tiesas, *Gautāma*, šī sievietē — uguns, un klēpis ir kuramais, iekāre — dūmi, dzimumloceklis — liesma, ievadīšana klēpī ir ogles, un bauda ir dzirkstis.
2. Te, šajā ugunī, dievi upurē sēklu. Un tad caur šo upuri iemanto augli.

Devītā nodaļa

1. Tādā, lūk, kārtā piektajā upurēšanā ūdeņi iemanto spēju runāt. Šis auglis, ar apvalku pārsegts, guļ klēpī deviņus vai arī desmit mēnešus, vai arī apmēram tik un tad piedzimst.
2. Dzemdēts viņš dzīvo to laiku, kas nolikts. Tad noliktā stundā, pelnītu viņsauli iemantojušu, viņu nes tai pašai ugunij atdot, no kuras viņš nācis, no kuras viņš radies.

Desmitā nodaļa

1. Tie, kuri jēdz to un mežā ticībai kalpo, un askēzē karst, — tie caur uguni aiziet uz dienu, no dienas uz gaišo mēneša pusi, no gaišās mēneša puses uz pusgadu, kurā pret ziemeļiem tiecas saule,

2. un tālāk uz gadu, no gada uz sauli, no saules uz mēnesi, tālāk — no mēness uz zibeni. Tur viņu uzņem pie ļaudīm nepiederošais *puruša*, kurš viņu aizved pie *Brahmana*. Tas tad ir ceļš, kurš aizved pie dieviem.
3. Tie, kuri dzīvo par namturiem apmetnēs, paturot noliktā godā upurēšanas, dāvanu došanu, labdarību, — tie aiziet caur dūmiem uz nakti, no nakts aiziet tumšajā mēneša pusē, no tumšās mēneša puses uz pusgadu, kurā pret dienvidiem tiecas saule, bet nerasniedz gadu.
4. No pusgada viņi aiziet pie senčiem uz viņu sauli, no senču saules tie aiziet uz telpu, no telpas uz mēnesi. Tas ir valdonis *Soma*, viņš — dieviem par maizi, to dievi bauda.
5. Tik ilgi tur palikuši, kamēr augļi no labajiem darbiem līdz pēdējam nodiluši, tie dodas atceļā to pašu ceļu, kā nākuši šurp, — vispirms viņi aiziet uz telpu, no telpas uz vēju, — tad, pārtapuši par vēju, tie top par dūmiem, — tad, pārtapuši par dūmiem, tie top par miglu, —
6. tad, pārtapuši par miglu, tie top par mākonī, — pārtapuši par mākonī, tie nolīst lietū. Un tad viņi atkal šeit piedzimst par miežiem, par rīsiem, par pupām vai sezamu. Grūti, no tiesas, no šejienes izklūt, jo viņiem vēl tālāk ir ejams, tad pārtopams tādos, kas barību ēd, kas met sēklu.
7. Tāds, kas ir šaisaulē svētīgi dzīvojis, drīz vien tad iemanto svētīgu klēpi — *brahmanietes*, *kšatrijietes* vai arī *vaišjietes* klēpi. Bet tāds, kurš te nešķīsti dzīvojis, iemanto nešķīstu klēpi — suņa klēpi vai cūkas klēpi, vai *čāndālu* sievietes klēpi.
8. Nevienu no minētiem ceļiem neiet tās sīkās radības, kurām ir nolikts: «Dzīnstiet un mirstiet.» Tāds tad ir trešais ceļš. Tādēļ šī pasaule nepārpildās. Un tālab būs uzmanīties. Par to sacīts tā:
9. *Guru* laulības gultu apgānījušais, žūpa,
Zeltu zagušais, *brahmaņa* slepkava,
Piektkārt, tas, kas ar tādiem sagājies, —
Visus šos piemeklē pazudināšana.
10. Bet tāds, kas šīs piecas ugunis jēdz, tas, pat saiedamies ar tādiem, netraipās grēkā. Tāds, tikumam piederēdams un palikdams šķīsts, reiz iemanto labāko pasauli — tāds, kas to jēdz, kas to jēdz.»

SESTĀ DAĻA

Pirmā nodaļa

1. *Om!* Īsteni tā: *Svetaketu* bij Āruni mazdēls. Tēvs sacīja tam: «*Svetaketu!* Ej, kļūsti par skolnieku. Nav, dārgais, mums dzimtā, no tiesas, neviena, kurš *vēdas* nebūtu jēdzis un būtu par *brahmani* tikai pēc izcelšanās.»
2. Un, divpadsmitgadīgs sūtīts skolās, viņš divdesmit četrus gadus vecumā pārnāca mājās, mācījies sajēgu visās *vēdās*, pašapmierināts, lepns un sevi par jēdzēju turošs. Tēvs teica tam: «*Svetaketu*, mans dārgais, tu esi tik pašapmierināts, lepns un sevi par jēdzēju turi, — tad saki, vai esi pēc padoma taujājies,
3. kurš dara nedzirdētu par dzirdētu, neredzētu par redzētu, nenojēgtu par nojēgtu?» — «Kas tas par padomu, godātais?»
4. «Tieši tāpat, kā pēc gabala māla, mans dārgais, var nojēgt to visu, kas darīts no māla, jo nosaukumi — tie ir tikai vārdi, bet būtība — tā ir šai mālā,
5. un tieši tāpat, kā pēc gabala zelta, mans dārgais, var nojēgt to visu, kas darīts no zelta, jo nosaukumi — tie ir tikai vārdi, bet būtība — tā ir šai zeltā,
6. un tieši tāpat, kā pēc nagu grieznēm, mans dārgais, var nojēgt visu, kas darīts no dzelzs, jo nosaukumi — tie ir tikai vārdi, bet būtība — tā ir šai dzelzī, — un tāds tad ir arī šis padoms, mans dārgais.»
7. «No tiesas, to nejēdza godātie, kuri man sajēgu mācīja, citādi vai tad man nebūtu teikuši, ja reiz to būtu jēguši? Teic man to, godātais.» — «Labi, lai notiek, mans dārgais,» tēvs teica.

Otrā nodaļa

1. «Sākumā, dārgais, tas viss bija esošs un tikai, — neviena cita. Vēl daži mēdz teikt: «Tas sākumā bija neesošs, vienīgi tas, un neviena cita. Tad esošais radās no neesošā.»
2. Bet kā gan, mans dārgais, tā varētu būt? Kādā veidā tad esošais radās no neesošā? Nē, dārgais, tas sākumā bija esošs, un tikai, — neviena cita.
3. Tas iedomāja: «Lai topu par daudziem, lai savairojos.» Un darīja karstumu. Karstums tad iedomāja: «Lai topu par

- daudziem, lai savairojos.» Un darīja ūdeni. Tādēļ, kad bēdājas cilvēks vai svīst, tad caur karstumu sarodas ūdens.
4. Tas iedomāja: «Lai topu par daudziem, lai savairojos.» Un darīja maizi. Tādēļ, lai kur arī nolītu lietus, caur viņu tur sarodas maize. Jo tieši caur ūdeni sarodas maize, — tā maize, kuru var ēst.

Trešā nodaļa

1. Te triju veidu radības, — katra nāk savējādi: šī šķiļas no olas, tā piedzimst no klēpja, un tā aug no asna.
2. Un dievība iedomāja: «Ko nu — lai iemītu caur dzīvo *Ātmanu*, šajās trīs dievībās, lai vairoju lietas un nosaukumus,
3. lai katru no viņām es daru par trejādu.» Tad viņa trijās šais dievībās iemitinājās caur dzīvo *Ātmanu*, lietas un nosaukumus tām savairoja.
4. Un katru no viņām tā darīja trejādu. Saņem tad sajēgu, dārgais, jo sacīšu tālāk, kā katra no dievībām tapa par trejādu.

Ceturrtā nodaļa

1. Caur uguns sarkanumu nāk uguns karstums, caur baltumu — uguns ūdens, caur melnumu — uguns maize. No uguns pazuda ugunīgums, jo nosaukums ir tikai vārds, bet būtība — trīs uguns izpaudumi.
2. Caur saules sarkanumu nāk saules karstums, caur baltumu — saules ūdens, caur melnumu — saules maize. No saules pazuda saulainums, jo nosaukums ir tikai vārds, bet būtība — trīs saules izpaudumi.
3. Caur mēness sarkanumu nāk mēness karstums, caur baltumu — mēness ūdens, caur melnumu — mēness maize. No mēness pazuda mēnešainums, jo nosaukums ir tikai vārds, bet būtība — trīs mēness izpaudumi.
4. Caur zibens sarkanumu nāk zibens karstums, caur baltumu — zibens ūdens, caur melnumu — zibens maize. No zibens pazuda zibenība, jo nosaukums ir tikai vārds, bet būtība — trīs zibens izpaudumi.
5. No tiesas, to jēgušie dižajie namturi, senatnes dižie *vēdu* jēdzēji mēdza tā sacīt: «Un tagad neviens mums vairs nevar teikt nedzirdētu vai neredzētu, vai nenojēgtu.» Caur trijiem šiem izpaudumiem tie nojēdza visu.

6. Tie nojēdza to, kas tiem šķita sarkans: «Tas tad ir karstums.» Tie nojēdza to, kas tiem šķita balts: «Tas tad ir ūdens.» Tie nojēdza to, kas tiem šķita melns: «Tā tad ir maize.»
7. Tie nojēdza to, kas tiem šķita nenojēgts: «Tas tad ir triju šo dievību kopums.» Tad ņem tu šo sajēgu, manis dotu, mans dārgais, un zini, kā katra no trijām dievībām, cilvēkā iemitusi, tapa par trejādu.

Piektā nodaļa

1. Apēstā maize te sadalās trijās daļās. Rupjākā daļa iet izkārņījumos, vidējā — gaļā, bet smalkākā — prātā.
2. Izdzertais ūdens te sadalās trijās daļās. Rupjākā daļa iet urīnā, vidējā — asinīs, smalkākā — dvašā.
3. Un karstums, pie kura sildās, sadalās trijās daļās. Rupjākā daļa iet kaulos, vidējā — smadzenēs, smalkākā — mēlē.
4. Jo prāts, dārgais, viss ir no maizes un dvaša — no viena ūdens, un mēle — no karstuma.» — «Teic, godātais, padomu tālāk.» — «Lai notiek,» tā teica.

Sestā nodaļa

1. «Kad sviestu kuļ, dārgais, tad smalkākā daļa paceļas virsū, un tā tad ir sviests.
2. Un tieši tāpat, kad ēd maizi, mans dārgais, tad smalkākā daļa paceļas virsū, un tā tad ir prāts.
3. Kad ūdeni dzer, tad tā smalkākā daļa paceļas virsū, un tā tad ir dvaša.
4. Kad sildās pie karsta, tad karstuma smalkākā daļa paceļas virsū, un tā tad ir mēle.
5. Jo prāts, dārgais, viss ir no maizes un dvaša — no viena ūdens, un mēle — no karstuma.» — «Teic, godātais, padomu tālāk.» — «Lai notiek,» tā teica.

Septītā nodaļa

1. «No sešpadsmit daļām ir cilvēks, mans dārgais. Un tālab tu, dzerdams, cik gribi, neēd piecpadsmit dienas neko. Jo no ūdens ir dvaša, un tālab tā nepamet tādu, kas ūdeni dzer.

2. Viņš neēda piecpadsmit dienas, tad nāca pie viņa un bilda: «Ko sacīt?» — «Teic *ričus, jadžusus, sāmanus, dārgais.*» — Viņš atbildēja: «No tiesas, tie pagaisuši no prāta.»
3. Tad sacīja viņam: «Tāpat kā no liela sārta, mans dārgais, reiz pāri paliek vien sīka ogle — tik liela kā jāņtārpiņš, un to vairs nevar dedzināt ilgi, tāpat arī, dārgais, no sešpadsmit daļām tevis ir viena vien atlikusi, un tālab caur to tu vairs nevari sacīt *vēdas.* Ēd, gan jau tad sapratīsi.»
4. Viņš paēda, nāca pie viņa un teica to visu, ko jautāja viņam.
5. Tad sacīja viņam: «Tāpat kā no liela sārta, mans dārgais, reiz pāri paliek vien sīka ogle — tik liela kā jāņtārpiņš, un to var atkal sakurt, ja uzmet ko sausu, un uguns ilgi vēl degs,
6. tāpat arī, dārgais, no sešpadsmit daļām tevis ir viena vien atlikusi, un tu caur to, maizi tai uzmetis, sakūri uguni, iedzdi to, un caur viņu spēj atkal teikt *vēdas.* Jo prāts, dārgais, viss ir no maizes un dvaša — no viena ūdens, un mēle — no karstuma.» To, lūk, viņš mācīja tam, to viņš mācīja tam.

Astotā nodaļa

1. *Udālaka, Āruni dēls*, teica savam dēlam: «Es mācīšu tev, *Svetaketu*, mans dārgais, saprast īsteno miega dabu. Kad cilvēks, kā to mēdz sacīt, ir aizmizis, tad viņš caur miegu iemanto augstāko esību, viņš aiziet sevī. Un tālab tad saka: «Viņš iemizis,» jo viņš ir sasniedzis sevi un iemitis sevī.
2. Tieši tāpat, kā putns, kurš, piesiets saitē, paceļas spārnos un laižas uz vienu, tad otru pusi, līdz, nezinādams, kur nosēties, kur meklēt patvērumu, nosēžas tajā vietā, kur piesiets, — tāpat arī prāts svaidās, skriedams uz dažādām pusēm, un nezina, kur viņam patverties, kamēr dvašā viņš atrod patvērumu. Jo prāts, dārgais, — piesiets pie dvašas.
3. Ņem padomu, dārgais, — tev teikšu par izsalkumu un slāpēm. Kad cilvēks, kā to mēdz sacīt, ir izsalcis, tad visu to, ko viņš ēd, to ved ūdens. Tāpat kā mēdz sacīt par govju vadoni, zirgu vadoni, ļaužu vadoni, tā arī ūdeni teic esam maizes vadoni. Nojēdz, mans dārgais, ka tur dīgst šis asns, jo nevar būt asna bez saknes.
4. Kur tad vēl meklēsi sakni, ja ne šai maizē? Un tālab, mans dārgais, ja maize ir asns, tad meklē tam sakni ūdenī un, ja ūdens ir asns, tad meklē tam sakni karstumā. Un, ja kar-

stums ir asns, tad meklē tam sakni esošā. Visām šīm radībām, dārgais, esošā — sakne un patvērums — esošā, esošā — balsts.

5. Un tālāk: kad cilvēks, kā to mēdz sacīt, ir izslāpis, tad visu dzerto ved karstums. Tāpat kā mēdz sacīt par govju vadoni, zirgu vadoni, ļaužu vadoni, tā arī karstumu teic esam ūdens vadoni. Nojēdz, mans dārgais, ka tur dīgst šis asns, jo nevar būt asna bez saknes.
6. Kur tad vēl meklēsi sakni, ja ne šai ūdenī? Tālab, mans dārgais, ja ūdens ir asns, tad meklē tam sakni karstumā. Un, ja karstums ir asns, tad esošā meklē tam sakni, dārgais. Jo visām šīm radībām, dārgais, sakne ir esošā, patvērums — esošā, esošā — balsts. Un par to, kā trīs dievības, cilvēkā iemitušas, katra tapa par trejādu, dārgais, es esmu jau teicis. Un tālab tad, dārgais, kad cilvēks ir miris, tad mēle tam aiziet prātā, prāts — dvašā un dvaša — karstumā, karstums — augstākā dievībā.
7. Tālab šī smalkākā būtība, dārgais, ir balsts visam esošam, tas tad ir īstenais, tas tad ir *Ātmans*, un tas esi tu¹, *Švetaketu.*» — «Teic, godātais, tālāk.» — «Lai notiek, mans dārgais,» — viņš teica.

Devītā nodaļa

1. «Tieši tāpat, kā šīs bites, kas, ņēmušas sulas no dažādiem kokiem, tad, medu darīdamas, jauc vienu sulu,
2. un sulas tur neatšķir sevi un neteic: «Es esmu šī koka sula. Bet es esmu tā koka sula,» — tāpat arī visas šīs radības, dārgais, kad esošā nonāk, nejēdz, ka esošo sasniegušas.
3. Un, lai par ko viņas bijušas šeit — par tīģeri, lauvu vai vilku, par mežacūku vai tārpu, par knisli, par dunduru vai arī kukaini, — atkal tās top par to pašu.
4. Un tālab šī smalkākā būtība, dārgais, ir balsts visam esošam, tas tad ir īstenais, tas tad ir *Ātmans*, un tas esi tu, *Švetaketu.*» — «Teic, godātais, tālāk.» — «Lai notiek, mans dārgais,» viņš teica.

Desmitā nodaļa

1. «Šīs austrumu puses upes, mans dārgais, — uz rietiem, bet rietumu puses upes tek uz rītiem. Tā viņas pārlīst no vienas

---

¹ Tas esi tu — «*tat tvam asi*» — viena no visplašāk pazīstamajām *upanišādu* filozofiskajām formulām. (Tulk.)

jūras otrā un pašas top jūra. Un tieši tāpat, kā tās nejēdz, tur nokļuvušas: «Es esmu tā upe. Es esmu cita.» —

2. tāpat arī visas šīs radības, dārgais, no esošā atnākušas, to nejēdz, ka nākušas visas no esošā. Lai par ko viņas visas te ir — par tīģeri, lauvu vai vilku, par mežacūku vai tārpu, par knisli, par dunduru vai arī kukaini, — atkal tās top par to pašu.
3. Un tālab šī smalkākā būtība, dārgais, ir balsts visam esošam, tas tad ir īstenais, tas tad ir *Ātmans*, un tas esi tu, *Švetaketu*.» — «Teic, godātais, tālāk.» — «Lai notiek, mans dārgais,» viņš teica.

Vienpadsmitā nodaļa

1. «Ja iecirstu, dārgais, šim lielajam kokam pa sakni, tad, lai gan tam iztecēs sula, tomēr viņš dzīvos. Ja iecirstu stumbrā, tad, lai gan tam iztecēs sula, tomēr viņš dzīvos. Ja iecirstu galotnē, tad, lai gan iztecēs sula, tomēr viņš dzīvos. Caur dzīvo *Ātmanu* palikdams dzīvs, viņš stāv stingri, un, ūdeni dzerdams, viņš gavilē priekā.
2. Ja dzīvība pamet šo zaru, tas nokalst, ja otru, — tas nokalst, ja trešo, — tas nokalst, ja dzīvība pamet visu šo koku, tas nokalst. Jēdz, dārgais, ka tā tas te īsteni notiek,» viņš teica.
3. «No tiesas, dzīvības pamesta, radība nomirst, bet dzīvība pati — tā nemirst. Un tālab šī smalkākā būtība, dārgais, ir balsts visam esošam, tas tad ir īstenais, tas tad ir *Ātmans*, un tas esi tu, *Švetaketu*.» — «Teic, godātais, tālāk.» — «Lai notiek, mans dārgais,» viņš teica.

Divpadsmitā nodaļa

1. «Atnes man vīģes ogu.» — «Te, godātais, būs.» — «Pārlauz to.» — «Esmu to izdarījis, godātais.» — «Ko tu tur redzi?» — «Sīksīkas sēklas, godātais.» — «Ņem vienu, pārlauz.» — «Esmu to izdarījis, godātais.» — «Ko tu tur redzi?» — «Neko es tur neredzu, godātais.»
2. Tad viņš tam teica: «No tiesas, mans dārgais, te ir šī smalkākā būtība, kuru tu nejēdz un kura šo vīģes koku padara dzīvu. Tici tam, dārgais.

3. Un tālab šī smalkākā būtība, dārgais, ir balsts visam esošam, tas tad ir īstenais, tas tad ir *Ātmans*, un tas esi tu, *Švetaketu*.» — «Teic, godātais, tālāk.» — «Lai notiek, mans dārgais,» — viņš teica.

Trīspadsmītā nodaļa

1. «Ieliec šo sālsgraudu ūdenī, tad atnāc atkal no rīta.» Un tas tika izdarīts. Tad viņam teica: «Un tagad atnes man sālsgraudu, kuru tu vakarā ielīki ūdenī.» Pameklējis vairs neatrada, — viss grauds bija izšķīdis ūdenī.
2. «Nogaršo tagad šo ūdeni, nodzer no virsas, — kā garšo?» — «Pēc sāls.» — «Tad no dibena nodzer, — kā garšo?» — «Pēc sāls.» — «Tagad nodzer no vidus, — kā garšo?» — «Pēc sāls.» — «Tagad noliec to malā un panāc pie manis.» Viņš tā arī darija, teica: «Tas viss taču vienādi garšo, no vienas vietas tas viss.» Tad viņš teica: «No tiesas, mans dārgais, tu nejēdz šo īsteni esošo, lai gan tas ir tieši te.
3. Un šī smalkākā būtība, dārgais, ir balsts visam esošam, tas tad ir īstenais, tas tad ir *Ātmans*, un tas esi tu, *Švetaketu*.» — «Teic, godātais, tālāk.» — «Lai notiek, mans dārgais,» viņš teica.

Cetrpadsmītā nodaļa

1. «Tieši tāpat, it kā cilvēku aizsietām acīm no gandhāru¹ zemes aizved uz mežu un viņš, mežā nokļuvis, ņemas tad brēkt, te pret austrumiem, te pret ziemeļiem, te pret rietumiem, te atkal pret dienvidiem griezdamies: «Mani šurp atveda aizsietām acīm un mani šeit pameta aizsietām acīm,» —
2. un tad, ja tam apsēju noņem un rāda: «Tur tajā pusē ir gandhāru zemes, ej turp,» — tad viņš, vaicādams ceļu, no ciema uz ciemu, prātīgs un apķērīgs, iedams drīz nonāks gandhāru zemēs, — un tieši tāpat arī cilvēks, kuram ir

---

¹ Gandhāra — novads Indas upes labajā krastā, mūsdienu Pešavaras teritorijā. (Tulk.)

padoma devējs, drīz atp: «Es palikšu šajā saulē, līdz tikšu svabads, tad sasniegšu mērķi.»

3. Un tālab šī smalkākā būtība, dārgais, ir balsts visam esošam, tas tad ir īstenais, tas tad ir *Ātmans*, un tas esi tu, *Švetaketu*.» — «Teic, godātais, tālāk.» — «Lai notiek, mans dārgais,» viņš teica.

Piecpadsmitā nodaļa

1. «Tāpat kā ap mirēju pulcējas radi un tincina: «Vai tu vēl pazīsti mani? Vai pazīsti mani?» — un, kamēr vien mēle tam neaiziet prātā, prāts neaiziet dvašā un dvaša vēl neaiziet karstumā, karstums — augstākā dievībā, tikmēr viņš pazīst.
2. Bet, tiklīdz tam mēle ir prātā, prāts — dvašā un dvaša ir karstumā, karstums — augstākā dievībā, tad viņš vairs nepazīst.
3. Un tālab šī smalkākā būtība, dārgais, ir balsts visam esošam, tas tad ir īstenais, tas tad ir *Ātmans*, un tas esi tu, *Švetaketu*.» — «Teic, godātais, tālāk.» — «Lai notiek, mans dārgais,» viņš teica.

Sešpadsmitā nodaļa

1. «Un tādā pašā kārtā, mans dārgais, noķer pie rokas un līdzī velk cilvēku, sakot: «Viņš paņēma, viņš manu zaga, — tad nokaitējiet tam cirvi.» Un, ja viņš ir zadzis, tad padara sevi par meli, un, meklēdams patverties melos, viņš pārklāj sevi ar meliem un ķeras pie kaitēta cirvja. Viņš apdeg, un tad viņu nokauj.
2. Ja viņš to nav zadzis, tad viņš sevi dara par patiesīgu. Un, meklēdams patverties patiesībā, viņš pārklāj sevi ar patiesību un ķeras pie kaitēta cirvja. Viņš neapdeg, un tad viņu laiž brīvu.
3. Un tas, ka viņš neapdeg, paņēmis kaitētu cirvi, — tas tad ir visam esošam balsts, un tas tad ir īstenais, tas tad ir *Ātmans*, un tas esi tu, *Švetaketu*.» Lūk, to viņš tam mācīja, to viņš tam mācīja.

SEPTĪTĀ DAĻA

Pirmā nodaļa

1. «Godātais, māci man sajēgu,» — nācis pie Sanatkumāra,¹ sacīja Nārada.² Tas viņam teica: «Tad nāc ar to visu, ko zini, — es teikšu tev to, kas ir dižāks.»
2. «Godātais, es jēdzu *Rigvēdu*, *Jadžurvēdu* un *Sāmvēdu*, ceturtkārt, *Ātharvanu*, *itihāsu* un *purānas* — piektkārt, tāpat arī *vēdu vēdas*³ un senču godināšanas priekšstatus, pareģošanu, spriešanas māku, uzvedību un kara mākslu, zvaigžņu zintis un laika skaitīšanu, un dievu, kustoņu, dievišķo radību, *Brahmana* saprašānu un čūsku vārdus.
3. Bet tie visi, godātais, ir tikai vārdi, — es nejēdzu *Ātmanu*. Dzirdēju runājam tevis, godātais, cienīgus gudros: «Ciešanas pievārēt iespēj vien *Ātmana* jēdzējs.» Es, godātais, ciešu. Ved, godātais, mani turp — viņpus ciešanām.» Tas viņam atbildēja: «No tiesas, tas viss, ko tu jēdz, — tas ir vienīgi vārds.
4. No tiesas, tie ir tikai vārdi — *Rigvēda*, *Jadžurvēda* un *Sāmvēda*, un ceturtkārt, *Ātharvana*, *itihāsa* un *purānas* — piektkārt, tāpat arī *vēdu vēdas* un senču godināšanas priekšraksti, pareģošana, spriešanas māka, uzvedība un kara māksla, tāpat arī zvaigžņu zintis un laika skaitīšana, un dievu, kustoņu, dievišķo radību, *Brahmana* saprašāna un čūsku vārdi, — tas viss tikai vārdi. Godini vārdus.

¹ Sanatkumārs — dažās leģendās saukts par Mūžīgā vecāko dēlu; tam piedēvē cilvēku ciltstēva godu un to uzskata par vairāku episku poēmu autoru. Sanats (mūžīgais, mūžsenais) ir *Brahmas* epitets, tādēļ, burtiski tulkojot, Sanatkumārs nozīmē «*Brahmas* dēls», bet ir arī otrs viņa vārda skaidrojums, kas ir par iemeslu tam, ka Sanatkumāru («mūžīgi jauno») tradicionāli attēlo kā piecgadīgu bērnu. (Tulk.)

² Nārada — viens no dižajiem *riši*, vairāku *Rigvēdas* himnu autors, kuru teiksmas teic esam par *Brahmas* dēlu, *Krišnas* draugu. (Tulk.)

³ Par *vēdu vēdām* (*vedānām vedah*) indieši sauc gramatiku, jo *vēdu* gramatiskā analīze un etimoloģiskais skaidrojums atklāj šo svētsacerējumu sakrālo jēgu, to dziļāko būtību, kura bez gramatikas, bez gramatiskās analīzes nebūtu pieejama. Šī iemesla dēļ gramatikai dots tik cēls nosaukums, kurš šeit ir atstāts netulkots, lai nezustu senindiešu bijīgā attieksme pret šo zinātnes nozari. *Vēdas* vārdu tomēr ir iespējams tulkot diezgan precīzi, ja atceramies šī vārda tuvus radus latviešu valodā: *viedīgs*, *viest* (es *viežu*). Tad, gluži dabiski, varētu *vēdas* vārda vietā lietot *vieda(e)s* vārdu un sacīt «Cetras *viedas*» vai «*Viežu viedes*». Tādā gadījumā nebūtu gari jāskaidro, ka *viedes viežamas caur viežu viedēm*, un latvietim, iespējams, tāds nosaukums izteiktu vairāk. (Tulk.)

5. Kas godina vārdu par *Brahmanu* esam, tas spēj darīt visu, ko jēdz nosaukt vārdā, un viņa vara plešas tik tālu, cik tālu sniedz vārds, — un tāds tad viņš ir, kas jēdz vārdu par *Brahmanu* esam.» — «Vai, godātais, ir vēl kas dižāks par vārdu?» — «No tiesas, ir vēl kaut kas dižāks par vārdu.» — «Teic, godātais, to.»

Otrā nodaļa

1. «Mēle, no tiesas, ir vēl kaut kas dižāks par vārdu. Caur mēli, no tiesas, nāk jēdzama *Rigvēda*, *Jadžurvēda* un *Sāmavēda*, un, ceturtkārt, *Ātharvana*, *itihāsa* un *purānas* — piektkārt, tāpat arī *vēdu vēdas* un senču godināšanas priekšraksti, pareģošana, spriešanas māka, uzvedība un kara māksla, tāpat arī zvaigžņu zintis un laika skaitīšana, un dievu, kustoņu, dievišķo radību, *Brahmana* saprašana un čūsku vārdi, — turklāt arī zeme un debess, telpa un vējš, un ūdens, un karstums, dievi un ļaudis, lopi un putni, zāle, koki un kustoņi līdz pat vissīkākam knislīm, tārpam un skudrai, tāpat arī netaisnība un taisnība, patiesība un meli, krietnais un nekrietnais, netīkamais un tīkamais. Nebijis mēles, no tiesas, tad nebūtu jēdzama netaisnība un taisnība, patiesība un meli, krietnais un nekrietnais, netīkamais un tīkamais. Jo tikai mēle to visu padara jēdzamu. Godini mēli.
2. Kas godina mēli par *Brahmanu* esam, tas spēj darīt visu, ko jēdz sacīt mēle, un viņa vara plešas tik tālu, cik tālu var pasacīt mēle, — un tāds tad viņš ir, kas jēdz mēli par *Brahmanu* esam.» — «Vai, godātais, ir vēl kas dižāks par mēli?» — «No tiesas, ir vēl kaut kas dižāks par mēli.» — «Teic, godātais, to.»

Trešā nodaļa

1. «Prāts, no tiesas, ir vēl kas dižāks par mēli. No tiesas, tāpat kā plaukstā var saņemt pa diviem āmalakas vai kolas, vai akšas¹ augļiem, tāpat arī prāts var saņemt gan vārdu,

---

¹ *Āmalaka* — mirobalānkoks (*Emblia Myrobalan*), akša (*Terminalia Belirica*). Akšas augļus Indijā izmanto spēļu kauliņu pagatavošanai, kā dēļ kauliņu spēli arī sauc par akšu. Kola, citā vārdā — kuvala (*Zyziphus Jujuba*) jeb zizifuss, ir pabērzu dzimtas kultūraugs, kura saldus, sulīgus augļus izmanto pārtikā. (Tulk.)

gan mēli. Kad cilvēks izprāto prātā: «Lai svētrakstus nojēdzu,» — tad viņš tos iemācās jēgt, kad viņš izprāto: «Lai daru darāmo,» — tad viņš to dara, kad izprāto: «Lai taču dēlus un lopus es iekāroju,» — tad iekāro tos, un, kad izprāto: «Lai tad es iekāroju šo sauli un viņējo,» — tad viņš to iekāro. Prāts — tas, no tiesas, ir *Ātmans*, un prāts — tas, no tiesas, ir pasaule, prāts — tas, no tiesas, ir *Brahmans*. Godini prātu.

2. Kas godina prātu par *Brahmanu* esam, tas spēj darīt visu, ko izprāto prāts, — viņa vara plešas tik tālu, cik tālu var izprātot prāts, — un tāds tad viņš ir, kas jēdz prātu par *Brahmanu* esam.» — «Vai, godātais, ir vēl kas dižāks par prātu?» — «No tiesas, ir vēl kaut kas dižāks par prātu.» — «Teic, godātais, to.»

Ceturrtā nodaļa

1. «Griba, no tiesas, ir vēl kas dižāks par prātu. No tiesas, kad cilvēks ko grib, tad viņš prāto, tad saka ar mēli, tad nosauc to vārdā. Caur vārdu top vienoti svētvārdi, bet caur svētvārdiem — darbi.
2. No tiesas, tos visus tur kopā griba, tāpat arī būtību un tāpat — balstu. Un tā šeit top zeme un debess, top telpa un vējš, top ūdens un karstums. Ar viņu tapšanu top arī lietus, ar lietus tapšanu top arī maize, ar maizes tapšanu top arī dzīvības dvaša, ar dvašas tapšanu top arī svētvārdi, un ar svētvārdu tapšanu top arī darbi, ar darbu tapšanu top arī pasaule, un ar pasaules tapšanu top šeit viss esošais, — viss top caur gribu. Tad godini gribu.
3. Kas godina gribu par *Brahmanu* esam, tas gribētās pasaules sasniedz, no tiesas, — pats būdams neliecams, sasniedz viņš neliecamu, pats būdams stingri balstīts, sasniedz viņš stingri balstītu, būdams nesatricams, sasniedz viņš nesatricamu. Tad viņš spēj darīt to visu, ko vien jēdz gribēt, un viņa vara plešas tik tālu, cik tālu sniedz griba, — un tāds tad viņš ir, kas godina gribu par *Brahmanu* esam.» — «Vai, godātais, ir vēl kas dižāks par gribu?» — «No tiesas, ir vēl kaut kas dižāks par gribu.» — «Teic, godātais, to.»

Piektā nodaļa

1. «Doma, no tiesas, ir vēl kas dižāks par gribu. No tiesas, kad domā, tad cilvēks grib, tad viņš prāto, tad saka ar

mēli, tad nosauc vārdā. Caur vārdu top vienoti svētvārdi, bet caur svētvārdiem — darbi.

2. No tiesas, tos visus tur kopā doma, tāpat arī būtību un tāpat — balstu. Tālab par tādu, kurš kaut arī visai daudz zina, bet dzīvo bez domas, — par tādu tad saka: «Viņš — apaļš nekas, kaut arī viņš visai daudz zina, jo, reiz viņš, no tiesas, to zina, tad kā gan var dzīvot pavisam bez domas.» Un, ja arī visai maz zinošs jēdz domāt, tad viņa domas labprāt tiek uzklausītas. Jo doma ir viss, kas šeit ir, doma — tā šeit ir būtība, doma ir balsts. Tālab godini domu.
3. Kas godina domu par *Brahmanu* esam, tas domātās pasaulēs sasniedz, no tiesas, — pats būdams neliecams, sasniedz viņš neliecamu, pats būdams stingri balstīts, sasniedz viņš stingri balstītu, būdams nesatricecams, sasniedz viņš nesatricecamu. Tad viņš spēj darīt to visu, ko vien jēdz domāt, un viņa vara plešas tik tālu, cik tālu sniedz doma, — un tāds tad viņš ir, kas godina domu par *Brahmanu* esam.» — «Vai, godātais, ir vēl kas dižāks par domu?» — «No tiesas, ir vēl kaut kas dižāks par domu.» — «Teic, godātais, to.»

Sestā nodaļa

1. «Pārdomas ir vēl kas dižāks, no tiesas, par domu. Jo zeme šķiet it kā ko pārdomājam, un gaisi šķiet it kā ko pārdomājam, un debess šķiet it kā ko pārdomājam, un ūdens šķiet it kā ko pārdomājam, un kalni šķiet it kā ko pārdomājam, un dievi šķiet it kā ko pārdomājam, un ļaudis. Un tālab šeit tādi starp ļaudīm, kas iemanto dižumu, — tie it kā pārdomu augļiem ir piederīgi. Un tie, kas irniecīgi, — tie tad šeit strīdas un zākā, un apmelo. Dīzenie — tie it kā pārdomu augļiem ir piederīgi. Tad godini pārdomas.
2. Tādi, kas godina pārdomas par *Brahmanu* esam, — tie tad spēj darīt to visu, ko pārdomā, — viņu vara plešas tik tālu, cik tālu sniedz pārdomas, — tādi ir tie, kas godina pārdomas par *Brahmanu* esam.» — «Godātais, vai ir kas dižāks par pārdomām?» — «Ir vēl kas dižāks par pārdomām, tiesa.» — «Teic, godātais, to.»

Septītā nodaļa

1. «Sajēga ir vēl kas dižāks, no tiesas, par pārdomām. Tikai caur sajēgu iemanto *Rigvēdu*, *Jadžurvēdu* un *Sāmavēdu*, un,

ceturtkārt, *Ātharvanu*, *itihāsu* un *purānas* — piektkārt, tāpat arī *vēdu vēdas* un senču godināšanas priekšrakstus, parēģošanu, spriešanas māku, uzvedību un kara mākslu, tāpat arī zvaigžņu zintis un laika skaitīšanu, un dievu, kustoņu, dievišķo radību, *Brahmana* saprašanu un čusku vārdus, — turklāt arī zemi un debesis, telpu un vēju, ūdeni, karstumu, dievus un ļaudis, lopus un putnus, zāli un kokus, un kustoņus līdz pat vissīkākam knislim, tārpam un skudrai, — tāpat arī netaisnību un taisnību, patiesību un melus, krietno un nekrietno, netikamo un tikamo, ēdienu, dzērienu, šo un viņējo sauli, — to visu jēdz sajēgā. Godini sajēgu.

2. Tādi, kas godina sajēgu par *Brahmanu* esam, — tie tad spēj darīt to visu, ko jēdz, un viņu vara plešas tik tālu, cik tālu sniedz sajēga, — tādi tie ir, kas godina sajēgu par *Brahmanu* esam.» — «Godātais, vai ir kas dižāks par sajēgu?» — «Ir vēl kas dižāks par sajēgu, tiesa.» — «Teic, godātais, to.»

Astotā nodaļa

1. «Vara, no tiesas, ir vēl kas dižāks par sajēgu. Varenais arī simt jēdzējiem spēj iedvest bijību. Ja reiz kāds cilvēks ir varens, tad viņš top dižens, tapis par diženu, tuvojas gudriem, tuvojies gudriem, viņš mācās tad sajēgu, mācījies sajēgu, viņš tad top redzīgs, top dzirdīgs, top domājošs, ziņošs, top darošs, top jēdzošs. No tiesas, caur varu turas šī zeme, caur varu — gaisi, caur varu — debess, caur varu — kalni, caur varu — dievi un ļaudis, caur varu — lopi un putni, zāle un koki, un kustoņi līdz pat vissīkākam knislim, tārpam un skudrai, — caur varu visa šī pasaule turas. Godini varu.
2. Kas godina varu par *Brahmanu* esam, tas spēj darīt visu, kas ir viņa varā, un viņa varā ir viss, ciktāl vara var sniegt, — un tāds tad viņš ir, kas godina varu par *Brahmanu* esam.» — «Vai, godātais, ir vēl kas dižāks par varu?» — «No tiesas, ir vēl kas dižāks par varu.» — «Teic, godātais, to.»

Devītā nodaļa

1. «Maize, no tiesas, ir vēl kas dižāks par varu. Ja desmit dienas kāds nav neko ēdis, tad, lai gan ir dzīvs, viņš top

neredzošs, nedzirdošs, nedomājošs un nezinošs, nedarošs, neļēdzošs. Paēdis atkal top redzošs un dzirdošs, domājošs, zinošs, darošs un jēdzošs. Godini maizi.

2. Kas godina maizi par *Brahmanu* esam, tas iemanto pasaules, dāsnas ar maizi, un viņa vara sniedzas tik tālu, cik tālu tam pietiek ēdamas maizes un dzeramā, — tāds tad viņš ir, kas godina maizi par *Brahmanu* esam.» — «Vai, godātais, ir vēl kas dižāks par maizi?» — «No tiesas, ir vēl kaut kas dižāks par maizi.» — «Teic, godātais, to.»

Desmitā nodaļa

1. «Ūdens, no tiesas, ir vēl kas dižāks par maizi. Un tālab, kad nenolīst lietus, tad radības gaužas: «Nu būs maz maizes.» Kad kārtīgi nolīst, tad radības gavilē: «Nu būs daudz maizes.» Caur ūdeni top zeme un gaisi, debess un kalni, dievi un ļaudis, lopi un putni, koki un zāle, un kustoņi līdz pat vissīkākam knislim, tārпам un skudrai, — viss top caur ūdeni esošs. Godini ūdeni.
2. Tādi, kas godina ūdeni par *Brahmanu* esam, tie dabū gribēto piepildīt, tie tad ir apmierināti, un viņu vara sniedzas tik tālu, cik tālu sniedz ūdens, — un tādi tie ir, kuri godina ūdeni par *Brahmanu* esam.» — «Godātais, vai ir kas dižāks par ūdeni?» — «Ir vēl kas dižāks par ūdeni, tiesa.» — «Teic, godātais, to.»

Vienpadsmitā nodaļa

1. «Karstums, no tiesas, ir vēl kas dižāks par ūdeni. Pārņēmis telpas, viņš sasilda vēju. Tad saka: «Ir karsti, ir tveicīgi, — tātad līs lietus.» Tā karstums top manāms, tad ūdeni dara. Un reizē ar zibeņiem krustu un šķersu tad pārkonī tricina debesi. Ļaudis tad saka: «Zibeņi zibeņo, ducina pārkonis — līs lietus.» Tā karstums top manāms, tad ūdeni dara. Godini karstumū.
Tādi, kas godina karstumū par *Brahmanu* esam, — tie tad, no tiesas, iemanto spožās un mirdzošās pasaules, kuras no tumsas ir svabadas, — viņu vara plešas tik tālu, cik tālu sniedz karstums, — un tādi tie ir, kuri godina karstumū par *Brahmanu* esam.» — «Godātais, vai ir kas dižāks par karstumū?» — «Ir vēl kas dižāks par karstumū, tiesa.» — «Teic, godātais, to.»

Divpadsmitā nodaļa

1. «Telpa, no tiesas, ir vēl kas dižāks par karstumu. Telpā, no tiesas, ir abi — gan saule, gan mēness, tāpat arī zibeņi, zvaigznes un uguns. Caur telpu sauc otru, caur telpu tas atsaucas — dzird to caur telpu, un telpā gan izbauda prieku, gan nebauda prieku, un telpā dzimst radības — dzimušas viņas tad tiecas¹ pret telpu. Godini telpu.
2. Kas godina telpu par *Brahmanu* esam, tas iemanto plašas un mirdzošas, robežām nerobežotas un svabadi pletušās pasaules, viņa vara sniedzas tik tālu, cik tālu sniedz telpa, — un tāds tad viņš ir, kas godina telpu par *Brahmanu* esam.» — «Vai, godātais, ir vēl kas dižāks par telpu?» — «No tiesas, ir vēl kaut kas dižāks par telpu.» — «Teic, godātais, to.»

Trīspadsmitā nodaļa

1. «Atmiņa ir vēl kas dižāks, no tiesas, par telpu. Ja sanāktu šurp milzums ļaužu bez atmiņas, tad taču viņi ne dzirdētu, ne domātu, ne arī jēgtu. Bet tad, ja tie atminētu, tad viņi, no tiesas, gan dzirdētu, gan domātu, gan arī jēgtu. Jo tikai caur atmiņu dēli pēc vaiga ir atšķirami, caur atmiņu lopi ir atšķirami. Tad godini atmiņu.
2. Tādi, kas godina atmiņu par *Brahmanu* esam, — tie tad spēj darīt to visu, ko atmiņa patur, un viņu vara plešas tik tālu, cik tālu sniedz atmiņa, — tādi tie ir, kuri atmiņu godā par *Brahmanu* esam.» — «Vai, godātais, ir vēl kas dižāks par atmiņu?» — «Ir vēl kas dižāks par atmiņu, tiesa.» — «Teic, godātais, to.»

Cetrpadsmitā nodaļa

1. «Cerība ir vēl kas dižāks, no tiesas, par atmiņu. Cerībā iekarsusi, no tiesas, tad atmiņa mātās svētvārdus jēgt, dara darāmo, iekāro dēlus un lopus, grib iemantot šo un viņējo sauli. Godini cerību.
2. Tādi, kas godina cerību par *Brahmanu* esam, — tie sasniedz iecerēto un gribēto, viņu lūgšanas nemēdz palikt bez lauma, un viņu vara plešas tik tālu, cik tālu sniedz cerība, —

---

¹ Kā ansns tiecas no zemes uz augšu, t. i., pret telpu. (Tulk.)

tādi tie ir, kuri godina cerību par *Brahmanu* esam.» — «Godātais, vai ir kas dižāks par cerību?» — «Ir vēl kas dižāks par cerību, tiesa.» — «Teic, godātais, to.»

Piecpadsmitā nodaļa

1. «Dzīvības dvaša, no tiesas, ir vēl kas dižāks par cerību. Tieši tāpat, kā rata rumba tur kopā riteņa spieķus, tā visu šeit kopā tur dzīvības dvaša. Dzīvība rosās caur dzīvības dvašu, dzīvības dvaša dzīvību dara un atdod to dzīvajiem. Dzīvības dvaša, no tiesas, ir tēvs, tāpat dzīvības dvaša ir māte, dzīvības dvaša ir brālis, dzīvības dvaša ir māsa, dzīvības dvaša ir *guru*, un dzīvības dvaša ir *brahmanis*.
2. Ja kāds reiz nelaipni atbild ko tēvam vai mātei, vai brālim, vai mātai, vai *guru*, vai *brahmanim*, tad viņam saka: «Tad apkaunies taču. No tiesas, tu — tēva slepkava, tu — mātes slepkava, tu — brāļa slepkava, tu — māsas slepkava, tu — *guru* slepkava, tu esi *brahmaņa* slepkava.»
3. Bet, ja tos dzīvības dvaša ir pametusi, tad, kaut vai, ar kāsi tos sagraibis kaudzē, viņš ugunij atdod, neviens tam neteiks nedz: «Tu esi tēva slepkava,» nedz arī: «Tu esi mātes slepkava,» nedz arī: «Tu esi brāļa slepkava,» nedz arī: «Tu esi māsas slepkava,» nedz arī: «Tu esi *guru* slepkava,» nedz arī: «Tu esi *brahmaņa* slepkava.»
4. Viss šeit, no tiesas, ir dzīvības dvaša. Kas redz tā, kas zina, kas jēdz tā, — tas dižens ar sakāmo. Ja reiz tam sacīts: «Tu — dižens ar sakāmo,» — tad lai viņš atsaka: «Es esmu dižens ar sakāmo,» — un lai to nenoliedz.

Sešpadsmitā nodaļa

1. «Tomēr, no tiesas, — tas dižens ar sakāmo, kurš tapis caur patieso dižens ar sakāmo.» — «Godātais, gribu tapt dižens ar patiesu sakāmo.» — «Tad tev būs gribēt šo patieso apjēgt.» — «Es, godātais, gribu šo patieso apjēgt.»

Septiņpadsmitā nodaļa

1. «No tiesas, kas jēdz, tāds tad patieso runā. Kas nejēdz, tas nerunā patieso, — vienīgi jēdzējs patieso runā. Tad tev būs gribēt šo jēdzamo apjēgt.» — «Es, godātais, gribu šo jēdzamo apjēgt.»

Astoņpadsmitā nodaļa

1. «No tiesas, kad domā, tad jēdz. Kas nedomā, tas arī ne-jēdz, — jo vienīgi domājošs jēdz. Tad tev būs gribēt apjēgt šo domu.» — «Es, godātais, gribu apjēgt šo domu.»

Deviņpadsmitā nodaļa

1. «No tiesas, kad paļaujas, tad arī domā. Kas nepazīst paļā-vību, tas neprātis domāt, — jo tikai caur paļāvību jēdz do-māt. Un tad tev būs gribēt apjēgt šo paļāvību.» — «Es, go-dātais, gribu apjēgt šo paļāvību.»

Divdesmitā nodaļa

1. «No tiesas, kad neliecas, tad arī paļaujas. Nebūdamš nelokāms, paļauties nejēdz, — jo vienīgi nelokāmais ir paļāvīgs. Tev tad būs gribēt nelokāmību apjēgt.» — «Es, godātais, gribu nelokāmību apjēgt.»

Divdesmit pirmā nodaļa

1. «No tiesas, kad dara, tad nelokās. Nedarošs nemēdz būt ne-lokāms, — vienīgi darošais jēdz palikt nelokāms. Tad tev būs gribēt apjēgt šo darāmo.» — «Godātais, es gribu apjēgt šo darāmo.»

Divdesmit otrā nodaļa

1. «No tiesas, kad laimīgs, tad dara. Nebūdamš laimīgs, ne-jēdz ko darīt, — vienīgi, izbaudot laimi, jēdz darīt. Un tad tev būs gribēt apjēgt šo laimi.» — «Es, godātais, gribu ap-jēgt šo laimi.»

Divdesmit trešā nodaļa

1. «Laime, no tiesas, ir bezgalīgais. Nav jēdzama laime caur galīgo, — vienīgi bezgalīgais ir laime. Un tev tad būs gribēt apjēgt šo bezgalīgo.» — «Es, godātais, gribu apjēgt šo bez-galīgo.»

Divdesmit ceturtais nodaļas

1. «Kur neredz nevienu citu, kur nedzird nevienu citu, kur nemanā neko citu — tas tad ir bezgalīgais. Kur vēl kādu redz, kur vēl kādu dzird, kur vēl kādu mana — tas ir galīgais. Bezgalīgais, no tiesas, ir nemirstīgs, bet galīgais — mirstīgs.» — «Kur, godātais, balstās šis bezgalīgais?» — «Tas balstās pats savā dīzumā un varbūt arī ne dīzumā.
2. Govis un zirgus šeit dēvē par dīzumu un tāpat — zeltu, ziloņus, vergus, namus, laukus un sievas. Es gan to nesaku, es gan to nesaku,» teica. «Jo tad taču vienu balstītu otrs,

Divdesmit piektais nodaļas

1. bet bezgalīgais ir apakšā un augšā, priekšā un aizmugurē, tas ir labajā un arī kreisajā pusē, jo tas ir visa šī pasaule. Tagad par sevi pašu: es — apakšā un augšā, priekšā un aizmugurē, labajā un arī kreisajā pusē, jo es esmu visa šī pasaule.
2. Tagad par *Ātmanu*: *Ātmans* ir apakšā, *Ātmans* ir augšā, *Ātmans* ir priekšā, *Ātmans* ir aizmugurē, *Ātmans* ir labajā, *Ātmans* ir kreisajā pusē, un *Ātmans* ir visa šī pasaule. Tāds, kas to redz, kas to zina, kas jēdz, tas, no tiesas, caur *Ātmanu* izbauda prieku, caur *Ātmanu* izbauda baudu, caur *Ātmanu* izbauda tuvību, svētlaimi bauda caur *Ātmanu*. Tad viņš par valdoni top un spēj visās pasaulēs gribēto darīt. Bet tādi, kas citādu ieskatu balsta, tie paši tiek valdīti, nīcīgas pasaules allaž tie iemanto, un nevienā no pasaulēm tie nespēj gribēto darīt.

Divdesmit sestais nodaļas

1. No tiesas, kas redz to, kas zina, kas jēdz, tas caur *Ātmanu* iemanto dzīvības dvasu, caur *Ātmanu* iemanto cerību, iemanto atmiņu un caur *Ātmanu* iemanto telpu, caur *Ātmanu* iemanto karstumu, iemanto ūdeni un caur *Ātmanu* iemanto rašanos, iznīkšanu, caur *Ātmanu* iemanto maizi, caur *Ātmanu* iemanto spēku, caur *Ātmanu* iemanto sajēgu, iemanto pārdomas un caur *Ātmanu* iemanto domu, caur *Ātmanu* iemanto gribu, caur *Ātmanu* iemanto prātu, caur *Ātmanu* iemanto mēli, caur *Ātmanu* iemanto vārdu, caur

Ātmanu iemanto svētvārdus, iemanto darbus, caur *Ātmanu* iemanto visu.

2. Par to sacīts:

Kas redz to, tas neredz nedz nāvi,
Nedz slimības, nedz arī ciešanas.
Tas, kas to redz, tas redz visu,
Tas visur iemanto visu.

Viņš sākumā mēdz būt viens,¹ tad trīs un pieci, tad septiņi, arī deviņi,

Tad viņu dēvē par vienpadsmit un par simt vienpadsmit, arī par divdesmit tūkstošiem.

Kad maize ir šķīsta, tad iedaba šķīsta, kad iedaba šķīsta, tad atmiņa laba. Kam atmiņa vienmēr ir laba, tas atbrīvojas no saitēm.

Tā šķīstam no dubļiem godātais Sanantkumārs rāda viņējo krastu aiz tumsas. Un tādām Skanda² ir vārdā, tam Skanda ir vārdā.»

ASTOTĀ DAĻA

Pirmā nodaļa

1. Šajā *Brahmana* pilī ir mitekļis — mazais lotoss, un mitekļi — maza telpa. Un to, kas tai vidū, būs meklēt, būs iekārot jēgt.
2. Ja skolnieki sacīs: «Šeit, šajā *Brahmana* pilī, ir mitekļis — mazais lotoss, un mitekļi — maza telpa. Un kas tad tur būtu meklējams, kas tad tur kārojams nojēgt?» —
3. tad jāsaka viņiem: «No tiesas, tik liela šī telpa, cik liela ir iekšiene sirdij. Tur paslēpti abi — zeme un debess, tur abi — uguns un vējš, tur ir abi — saule un mēness, zvaigznes un zibeņi, — arī tas viss, kas tam pieder, un arī tas viss, kā tam nav, te ir paslēpts.»
4. Un sacīs: «Ja šajā *Brahmana* pilī ir viss — ja te radības visas un iegribas visas, tad kas gan tur paliek vairs pāri, kad noveco tā un kad iznīkst? —
5. tad jāsaka viņiem: «Tā nenoveco, kad noveco miesa, un neiz-

---

¹ Viens viņš (*Ātmans*) ir pirms pasaules rašanās, tad trīskāršojies tas kļūst par zemi, ūdeni un uguni. Tālāk minētas *Ātmana* dažādošanās pakāpes. (Tulk.)

² Skandas vārds, burtiski tulkojot, nozīmē «pārkāpjošais»; šeit Skanda ir uz viņējo krastu pār neziņas tumsu pārkāpjošais. (Tulk.)

nīkst līdz ar miesu. Un tā tad ir īstenā *Brahmana* pils, — tur viss gribētais paslēpts. Tas tad ir *Ātmans*, kurš nezina bēdu, kurš nezina ļaunu, kurš nezina vecumu, nezina nāvi, kurš nezina badu un slāpes, — un īstenais ir viņa gribēšana, un īstenais ir viņa griba. Jo tieši tāpat, kā šeit radības dara, ko liek, un iekāro tik daudz, cik viņām ir iekārot nolikts — lai tā būtu vesela valsts vai arī vien gabals zemes ...

6. Tieši tāpat, kā šeit iznīkst tā pasaule, kura caur darāmo iemantota, tāpat arī iznīkst tā pasaule, kura ar labajiem darbiem ir iemantota. Jo tādi, kas aiziet no šīssaules, *Ātmanu* nejēdzot, īsteno gribamo nejēdzot, tiem tad nav varā nevienā saulē darāmo darīt pēc sava prāta. Bet tie, kas no šejienes aiziet, *Ātmanu* jēgdami, īsteno gribamo jēgdami, tiem tad ir varā pēc sava prāta darāmo darīt jebkurā no pasaulēm.

Otrā nodaļa

1. Tad, ja viņš tēvu pasaules iekāro, pietiek tam gribēt, lai tēvus viņš iemantotu. Un, tēvu pasaules iemantojis, tad viņš ir laimīgs.
2. Tad, ja viņš māšu pasaules iekāro, pietiek tam gribēt, lai mātes viņš iemantotu. Un, māšu pasaules iemantojis, tad viņš ir laimīgs.
3. Tad, ja viņš brāļu pasaules iekāro, pietiek tam gribēt, lai brāļus viņš iemantotu. Un, brāļu pasaules iemantojis, tad viņš ir laimīgs.
4. Tad, ja viņš māsu pasaules iekāro, pietiek tam gribēt, lai māsas viņš iemantotu. Un, māsu pasaules iemantojis, tad viņš ir laimīgs.
5. Tad, ja viņš draugu pasaules iekāro, pietiek tam gribēt, lai draugus viņš iemantotu. Un, draugu pasaules iemantojis, tad viņš ir laimīgs.
6. Tad, ja viņš smaržīgu zāļu un puķu virteņu pasaules iekāro, pietiek tam gribēt, lai smaržīgas zāles un puķu virtenes iemantotu. Un, smaržīgu zāļu un puķu virteņu pasaules iemantojis, tad viņš ir laimīgs.
7. Tad, ja viņš ēdienu, dzērienu pasaules iekāro, pietiek tam gribēt, lai ēdienu, dzērienu iemantotu. Un, ēdienu, dzērienu pasaules iemantojis, tad viņš ir laimīgs.
8. Tad, ja viņš dziesmu un deju pasaules iekāro, pietiek tam gribēt, lai dziesmas un dejas viņš iemantotu. Un, dziesmu un deju pasaules iemantojis, tad viņš ir laimīgs.

9. Tad, ja viņš sievu pasaules iekāro, pietiek tam gribēt, lai sievas viņš iemantotu. Un, sievu pasaules iemantojis, tad viņš ir laimīgs.
10. Un, lai vai ko iekārotu un lai vai ko sagribētu, tam pietiek vienīgi gribēt, lai visu to iemantotu. Un, gribēto iemantojis, tad viņš ir laimīgs.

Trešā nodaļa

1. Īstenais gribētais aizklāts ar mānīgo, — lai arī īstens, tas paslēpts aiz mānīga. Tālab, kad nomirst kāds tuvinieks, citi to nevar vairs saredzēt acīm.
2. Bet tuvākos, kuri ir dzīvi, un mirušos — vienus un otrs — lai kurus viņš gribētu, ja arī nedabū šeit, tomēr iemanto, aizgājis turp, — jo tur atrodas īstenais gribētais, paslēpts aiz mānīgā. Tieši tāpat, kā tie ļaudis, kas nezina īsteno vietu, ar kāju min iedami atkal un atkal no jauna tai vietā, kur norakta manta, bet neatrod to, — tāpat arī visas šīs radības dienu no dienas iet meklēt šo *Brahmana* pasauli, — mānīgā pievilti, neatrod to.
3. No tiesas, viņš — *Ātmans*, kurš sirdī. Lūk, skaidrojums: «sirdī viņš», tādēļ ka «hridajam»¹ vārdā. Un tāds, kas to jēdz, tas debesu pasauli iemanto dienu no dienas.
4. Arī šis īstenais miers, tapis caur miesu, sasniedzis augstāko gaismu, parādās īstenā skatā, — tas tad ir *Ātmans*,» viņš teica. — «Un tas tad ir nemirstīgais, un tas tad ir bezbailīgais, un tas tad ir *Brahmans*.»
No tiesas, šim *Brahmanam* vārdā ir «Satijam» — «esošais».
5. Īsteni tas ir trīs zilbēs: «sa-ti-jam». «Sa» — tas ir nemirstīgais, un «ti» — tas ir nīcīgais, «jam» abus vieno, — ar to abus vieno, un tālab tam vārdā ir «jam». Tad, no tiesas, kas jēdz to, tas iemanto debesu pasauli dienu no dienas.

Ceturtnā nodaļa

1. Šis *Ātmans* ir zemes valnis — viņai un šaisaulei robeža starpā. Nedz dienai, nedz naktij nav varā šo robežu pārkāpt, — nedz vecumam, nedz arī nāvei, nedz bēdai, nedz

¹ Seit vārda «hridajam» (*hrd* — sirds) etimoloģiskais skaidrojums atrodams tekstā — tā sauc *Ātmanu* sirdī. (Tulk.)

- labiem, nedz ļauniem darbiem. Un grēki tai tuvoties bīstas, jo *Brahmana* pasaule — tīra no grēka.
2. No tiesas, kad pārkāpis valni, tad aklais top redzīgs, tad kroplais nav kroplis un slimais nav slimis. Un tālab, no tiesas, pat nakts, tiklīdz valni ir pārkāpusi, pārtop par dienu. Jo *Brahmana* pasaule allaž ir mirdzoša.
  3. Tāds, kas, mācījies sajēgā, atrod šo *Brahmana* pasauli, tam arī pieder šī *Brahmana* pasaule, — tam tad ir vara pēc sava prāta jebkurā no pasaulēm darāmo darīt.

Septītā nodaļa

1. «No ļaunuma, vecuma, nāves, no bēdām, no bada, no slāpēm ir svabads šis *Ātmans*, — un īstenais ir viņa gribēšana, un īstenais ir viņa griba, — šo *Ātmanu* tad jums būs meklēt, būs iekārot jēgt. Jo tas visas pasaules iemanto, tas pieredz gribēto piepildāmies, kas atrod šo *Ātmanu* un kas šo *Ātmanu* jēdz,» teica *Pradžāpati*.
2. Gan dievi, gan asuri — vieni un otri sacīto sadzirdēja. Un teica: «Tad meklēsim taču. Lai atrodam *Ātmanu*, — kas to ir atradis, iemanto visas šīs pasaules, tas pieredz gribēto piepildāmies.» No dieviem izsaucās *Indra*, no asuriem — *Viročana*.¹ Un, viens otru nepazīdami, viņi ar kuramo rokās tuvojās *Pradžāpati*.
3. Un trīsdesmit divus gadus par skolniekiem tie bija viņa namā. Tad sacīja *Pradžāpati*: «Kas atveda šurp un par skolniekiem lika te palikt?» Tie atbildēja: «Pēc *Ātmana* meklējam, gribam to jēgt. «No ļaunuma, vecuma, nāves, no bēdām, no bada, no slāpēm ir svabads šis *Ātmans*, — un īstenais ir viņa gribēšana, un īstenais ir viņa griba, — šo *Ātmanu* tad jums būs meklēt, būs iekārot jēgt. Jo tas visas pasaules iemanto, tas pieredz gribēto piepildāmies, kas atrod šo *Ātmanu* un kas šo *Ātmanu* jēdz,» tā godātais teica. Un, iekārojuši to, mēs šurp nācām.»

¹ Viročana — leģendārā asuru valdnieka Bali tēvs. Bali valstī visi ļaudis esot bijuši laimīgi, un dievi pasāka būties, ka laimīgie cilvēki pārstās tiem ticēt un upurēt, tādēļ tie pierunāja *Višnu* pazudināt Bali. *Višnu* ieradās pie Bali *brahmaņa* pundura izskatā; zinādams valdnieka devību un cēlsirdību, kā arī to, ka neviens lūdzējs nekad netika atraidīts, *Višnu* lūdza tik daudz zemes, cik viņš trijiem soļiem var nomērīt. Tad *Višnu* atguva savu dieva izskatu, diviem soļiem nomērīja debesis un zemi un, sperot trešo soli, uzmina Bali uz galvas, iemīdams viņu pazemē. (Tulk.)

4. Tad sacīja *Pradžāpati*: «Tas *puruša*, kuru var samanīt acī, ir *Ātmans*.» Tad teica: «Un tas tad ir nemirstīgais, tas tad ir bezbailīgais, un tas tad ir *Brahmans*.» — «Un tas, ko mēs spoguļī redzam vai atspīdam ūdenī, — kas tad tas ir? Teic mums, godātais.» — «Tas, ko jūs saredzat, ir tas pats,» teica *Pradžāpati*.

Astotā nodaļa

1. «Tad apskatiet sevi šai ūdens traukā un sakiet, vai atspulgā saredzat vēl kaut ko vairāk par sevi.» Tie skatījās ūdens traukā. Tad vaicāja *Pradžāpati*: «Ko redzat?» Tie sacīja: «Godātais, mēs redzam sevi no vienas vietas un tādus, kā esam, no matu galiem līdz nagiem.»
2. Tad sacīja *Pradžāpati*: «Un tagad, cik labi vien varat, greznojiet sevi un apvelciet labākās drānas, un krāšļojieties, tad skatieties atkal.» Tie izgreznojās un apvilka labākās drānas, un izkrāšļojās, tad skatījās ūdenī atkal. «Ko redzat?» vaicāja *Pradžāpati*.
3. Tie atbildēja: «Mēs, godātais, redzam sevi, kādi nu esam — izgreznoti un labākās drānas apvilkuši, un izkrāšļoti, un tādi paši arī šie atspulgi — izgreznoti, un labākās drānas apvilkuši, un izkrāšļoti.» — «Un tas tad ir *Ātmans*,» viņš teica. «Un tas tad ir nemirstīgais, un tas tad ir bezbailīgais, un tas tad ir *Brahmans*.» Tad aizgāja projām tie mierīgu sirdi.
4. Tiem nopakaļ skatīdamies, tad sacīja *Pradžāpati*: «Tie aizgāja, *Ātmanu* neatraduši, neapjēguši. Tie, kuri sekos šai mācībai, — dievi tie būtu vai asuri, iznīks.» Un mierīgu sirdi, pie asuriem nonācis, sacīja mācību Virošana: «Šeit vienīgi miesa ir godināšanas vērtā, un vienīgi miesa šeit jāaprūpē. Kas godina miesu, kas aprūpē miesu, tas iemanto abas pasaules — viņu un šo.»
5. Un tālabad arī vēl šodien par tādu, kurš nejēdz nedz dāvanas dot, nedz upurēšanas darīt, nedz augstākam ticēt, — par tādu tad saka: «No asura ko vēl var gribēt,» — jo tāda ir mācība, kurai tie seko. Un mirušo miesas tie dāvanām noklāj — gan drānām, gan rotām, jo domā, ka tādā kārtā tie iemantos viņu sauli.
Bet *Indra*, vēl nenonācis pie dieviem un šajā mācībā aplamu samanījis, sev teica: «No tiesas, tāpat kā ir izgreznots *Ātmans*, tā izgreznota šī miesa, kā satērpts ir *Ātmans*, tā satērpta miesa, kā izkrāšļots *Ātmans*, tāpat arī miesa, — un

tieši tāpat viņš ir akls, kad miesa ir akla, un klībs ir, kad klība ir miesa, un kropls, kad miesa ir kropla. Tas iznīkst, kad miesa ir iznīkusī. Es neredzu šeit nekā laba.» Un atgriezās atkal pie *Pradžāpati*.

TAITIRIJA UPANIŠADA¹

PADOMA GRĀMATA

Pirmā nodaļa

Hari, Om! Lai *Mitra* mums žēlīgs, lai žēlīgs mums *Arjamāns*, žēlīgs *Varuna*, un *Indra* lai žēlīgs, lai žēlīgs ir *Brihaspati*, lai žēlīgs ir *Višnu*, kurš liek platu soli². Es slavīnu *Brahmanu*. Slava tev, *Vāju*, — tu redzamais *Brahman!* Par tevi es teikšu — par redzamo *Brahmanu*. Nolemto sacīt es teikšu. Es taisnību sacīšu.

Lai mani, teicošo, sacītais sargā, lai mani sargā, lai runāto sargā. *Om!* Miers, miers, miers!

Otrā nodaļa

Mēs teiksim izrunas māku — par skaņu, par uzsvaru, garumu, piepūli, izlīdzinājumu, vienojumu. Tā tad ir izrunas mācība.

Trešā nodaļa

1. Lai slava ar mums! Lai abiem³ mums dievišķā sajēgas gaisma! Un tagad mēs teiksim piecdaļu *upanišadu* par vienojumiem⁴ — teiksim par pasaulēm, gaismekļiem, zinībām,

---

¹ Melnās (krišna) *Jadžurvēdas* pirmā sludinātāja Taitiri iedibinātās taitirijīnu skolas slepenā mācība. (Tulk.)

² *Višnu* iesaukts par dievu, kurš liek platu soli, tādēļ, ka reiz, kļuvis par punduri *Vāmanu*, viņš trim soļiem nomērījis visas trīs pasaules — zemi, debesis un gaisus. Sk. arī paskaidrojumu *Čhāndogja upanišadas* 8. daļas 7. nodaļai. (Tulk.)

³ Seit «abi» ir skolotājs un skolnieks. (Tulk.)

⁴ Šī nodaļa veltīta fonētikai un skaidro skaņu savienošanas — sandhu — likumus. (Tulk.)

- pēcnācējiem un miesu. Tos dēvē par dižajiem vienojumiem. Tagad par pasaulēm: zeme sāk, debesis seko, gaiss savieno abus, un vējš tad ir tas, ar ko vieno. Tiktāl par pasaulēm.
2. Tagad par gaismekļiem: uguns sāk, saule turpina, savieno ūdens, un zibens ir tas, ar ko vieno. Tiktāl par gaismekļiem.
  3. Tagad par zinībām: skolotājs sāk, skolnieks seko, zināšana tos vieno, un padoms ir tas, ar ko vieno. Tiktāl par zinībām.
  4. Tagad par pēcnācējiem: sāk māte, tēvs turpina, bērni savieno abus, un ieņemšana ir tas, ar ko vieno. Tiktāl par pēcnācējiem.
  5. Tagad par miesu: sāk apakšžoklis, augšžoklis turpina, valoda savieno abus, un mēle ir tas, ar ko vieno. Tiktāl par miesu.
  6. Tie tad ir dižie vienojumi. Tāds, kas šos dižos vienojumus jēdz, šādā secībā teiktus, tas iemanto pēcnācējus un lopus, dievišķās sajēgas gaismu, maizi un debesu sauli.

Ceturtnā nodaļa

1. Tas gaviļu vērsis, kurš mēdz visos veidos tapt redzams, —
no gaviļiem dzemdinātais, no nemirstības, —
Lai apveltī mani viņš, *Indra*, ar sajēgu. Dievs, lai pieder
man nemirstība!
Lai mana miesa top cieta, lai mana mēle top salda. Lai va-
ru daudz dzirdēt ar ausīm.
Tu — *Brahmana* dārgumu krātuve, kura ar gudribu apsegta.
Sargi visu, ko dzirdu.
2. Viņa tuvodamās un izplatīdamās vienmēr mani apdāvina ar
ēdienu, dzērienu, drānām un govīm. Dari aizsniedzamu man
Šrī¹ — ar lopiem, ar vilnu pārtikušu. Svētība!
Lai esmu aizsniedzams skolniekiem! Svētība!
Lai nāk no dažādām pusēm skolnieki! Svētība!
Lai manā priekšā nāk skolnieki! Svētība!
Lai sevi savalda skolnieki! Svētība!
Lai bauda mieru skolnieki! Svētība!
3. Lai tieku cildināts ļaudīs! Svētība!
Lai tieku dižāks par bagātiem! Svētība!
Lai es, ak, valdoni, tieku pie mājvietas tevī! Svētība!
Lai tu, ak, valdoni, iemājo mani! Svētība!
Tevī, ak, valdoni, tūkstoš zarus zarojošais, šķīstos! Svētība!

¹ Šrī — skaistuma un laimes dievietes Lakšmī epitets. (Tulk.)

Tāpat kā ūdens tek lejup no kalna, kā mēneši tek dienu gaitā, lai skolnieki tāpat satek pie manis. Visvarenais! Svētība! Tu esi patvērums. Rādi man gaismu! Iemīti mani!

Devītā nodaļa

Noliktais darīt un sajēgas gūšana kopā ar sajēgas došanu.

Patiesīgums un sajēgas gūšana kopā ar sajēgas došanu.

Askēzes darbi un sajēgas gūšana kopā ar sajēgas došanu.

Sevis savaldīšana, sajēgas gūšana kopā ar sajēgas došanu.

Miers un sajēgas gūšana kopā ar sajēgas došanu.

Svētuguns kopšana, sajēgas gūšana kopā ar sajēgas došanu.

Uguns upurēšana, sajēgas gūšana kopā ar sajēgas došanu.

Viesu mielošana un sajēgas gūšana kopā ar sajēgas došanu.

Cilvēcība un sajēgas gūšana kopā ar sajēgas došanu.

Bērnu dzemdinašana, sajēgas gūšana kopā ar sajēgas došanu.

Augļa ieņemšana un sajēgas gūšana kopā ar sajēgas došanu.

Dzimtas vairošana un sajēgas gūšana kopā ar sajēgas došanu.

«Pietiek ar patiesīgumu,» tā saka Satjavačass, Rāthitara dēls. «Pietiek ar askēzes darbiem,» tā teic Taponitja, Purušištās dēls. «Pietiek ar sajēgas gūšanu kopā ar sajēgas došanu,» tā saka Nāka, Mudgalas dēls, — jo tā ir īstenā askēze, tā ir īstenā askēze.

Vienpadsmitā nodaļa

1. Iedevis sajēgu *vēdās*, skolotājs māca skolniekam padomu: «Runā taisnību. Piederi tikumam. Neatstāj novārtā sajēgas gūšanu. Atnesis tīkamu dāvanu skolotājam, gādā, lai nenotrukst tavu pēcteču pavediens. Neatstāj novārtā patiesību. Neatstāj novārtā tikumu. Neatstāj novārtā labklājību. Neatstāj novārtā dižumu. Neatstāj novārtā sajēgas gūšanu kopā ar sajēgas došanu. Neatstāj novārtā pienākumu pret senčiem un dieviem.
2. Godā māti kā dievu. Tēvu godā kā dievu. Godā skolotāju kā dievu. Viesi godā kā dievu. Dari nevainojamus darbus, ne citus. Un turies pie laba darišanas, kā parasts pie mums, ne pie citiem.

3. Tiem *brahmaņiem*, kuri ir diženāki par mums, tev būs atpūtu sagādāt, sēdekli dodot. Ar paļāvību ir jādod, nav jādod bez paļāvības. Ir jādod ar prieku. Ir jādod ar pieticību. Ir jādod ar bijāšanu. Ir jādod ar sajēgu.
4. Ja tu šaubies par darāmo, šaubies par to, kā tev sevi turēt, tad dari pēc sajēgas — tā, kā to *brahmaņi* dara, kas skaidru sajēgu apveltīti un zinoši spriest, tikumam piederoši, nesaistīti, iejūtīgi.
5. Ar tādiem, kas peļami, dari tāpat, kā to *brahmaņi* dara, kas skaidru sajēgu apveltīti un zinoši spriest, tikumam piederoši, nesasaistīti, iejūtīgi.
6. Tāds tad ir norādījums. Un tāds tad ir padoms. Un tāda ir *vēdas upanišada*. Un tāds tad ir priekšraksts. Par tādu to būs arī godāt, par tādu to būs arī godāt.»

BRAHMANA SVĒTLAIMES GRĀMATA

Astotā nodaļa

Lūk, spriedums par svētlaimi.

Ņemsim piemēra pēc kādu jaunekli, krietnu jaunekli, sajēgā mācītu, stiprāko, ašāko, spēcīgāko no visiem. Un lai tad šim jauneklīm pieder visa šī dārgumu pārpilnā zeme. Tad tā būs cilvēkam noliktā svētlaiمة.

Simtkārša cilvēkam noliktā svētlaiمة tad ir cilvēkam-*gandharvam* noliktā svētlaiمة un tāpat svētlaiمة *vēdu* jēdzējam, iegribu nepievārētam.

Simtkārša cilvēkam-*gandharvam* noliktā svētlaiمة tad ir dievam-*gandharvam* noliktā svētlaiمة un tāpat svētlaiمة *vēdu* jēdzējam, iegribu nepievārētam.

Simtkārša dievam-*gandharvam* noliktā svētlaiمة tad ir mūžīgās pasaules iemantojušiem senčiem noliktā svētlaiمة un tāpat svētlaiمة *vēdu* jēdzējam, iegribu nepievārētam.

Simtkārša mūžīgās pasaules iemantojušiem senčiem noliktā svētlaiمة tad ir par dieviem dzimušiem noliktā svētlaiمة un tāpat svētlaiمة *vēdu* jēdzējam, iekāres nepievārētam.

Simtkārša dievu, par dieviem dzimušo svētlaiمة tad ir dieviem, par dieviem caur darītiem darbiem tapušiem noliktā svētlaiمة un tāpat svētlaiمة *vēdu* jēdzējam, iegribu nepievārētam.

Simtkārša dievu, par dieviem caur darītiem darbiem tapušo svētlaiمة tad ir dieviem noliktā svētlaiمة un tāpat svētlaiمة *vēdu* jēdzējam, iegribu nepievārētam.

Simtkārša dievu svētlaipe tad ir *Indram* noliktā svētlaipe un tāpat svētlaipe *vēdu* jēdzējam, iegribu nepievārētam.

Simtkārša *Indras* svētlaipe tad ir svētlaipe, kura ir nolikta *Brihaspati*, un tāpat svētlaipe *vēdu* jēdzējam, iegribu nepievārētam.

Simtkārša svētlaipe, kura ir nolikta *Brihaspati*, tad ir svētlaipe, kura ir nolikta *Pradžāpati*, un tāpat svētlaipe *vēdu* jēdzējam, iekāres nepievārētam.

Simtkārša svētlaipe, kura ir nolikta *Pradžāpati*, tad ir svētlaipe, kuru izbauda *Brahmans* un tāpat *vēdu* jēdzējs, iegribu nepievārētais.

Tas, kas šeit cilvēkā, tāpat kā tas, kas tur saulē, — ir viens. Kas, to jēgdams, no šissaules aiziet, tas sasniedz šo *Ātmanu*, kurš ir no maizes, tas sasniedz šo *Ātmanu*, kurš ir no dvašas, tas sasniedz šo *Ātmanu*, kurš ir no sajēgas, tas sasniedz *Ātmanu*, kurš ir no izzināšanas, tas sasniedz *Ātmanu*, kurš ir no vienas vienīgas svētlaipe.

ŠVETĀŠVATARA UPANIŠADA¹

SESTĀ DAĻA

1. Tie gudrie par savu būtību, nomaldu sapīti, runā, bet citi — par laiku.
Bet šaisaulē dieva diženums nolikts par vienīgo *Brahmana* rata griezēju.
2. Tas, ar ko mūždien ir pārsegta visa šī pasaule, — laika radītājs, īpašībām un sajēgu apveltītais, —
Viņš te par valdoni nolikts — caur viņa varu tiek darīts tas viss, ko mēs jēdzam par zemi, par uguni, telpu un vēju.
3. Darījis darāmo, pameta darīto, un tad viņš atkal no jauna ar būtības būtību savienojās
Caur vienu, caur diviem, caur trim vai caur astoņiem² — tāpat caur laiku un *Ātmana* netveramākiem izpaudumiem.
4. Viņš te ir tas, kas, sācis ar darāmo, kuru nosaka īpašības, visas šīs radības atšķir vienu no otras,
Un tad, ja to nav, tad darītais iznīkst, — caur darītā iznīkšanu, no tiesas, viņš kustas, jo ir tapis citāds.

---

¹ Gudrā Svetāšvatara slepenā mācība, kura pieder Melnās *Jadžurovēdas* tai-tirijņu skolai. (Tulk.)

² Indiešu komentētāji šo vietu tradicionāli skaidro tā: ar vienu šeit jāsaprot *puruša*, bet ar divi — tas pats *puruša* un *prakriti*, ar trīs — *gunas* (sk. paskaidrojumu *Manu likumu* XII nodaļai), ar astoņi — pieci nupat minētie elementi, prāts, sajēgas spēja un pašapzināšana. (Tulk.)

5. Viņš te ir sākums un cēlonis savienošanai, — pat ja viņš daļās nav sadalīts, viņu var saredzēt pāri aiz trijiem laikiem¹.
Tad to vispirms godās par daudzējādo, par esības balstu, par godā turamu dievu, kurš mitinās mūsu domās.
6. Viņš ir vēl lielāks par pasaules koku, par laikiem, par izpau-
dumiem un paliek no visiem tiem atšķirams, — visa šī pa-
saules dažādība nāk no viņa, —
Nojēdzis viņu par tikumu turošo, ļaunumu nīdējošo, par val-
doni labklājībai, — tā nojēdzis to, kurš jēdzējā mitinās, bū-
dams par patvērumu it visam, — tad svētlaimi iemanto cil-
vēks.
7. Lai nojēdzam viņu — visaugstāko, dižāko valdoni valdo-
ņiem, augstāko dievību dieviem,
Augstāko kungu pār kungiem, pasauļu saturētāju, pārda-
bisko, visgodājamāko.
8. Nav teikts viņa darbs, un nav zināma darošā vara, nav sa-
manāms kāds viņa cienīgs vai varenāks vēl šeit par viņu, —
Viņa dižākā varenība nāk redzama dažādībā, un viņa varā
ir varai un sajēgai nolikto darīt.
9. Viņam nav šaisaulē valdoņa, nav viņam kunga, un nav arī
pazīšanas zīmes, —
Viņš — visam cēlonis, darošo varu valdoņu valdonis, — vi-
ņam nav radītāja un nav arī valdoņa.
10. Lai viņš, kurš tāpat kā zirneklis ietin pats sevi no *pradhā-*
nas darītos pavedienos,
Kā liek viņam darīt paša iedaba, — lai viņš, visvarenais
dievs, ļauj mums *Brahmanu* sasniegt.
11. Šis vienīgais dievs, visās radībās esošais — visā esošais,
visās radībās mītošais *Ātmans*,
Un visu darāmo uzraugošais, un radībās klātesošais — lie-
cinieks, jēdzējs, vienīgais, neatšķirts īpašībās.
12. Vienīgais valdonis daudzajiem nedarošiem un vienīgais sēk-
las vairotājs, —
Tāds viņš ir gudrajiem, kuri jēdz to sevī esam, un viņiem,
ne citiem, ir nolikta svētlaieme mūžos.
13. Nojēdzis mūžīgo zudīgo starpā, jēdzēju nejēgu starpā, vie-
noto daudzējādoto starpā — to vienu, kurš piepilda gri-
bēto, —
Nojēdzis dieva cēloni, kuru var iemantot sankhjā² un jogā, —
jēdzējs tiek svabads no visām važām.

¹ Pagātne, tagadne, nākotne. (Tulk.)

² Sankhja — viena no klasiskās indiešu filozofijas sistēmām. (Tulk.)

14. Tur nespīd nedz saule, nedz mēness, nedz zvaigznes, — tur zibeņi nespīd un kur nu vēl uguns, —
Viss spīd tikai viņa gaismā, un visa šī pasaule atspīd vien viņa mirdzuma gaismu.
15. Viens gulbis ir visai šai pasaulei vidū — no tiesas, šī uguns, kas iemita jūrā, ir viņš, —
Tikai nojēdzis viņu, ejošais nonāk tur — viņpus nāves, un cita ceļa te nav, kuru iet.
16. Viņš — visa darāmā darītājs, paša sākuma jēdzējs, laika radītājs, īpašībām un sajēgu apveltītais un gudrais, *Pradhānas* valdnieks, apjēgas kungs, visu saišu cēlonis, nemainības un atbrīvošanās pamats šeit visa esošā virpulī.
17. Būdams tāds, viņš — nemirstīgais un gudrais, visvarenais šīs saules sargātājs, visuresošais — tāds ir par valdoni, Kurš visos laikos pār šosauli valda, — cits balsts viņa varai nav nojēgts.
18. No tiesas, pie viņa, kurš visupirms radīja *Brahmu*, tad iedeva viņam šīs *vēdas*, —
Es eju pie viņa — pie dieva, kurš mirdz paša izzināšanas varenībā, — es eju sev atbrīvošanas meklēt un aizstāvību.
19. Es eju pie viņa, kuram nav atšķirtu daļu, pie nedarošā, pie vienaldzīgā, pie nevainojamā, neaptraipītā, —
Eju pie dižākā tilta uz nemirstību, pie uguns, kura vēl deg, kad kuramais izdedzis.
20. Tad, kad šo telpu kā ādu cilvēki ritulī satīs,
Tad arī bez dieva nojēgas viņi šeit ciešanām darīs galu.¹
21. Gudrais Švetāšvatara caur dieva žēlastību un paša askēzes varoņdarbu
Vislabākiem vientuļniekiem tad darīja zināmu tīrā, visaugstākā *Brahmana* būtību, un šī zināšana darīja prieku šurp sanākušajiem *riši*.
22. Šis vedāntas² dižākais noslēpums, senlaikos teiktais,
Nav sakāms nevienam, kurš nav guvis mieru, nedz nedēlam, nedz arī neskolniekam.
23. Kas augstāk par visu tur paļāvību šim dievam un skolotājam kā dievam,
Tam sacītais padoms mirdz — garā diženam, mirdz garā diženam.

¹ Tas ir — nekad. (Red.)

² Vedānta (burt. «vēdu galotne») — kopīgs *upanišadu* nosaukums. (Tulk.)

IŠĀ UPANIŠADA¹

1. Valdonī pašā tas viss, kas šai pasaulē kustas.
Atsacīšanos baudī un nemeklē ņemt svešu mantu.
2. Darīdams viņam nolikto darāmo, simt gadus dzīvību paturēt
cilvēks lai kāro,
Tāds, nevis citāds ceļš tev te ir nolikts, — to ejošu nesapin
darītais darāmais.
3. Pasaules, kuras sedz melna tumsa, dēvē par asuru pasaulēm,
Turp iet pēc nāves tie ļaudis, kas *Ātmanu* nonāvējuši sevī.
4. Tas — nekustošs, vienots un ātrāks par domām, un jutekļi
nepanāk to. Jo tas gāja pa priekšu.
Tas, stāvēdams mierā, skrienošos noskrien. Un Mātarišvana²
tur savu darāmo iepūš.
5. Tas kustas, — tas nekust. Tas atrodas tuvu un arīdzan tālu.
Tas — iekšpus it visam, — tas arīdzan visam tam ārpus.
6. No tiesas, kas visas šīs radības *Ātmanā* esošas redz
Un *Ātmanu* visās šais radībās esam, tas mitējas būties.
7. Un, tiklīdz par visām šīm radībām *Ātmans* redzošajam ir
tapis,
Tad kāda vairs bēda, kāds aklums var piemeklēt to, kurš ir
vienoto redzējis?
8. Pāri pār visu tas izpleties — gaišais, bez miesas, bez cip-
slām, ļaunumam netverams, nesavienojams, šķīsts,
Visu jēdzošs un zinošs, visur esošs un mūžīgs, viņš nolīcis
savās vietās uz mūžīgiem laikiem šeit esošās lietas.
9. Vismelnākā tumsā krīt tie, kuri nezināšanu godā,
Un it kā vēl melnākā tumsā krīt tie, kuri baudīja zināšanu.
10. No tiesas, tā runā, ka tas nav nedz nezināšana, nedz arī zi-
nāšana.
Tā esam mēs dzirdējuši no gudriem, kas mācīja sajēgā mūs.
11. Jo tas, kurš jēdz abus tos vienā — ir zināšanu, ir nezinā-
šanu,
Tas, nāvei pāri ticis caur nezināšanu, zināšanā top ne-
mirstīgs.
12. Vismelnākā tumsā krīt tie, kuri godina neesošo,
Un it kā vēl melnākā tumsā krīt tie, kuri baudīja esošo.
13. No tiesas, tā runā, ka tas nav nedz neesošais, nedz esošais.
Tā esam dzirdējuši no gudriem, kas mācīja sajēgā mūs.

---

¹ Išā jeb Išāvasja upanišada pieder Baltās *Jadžurvēdas* vādžasanelīnu sko-
lai un ir nosaukta pēc pirmā vārda, ar kuru tā sākas: «*Išāvasjam idam sar-
vam*» (Valdonī pašā tas viss...). (Tulk.)

² *Vāju* epitets. (Tulk.)

14. Jo tas, kurš redz abus tos vienā — esošo un arī iznīcību,
Tas, nāvei pāri ticis caur iznīcību, top nemirstīgs esošajā.
15. Ar zelta apli ir aizsegta esības seja,
Man, īsteno godājošam, tu, *Pūšan*, to atsedz, lai varu es
redzēt.
16. Ak, *Pūšan*, tu vienīgais *riši*, tu — *Jama*, tu — *Pradžāpati*
dēls, *Sūrja*, jel sakopo mirdzumu, izplet jel status,
Jau saredzu tavu brīnišķo tēlu, — es esmu tas *puruša*, kurš
ir tur iekšā.
17. Lai dzīvība ieplūst mūžīgā dvašā, lai miesa ņem galu caur
pelniem.
Aum! Atceries, prāts, manis darīto atceries. Atceries, prāts,
manis darīto atceries.
18. *Agni!* Ak, aizved pa īsteno taku uz labklājību, tu visus ceļus
zinošais dievs.
Un atvairi pavedinātāju grēku.
Tev dižāko godināšanu teiksim.

PRAŠNA UPANIŠADA¹

OTRAIS JAUTĀJUMS

1. Tad Bhārgava no Vidarbhi vaicāja viņam: «Cik, godātais, dievu šeit visu radīto balsta? Cik apspīd to visu? Un kurš viņu starpā ir dižākais?»
2. Tas viņam atbildēja: «No tiesas, šis dievs te ir telpa, — tāpat arī uguns, vējš, zeme un ūdens, prāts, acs un auss. Visu radību apspīdēdami, viņi sauc: «Mēs šo miesu turam un balstām.»
3. Un dvaša ir dižākā viņu starpā. Tā sacīja: «Neesiet mulķi, — šeit es vienīgi piecāš daļās sadalījusies, turu un balstu šo miesu.»
4. Un citi tai neticēja. Tad dvaša caur lepnumu izgāja un it kā pameta miesu. Kad aizgāja viņa, tad aizgāja citi, — kad atgriezās viņa, tad atgriezās citi. Un tieši tāpat, kā, ja bišu valdonis paceļas lidot, tad bites paceļas lidot un sēžas, kad nosēžas viņš, — tāpat arī mēle, prāts, acs, auss to darīja dvašai līdzī. Tad godināja tie dvašu.
5. Viņa ir degoša uguns, viņa ir saule, viņa ir negaiss, viņa ir dīzenais, viņa ir vējš,

¹ Proti, Jautājumu upanišada jeb slepenā mācība, kuru sludinājis gudrais Pīpalāda, *Atharvavēdas* pīpalādīnu skolas iedibinātājs. (Tulk.)

- Tāpat arī zeme un viela, dievs, neesošais un esošais, nemirstīgais.
6. Viss balstās dvašā kā riteņa spieķi rata rumbā,
Jadžusi, riči, sāmani, upurēšana, kšatra un brahma.¹
  7. Par *Pradžāpati* tu esi šeit mātes klēpī un piedzimsti atkal
no jauna,
Tev, dvaša, kas mitinies kopā ar dzīvības sulām, šis radības
dāvanas nes.
  8. Tu — galvenais dāvanu pienesējs dižiem un pirmā upurē-
šana senčiem,
Tu esi īsteni darītais darāmais, kuru ir veikuši *riši*, Athar-
vāngirasi.
  9. Tu, dvaša, pēc spožuma — *Indra*, tu — aizstāvis *Rudra*, —
Tu mitinies gaisos, tu — saule, spīdekļu valdonis.
  10. Kad nolīsti lietū, radības elpo
Un gavilē priekā: «Būs maizes papildnam.»
  11. Tu esi mums šķīsta no dabas, tu — vienīgais *riši*, tu —
dižākais ēdēju starpā un īstenais valdonis visiem, —
Mēs — tevis apēstā devēji, dvaša, un tu esi *Mātarišvans*,
mūsu tēvs.
  12. Caur mēli, caur ausi, caur aci tu manāma topi,
Un arī caur to, kas dibinās prātā, — tad dari to visu mums
svētīgu, neaizej projām.
  13. Tas viss, kas trīs pasaulēs balstās, — viss dvašas varā, —
Tad sargā mūs, tāpat kā dēlus — māte, un dāvini laimi, dođ
sajēgu mums.»

TRESAIS JAUTĀJUMS

1. Kausalja no Ašvaliem jautāja viņam: «Kur, godātais, dvaša rodas? Kā, daļās sadalījusies, viņa top manāma? Kādu ceļu tā aiziet? Kā nosargā visu, kas ārpus, un to, kas ir miesā?»
2. Viņš atbildēja: «Tu jautā man pārlietu grūtu, bet sacīšu tev, jo tu *Brahmanam* esi visuzticīgākais visu starpā.
3. Šī dvaša rodas no *Ātmana*, — līdzīgi senāk darīta darāmā ēnai tā mitinās tajā. Caur prāta darītu darbu tad iemīt šai miesā.
4. Un, tāpat kā valdonis ierāda apakšniekiem: «Pār tādiem un tādiem ciemiem būs valdīt,» — tāpat arī dvaša dzīvības sulām, katrai pēc kārtas, ierāda vietu:

¹ Šeit brahma un kšatra — citi *brahmaņu* un *kšatriju varnu* nosaukumi. (Tulk.)

5. lejupejošai dvašai tā vietu ierāda tūpli un dzimumlocekli, tad pašai — acī, ausī un mutē, visiem kopīgai dvašai tā ierāda vietu vidukli, jo viņa sadala līdzīgās daļās upurmie-lastā apēstu maizi. No šejienes septiņas ugunis ceļas.
6. Šis *Ātmans* ir sirdī. Un šeit ir simt viena dzisla, un katrai — simt atdzislu, savukārt tām — katrai astoņreiz deviņi tūkstoši zaru. Pa tiem plūst miesā esošā dvaša.
7. Pa vienu no tiem augšupejošā dvaša paceļas augšup. Caur teicami darītu darāmo viņa ved cilvēku projām uz labāku sauli, caur ļaunu — uz ļauno, uz cilvēku pasauli viņa ved atpakaļ to, kurš ir darijis vienādi vienu un otru.
8. No tiesas, kā ārējā dvaša lec saule, jo tā balsta dzīvības dvašu te acī. Tā dievība, kura ir zemē, — tā balsta lejup-ejošo dvašu. Un gaisi zemei un debesīm starpā ir kopīgā dvaša. Vējš — dvaša, kas piepilda miesu.
9. Un karstums, no tiesas, ir augšupejošā dvaša. Un tālabad tāds, kurā izdzisis karstums, iet, jutekļiem nogrimstot prātā, šeit piedzimst no jauna.
10. Ar to, ko viņš patur prātā, ar to tad viņš aiziet caur dvašu, un dvaša caur karstumu, abi caur *Ātmanu* aizved tad viņu uz citu sauli — uz to, kuru viņš patur prātā.
11. Kas, jēgdams, jēdz dvašu par tādu, tam neiznikst dzimta, un pats tas iemanto nemirstību. Ir sacīts par to:
12. Dvašas rašanos, nākšanu miesā, tur palikšanu un pieckāršu sadalīšanos daļās, —
To visu par miesu esošu nojēdzis, iemanto nemirstību, tad iemanto nemirstību.»

CETURTAIS JAUTĀJUMS

1. Tad Gārgja no Sūrjiem jautāja viņam: «Godātais, kas ir tie, kuri cilvēkā aizmiguši? Kas tajā nomodā paliek? Un kas tas par dievu, kurš sapņo? Kam dota šī laime? Kur visi tie balstās?»
2. Viņš atbildēja: «Tāpat, Gārgja, tikpat kā rietošas saules stari, kas sanāk tās liesmotā riņķī pa nakti un izklist, kad saule aust atkal no rīta, — viss tādā pašā kārtā, no tiesas, te — dižākā dievībā sanāk, te — prātā. Un tādēļ tad miegu baudošais neredz neko, nedz ko dzird, nedz ko saoz, nedz sajūt, nedz izgaršo, nedz arī saka, nedz ņem, nedz ko bauda, nedz pārvietojas, nedz nokārto vajadzības: «Viņš aizmidzis,» saka par tādu.
3. Šai cietoksnī vienīgi dvašas ugunis nomodā paliek. No tiesas, šeit nomodā paliek lejupejošā dvaša, saukta par *gār-*

hapatju, un arī pa miesu izlietā dvaša, sauksa par anvāhārjapačanu,¹ un krūtīs paņemtā dvaša — āhavanīja, tā sauksa dēļ paņemšanas, jo ņemta no *gārhapatjas*.

4. Kopīgo dvašu par kopīgu dēvē tālabad, ka viņa šeit upurēšanas — ieelpu, izelpu izlīdzsvaro. Prāts, no tiesas, ir upurētājs, un upurēšanas auglis ir augšupejošā dvaša. Un augšupejošā dvaša ved upurētāju dienu no dienas pie *Brahmana*.
5. Miegā šis dievs bauda dižumu. Viņš atkal skata to visu, kas redzēts, dzird visu, kas dzirdēts, jūt visu, kas justs visās vietās un debesu pusēs. Gan redzēto — neredzēto, gan dzirdēto — nedzirdēto, gan justo — neizjusto, gan esošo — neesošo, viņš visu to redz, jo, būdams par visu, viņš redz.
6. Šis dievs te vairs neredz tad sapņus, kad karstuma pārņemts,
Tad miesā viņš bauda šo laimi.
7. Un, tāpat kā putni, mans dārgais, te salaižas kokos, kur viņiem ir ligzdas, —
Tāpat arī viss, kas šeit ir, — tas, no tiesas, tad salaižas dižākā *Ātmanā*.
8. Viņš te ir dzirdošais, redzošais, jūtošais, ostošais, izgaršojošais, zinošais, jēdzošais, izdibinošais, darošais *Ātmans*, *puruša*. Viņu šeit balsta dižākais, mūžīgais *Ātmans*.
9. No tiesas, tas mūžīgo iemanto, kas jēdz šo bezēnas, bezmiesas, bezkrāsas, neaptraipīto, neiznikstošo. Tas, mans dārgais, kas jēdz to, tas iemanto augstāko sajēgu, tas top par visu.
Ir sacīts:
10. Kas sapratis to, kurā balstās šis jēdzošais *Ātmans* un visi šie dievi, dvašas un radības kopā ar viņu, —
Kas nojēdzis mūžīgo, tas tad, mans dārgais,
ir visu to jēdzošs un tas tad ir visā šeit esošs.»

PIEKTAIS JAUTĀJUMS

1. Tad *Satjakāma* no Šibjiem jautāja viņam: «Tas cilvēks starp ļaudīm, kurš mūždien trijskani *Aum* nebeidza pārcilāt prātā līdz pēdējai mūža dienai, — teic, godātais, kādu tad pasauli, darīdams to, viņš reiz iemanto?»
2. Tas viņam atbildēja: «No tiesas, gan lielākais dižumā, gan arī dižumā mazākais *Brahmans* ir trijskanis *Aum*, *Satja-*

¹ Šeit: upurēšanai kuramās ugunis, kuras iededza no *gārhapatjas* vārdā sauktās svētuuguns, alegoriski iesaistītas *prānu* jeb dvašu skaidrojumā. (Tulk.)

- kāma*. Un tālab to jēdzošais sniedz caur šo balstu ir vienu, ir otru.
3. Un, vienu skaņu pārlikdams prātā, viņš apskaidrots ātri tad sasniedz zemi. Un *riči* ved viņu uz cilvēku pasauli. Tad viņš caur askēzi, atturību un paļāvību te izbauda dižumu.
  4. Tālāk: caur divām skaņām viņš iemanto sajēgu. *Jadžusi* paceļ caur gaisiem to mēness pasaulē. Tad, mēness pasaulē baudījis dižumu, viņš atkal atgriežas šurp.
  5. Tad: ja viņš dižāko *purušu* patur sev prātā, caur trijām skaņām, caur trijskani *Aum* tad viņš iemanto saules karstumu. Tāpat kā čūska tiek brīva no vecās ādas, tāpat arī viņš tiek no grēkiem svabads, un *sāmani* paceļ, no tiesas, to *Brahmana* pasaulē. Tad no šī visu radību patvēruma viņš šajā te cietoksni mītošo, dižāko, diženo *purušu* saredz. Ir sacīts par to:
  6. Kad ir pasacīts kopā un nedalīti šis trijskanis trijās skaņās, kas katra par sevi ir iznikstoša, Tad jēdzošais nesvārstās noliktā kārtā darāmo darīt —
vienalga, vai tas vērstas uz āru vai pašā darāms, vai vienādi piederоs abiem.
  7. Un tālab caur *ričiem* šo pasauli iemanto, gaisus — caur *jadžusiem*, pasaules, kuras teic gudrie, caur *sāmaniem* iemanto. Tad caur šo balstu, caur trijskani *Aum* sasniedz jēdzošais viņu sauli, kur iemanto mieru, top svabads no vecuma, nāves un bailēm, — visaugstāko sauli.»

SESTAIS JAUTĀJUMS

1. Tad Bhāradvādžu pēctecis Sukešans jautāja viņam: «Man, godātais, reiz Hirjanābha no Kosalas — valdnieka dēls, nācis sajēgā mācīties, pajautāja: «Vai tu, Bhāradvādža, to *purušu* jēdz, kurš sastāv no sešpadsmit daļām?» Es teicu tad *rādžas* dēlam: «Es nejēdzu to. Būtu jēdzis, vai nepateiktu? No tiesas, kas sludina aplamības, tas izposta pats savas saknes. Un tālab man nebūs tev sludināt aplamību.» Tad *rādžas* dēls klusēdams iekāpa kaujas ratos un aizbrauca. Tagad es jautāju tev: «Kur ir šis *puruša*?»
2. Tas viņam atbildēja: «Te, dārgais, šeit — miesā ir *puruša*. Sešpadsmit daļas caur viņu šeit sarodas.
3. *Puruša* iedomāja: «Kam aizejot aiziešu? Tāpat — kam paliekojot palikšu?»
4. Viņš darīja dvašu, tad no šīs dvašas viņš darīja paļāvību, uguni, telpu, vēju, ūdeni, zemi, jutekļus, prātu un maizi, no

maizes viņš darija varu un askēzi, svētvārdus, darāmo darbu un pasaules, pasaulēm vidū viņš nolika vārdu.

5. Un tieši tāpat, kā uz jūru tek upes un, sniegušas jūru, tur pazūd, un zūd viņu vārdi un viņas pašas, un visas tad jāsauc par jūru, — tāpat arī jēdzēja sešpadsmit daļas uz *purušu* tek un tad, *purušu* sniegušas, *purušā* pazūd, — zūd vārdi un viņas pašas, un visas tad jāsauc par *purušu*. Viņš te ir nesadalīts un viens, viņš ir nemirstīgs. Sacīts par to:
6. Tāpat viņā balstītas visas šīs daļas kā rata rumbā riteņa spieķi,
Saprotiet to, ko būs zināt par *purušu*,
un tad lai nāve nepaņem jūs.»
7. Tad vēl sacīja Pīpalāda: «Lūk, to tad es zinu par dižāko *Brahmanu*. Nav nekā dižāka.»
8. Viņi tad teica tam godu: «No tiesas, tu esi mums tēvs, kurš mūs pārceļ pār nezināšanu pāri uz viņējo krastu.»
Godinām dižajos *riši!* Godinām dižajos *riši!*

MĀNDŪKJA UPANIŠADA¹

1. *Aum!* Viss, kas šeit ir, tas ir trijskanis *Aum*. Šeit tas skaidrots: viss bijušais, esošais, nākamais — tas tad ir trijskanis *Aum*. Un tāpat arī tas, kas aiz trijiem laikiem, — tas arī ir *Aum*.
2. Jo tas viss šeit ir *Brahmans*. Šis *Ātmans* ir *Brahmans*. Šim *Ātmanam* — četri balsti.
3. Nomodā esošais, ārējo jēdzošais, septiņiem locekļiem, deviņpadesmit mutēm, kuras ēd rupjo, ir *vaišvānara*² — un tas tad ir pirmais balsts.
4. Miegā migušais, iekšējo jēdzošais, septiņiem locekļiem, deviņpadesmit mutēm, kuras ēd smalko, ir *taidžasa* — otrais balsts.
5. Kad gulošam vairs nekā nekārojas, kad viņš neredz sapņus, tad viņš guļ dziļu miegu. Un dziļajā miegā migušais, tapis par vienotu, sajēgas pārpilns, no svētlaimes darināts, svētlaimi baudošs, ir *prādžņa* ar seju no domas, — un tas tad ir trešais balsts.

¹ Slepēnā mācība, kuru sludinājis gudrais Māndūka. (Tulk.)

² Šajā *upanišadā* ar trim trijskaņa *Aum* skaņām un ar trijskani *Aum* simboliski skaidroti četri apziņas stāvokļi, kuru nosaukumi un to nozīmes dotas tepat 9.—12. pantā: *vaišvānara* ir nomods, *taidžasa* — miegs, *prādžņa* — dziļais miegs, ceturtajam apziņas stāvoklim nosaukuma nav. (Tulk.)

6. Tas ir vienīgais valdonis, visa jēdzējs, iekšējais valdonis, visa avots un radību sākums un gals.
7. Par iekšējo nejēdzošu, par ārējo nejēdzošu, par abus tos nejēdzošu, par tādu, kas nav pārpilns sajēgas, neesošu par sajēgu, tāpat par nesajēgu, par neredzamu, par nesakāmu, par netveramu, par neatšķiramu, nejēdzamu, neuzrādāmu, par vienotā *Ātmana* nojēgas būtību, esošās pasaules izzūšanu, par miera piemeklētu, par nedivējādu, par laimes nesēju teic esam ceturto balstu. Un tas tad ir *Ātmans*. Un tas tad ir nolikts par nojēdzamu.
8. Un tas tad ir *Ātmans* attiecībā pret skaņām un trijskanis *Aum* attiecībā pret daļām. *Ātmana* balsti ir daļas, un daļas ir balsti — *a* skaņa, *u* skaņa, *m* skaņa.
9. Nomods jeb *vaišvānara* — *a* skaņa, jēgšanas kārtībā vai arī kārtas dēļ pirmā daļa. No tiesas, kas jēdz to, tas iemanto gribēto, tas mēdz būt pirmais.
10. Un miegs, tas ir *taidžasa*, — *u* skaņa, augšanas kārtībā vai arī stāvokļa dēļ otrā daļa. No tiesas, kas jēdz to, tam sajēga pieaug, top diža un tas mēdz būt vidū, un dzimtā tam nemēdz būt *Brahmana* nejēdzēja.
11. Un dziļais miegs, *prādžņa* — *m* skaņa un trešais balsts savas mainības dēļ, tāpat arī saturēšanas dēļ. Jo, no tiesas, kas jēdz to, tas visu esošo mēro un satur to sevī.
12. Nav dažādots daļās ceturtais balsts — visu esošo pasauli saturošais un nepasacītais, nedivējādotais, nesošais laimi. Un tālab tad trijskanis *Aum* ir šis *Ātmans*. Un tāds, kas to jēdz, tas caur paša *Ātmanu* iemanto *Ātmanu*.

JOGATATVA UPANIŠADA¹

(fragments)

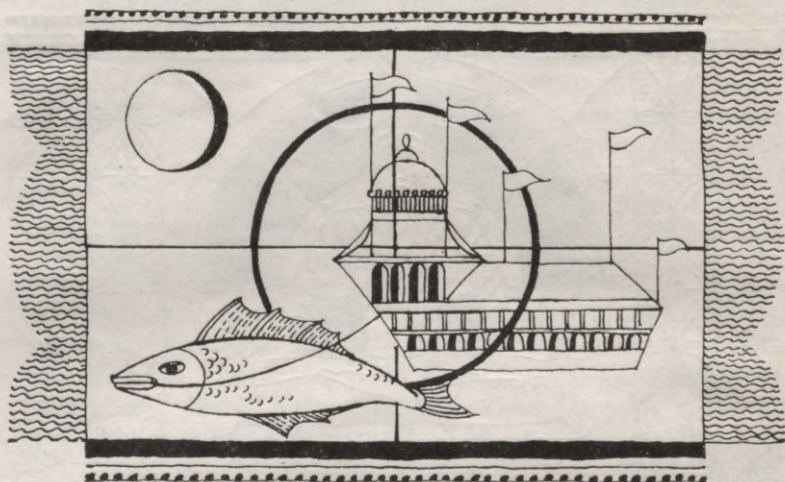
3. To krūti, kas viņu zīdījusi, nu, kaisles pārņemts, viņš sa-
žņaudz,
Un klēpī, kas viņu reiz dzemdināja, viņš tagad ir atdevies
baudai.
4. Un tā, kas reiz bija par māti, ir viņam par sievu, bet sieva
ir atkal par māti,
Kas viņam reiz bija par tēvu, tagad ir dēls, un bijušais dēls
tagad viņam par tēvu.
5. Tā, radībām riņķojot līdzīgi ūdensmēlēja rata kausiem,
Viņš maldās šeit, iedzimstot mātes klēpī, un pasaulēs pār-
nāk.

¹ Proti, Jogas būtības slepenā mācība. (Tulk.)

MAHARU LIKUNU

MANU LIKUMI

(fragmenti)

II NODAĻA

1. Lai jums top zināma šī sirds svētītā *dharma*, — gudrie, tiku-
mīgie, no ienaida un no kaislibām brīvie tai seko.
2. Gribēšana te šajā saulē nav uzteicama, bet šī saule nepa-
stāv arī bez gribēšanas, jo gribēšana liek mācīties *vēdas* un
darīt vēdiskās svētdarības.
3. Labuma nojēgā sakņojas gribēšana, un labuma nojēgā sak-
ņojas zvērestī, upurēšana un *dharma*, kas pagēr atturību, —
tas viss tiek turēts par labuma nojēgā sakņotu.
4. Šaisaulē neredz ko tādu, kas darīts, nejēdzot labumu, —
viss, kas ir cilvēka darīts, tas padarīts, savu labumu jēdzot.
5. Nolikātā kārtā priekšrakstiem sekodams, katrs reiz iemanto
nemirstību, un šaisaulē tāds pieredz notiekam cerēto.
6. *Dharmai* sakne ir *vēdas*, svētraksti, *vēdu* jēdzēju paraugs
un paraugs, ko rāda tikumam piederīgie, un savas taisnības
nojēga.
7. Lai kādu likumu vienam vai otram ir nolīcis *Manu*, šim
likumam sakne ir *vēdās*, jo *Manu* zināja visu.
8. Prātīgais, sajēgas aci to noskatījis, lai meklē savējo *dharmu*
piepildīt, svētrakstus turēdams godā un vadīdamies pēc tiem.

9. Jo cilvēks, pildīdams svētrakstos, svētajos nostāstos nolikto *dharmu*, šaisaulē iemanto slavu, pēc nāves — augstāko svēt-laimi.
10. Par svētrakstiem turamas *vēdas*, par svētajiem nostāstiem — *šāstras*, kurās ir nolikta *dharmā*, — nedz vienu, nedz otru, lai ko arī darīdams, neapstrīdi, jo *dharmai* tur sakne.
11. Tāds divkārtdzimušais¹, kurš tos nonievā, ņemdams par labu vienīgi paša spriedumu, — tikumam piederīgiem tāds izraidāms, kā arī turams par bezdievi, *vēdu* pulgotāju.
12. *Vēdas* un *šāstras*, kā arī paraugs, ko rāda tikumam piederīgi, un pašapmierinājums — šie četri par acimredzamu *dharmas* pamatu nolikti.
13. *Dharmas* sajēga piedien tiem, kuri nav piesieti mantai un iegribām. *Dharmu* jēgt gribošam svētraksti — augstākais soģis.
14. Ja svētrakstos divās dažādās vietās teikts pilnīgi pretējais, abas par *dharmu* ir turamas, jo abas par īstenu *dharmu* ir noliktas.
15. *Agnihotru* var darīt jelkad — pēc saullēkta vai arī pirms, arī tad, ja nedz saule, nedz zvaigznes nav redzamas: tā tas ir *vēdu* svētrakstos nolikts.
16. Lai zināms, ka vienīgi tie, kuriem noliktas svētdarības ar svētvārdu lasīšanu, — sākot ar svētdarībām, kas darāmas, ieņemot bērnu, un beidzot ar bērnu svētdarībām —, vienīgi tie ir tiesīgi zināt šo *šāstru*, ne citi.²
31. *Brahmanim* vēlams likt vārdu, kas nes laimi, *kšatrijam* — varas vārdu, *vaišjam* — tādu, kas izsaka pārticību, bet *šūdrām* — nicinošu.
32. Lai *brahmanim* vārdā ir laime, *kšatrijam* — aizsardzība, *vaišjam* — labklājība, bet *šūdrām* — pakalpība.
33. Sieviete saucama skanīgā vārdā ar garu patskani galā, ne baigā, lai sievietes vārdā ir skaidra jēga, labvēlība un svētība.

¹ Tradicionāli uzskata, ka triju augstāko *varnu* pārstāvji, nākuši pasaulē, «piedzima otrreiz» caur iesvētīšanas rituālu, kad viņi ieguva arī īpašu atšķirības zīmi — muņdža zāles šķiedras apķlu. *Manu* likumos par to sacīts: «Dievišķās atklāsmes priekšraksti atzīst, ka divkārtdzimušam pirmā dzimšana — mātes dota, otra viņam tiek dota reizē ar muņdža zāles auklu, trešā — iesvētot svētdarībām.» Tādā kārtā hinduists it kā varējis «piedzimt» trīsreiz. (Tulk.)

² *Sūdrām* un sievietēm arī noliktas svētdarības, bet viņām ir liegts runāt svētvārdus — *mantras* un tāpat arī zināt šo *šāstru*. (Tulk.)

41. Skolniekiem noliktā veidā ir jāvalkā drānas no āžu, melno antilopju un briežu ādām vai drānas no līnu un kaņepju šķiedrām un vilnas.
49. Mācīts *brahmanis*, dāvanu lūgdams, lai uzrunā, sācis ar «kungs», bet *kšatrijs* šo vārdu lai pasaka vidū, — *vaišja* lai uzrunu pabeidz ar «kungs».
50. Sākumā dāvana lūdzama mātei vai māšai vai arī mātes māšai, vai citai sievietei, kura lūdzēju nepazemos ar atteikumu.
51. Savācis pietiekami un *guru* to visu bez krāpšanas atrādījis, ar seju pret austrumiem sēdēdams, tad var to ēst, lai šķīstītos, ūdeni piedzerdams klāt.
52. Ar seju pret austrumiem ieturēdamies, iemanto ilgu mūžu, pret rietumiem — labklājību, pret dienvidiem — slavu, pret ziemeļiem — svētlaimību.
53. Divkārtdzimušais nomazgājies lai maltīti vienmēr nopietni ietur un paēdis noliktā kārtā lai šķīstās ar ūdeni, slacīdams atveres galvā.
54. Barība turama godā, bez nicināšanas ēdama, saņemama ar pateicību, — to redzot, ir izbaudāms prieks un apmierinājums.
55. Godā turēta barība vienmēr dod spēku un sparū, bet apnicināta nokauj ir vienu, ir otru.
56. Ēdiena atliekas citam nav dodamas, ēdiens nav baudāms starp maltītēm¹, tāpat ir jāvairās pārēsties, kā arī jāšķīstās, maltīti beidzot, lai varētu turpināt gaitas.
57. Pārmēru ēstais nenāk par labu: liedz ilgu mūžu un debesis iemantot, kavē garīgus nopelnus vairojot, — pārmēru ēdējs ļaudīm nav tīkams, tālab lai izvairāties to darīt.
71. *Vēdas* lasīt sākdam un beigdam, lai pieskaries *guru* kājām un lasi, salicis rokas, — tas tad ir saucams par *brahmāndžali*.
72. *Guru* kājas ir skaramas krustotām rokām — ar kreiso skarama labā, ar labo skarama kreisā kāja.
73. Vienmēr mundri lai *guru* saka: «Tad sāk!» — tam, kas šobrīd ir gatavs lasīt, — kad saka: «Lai pārtrauc!» — tam jāapstājas.
74. *Vēdas* sākdam un beigdam lasīt, ikreiz lai pasaki «*Om*», — ja to sākumā nesaka, lasītais pagaist, ja nesaka beigās, tas zūd.

---

¹ Diezgan stingra prasība, ja ņem vērā to, ka maltīti ieturēt bija parasts divreiz dienā — no rīta un vēlā pēcpusdienā. (Tulk.)

76. Trīs skaņas — *a, u, m* — un trīs vārdus — «bhūh», «bhuvāh», «svah»¹ *Pradžāpati* atvedināja no *vēdām*.
77. Pa rindai iz katras no trijām *vēdām* atvedinājis, visaugstākais *Pradžāpati* darija *sāvitri* — slavinājumu saulei, kurš sākas ar vārdu «Tad».
79. Šos trijus², tūkstošreiz runādams dienā, divkārt dzimušais mēneša laikā atsvabinās no vislielākā grēka tāpat kā čūska no vecās ādas.
83. Trijskanis «*Aum*» — tā ir augstākā *brāhma*, elpas aizture — augstākā askēze; nav nekas augstāks par *sāvitri*, un par klusuciešanu augstāks ir vienīgi patiesīgums.
93. No tiesas, caur pieķeršanos nāk grēks, un ļaudis iemanto panākumus, pievārēdami pieķeršanos.
94. Baudot kāroto, alka nav slāpējama, bet, tieši tāpat kā uguns, kurai pielietā eļļa, vēl vairāk pieņemas.
95. Viens iemanto jutekļu baudas, cits atsakās no tām visām, — atsacīties no kārotām lietām tomēr ir svētīgāk nekā tās iegūt.
96. Minētie locekļi³ grēko, pēc baudām tiekdamies, — savaldīt tos var ne tik daudz ar varu, cik mūždien pēc sajēgas tiecoties.
97. Nedz *vēdu* mācība, devība, upuri, nedz arī askēze vai atturība nekad neļaus iemantot panākumus, ja cilvēks ir jutekliskuma samaitāts.
98. Kas dzirdēdams, skardams vai redzēdams, baudīdams garšu vai saozdams nepriecājas un neskumst, tas turams par jutekļus savaldījušu.
99. Bet, ja kaut viens loceklis aizslid no varas, tad gudrība tādām kā ūdens no vajā atstāta maisa nenovēršami izlīst.
100. Locekļus savaldīdams un turēdams prātu sev varā, tad sasniedz viņš visus mērķus, pat nenovārdzinot miesu.
101. Tādām, *sāvitri* čukstot, būs stāvēt no rīta un sagaidīt uz austam sauli, bet vakarā sēdēt, līdz kamēr parādās zvaigznes.
102. Rīta krēslā stāvēdams, *sāvitri* čukstot, viņš atlūdz nakts grēku, bet, sēdēdams vakara krēslā, — grēku, kas sadarīts dienā.

¹ «Bhūh», «bhuvāh», «svah» ir trīs svētvārdi, ar kuriem ir sākama katra lūgšana, runājot tos tūdaļ pēc «*Om*». Sie vārdi katrs attiecīgi nozīmē «zeme», «gaiss» un «debesis», kaut gan pārnesto nozīmju tiem ir daudz vairāk — parasti ar tiem saprot trīs *vēdas*. (Tulk.)

² Trīs rindu *sāvitri*, «*Aum*» un trīs svētos vārdus. (Tulk.)

³ Jutekļi. (Tulk.)

103. Kas nestāv no rīta un vakarā nesēž pa krēslu, tas, tāpat kā *šūdra*, nav pielaižams divkārtdzimušo svētdarībās.
110. Neticis jautāts, lai neskaidro citam, tāpat arī tam, kurš nav jautājis pareizi, — gudrais, kurš sajēgai pieder, lai šaisaulē sevi tur tāpat kā mēmais.
111. Kas aplami skaidrojis, tāpat kā tas, kurš ir jautājis nepareizi, — tie abi sev piesauc postu un abi tiek pazudināti.
112. Kur nepazīst *dharmu*, nedz pārticību, nedz, ļaunāk, pat nolikto paklausību, tur svētītā sajēga nemēdz būt sējama, tāpat kā auglīga sēkla — zemē bez dzīvības.
113. *Vēdu* jēdzējs pat briesmīgā postā labāk lai brīvu prātu ņem nāvi, mācību aiznesdams līdzī, bet nesēj to zemē bez dzīvības.
114. Svētītā sajēga, *brahmani* piemeklējusi, teica: «Es esmu tavs dārgums, tev mani būs glabāt un pēlējam nedot, tad varēšu būt visuvarena.
115. Atstāsti mani *brahmanim* — dārguma sargam, ko pazīsti esam šķīstu un jutekļus valdošu, tiklu un nopietnu, — viņam, šim *brahmanim*, dārguma sargam, tad pasaki mani.»
116. Kas turpretim ir ticis pie sajēgas *vēdās*, pirms viņam to skolotājs ļāvis, — tāds tad ir vainojams *vēdu* zādzībā, tāds tad krit pazudināšanā.
117. Tas lai goddevīgi tiek vienmēr sveicināts, kas tev skaidro par pasaulīgo, par *vēdām* un tāpat par brahmu.
118. *Brahmanis*, kurš labi valda pār sevi, kaut zina vienīgi *sāvitrī*, labāks par tādu, kurš zina trīs *vēdas*, bet nesavaldās un ēzdams ēd visu no vietas vai tirgo dažādas lietas bez izšķirības.
119. Nav guļams un sējams, kur gulēt un sēdēt mēdz vecāki ļaudis. Sēdošs vai guļošs lai ceļas un vecāko godina, kad tas nāk iekšā.
120. Kad vecākais tuvojas, dzīvības spēki draud jaunu cilvēku pamest, un tālab tam jāpieceļas un jāsvaic, lai atkal tos atgūtu.
121. Kas paradis vecākos turēt godā un allaž tos sveikt, tas vairo sev četrus — mūžu, gudrību, slavu un spēku.¹
126. Tāds *brahmanis* mācītam vīram nav sveicams, kas nejēdz sveicienu atņemt, — tāds *šūdrām* ir līdzīgs.
131. Mātes māsa un mātes brāļa sieva, sievasmāte un tēvamāsa ir godināmas tāpat kā *guru* sieva, jo viņas ir godājamas tāpat.

¹ Saļ. ar Dhammapadas 109. pantu. (Tulk.)

132. Brāļa sievai, ja viņa tās pašas *varnas*, — kājas skaramas sveicienam katru dienu, turpretim tikai pēc ilgstošas prombūtnes sveicienam skaramas kājas tēva un mātes tuvāko radu sievām.
133. Tēva māsa un māte, un paša vecākā māsa kā māte ir godināmas, kaut paša māte ir godājamāka par tām.
134. Vienā pilsētā dzīvojošus var turēt par draugiem un līdzīgiem, pat ja viņi viens vecāks par otru vienu desmitu gadu, viena aroda pratēji — piecus gadus, *vēdu* jēdzēji — trijus gadus, bet radi — vien tad, ja ir vienaudži.
135. Simt gadus vecs *rādža* un *brahmanis*, kuram ir desmit, par tēvu un dēlu turami, — tēvs no šiem diviem ir *brahmanis*.
136. Manta, raduraksti un vecums, kā arī svētdarības, kas darītas noliktā kārtā, un, piektkārt, svētitā zinība — visi šie pieci ir godināšanas vērti, turklāt katrs nākošais turams lielākā vērtē par iepriekšējo.
137. Tāds trijās augstākās *varnās* ir lielākas godināšanas cieņīgs, kam vairāk šo piecu pēc skaita un labuma, — *šūdra* turpretim, vien sasniedzis desmito desmitu gadu.
138. Ceļš griežams braucošam ratos un desmito desmitu dzīvojošam, slimam, smagumu nesošam, kā arī sievietei, snātakam,¹ *rādžam* un ligavainim.
145. *Vēdu* zinību devējs ir desmitkārt godājamāks par padoma devēju, tēvs ir simtkārt godājamāks par *vēdu* zinību devēju, māte turpretim ir tūkstoškārt godājamāka par tēvu.
146. Bet no diviem tēviem — dzīvības devēja un *vēdu* sajēgas devēja — *vēdu* sajēgas devējs ir godājamāks, jo caur *vēdu* sajēgu piedzimst šajā saulē un arī pēc nāves dzīvo.
153. Nezinošais, no tiesas, ir bērns, bet *vēdu* devējs ir tēvs, jo nezinošais kopš laikiem tiek dēvēts par dēlu, bet, *vēdu* devēju uzrunājot, tiek sacīts: «Mans tēvs.»
154. Dīzumu nedod nedz gadi, nedz sirmi mati, nedz radi un manta, jo gudrie nolika *dharmu*: kas visus svētrakstus patur prātā, tāds mums turams par dīzu.
155. Vecos un jaunos pēc gudrības šķirami *brahmaņi*; *kšatriji* šķirojami pēc drosmes, *vaišjas* — pēc labības, kura tiem pieder, bet vienīgi *šūdras* — pēc vecuma.
161. Pat nokļuvis postā, lai nedari pāri un nevauro ļaunu nedz darbos, nedz domās, lai neņem draudīgas valodas mutē, lai nerunā neprotamu.

¹ Snātaka — mācīts *brahmanis*; burtiski tulkojot, «šķīstījies rituālā peldē». Par snātaku sauc mācības beigušu *brahmaņi*, kurš noliktā kārtā šķīstījies, savas dzīves *brahmačārīna* posmu beidzot. (Tulk.)

162. Kā no indes lai *brahmanis* vairās no pagodināšanas, tāpat kā amritu¹ baudīt lai nicināšanu alkst.
163. Nicināts mierīgi guļ un mierīgi mostas, mierīgi iet savu ceļu, bet nicinošo — to piemeklē pazudināšana.
168. Divkārtdzimušais, kurš dara citu darāmo, pirms ticis *vēdās* mācīts, — tāds šīs dzīves laikā paliek par *šūdru* kopā ar pēcnācējiem.
175. Skolnieks, kurš dzīvo pie *guru*, caur jutekļu savaldīšanu lūkodams askēzē iemantot panākumus, lai nolikto dara:
176. nomazgājies lai dieviem, *riši* un senčiem upurē, dievības pielūdž un gādā par kurināmo.
177. Lai nebauda medu un gaļu, lai vairās no sievietēm, smaržām, no puķu vitnēm, no garšaugiem, skābas barības, tāpat no radībām pāri darīšanas,
178. no ieziešanās, no plakstu smērēm, no apaviem, saulesarga, no mīlestības, no ienaida, skopuma, dejošanas, muzicēšanas, dziedāšanas,
179. no spēlēm, no pļāpības, apmelošanas, meliem, no sieviešu uzlūkošanas, pieskaršanās, no ļauna nodarīšanas citiem.
180. Lai vienmēr guļ viens un lai nemet sēklu, jo, sēklu metis, viņš zvērestu lauž.
181. Miegā netīši metis sēklu, divkārtdzimušais skolnieks lai nomazgājas, tad trīskārt lai atkārtu lūgšanu «Atpakaļ...».²
182. Lai tik daudz, cik vajadzīgs, sagādā ūdens, puķu, govju mēslu un *kuša* zāles, lai dāvanas vāc katru dienu.
187. Septiņas dienas no vietas dāvanas nevācis, tāpat uguni nekūris, ja vien nav bijis slims, lai viņš šķīstās no apgrēcības.
188. Šķīstīdamies lai neņem no viena devēja visu ēdienu kārtējai maltītei, — pārtikšana no dāvanu vākšanas gavēnim pielīdzināma.
194. *Guru* klātbūtnē jāēd mazāk par viņu, jāvalkā sliktākas drānas un rotas, agrāk par viņu jāpieceļas un vēlāk jāiet pie miera.
195. Viņa klātbūtnē guļot vai sēžot, vai ēdot, vai arī ar muguru pret viņu nav runājams, nedz arī atbildams.

---

¹ Amrita — nektārs; dzēriens, kurš tā dzērējam dod nemirstību; šeit «baudīt amritu» nozīmē «kļūt nemirstīgam». (Tulk.)

² *Mantra* no Taitīrija āranjakas I,30:

«Atpakaļ paņemu sēklu — šo, zemē izlijušo,

Ūdenī norītējušo, ņemu — šo, zālē izlieto.

Lai man atkal atgriežas spēks, labklājība, gaišums,

Lai atgriežas savās vietās upuruguns un ziedokļi.»

(Tulk.)

210. *Guru* sievas, ja tās ir no tās pašas *varnas*, ir godināmas kā *guru*, ja nav no tās pašas *varnas*, tad — pieceļoties un klanoties.
213. Vīriešiem šaisaulē sieviešu daba nes ļaunu, un gudrie tālab no sievietēm sargās,
214. jo sieviete iespēj uz aplamu ceļu novirzīt muļķi un gudro, kurš atdevies kaislei un dusmām.
215. Nav vēlams ar māti, māsu vai meitu būt vienatnē, — jūtām ir vara ņemt sev arī gudro.
216. Tomēr, ja vēlas, tad skolnieks drīkst klanīties jaunajām *guru* sievām līdz zemei, sacīdams: «Es esmu tas un tas.»
217. Pēc ilgās prombūtnes atgriezies, drīkst arī skart *guru* sievām kājas, paturot prātā tikuma *dharmu*.
224. Par svētību ieskata *dharmu* un pārticību vai vēlēšanos, kas piepildīta, un pārticību, vai arī vienīgi *dharmu*, vai vienīgi pārticību par svētību šaisaulē tur, kaut gan svētība ir šie trīs minētie kopā.

III NODAĻA

1. Triju *vēdu* mācīšanās pie *guru* ir darāma trīsdesmit sešus gadus vai pusi šī laika, vai ceturtdaļtik, vai tik ilgi, cik vajadzīgs, lai tās iemācītos.
4. Ar *guru*¹ atļauju šķīstīties mazgājoties un darījis mājupdošanās svētdarības, divkārtdzimušais lai apņem sievu bez vainām un tās pašas *varnas*.
6. Desmit saimēs nav vēlams ieprecēties, kaut būtu tās lielas un pārtikušas ar govīm, kazām, aitām, ar naudu un graudiem:
7. saimē, kur nedara svētdarības, vai tādā, kur vīrieši nedzimst, vai arī tādā, kur nemācās *vēdas*, kur spalvaini ļaudis, kur slimo ar aizcietējumiem, diloni, kritāmo kaiti, ar kuņģa vājumu, melno vai balto spitālību.
8. Par sievu nav ņemama sarkanmataina, nevesela, ar šķīdriem matiem vai pārlietu spalvainā, pļāpīga, sarkanacaina, kā arī tāda, kurai kāds loceklis lieks²,
9. tāda, kurai ir zvaigznāja, koka vai upes, zemākas *kastas*, kalna vai putna, čūskas vai kalpa, vai baismīgs vārds ielikts.

¹ Visbiežāk par *guru* divkārtdzimušam bija paša tēvs, tādēļ šeit minētās mājup došanās svētdarības bieži vien ar svētdarībām arī aprobežojās, tomēr jebkurā gadījumā tās bija darāmas. (Tulk.)

² Piem., seši pirksti. Sk. XI nod., 50. (Tulk.)

10. Ir precama tāda, kurai nav miesas vainas, ar tikamu vārdu, ar gulbja vai ziloņa gaitu, ar mikstiem matiem uz miesas un galvas, ar maigiem locekļiem, kā arī skaistiem zobiem.
14. Nekādos rakstos nav minēta *brahmanim* sieva no *šūdrām*, tāpat arī *kšatrijam*, pat ja tas nokļuvis visai spiedīgos apstākļos.
15. Divkārtdzimušie, kuri aiz muļķības apņem sev zemākas kārtas sievu, ātri vien izdzimst līdz *šūdrām* kopā ar pēcnācējiem.
17. *Brahmani*, kurš gulda savā gultā sievu no *šūdrām*, piemeklē pazudināšana, bet, ja viņš dzemdina dēlu ar šūdrieti, tad pazaudē *brahmaņa* godu¹.
42. Nevainojamā laulībā ļaudīm nāk pasaulē nevainojami pēcnācēji, peļami piedzimst peļamā laulībā, tālab nav slēdzamas peļamas laulības.
56. Kur sievietes godā, tur dievi liksmo, bet tur, kur tās netur godā, tur visas svētdarības paliek bez labuma tikpat kā nedarītas.
57. Tā saime, kur sievietes skumst, drīz vien iznīkst, bet tā, kur sievietes neskumst, — tā vienmēr zeļ.
58. Tie nami, kurus lād saimes sievietes, kas netiek turētas godā, — tie aiziet postā, kā burvju varas nopostīti.
59. Tālab ļaudīm, kuriem rūp labklājība, sievietes turamas godā un apdāvināmas ar drānām, rotām un gardumiem svētkos un svinībās.
60. Tai saimē, kur vīrs ir mierā ar sievu un sieva ar vīru, tur allaž pieturas labklājība.
72. Kas piecus nepabaro — dievus, viesus, saimi, senčus un sevi, — tas, kaut arī elpo, bet nav pie dzīvības.
104. Tāds aplamnieks namturis, kurš to vien meklē kā pārtikt no sveša, tas nākošreiz piedzimst par lopu maizes devējam.
105. Pēc saulrieta atnācis viesis nav padzenams, — laikā vai nelaikā nācis, lai nepalik nemielots namtura mājā.
110. *Brahmaņa* namā netur par viesi nedz *kšatriju*, *vaišju*, nedz *šūdru*, nedz radnieku vai *guru*.

---

¹ Indietim dēls ir ne tikai glābiņš šajā saulē, bet arī pēc nāves, jo viņa varā tam nodrošināt visus pēcnāves labumus, piedienīgu aiziešanu no šispasaules, upurus un godināšanu. Tāds, kuram nav pēcnācēju, pazudina sevi un visus savus senčus. *Bṛihadāraņjaka upanišadā* sacīts: «Tāds, kas to jēdz, tas, no šispasaules aizgājis, caur savām dvašām turpinās dēlā. Ja viņš kaut ko aplamu nodarījis, tad viņu dēls atsvabina no visa... Caur dēlu tēvs iemanto balstu sev šajā saulē. Un tad viņa iemājo dievišķās, neiznikstošās dvašas.» (Tulk.)

111. Ja *kšatrijs* reiz nācis par viesi, tas jāmielo, ja viņš vēlas, pēc tam, kad *brahmaņi* pamieloti.
112. Pat *vaišja* un *šūdra*, kas atnāk par viesiem *brahmaņa* namā, ir pamielojami kalpu galā un reizē ar tiem, — ar viņiem ir zēlīgi jāapietas.
113. Draugi un arī citi, kas atnāk no laba prāta, ir jāmielo kopā ar sievu, ēdienu pagatavojot, cik labi vien prot.
238. To visu, ko viesis noēd, galvsegu nenoņēmis vai sēdēdams ar seju pret dienvidiem vai arī apautām kājām, to paņem sev rakšasi.¹
243. *Brahmanis*, kā arī vientuļnieks, kurš nācis maltītei dāvanu lūgt, saimniekam godināms, cik vien labi viņš prot, kad ir saņemta citu viesos nākušo *brahmaņu* atļauja.
266. Kādā barība, ziedota senčiem, pamielo viņus uz mūžu vai tikai uz laiku, to sacīšu pilnībā.
267. Senči mēnesim piesātinās, ja tiek pamieloti ar sezama sēklām vai rīsiem, vai miežiem, vai pupām ar ūdeni, saknēm un augļiem, kas ziedoti noliktā kārtā,
268. diviem mēnešiem piesātinās — ar zivīm, trīs mēnešiem — ar kalnu kazas gaļu, četriem — ar jēra gaļu, bet pieciem — ar putna gaļu,
269. sešiem mēnešiem — ar āža gaļu, septiņiem — ar raibā, astoņiem — ar plankumainā un deviņiem — ar ruru brieža gaļu,
270. desmit mēnešiem piesātinās ar meža cūkas un bifeļa gaļu, vienpadsmit — ar zaķa un bruņurupuča gaļu,
271. gadam — ar pienu un rīsiem, kas vārīti pienā, — ar baltā āža gaļu — divpadsmit gadiem,
272. ar kālašāku², ar zivi mahāšalku, ar degunradža un rūsganā āža gaļu, ar medu un arī ar barību, kuru ēd vientuļnieki, — uz mūžīgiem laikiem.

IV NODAĻA

1. Divkārtdzimušam, ceturtdaļdzīves vadījušam pie *guru*, otru ceturto daļu dzīvojams paša namā kopā ar sievu.
2. Iztikai cienīgu amatu kopjošam *brahmanim* jādzīvo tā, lai nevienai radībai neceļas ļaunums vai arī lai ļaunums, ko nodara spiedīgos apstākļos, ir cik iespējams mazs.
19. Nepagurdamam viņam ir krājamās zinības, kuras līdz ātri

---

¹ Mežos mītoši dēmoni, kuri saplosa cilvēkus un visos iespējamajos veidos tiem kaitē. (Tulk.)

² Augs, kuru izmanto upurēšanas ceremonijās. (Tulk.)

- vien pavairot sajēgu, pieaudzēt labumu, kā arī citādi derīgas, lasāmas *nigamas* — raksti, kas *vēdas* skaidro.
20. Jo vairāk zinību kādam ir iekrāts, jo vairāk viņš jēdz un jo spožāka tādām ir gudrība.
  37. Saule nekad nav skatāma — ausmas vai rieta stundā vai aptumsumā, vai ūdenī atspīdam, nedz arī dienas vidū.
  38. Nav kāpjams pār auklu, kurā ir piesiets teļš, nav skrienams pa lietu, nav paša atspīdums ūdenī skatāms, — tāda ir noliktā kārtība.
  39. Pa kreiso pusi jāapiet zemes valnis, *brahmanis*, govns, tāpat svētvietā, krustceles, medus un sviests, un labi zināmi ievērojami koki.
  41. Virietim, kurš guļ ar sievieti mēnešreizē, maitājas prāts, redze, spēks, dzīvības sulas un spars.
  43. Kopā ar sievu ieturēties nav parasts, — nav skatāma sieva, kad šķauda, ēd, žāvājas, vaļīgi sēž.
  45. Ēdiens nav baudāms, ja mugurā ir tikai viena apģērba kārta, tāpat arī pelde nav darāma plikam, nav mieznams uz ceļa vai aplokā, kurā uzturas govns, vai pelnos,
  46. vai apartā zemē, vai ūdenī, pamatu vietā vai kalna galā, vai svētnīcas drupās, un skudru pūznī — nekad,
  47. nedz alās, kur mitinās radības, ejot vai stāvot, nedz upes malā, nedz kalnā.
  48. Izkārnoties nav sēžams ar seju pret vēju, pret sauli, pret uguni, ūdeni, *brahmani*, govi — tāpat.
  66. Cita lietoti apavi, drānas, rotas un puķu pīne, kā arī ūdens krūze un *brahmaņa* aukla nav ņemama sev.
  67. Nav ņemami braukšanai neiejāti vai nepabaroti lopi vai slimi, ar nagu, acu, ragu vai astes vainām.
  78. Ilgu mūžu sev gribošam ejot nav ieminams pelnos, uz matiem, uz lauskām, uz kokvilnas sēklām un pelavām.
  82. Galva nav kasāma saliktām rokām, nav skarama arī, ja ēdiens ir mutē, tāpat tā nemazgāta nav atstājama, kad mazgājas pats.
  108. Ciematā, kurā ir mironis, raudoša klātbūtnē, *šūdrām* klātesot, ļaužu pūlī *vēdas* nav lasāmas.
  109. Ūdenī esot, kārtojot vajadzības vai pusnakts stundā, vai tūdaļ pēc maltītes, kamēr nav šķīstījies, kā arī darot šrādhu¹, par svētrakstiem aizliegts pat iedomāt.
  120. Nav lasāmas *vēdas* nedz seglos uz zirga vai ziloņa, nedz arī kokā sēdot vai laivā, tāpat arī ēzeļa vai kamieļa mu-

---

¹ Proti, bērnu mielasta un ar to saistīto svētdarību laikā. (Tulk.)

gurā, nedz arī vietā, kur zeme nav auglīga, nedz arī braucot ratos.

126. Ja mājkustonis vai varde, kaķis, čūska, suns, mangusts¹ vai arī žurka starp skolotāju un skolnieku noskrien, tad nākamā diena un nakts nav mācībām vēlama.
137. Par bijušām neveiksmēm pats sevi nedrīksti nicināt, — jātiecas iemantot laimi līdz pēdējai stundai, laime nav jātur par nesniedzamu.
138. Allaž ir sakāma taisnība, kā arī tikamais, — nepatīkama taisnība, tāpat kā tikami meli, nav sakāmi, — tāda ir mūžīgā *dharma*.
139. Jāsaka: «Lieliski! Lieliski!» vai arī vienu reizi vien: «Lieliski!» Naidi bez labuma, kā arī strīdi nav balstāmi.
141. Pāri nav darāms nedz tādām, kurām trūkst vai arī ir lieks kāds no locekļiem, nedz arī nemācītiem vai veciem, vai neglītiem, nabagiem vai arī zemākas kārtas.
158. Vīrs, kurš nav skaudīgs un tic, — tāds nodzīvo desmit gadu desmitus, pat ja to nesargā laimīgas zīmes.
161. Cītīgi darāms tas darāmais, kuru darīdams darītājs iemanto apmierinājumu, — pretējais nedrīkst tikt darīts.
162. Nav nodarāms ļaunums nedz *vēdu* jēdzējam, skolotājam, nedz tēvam, nedz mātei, nedz *guru*, nedz *brahmanim*, nedz arī askētam.
163. Jāvairās no neticības, *vēdu* un dievu pulgošanas un ienaida, iedomības un lepības, dusmām un asām valodām.
207. Nav ēdama piedzēruša vai slima, vai nikna devēja dota dāvana, kā arī tāda, uz kuras ir mati vai knišļi, tāpat arī tiši sperta ar kāju,
208. nedz tāda, ko skatījis *brahmaņa* slepkava, nedz arī sievietes skarta, ja viņai ir mēnešreize, nedz putna knābāta vai arī suņa graužta,
209. nedz tāda, ko apošņājusī gov, vai tāda, kas mielota lūgtajiem viesiem, nedz tempļa dejotāju vai klostera brāļu dota, nedz tāda, ko noraida zinošie,
210. nedz arī zagļa, namdara, dziedātāja vai skopuļa, vai arī augļotāja, vai iesvētītā, tāpat arī važās sakaltā dota,
211. grēkā vainota, kastrāta, padauzas, liekuļa dota, nedz tāda, kas ieskābusi vai sākusī maitāties, arī — kas *šūdrām* dota vai pāri palikusi uz galda,

---

¹ *Herpestes ichneumon* (lat.) — saukts arī par faraona žurku un ihneimonu, ir plēsīgs cibetkaķu dzimtas zīdītājs. (Tulk.)

212. nedz arī dziednieka, mednieka, ļaundara, negauša, ugras¹ vai dzemdētājas, vai melīga cilvēka dota, nedz pamesta, nedz arī tāda, kas desmit dienas nav šķīsta²,
213. nedz arī bez cieņas padota, nedz arī gaļa, kas dieviem nav upurēta, nedz tādas sievietes dota, kurai nav vīra vai dēla, nedz ienaidnieka vai pilsētas pārvaldnieka, vai skrodera dota,
214. nedz nodevēja vai upurdāvanu pārdevēja, vai dejojāja, vai nepateicīgā dota, nedz tāda, uz kuru kāds nošķaudījies,
215. nedz kalēja, *nišādas*, aktiera, zeltkaļa, grozu pinēja dota, nedz tāda, ko devis ieroču tirgotājs,
216. nedz suņaudzētāja vai veļas mazgātāja, krāsotavas vai dzer-
tuves turētāja vai nežēlsirdīga cilvēka dota, nedz tāda, ko
devis namturis, kuram mājās paša sievas mīļākais dzīvo,
217. vai tāds, kurš neliekas zinīs par to, ka sievai ir mīļākais, vai
arī tāds, kurš ir sievai zem tupeles; nedz arī tāda barība,
kas desmit dienas nav šķīsta, jo dota no mājām, kur kāds
nupat miris, nedz tāda, ko netik ēst pašam.
240. Vientuļa pasaulē nāk katra radība, vientuļa mirst un vien-
tuļa bauda svētīgo un tāpat ļauno darbu augļus.
244. Tādam, kurš savai saimei vēl godu, ir jāsaietas ar labāka-
jiem un jāvairās ļauno.
246. Pacietīgais un pazemīgais, kas nezaudē neatlaidību, kas vai-
rās no ļauniem ļaudīm un nedara ļaunu nevienam, kam
vien ir dvaša, — tāds, kas tā dzīvo, reiz iemanto debesis,
savaldot juteklus, būdams devīgs.

V NODAĻA

45. Kas prieka pēc radībām nodara ļaunu, kas nodara ļaunu
bez ļauna dzīvojošām, tas nebauda prieku nekad — kamēr
dzīvs un pēc nāves.
47. Kas nedara ļaunu nevienam, tas visu, ko iedomā, sasniedz
bez pūlēm un padara visu, ko pasāk darīt, un darīdams
iemanto prieku.
51. Kas pieļāvis nokaut, kas noģērē ādu, kas nokauj, kas pērk
un kas pārdod gaļu, kas vāra, kas pasniedz pie galda, kas
bauda — tie visi ir slepkavas.

¹ Ugra (burt. «nežēlīgais») — pie ugru *kastas* piederošais. (Tulk.)

² Nams, kur kāds miris vai arī piedzimis bērns, desmit dienas nav šķīsts, tāpat arī dāvana, kura tur saņemta. (Tulk.)

56. Gaļas ēšana, apreibinošu dzērienu dzeršana, miesas baudas nav grēks, — tā radībām šaisaulē dzīvot ir nolikts, bet tāds, kas to atturas darīt, tas iemanto lielāko labumu.
63. Vīrietis, sēklu metis, šķīstās, ja nomazgājas, — ar sievieti pārgulējis, viņš trijas dienas nav šķīsts.
66. Sieva, kas dzemdē nedzīvu bērnu, šķīstās tik dienās, cik mēnešus bijusi grūta, — pēc mēnešreizes, kad asiņošana beidzas, tā šķīstās caur mazgāšanos.
77. Saņēmis ziņu par dēla vai tuvākā nāvi, šķīstās pēc desmit dienām, svētvietā ieledams ūdenī ar visām drānām.
85. Tas, kurš pieskāries *čāndālam*, sievietei, kurai ir mēnešreize, nepieskaramam, liķim, kā arī dzemdētājai, šķīstās caur nomazgāšanos.
92. Nomiris *šūdra* pa pilsētas dienvidu vārtiem ir iznesams, — divkārtdzimušo mirstīgās atliekas noliktā kārtā iznesamas pa pilsētas rietumu, ziemeļu vai austrumu vārtiem.
94. Tronī sēdošs *rādža* šķīstību iemanto tūdaļ uz vietas, — tas tādēļ, ka tronī viņš kāpis, lai sargātu pavalstniekus.
147. Sieviete — bērnu dienās, jaunībā, kā arī vecumdienās — pat pašas namā nekas nav pasākams darīt pēc sava prāta.
148. Bērībā viņai ir pildāma tēva griba, jaunībā — vīra, bet vecumdienās, ja vīrs ir miris, tai pildāma dēlu griba, — mūždien sievietei patstāvība ir liedzama.
149. Nekad lai nevēlas viņa šķirties no tēva, no vīra, no dēliem, — tos pametusi, par nicināmām sieviete padara divas dzimtas: gan savu, gan vīra.
150. Viņai ir nolikts vienmēr būt jautrai, prasmīgai mājas darbos, tīrīgai, apdarot mājas soli, un taupīgai izdevumos.
151. Lai kam arī būtu viņu atdevis tēvs vai brālis ar tēva ziņu, tam viņai būs kalpot, dzīvam esot, un godāt pēc nāves.
154. Vīrs, pat tāds, kurš ir netikumīgs, ļauns un izlaidīgs, bez kā laba, ir jāgodā sievai kā dievs.
157. Lai viņa mērdē miesu, ēd vienīgi tīras puķes, augļus un saknes, — pēc vīra nāves pat mutē nav ņemams cita vīrieša vārds.
164. Par neuzticību vīram šaisaulē sieva iemanto nicināšanu, bet pēc nāves piedzimst šakāļa klēpī un cieš briesmīgas slimības.
165. Tā sieva, kura savalda domas, miesu un valodu, kā arī nekļūst neuzticīga vīram, pēc nāves nokļūst turpat, kur nonācis vīrs, un ir teicama tikumīgiem par tikumīgu.
167. *Dharmu* jēdzošam divkārtdzimušam tās pašas *varnas* sieva, kas mirusi agrāk par viņu un, dzīvai esot, nesusi sevi

noliktā kārtā, ir sadedzināma bērū sārtā, kas iekurts no svētuguns, līdz svētlietas sadedzinot.

168. Svētugunis atdevis bērū sārtam, kas mirušai sievai par godu sakurts, vīrs atkal var apņemt sievu un svētugunis iedegt.

VI NODAĻA

2. Grumbas un sirmumu piedzīvojis, kā arī ticis pie bērūbērniem, lai namturis dodas uz mežu.
3. Lai saimniecību un paša gādātu iztiku pamet, lai dodas uz mežu, sievu atstājis dēlu aizgādībā vai kopā ar viņu¹.
13. Viņam ēdami augi, kas zemē vai ūdenī auguši, puķes un saknes, un augļi, kurus nes šķīsti koki, tāpat arī augu eļļas.
23. Vasarā viņam jāpanes piecu uguņu² svelme, lietaino gadalaiku zem klajām debesīm jādzīvo, ziemā jāvalkā miklas drānas, ar pakāpenību vairojot askēzes darbus.
24. Trīskārt dienā jānomazgājas, jāmielo senči un dievi, tiem ziedojot ūdens dāvanas, — vairojot askēzi, jāmērdē miesa.
25. Nolikta kārtā uguni ieņemot sevi³, no saknēm un augiem pārtiekot, viņam ir vientuļi jādzīvo vietā, kur nav pajumtes, tāpat pavarda.
34. No *āšramas āšramā* pārejot, upurējot, savaldot jutekļus, mērdējot sevi, no dāvanām pārtiekot, ziedojot bali⁴, klejojot askēts gādā sev svētlaimību pēc nāves.
36. Vienīgi noliktā kārtībā darījis darāmo — mācījies *vēdas*, centīgi upurējis un dēlus piedzemdinajis, viņš beidzot var padomāt arī par glābiņu.
42. Savas veiksmes dēļ viņam ir jāklaiņo vienam, bez ceļabiedriem, — nopratis to, ka paša veiksmē no viņa vien atkarīga, viņš piedzīvos veiksmi un nezaudēs to.
43. Pavards pašam nav kurams, — pēc barības var iet uz ciemu klusuciešot un vienaldzīgs vienmēr, stingrs apņēmībā un gremdējies domās.
44. Māla bļoda, skrandas un koka saknes, vientulība, pret visu vienādi mierīgs prāts — ar to no citiem ir atšķirams brīvais.

---

¹ Pēdējā gadījumā vajadzīga sievas piekrišana. (Tulk.)

² Saule un četras svētugunis. (Tulk.)

³ Jānorij pelni. (Tulk.)

⁴ Ziedojums senčiem, kuru vēl mūsdienu Indijā dara, pie nama ieejas pasviežot gaisā rīta un vakara maltītes atliekas un skaitot lūgšanas mirušo gariem. (Tulk.)

45. Dzīve nav gribama, nāve nav gribama, — jāgaida sava stunda, kā kalps gaida atalgojumu.
54. Podu no izdobta ķirbja un koka šķīvi, māla podu un pītu trauku par askēta piederumiem ir nolīcis *Manu*, Mūžīgā dzemdinātais.
55. Dāvana lūdzama reizi dienā, neko sev vairāk neiecerot, — askēts sien sevi pie pasaules priekiem, ja viņam dāvanas rūp.
56. Askētam dāvanas vācamas vienīgi tad, kad pavards jau izdzisis, piesta ir novākta malā, ogles ir apdzisušas un ļaudis ir paēduši, — kad bļodās pārpalikumi samesti.
57. Dāvanu nedabūjušam viņam nav jābēdā, dabūjušam — nav jāpriecājas, — lai viņam ir vienīgi tas, kas pie dzīvības patur; lai viņam nav savu virtuves rīku.
59. Ar nelielu daudzumu pārtiekot, nošķirti stāvot un sēžot, viņam savaldāmi jutekļi, kas vienmēr kāri pēc pasaulīgajām baudām.
60. Savaldot jutekļus, aizmirstot mīlēt un ienaidu turēt un radībai ļaunumu nenodarot, viņš radīna sevi pie nemirstības.
69. Askēts, kurš dienā vai naktī netīši nonāvē radību, nomazgājies lai šķīstās no grēka, sešreiz aizturot elpu.
72. Elpu aizturot, jāsadedzina netikumi, ar nopietnību no grēka jātiek svabadam, savaldot prātu un jutekļus, jāizraujas no pasaulīgā, no vainām, kas nepiedien augstākai radībai, jāatsvabinās, pārdomās gremdējot prātu.
87. Skolnieka, namtura, vientuļnieka un askēta *āšramām* pamats un sākums ir namtura *āšrama*.
88. Tās visas, ar *šāstrām* saskaņā noliktā kārtībā dzīvotas, *brahmani* vada uz augstāko mērķi, ja dara viņš visu, kā sacīts.
89. *Vēdās* un svētrakstos nolikts un sacīts, ka labākā starp *āšramām* ir namtura *āšrama*, — tā trijām pārējām nolikta pamatā.

VII NODAĻA

87. *Rādža*, kam jāsargā pavalstnieki, lai, pildīdams *kšatrija dharmu*, no cīņā nevairās, ja viņu vājāks vai stiprāks, vai viņa cienīgs ienaidnieks pasauc uz kauju.
88. Drosmīgi cīnīties kaujā un *brahmaņus* turēt godā — lūk, labākais darāmais *rādžam*, kuram rūp svētlaimi iemantot.
89. *Rādžas*, kuri grib nokaut viens otru un cīnās, netaupot spēku un muguru naidniekam nepagriežot, iemanto debesu dzīvi.

90. Cīnoties kaujas laukā, nav ņemams rokā nodevīgs ierocis — ugunī kaitēts vai robots, vai arī saindēts.
91. Nav nokaujams nokritis zemē, ja pats stāvi kaujas ratos, nedz kastrāts, nedz tāds, kas ir salicis rokas par zīmi, ka padodas, nedz arī sēdošais, kā arī tāds, kurš saka: «Es esmu tavs,» — nedz tāds, kurš ir noņēmis matu apsēju,
92. nedz arī aizmigušais, nedz bruņas neuzvilkušais, kailais, neapbruņotais, nedz arī tāds, kurš noskatās, cīņā neiesaistoties, nedz arī tāds, kurš jau cīnās ar citu,
93. nedz tāds, kas ir pārtraucis cīņu vai grūtībā nokļuvis, ievainots, pievārēts, iebiedēts, bēgošs, — godīga karotāja *dharma* vienmēr ir jāpatur prātā.
103. Visa pasaule bīstas no tāda, kurš cīņam allaž ir gatavs, un tālab it visas radības jāpakļauj tieši ar spēku.
133. *Rādža* pat nāves briesmās lai nodevu neņem no *vēdu* jēdzēja — *vēdu* jēdzējs nedrīkst mirt badu, dzīvodams viņa valstī.
134. Kam valstī *vēdu* jēdzējs mirst badā, tam *rādžam* drīz valsts izmirst bada nāvē.
158. Par ienaidnieku ieskatāms kaimiņš un naidnieka sabiedrotais, par draugu — naidnieka kaimiņš, bet pārējie, izņemot šos, ir ieskatāmi par vienaldzīgiem.

VIII NODAĻA

45. Tiesu darot pēc likuma, jāpatur prātā gan patiesība, gan sūdzība, gan arī paša gods, tāpat liecinieks, laiks, vieta un apstākļi.
46. Kas tikumīgu un taisnu divkārtdzimušo sadzīvē parasts, ja tas nerunā pretī valsts, *kastu* un dzimtu piekoptiem tiku-
miem, tas tad ir liekams par likumu.
65. Tiesā par liecinieku nav piesaucams *rādža*, amatnieks, aktieris, *vēdas* jēdzošais, *vēdas* mācošais, tāds, kas atsacījies no pasaulīgā, tāpat,
66. vergs, ļaužu nicināts, *dāsju*, neatļautu darošais, bērns, sirmgalvis, kā arī zemas kārtas vai tāds, kuram nav kādas maņas,
67. trūkcietējs vai piedzēries, nepieskaitāmais, slāpstošais, salkstošais, nogurušais vai iemilējies, vai ienaida pārņemtais, vai zaglis — tāpat.
68. Par sievietēm tiesā lai liecina sievietes, divkārtdzimušie — lai par divkārtdzimušiem, godīgi *šūdras* — par *šūdrām*, zemākas kārtas ļaudis — par zemiem.

70. Ja nav liecinātāja nosaukto starpā, tad liecināms bērnam, sirmgalvim, māceklim, radam, vergam vai kalpam.
75. Liecinieks augstdzimušajā tiesā, kas liecina to, ko nav redzējis vai arī dzirdējis, nokļūst pēc nāves peklē un debesis neiemanto.
77. Viens nesavtīgs vīrs var liecināt tiesā, tāpat arī daudzi vīri, ja viņi nepieder netikumam, bet vienīgi sievietes — ne, kaut vai tikumīgas un godīgas būtu, kaut viņu ir daudz, jo sieviešu prāti nav noturīgi.
81. Liecinot patiesīgi un taisnību sakot pie tiesas, katrs iemanto augstākās pasaules, šajā saulē — augstāko godu, — *Brahmans* tur godā taisnību sakoša teikto.
85. *Brahmanim* jāsaka: «Saki!», *kšatrijam*: «Saki taisnību!», *vaišjam* ir jāteic, ka noziegsies, melīgi liecinājis, tāpat kā govi, zeltu vai labību zadzis, bet *šūdrām* ir jādraud ar sodu, tāpat kā par tādu grēku, kas darīts liedz piederēt *kastai*.
97. Draugs, uzklausi tagad, cik radinieku kauj melis, liecinot nepatiesi, — te sacīti melīgu liecību veidi pēc ļaunuma pakāpes.
98. Piecus viņš nokauj, melīgi liecinādams par lopiem, desmit — par govīm, simtu viņš nokauj, melīgi liecinādams par zirgiem, tūkstoti — melīgi liecinādams par ļaudīm.
99. Zelta lietā melīgi liecinādams, viņš nokauj gan visus dzimušos, gan arī nedzimušos; visus viņš nokauj, melīgi liecinādams par zemi. — Nemelo, liecinādams par zemi.
102. *Brahmaņi*, kuri iztikas pēc gana govīs vai arī ir tirgoņi, aktieri, amatnieki, augļotāji un kalpi, ir turami par *šūdrām*.
103. Tāds, kas aiz dievbijības runā pie tiesas ko citu, kā zina, tas debesu dzīvi un dzīvību nezaudē, — viņa liecību dēvē par dievības iedvesmotu.
104. Turpretim, ja patiesa liecība var atnest nāvi *šūdrām*, *vaišjam*, *kšatrijam* vai arī *brahmanim*, tad pie tiesas ir liecināms nepatiesi, — un tas tad ir labāk kā liecināt patiesi.
105. Šķīstoties un lai izpirktu grēku, kas darīts ar melīgu liecību tiesā, vārīti rīsi ir upurējami Sarasvatī — daiļrunas dievei.
109. Ja, izspriežot strīdu pie tiesas, nav liecinātāja vienam no strīdniekiem, tiesnesim, kuram nav zināma patiesība, tad patiesība ar varu ir izdibināma caur zvērestu tiesas priekšā.
111. Prātīgam cilvēkam nepatiesi pie tiesas nav zvērams, jo melīgi zvērējušu pie tiesas piemeklē pazudināšana šeit un pēc nāves.
113. Pie sava patiesīguma zvērēt būs *brahmanim*, *kšatrijam* jāzvēr pie kaujas vāļem un ieroča, *vaišjam* — pie govīm,

- zelta un graudiem, bet *šūdrām* — paturot prātā smagākos sodus.
114. Vai arī: apsūdzētam pie tiesas ir liekams ņemt uguni rokā, lēkt ūdenī vai arī sievai un dēliem pēc kārtas skart galvas.
  115. Tāds, ko neapdedzina uguns, ko ūdens neizgrūž ārā, un tāds, kuru jau drīzumā nelaime nepiemeklē, ir jātur par patiesi zvērējušu.
  118. Liecība, kura aiz skopuma dota, aiz muļķības, bailēm, aiz mīlestības vai draudzības, dūsmās, aiz nezināšanas vai arī vieglprātības, — par patiesu tāda nav turama.
  123. Melīgi liecinājušie trīs *varnu* ļaudis taisnīgam *rādžam* ar soda naudu ir apliekami un padzenami, bet *brahmanis* vienīgi padzenams.
  124. *Manu*, Mūžīgā dzemdinātais, ir nolīcis desmit cilvēka miesas daļas par apliekamām ar sodu, bet *brahmanim* vienmēr ir jāaiziet projām ar veselu ādu.
  125. Šīs daļas ir dzimumloceklis, klēpis, mēle un abas rokas, un, piekšķārt, kājas, deguns, ausis un acis, kā arī rumpis un mantība piedevām.
  128. *Rādža*, kurš sodu nepelnījušus soda un palaiž bez soda to pelnījušos, lemj sevi briesmīgai bezgodībai un aiziet uz pekli.
  129. Sods uzliekams, ieturot pakāpenību: no sākuma jāaizrāda, tad jānorāj, pēc jāuzliek sods, bet smagākais soda veids, miesas sods, uzliekams pēdējokārt.
  140. Augļotājam ir ņemams Vasišthas noliktais auglis, kas ņemams, lai vairotu bagātību, — mēnesī astoņdesmito daļu no simta¹.
  151. Auglis no parāda kopā ar parādu nedrīkst būt lielāks par parādā aizdoto divkārt, bet par graudos, vilnā, lopos vai augļos aizdoto — piekārt.
  152. Tēva parāds, kurš piedzīvots galvojot, dāvinot vieglprātīgi vai nospēlēts, nodzerts vai maksājams soda naudā vai muitā, — tas dēlam nav jānomaksā.
  163. Dzērumā, prāta aptumsumā vai ciešanu apmāta, bērna, sirmgalvja, verga vai nepilnvarotā noslēgtais līgums nav turams par spēkā esošu.
  168. Ar varu paņemtais, kā arī darīt vai uzrakstīt ar varu spiestais — viss ar varu spiestais nav turams par likumīgu, — tā nolīcis *Manu*.

---

¹ Astoņdesmitā daļa no simta mēnesī ir piecpadsmit procenti gadā. Tik daudz līcis ņemt Vasištha, viens no desmit dižajiem *riši*, kuri cēlušies no *Manu*. (Tulk.)

169. Treji dēļ citiem cieš — liecinieks, tiesnesis, galvotājs, četri gūst labumu — priesteris, augļotājs, tirgonis, rādža.
170. Rādžam, pat trūkuma piemeklētam, nav ņemams, ko viņam nav tiesības ņemt, un pārtikušam nav jāatsakās ņemt pašu vismazāko, kuru tam nolikts ņemt.
174. To ļaundari rādžu, kurš tiesā, neievērodams *dharmu*, — ienaidnieki šo muļķi drīz paņem savā varā.
175. Kas ar *dharmu* saskaņā dara tiesu, mīlestību un ienaidu savaldījis, — pie tā tiecas pavalstnieki kā upes uz jūru.
203. Nav pārdodama tā prece, kas jaukta ar citu vai ir slikta, kā arī mazāka svarā vai tāda, kas noslēpta, vai arī krājumā neesoša.
204. Ja preciniekam ir rādīta viena meita, bet izdota cita, viņš tiesīgs ņemt abas par sievām par to pašu maksu, — tā sacījis *Manu*.
205. Kas meitu izdod pie vīra, par meitas vainām pateicis laikus un teicis, vai viņa būs nepilnīga vai spītāliga, vai arī bez jaunavas goda, — pie tiesas nav saucams.
215. Noalgots strādnieks, kurš, nebūdamis slimis, aiz nekaunības nav paveicis darāmo darbu, ar naudas sodu ir apliekams astoņu krišnalu¹ apmērā, ieturot visu algu.
216. Turpretim, ja, atveseļojies pēc slimības, strādnieks padara nolīgto darbu, kā pirmāk ir norunāts, tad viņš var saņemt nolikto algu pat ilgāku laiku pēc.
226. Vienīgi jaunavām kāzās ir teicamas *mantras*, bet ļaun starpā nekur tās nav parasts runāt pie kāzām nejaunavām, jo viņām ir liegtas likumā noliktās svētdarības.
230. Dienā par lopiem lai atbild gans, bet naktī, ja lopi pie saimnieka kūti, par tiem atbild saimnieks, — pretējā gadījumā par lopiem ir jāatbild ganam.
231. Ganam, kurš strādā par algu, ar saimnieka atļauju slaucama katra desmitā labākā govs, lai ar pienu var uzturēt sevi, — tādai būt gana algai, ja netiek tam dota cita.
232. Par govi, kura aiz nolaidības ir pazaudēta vai tārpu apsēsta, suņu nokosta vai arī bedrē, kur iekritusi, ir nobeigusies, — par to gans lai atlīdzina.
233. Nav jāatlīdzina nozagta govs, ja gans sacel trauksmi un saimniekam uzrāda vietu un laiku.
234. Ja lopi ir nobeigušies, tad saimniekam uzrādāmas ir dzīvnieku ausis, astes, ādas, žults, dzīslas, pūšļi un zīmes.

¹ Naudas vienība un svara mērs, kuru vēl šobaltdien lieto juvelieri un zeltkaļi. Viena krišnala sver 0,122 grami. (Tulk.)

235. Tad, ja kazas un aitas ir vilku aplenkta, tomēr gans neiet tās glābt un vilks kādu kustomi nokož, — vainīgs par to tad ir gans.
236. Bet, ja, ganītas mežā, šīs aitas vai kazas vilks, piepeši uzbrucis, nokož, tad gans te nav turams par vainīgu.
245. Ja starp diviem ciemiem ir izcēlies robežu strīds, tad robeža džjaišthas¹ mēnesī sazīmējama, — robežu zīmes tad skaidri ir samanāmas.
246. Robeža iezīmējama, izstādot kokus — njagrodhu, ašvathu, kinšuku, šālmalī, sālu, palmas un kokus, kuriem ir pienaina sula,
247. krūmājus, dažādas bambusa šķirnes, šāmi, liānas, niedres, kubdžaka krūmus, kā arī uzberot zemes vaļņus, — tad robeža neizzudīs.
248. Dīķi un akas, ūdenstilpnes un grāvji ir izvietojami robežzemēs, tāpat arī tempļi.
249. Redzot naidu starp ļaudīm robežu dēļ, jāliek iezīmēt zeme ar slepenām robežu zīmēm,
250. tam lietojot akmeņus, lauskas, kaulus un pelnus, kā arī govus vilnu un mēslus, salmus, ķieģeļus, granti un smiltis,
251. un citas tām līdzīgas lietas, kas nepazūd zemē ilgāku laiku, — tās jāpavēl slepeni nolikt robežu vietās.
253. Par robežu zīmēm ja izceļas strīdi vai rodas šaubas par nolikto robežu pareizību, tad robežu strīds jāizšķir lieciniekiem.
254. Liecinieki ir nopratināmi par robežu zīmēm un robežām, klātesot daudziem no abām strīdā iejauktām pusēm.
261. Rādžam ir jāpavēl lieciniekiem robežas ciematu starpā nosacīt pareizi, noliekot robežu zīmes, jo viņiem, ne citiem, par robežu taujātiem, jāsaka robežas, norādot zīmes.
262. Lemjot par robežu zīmēm starp laukiem, akām, dīķiem, dārziem un namiem, ir ņemamas vērā kaimiņu domas.
263. Ja kaimiņi melo, kad strīdā spriež lietu par robežu zīmēm, tad katram no viņiem ir uzliekams vidējas bardzības sods.
265. Ja robežu sazīmēt nevar, tad *rādžam*, jēdzošam *dharmu*, robeža pašam ir noliekama par svētību viņiem, — tāds likums.
267. *Kšatrijs*, kurš nolamā *brahmani*, sodāms, piedzenot simt naudas gabalus, *vaišja* — divus simtus ar pusi, bet *šūdrām* ir piespriests miesas sods.

¹ Džjaišthas mēnesis atbilst maija otrajai un jūnija pirmajai pusei. Indijā tas ir karstākais un sausākais mēnesis, kad izdegušajā zālē robežzīmes ir vislabāk saskatāmas. (Tulk.)

270. Vienreizdzimušam, rupji nozākājušam divkārtdzimušu, nogriežama mēle, jo viņš ir viszemāko ļaužu.
271. Tādam, kurš nievājoši par divkārtdzimušā dzimtu un vārdu ko teicis, ieģrūzams mutē divpadsmit pirkstu garš stienis no dzelzs.
272. Tādam, kurš augstprātīgi pamāca *brahmaņiem* viņu *dharmu*, lai *rādža* liek ausīs un mutē liet verdošu eļļu.
274. Kas otru sauc par greizu vai klibu, vai citādi kroplu, pat ja tā ir tiesa, — tam piespriežams samaksāt kāršapanu vismaz.
276. Ja *kšatrijs* un *brahmanis* viens otru nolamā, attapīgs *rādža* lai abiem spriež sodu: *brahmanim* — mazu, bet *kšatrijam* — vidēji stingru.
279. Tieši tas loceklis, kuru pret augstākas kārtas ļaudīm ceļ zemākais, — tieši tas viņam ir nocērtams, — tā to ir nolīcis *Manu*.
281. Zemākas kārtas cilvēks, kurš lūko starp augstākiem spraukties, ar zīmi uz gurna ir padzenams, — tādam ir jāliek sēdvietu nogriezt.
288. Tādam, kurš svešu mantu ar ziņu vai netīši maitā, tam ir jāliek nomaksāt nodarīto un *rādžas* tiesu tādā pašā apmērā.
299. Sieva, dēls, vergs, skolnieks un miesīgs brālis par darītiem pārkāpumiem ir jāpārmāca, ja vajadzīgs, pat ar bambusa nūju vai auklu,
300. siņot tikai pa muguras pusi, nevis pa galvu vai krūtīm — cēlajām miesas daļām, — kas iesit pa tām, tas nodara tādu pašu grēku kā zaglis.
302. *Rādžam* sevišķi jā rūpējas, lai valstī izskaustu zagļus, — kur zagļi ir izskausti, valsts tur kļūst varena, *rādžam* pašam aug slava.
305. Par noliktā kārtā sargātiem pavalstniekiem pats *rādža* ņem sestdaļu labuma, kādu sarūpē katrs no pavalstniekiem, gan mācīdams *vēdas*, gan upurēdams, gan ziedodams, kā arī godādams dievus un *guru*.
309. Tas ir jāzina: *rādža*, kurš pats sevi netur pēc likuma, nesargā pavalstniekus, bet mērdē tos un ir neticīgs, skops, — tāds iet uz pekli.
310. *Rādžam* vienmēr jā rūpējas par to, lai trīs veidos likumu negodājošos savaldītu, un proti: tos ieslogot, sakaļot važās un sodot ar dažādiem miesas sodiem.
312. Savu labumu jēdzošam *rādžam* ir nolīkts būt iecietīgam pret ļaudīm, kas lamājas tiesā, kur spriež viņu lietu, pret bērniem, pret sirmgalvjiem, arī pret slimiem.

313. Kas, cietēja nozākāts, piedod, tas debesis vairo sev slavu, — kas, lepodamies ar varenību, nejēdz nevienam piedot, tas pelna pekli par to.
318. Ļaudis, kas noziegušies un cietuši sodu no *rādžas*, tā kļūdami šķīsti, iemanto debesis, tāpat kā tikumīgie, kas darijuši labu.
323. Augstmani vai arī — ļaunāk — augstākas kārtas sievieti nolaupījušais, kā arī zaglis, kurš labākās dārglietas paņēms, ir pelnījis nāves sodu.
325. Tādam, kas nozadzis *brahmanim* govi vai ālavai govij izdūris nāsis, lai jūgtu, vai nozadzis siklopus, — tādam uz vietas cērtama puse kājas.
335. Nedz tēvs, nedz skolotājs, nedz arī draugs vai māte, vai sieva, dēls, purohita¹ bez soda nav atstājami, jo nopelni *rādžam* nav nemami vērā, tam jāuzrauga, lai katrs pilda tam nolikto *dharmu*.
336. Ja kāds no vienkāršiem ļaudīm par kaut ko ir sodāms ar vienu kāršapanu², tad *rādža* par to pašu noziegumu ir sodāms ar tūkstoti, — tāds, lūk, ir noliktais likums.
337. *Šūdras* vaina par zādzību ir astoņreiz lielāka, *vaišjas* — sešpadsmit, *kšatrija* — trīsdesmit divas,
338. *brahmaņa* — sešdesmit četras vai visas simt, vai divreiz pa sešdesmit četri, — tā nolikts, ņemot vērā to, kā katrs no viņiem jēdz labu un ļaunu.
339. Sakņu, augļu un malkas vākšanu, zāles plūkšanu govīm — to *Manu* ir nolīcis turēt par nezagšanu.
344. *Rādža*, kuram rūp nokļūt pie *Indras* un iemantot mūžīgu slavu, lai nekavējas ne mirkli spriest sodu ikvienam, kas darījis varas darbus.
345. Varas darbus darījis cilvēks ir turams par lielāku ļaundari nekā zaglis, zākātājs vai tāds, kurš ir sitis ar rungu.
346. Tāds *rādža*, kurš atstāj bez soda varas darbus darijušo, pats strauji aiziet uz pazudināšanu, turklāt vēl iemanto tautas naidu.
347. Nedz draudzības pēc, nedz liela labuma pēc lai *rādža* nepalaiž brīvus varas darbus darijušos, kas visām radībām šausmas iedvēš.

¹ Galma priesteris. (Tulk.)

² Kāršapana (saukta arī par kāršu vai panu) — naudas vienība un svara mērs (9,76 g). (Tulk.)

348. Divkārtdzimušiem ierocis ceļams ikreiz, kad viņi saduras ar šķērsli, kurš viņiem traucē izpildīt *dharmu*, vai tad, ja divkārtdzimušo *varnas* piemeklē posta laiks.¹
349. Kas nogalē, sevi aizsargādams vai sargādams upurdāvanas, sievieti vai arī *brahmani* aizstāvēdams, tas nedara grēku, — tā likumā nolikts.
350. Uzbrūkošs slepkavnieks nogalējams uz vietas bez kavēšanās pat tad, ja viņš labi jēdz *vēdas*, ir *guru*, *brahmanis*, sirmgalvis vai arī bērns.
352. Ļaudis, kas paved svešas sievas, *rādžam* ir sodāmi bargi, iedvešot citiem šausmas, un izraidāmi.
353. Jo laulības pārkāpumi, kas ceļas caur pavedināšanu, noved pie *varnu* jaukšanās, kura tad dzemdina *nedharmu*, iznīcinādama saknes un nesdama postu it visam.
359. Pavedējs *nebrahmanis* ir sodāms ar nāves sodu, — sievietēm visās *varnās* ir jābūt pasargātām vienmēr.
361. Ar svešām sievietēm nav sākama saruna, ja tas nav atļauts, — kas, atļauju nesaņēmis, ar sievieti sarunājas, tam uzliekams *suvarnu*² liels naudas sods.
362. Uz klistošu aktieru sievietēm tas neattiecas, tāpat kā uz to ļaužu sievietēm, kas pārtiek no viņu peļņas, jo tie savām sievietēm liek atdoties citiem un paši, slēpdamies ļaužu acu, mudina sievas uz grēku.
364. Kas meitenei atņēmis nevainību ar varu, tas sodāms ar miesas sodu uz vietas, bet tāds, kas, būdams līdzīgu ļaužu, baudījis meitenes klēpi ar piekrišanu, ar miesas sodu nav sodāms.
365. Tādai, kas augstākas kārtas vīrietim atdodas, soda nauda nav jāmaksā, tādai turpretim, kas atdodas zemākam, jādzīvo mājās aiz atslēgas.
366. Zemākas kārtas vīrietis, augstākas kārtas sievietes pavedējs, sodāms ar miesas sodu, bet tādām, kas līdzīgu ļaužu, jāmaksā precību nauda, ja sievietes tēvs ir ar mieru.
371. Ja sieviete krāpj savu vīru, kļuvusi nekaunīga aiz lepnības par savu augsto kārtu vai pārākumu, tad *rādžam* ir pagērams tādu norīdīt suņiem ļaužu priekšā.
372. *Rādžam* pagērams vīrietī noziedznieku uz dzelzs plātnes izcepināt, — uguns ir kurināma, piemētot malku, kamēr ļaundaris sadeg.

¹ Kad izceļas karš, kad piemeklē bads, kad ar divkārtdzimušām sievietēm saietas zemāku kārtu vīrieši, — tā šo vietu skaidro indiešu komentētāji. (Tulk.)

² *Suvarna* — naudas vienība un svara mērs (9,76 g — tādā pašā svarā kā kāršapana). (Tulk.)

374. *Šūdrām*, kurš pavedis divkārtdzimušu sievieti — apsargātu vai nesargātu —, ja pavedis nesargātu, nocērtams dzimumloceklis un atņemama manta; ja pavedis apsargātu, atņemams viss, arī dzīvība.
380. Lai vai kas, nedrīkst *brahmani* nogalināt, kaut viņš piekopo it visus grēkus, — tādu var padzīt no valsts līdz ar mantu, bet veselu ādu.
381. Virs zemes nav tāda darba, kas *dharmaī* būtu vēl vairāk pretīgs kā *brahmaņa* nogalināšana, tālab lai *rādža* vairās pat domāt par to.
394. Aklam, plānprātim, kroplim, sirmgalvim, septiņdesmitgadīgam, *vēdu* jēdzēju labdarim nav liekams nodokli maksāt nekad.
395. *Rādžam* allaž ir jāturas žēlīgi, satiekot *vēdu* jēdzēju, sirmgalvi, bērnu, sirdzēju, cietēju, nabagu, kā arī augstdzimušo un dižciltīgo.
407. Grūtniecēm, sākot ar otro mēnesi, klaidonim svētvīram, vientuļniekam un *vēdas* jēdzošam *brahmanim* nav liekams maksāt par braukšanu.
412. *Brahmanis*, kurš aiz pārākuma un skopuma liek sev pakalpot pazemojošā veidā divkārtdzimušiem, iesvētītiem pret viņu gribu, — tāds *rādžam* ir sodāms ar sešsimt naudām.
413. Bet *šūdrām*, kuram viņš, nopircis vai arī nepircis to, liek tā pakalpot, jādara liktais, jo Mūžīgais radījis *šūdru* par kalpu *brahmanim*.
416. Sieva, dēls, vergs — šiem trim, kā ir likumā nolikts, nav savas mantas, — kam viņi pieder, tam pieder to gādātā manta.
417. Bez pašpārmētiem *brahmanim* ņemama *šūdras* manta, jo *šūdrām*, vergam, nemēdz būt mantas — viņš ir no tādiem, kas kopā ar mantu saimniekam pieder.
418. *Vaišjas* un *šūdras* ir nenogurstoši mudināmi veikt viņiem noliktos darbus, jo, nedarīdami viņiem noliktos darbus, tie visu šo pasauli satricina.

IX NODAĻA

1. Tagad es teikšu mūžīgo *dharmu* vīram un sievai, kuri iet *dharmas* ceļu, — lai tie būtu kopā vai šķirti.
2. Sievietēm dienu un nakti ir nolikts būt atkarīgām no vīriem, jo sieviešu iegribas mūždien ir jāsavaldā, tāpēc ka viņas pasaulīgajiem priekiem ir pieķērušās.

3. Tēvs viņu sargā bērnu dienās, vīrs — jaunībā, dēli — vecumdienās, jo sieviete patstāvībai nav radīta.
4. Ir nosodāms tēvs, kurš neizdod meitu noliktā laikā, ir nosodāms vīrs, kurš ar sievu neguļ, ir nosodāms dēls, kurš nesargā māti, kad viņas vīrs miris.
5. No aplamiem vilinājumiem sievas ir sevišķi sargājamas — patniecīgiem, — nesargātas sievietes nelaimi nes divām dzimtām,
6. un vīri, kas jēdz šo augstāko *dharmu*, kura ir nolikta visām *varnām*, centīgi sargā sievas, pat būdami nespēcīgi,
7. jo, rūpīgi sargājot sievu, tie nosargā pēcnācējus un teicamus tikumus, kā arī saimi, sevi un paša *dharmu*.
8. Vīrs atdzimst šaisaulē, iekļūvis sievā un kļuvis par augli, jo sievas sievišķā daba tam arī kalpo, lai vīrs atkal atdzimtu viņā.
9. Ar kādu sieviete guļ, tādu dēlu tā dzemdē, un tālab sieva ir sargājama, — tā sargājot sievu, vīrs gādā, lai pēcnācēji ir šķīsta klēpja.
10. Nevienš nevar nosargāt sievu ar varu, un tālab tas darāms citādā kārtā:
11. jāuztic sievai gādāt par mantu un mantas tēriņu, tīrību, *dharmas* pildīšanu, par ēdiena gatavošanu, iedzīves kopšanu.
12. Drošu ļaužu sargātas vai arī ieslodzītas — pat tādas sievietes ir kā neapsargātas, — labi sargātas ir tikai tās, kuras sevi sargā.
13. Dzeršana, saiešanās ar peļamiem ļaudīm, vīra pamešana un klaidonība, nelaikā gulšņāšana un šķirti dzīvošana no vīra — lūk, sešas lietas, kas apgāna sievieti.
14. Tās neliekas zinīs par vecumu, viņām vienalga, kāds izskatā, — viņas guļ ar skaistu un neglītu, teikdamas: «Tas taču vīrietis.»
15. Aiz kāres pēc vīriešiem, kā arī būdamas iedzimti bezsirdīgas un svaidīgas, šaisaulē viņas krāpj savus vīrus, pat rūpīgi sargātas.
16. Zinošam sieviešu dabu, kādu to radījis *Pradžāpati*, ikvienam ir pasākams ārkārtējais, lai sievieti nosargātu.
17. *Manu* ir lēmis sievietei gultu, zvilni un rotaslietas, tāpat arī iekāri, rakstura ļaundabību, zemiskumu un aplamu uzvešanos.
27. Dzemdēt pēcnācējus, kopt bērnus un gādāt par cilvēku ikdienas dzīvi it visos sīkumos — sieviete visā, no tiesas, ir pamats.
28. Pēcnācēji un svētdarības, pakalpošana, augstākā miesas

- bauda, kā arī debesu dzīve sev pašiem un senčiem — tas viss ir sievas rokās.
29. Tāda, kas nekrāpj vīru, kas miesu un domas savalda, nonāk pēc nāves turpat, kur nonācis vīrs, un tikumam piederošiem par *sādhvī* ir turama.
  30. Par vīra krāpšanu sievieti šaisaulē peļ, bet pēc nāves tā piedzimst šakāļa klēpī un cieš ļaunas slimības.
  45. Tikai sieva, pēcnācēji un katrs pats sevi dara par cilvēku, — *brahmaṇi* nolikuši tam klāt: «Kāds ir vīrs, par tādu turama sieva.»
  46. Nedz pārdota, nedz arī vīra pamesta sieva nekad netiek brīva no vīra, — tāda ir *dharma*, ko zinām, — tā savulaik nolīcis *Pradžāpati*.
  47. Vienreiz mantojot, saņem nolikto daļu, vienreiz meiteni izdod pie vīra, vienreiz katrs saka: «Es dodu.»¹ — šos trīs dara tikai vienreiz.
  59. Ja dzimtu piemeklē briesmas ņemt galu², tad sievietei, noteiktā kārtībā pilnvarotai, ir ieņemams kārotais pēcnācējs vai nu no vīra brāļa, vai cita *sapindas*.
  60. Pilnvarotam, ar govs sviestu ieziestam, naktī — pa tumsu un klusuciešot — ar atraitni radāms viens vienīgs dēls, bet otrs nekad.
  69. Ja meitenes saderētais pēc saderināšanās nomirst, tad vīra brālim šī meitene precama, darot pēc likuma:
  70. tā, kā tas nolikts, to, apgērbtu baltā un jaunavas zvērestam uzticīgu, lai apprec un brīdī, kas labvēlīgs ieņemšanai, to ņem vienu vienīgu reizi.
  72. Arī noliktā kārtā apņemta sieva ir pametama, ja viņa izrādās peļama, slima vai pavesta, vai arī atdota viņam ar viltu.
  74. Vīram, kurš nodevies darīšanām, aizbraucot tālu, sieva ir nodrošināma ar iztikas līdzekļiem, jo arī vistikumīgākā sieva, ja viņai trūkst līdzekļu iztikai, var kādreiz padarīt grēku.

¹ Tradicionāls hindu precību solījums, kuru dod saderināšanās brīdī. To var dot tikai vienu reizi divu iemeslu dēļ: pirmkārt, vienam par sievu solītā nedrīkst tikt izdota citam un, otrkārt, tādēļ, ka ar šī solījuma došanas brīdi laulība stājas spēkā. Indijā nebija reta tāda parādība kā bērnu saderināšana, tādēļ dažkārt, arī *Manu* likumu sacerēšanas laikā, līgavainis nenodzīvoja līdz kāzām. Tādā gadījumā formālās laulības vajadzēja noformēt likumā paredzētā veidā (sk. 69. un 70. pantu), lai garantētu dzimtas turpināšanu. (Tulk.)

² Arī tādā gadījumā, ja vīrs vēl ir dzīvs, bet ir slims vai nespējīgs, ja viņam nedzimst dēli, tad vīrs pats var pilnvarot sievu ieņemt dēlu no sava brāļa vai cita tuva radnieka (*sapindas*). Ja vīrs ir miris, tad pilnvaro radi. (Tulk.)

76. Vīrs, kurš ir aizbraucis, pildīdams *dharmu*, sievai ir astoņus gadus gaidāms, ja aizbraucis zinību vai arī slavas dēļ, — sešus, ja mīlestības dēļ — tad trīs.
77. Viram sieva, kas viņu nicina, ir jāpacieš gadu, — kad pagājis gads, viņš var, dāvanas atņēmis, kopdzīvi pārtraukt.
78. Tāda, kas izrāda necieņu vīram, kurš nodevies kaislībai vai arī dzeršanai, un tāpat slimam, — uz trijiem mēnešiem nošķirama un pametama bez rotām un iedzīves.
79. Tāda, kas nicina plānprāti vīru vai izraidīto, vai nespējīgu, vai neauglīgu, vai briesmīgas slimības piemeklētu, — tāda nav padzenama, un manta viņai nav liedzama.
80. Dzeršanai nodevusies vai citam kam ļaunam, tāpat arī tāda, kas dara pret vīra prātu, vai slima, ērcīga, izšķērdīga — ja tāda ir sieva, tad vīrs var ņemt otru jebkurā laikā.
81. Ja sieva nedzemdē bērnus, tad astotajā gadā ir ņemama cita, ja nedzīvus dzemdē, — tad desmitajā gadā, ja vienīgi meitas, — tad vienpadsmitā, ja nolamā vīru, — uz vietas.
82. Ja sieva ir slima, bet mīļa pret vīru un tikumīga, tad otra ņemama tikai tad, ja pirmā to atļauj, jo tāda sieva nav nicināma nekad.
88. Likums. pagēr: pat tad, ja meita nav pilngadīga, tā izdodama pie vīra cilvēkam no labiem ļaudīm un skaistam.
89. Bet pilngadīgai labāk līdz nāvei dzīvot pie tēva, nevis tikt izdotai ļaunam un viņas necienīgam.
90. Meitai, kas briedumu sasniegusi, trīs gadi ir nogaidāmi, — tad viņa pēc sava prāta var atrast sev vīru, kas atbilst pēc *varnas*.
91. Tāda, kas pati sev atrod vīru, ja atstāta neizdota, nedz pati grēko, nedz tas, kuram viņa ir atdevusies.
94. Trīsdesmit gadus vecs vīrs lai ņem divpadsmitgadīgu meiteni, divdesmitčetrgadīgs lai ņem astoņus gadus vecu, bet tad, ja *dharma* to prasa¹, vīrietim sieva, kura tam patiks, ir jāņem uz vietas.
95. Viram tiek tāda sieva, kādu tam novēlē dievi, nevis pēc viņa gribas, — un sieva, kas vīram ir uzticīga, viņam ir uzturama, tā darot tīkamu dieviem.
98. Pat *šūdrām*, izdodot meitu pie vīra, nav ņemama atlīdzība, jo katrs, kurš pieņem atlīdzību, tas pārdod.

---

¹ Ja vīrietis savas dzīves *brahmačārīna* posmu, proti, mācības pie *guru*, ir pabeidzis ātrāk, divdesmit četrus gadus vecumu nesasniedzis, tad viņš namtura dzīvi sāk agrāk un sievu, kā to pagēr *dharmas* pildīšanas pienākums, apņem agrāk par šajā pantā nolikto laiku. (Tulk.)

99. Nedz senie, nedz šolaiku tikumīgie nekad nav to pieļāvuši, lai vienam solītā tiktu izdota citam.
101. «Līdz mūža galam esiet uzticīgi viens otram,» — tas turams par īsi pateiktu augstāko *dharmu* vīram un sievai.
104. Pēc tēva un mātes nāves brāļi var sadalīt vecāku atstāto mantu, — tiem dzīviem esot, viņi to darīt nav tiesīgi.
105. Vai arī visa manta ir ņemama vecākajam, — tad pārējiem jādzīvo viņa namā tāpat kā pie tēva.
109. Vecākais dēls visu dzimtu padara laimīgu vai arī otrādi — iegrūž to postā, — vairāk par citiem šaisaulē godināšanas cienīgs ir vecākais, vecāko nenoniecina tikumīgie.
110. Ja vecākais brālis dara, kā vecākam klājas, tad viņš ir jāgodā tāpat kā tēvs un māte, — ja dara, kā vecākam neklājas darīt, tad viņš ir godājams tāpat kā ikkatrs cits.
112. Vecākam pienākas mantot papildus divreiz desmito daļu no mantas un labāko daļu no mantojuma, vidējam dēlam — pusi no tā un jaunākam — ceturto daļu.
118. Māsām ir dodams pa ceturtaī daļai no katra mantotās daļas, — kas atšakās dot, tas ir izraidāms.
127. Tāds, kam nav dēlu, var meitu nolikt par putriku¹, darīdams tā, kā ir nolikts, — teikdams meitas vīram: «Tas pēcnācējs, kurš viņai būs, manās bērēs lai dara man svētdarības.»
137. Caur dēlu ikviens nonāk pasaulē un caur mazdēlu bauda mūžīgu dzīvi, caur mazdēla dēlu viņš iemanto Saules sauli.
157. *Šūdrām* ņemama sieva no paša *varnas*, — tās dzemdētiem pienākas mantojums vienādās daļās, kaut bijis simt dēlu šim vīram.
189. Miruša *brahmaņa* manta nav ņemama *rādžam*, — tāds likums; bet citu *varnu* vīriešu atstāto *rādža* var ņemt, ja nav mantotāju.
199. Sievietēm liegts jelko paglabāt nebaltai dienai no mantas, kas pieder saīmei un daudziem ir lietojama, vai arī no savas mantas, ja vīrs to nav ļāvis.
217. Mātei dēla manta ir mantojama, ja viņam nav bērnu, — pēc mātes to manto tēva māte.
225. Spēlmaņi, klaidoņi aktieri, ļaundari, viltus mācību piekritēji, dzertuvju turētāji un netikumīgie no pilsētas padzenami uz līdzenas vietas.

¹ Putrika jeb dēla dzemdētāja, būdama meita savam tēvam, pati viņa dzimtu neturpināja, bet varēja, izdota pie vīra, savam tēvam dzemdēt mantinieku, proti, viņas pirmdzimtais turpināja vectēva, nevis sava tēva dzimtu un tika ieskatīts par putrikas tēva miesīgu dēlu. (Tulk.)

235. *Brahmaņa* slepkava, žūpa, zaglis un *guru* laulības gultas apgānītājs — tie kopā un katrs par sevi ir turams par tādu, kas darījis lielāko grēku.
236. Šeit minētiem četriem¹, ja grēku nav izpirkuši, ir noliekams likumīgs sods, — tiem ar miesu un mantu būs ciest.
237. *Guru* laulības gultas apgānītājam uz pieres ir dedzināma sievietes dzimuma zīme, žūpam — dzēriena kausa zīme, zaglim — suņkājas zīme, bet *brahmaņa* slepkavam — liķa zīme bez galvas.
238. Ar tādiem neviens nedrīkst sēdēt pie viena galda, svētrakstus lasīt, upurēšanas darīt vai meitas tiem izdot, jo viņiem pasaulē jāklīst bez *dharma*s un nicinātiem.
240. Ļaudīm no pirmajām *varnām*, kas noliktā kārtā ir izpirkušies no grēka, nav liekama zīme uz pieres, — lai *rādža* vislielāko sodu piedzen no viņiem.
241. *Brahmanis*, līdzīgi apgrēkojies, ir vidēji bargi sodāms vai aizraidāms projām no valsts, līdzti atļaujot paņemt gan mantu, gan zeltu.
270. Taisnīgs *rādža* lai neliek sodīt ar nāvi to zagli, kurš saņemts bez zagtā, — ja noķerts ar zagtu un zagšanas rīkiem, tad sodāms uz vietas.
271. Pat tos, kuri ciematos pabaro zagļus un ierāda slēpņus, kur paglabāt rikus, — tos arī lai pavēlē nomaitāt.
276. Tiem, kuri zog naktīs, uzlaužot sienas, *rādžam* ir jāpavēl nocirst rokas un pašus uzsēdināt uz mieta.
277. Pirmā zādzībā pieķertam zaglim ir cērtami divi pirksti, otrreiz pieķertam — kāja un roka, bet trešoreiz zaglis ir sodāms ar nāvi.
280. *Rādžas* dārglietu pagraba, ieroču pagraba, tempļa apzadzējs, ziloņu, zirgu un ratu zadzējs uz līdzenas vietas ir sodāms ar nāvi.
288. Cietumi ierīkojami galveno ielu tuvumā, lai visi redz, kā noziedznieki tur mokās un kā tos tur sakropļo.
292. Ja zeltkalis krāpies, tad *rādžam* ir jāliek zeltkali sadalīt gabalos, griežot ar bārdas nazi, — tāds ļaundaris turams par ļaunāko ērkšķi.
304. Tāpat kā *Indra*, kurš četrus mēnešus gadā ar lietu svētī šo zemi, *rādža*, kurš kopj *Indras* tikumu, lai ar labiem darbiem svētī zemi, pār kuru valda.

¹ *Brahmaņa* slepkava, *guru* laulības gultas apgānītājs, žūpa un zaglis — tie ir šeit minētie četri. Rakstos bieži vien minēts arī piektais, proti, tāds, kurš ar šiem četriem saietas un kurš, pēc hindu ieskatiem, nav neko labāks par nosauktajiem ļaundariem. (Tulk.)

305. Tāpat kā saule astoņus mēnešus gadā ar stariem ņem mitrumu zemei, *rādža*, kurš kopj saules tikumu, lai nodevas ņem no šīs zemes, ko valda.
313. Pat nokļuvis bezizejā, lai *rādža* nedusmo *brahmaņus*, — viņi var iznīdēt to līdz ar karadraudzi un pajūgiem.
317. *Brahmanis* — mācīts vai nemācīts — lielākā dievība, tāpat kā uguns ir lielākā dievība — upurēšanai kurta vai neiekurta.
318. Pat tāda uguns, kas kurta liķu sadedzināšanas vietās, ir šķīsta, bet, sakurta upurēšanai, kļūst vēl jo varenāka.
319. Tādā kārtā, ja *brahmaņi* darītu neatļautu visbriesmīgākajos apmēros, viņi ir godināmi vienmēr un it visur, jo katrs no viņiem ir augstākā dievība.
320. *Kšatrijs*, kurš augstprātīgi tur sevi ar *brahmani*, *brahmanim* pašrocīgi ir sodāms, jo *kšatrijs* radies no *brahmaņa*.
322. *Kšatrijs* bez *brahmaņa* netiek pie labuma, *brahmanis* nevar bez *kšatrija* pieaudzēt labklājību, — kad *kšatrijs* ar *brahmani* apvienojas, tad šajā un viņā saulē tie turas pie labklājības.
323. Dzīves nogalē *rādžam* jāsadala *brahmaņiem* viss, kas ir ievākts ar soda naudām, un vara jāatdod dēlam, bet pašam ņemama nāve kaujas laukā.
326. Kad *vaišja* ir iesvētīts un apņēmis sievu, tad viņam ir jāvairo manta dienīšķās rūpēs par saimniecību, jo sevišķi — ganāmpulku.
334. *Šūdras* augstākā *dharma*, kas viņu ar svētlaimi atalgo, pastāv namturu — *vēdu* sajēgā mācītu *brahmaņu* apkalpošanā.
335. Šķīsts, augstākiem paklausīgs, pazemīgs valodā, lepnību neturošs, vienmēr aizstāvību pie *brahmaņa* meklējošs *šūdra* iemanto augstāku stāvokli nākamā dzīvē.

X NODAĻA

1. Trīs divkārtdzimušo *varnu* ļaudīm, kas pienākumu tur godā, ir jāmacās *vēdas*, bet vienīgi *brahmanis* var mācīt citus, nevis pārējo *varnu* ļaudis, — tā nolikts.
2. *Brahmanim* noliktais pienākums pagērē teikt citiem darāmo iztikas gādāšanai, dot padomu citiem un pašam pēc *dhar-mas* dzīvot.
3. Paša augstākās sūtības dēļ, augstākās kārtas dēļ, stingrības dēļ, kādā viņam ir dzīvojams, sevišķās iesvētīšanas dēļ, kādu bauda, — *brahmanis* nolikts par valdoni *varnām*.

4. *Brahmaṇi, kṣatriji, vaišjas* — trīs divkārtdzimušo *varnas*, ceturtā — *śūdras*, kas vienreiz ir dzemdināti, un piektā nav likta.
5. Visās *varnās* tikai tie dēli, kas tās pašas kārtas sieviešu dzemdēti, turami par pasaulē nākušiem noliktā kārtā un īstenā kārtībā.
41. Sešiem dēliem¹, kas dzemdināti no tās pašas *varnas* vai zemākas kārtas sievietēm un no divkārtdzimuša, nolikta divkārtdzimušo *dharma*, bet citi, kas nākuši pasaulē kārtai neatbilstošā laulībā, turami par *śūdrām*.
42. Savu askēzes darbu un sēklas dēļ šaisaulē viņi no paaudzes paaudzē pārdzimst noliktā kārtā, iemantojot starp ļaudīm augstāku vai arī zemāku stāvokli.
43. Svētdarīšanai nolikto kārtību pārkāpdamas un *brahmaṇus* godā neturēdamas, šajā saulē par *śūdrām* izdzimušas daudzas *kṣatriju* ciltis:
44. pundraki, čodas, dravīdi, kāmbodži, javani, šakas, pāradi, čīni, kirāti, pahlavi, daradi.²
45. Visas šīs ciltis, kas šaisaulē saradušās, nav turamas par tādām, kas saradušās no *Brahmas* mutes³ vai rokas, vai gurniem, vai pēdas, — šīs ciltis, kas ruņā mleču⁴ un āriju mēlēs, visas ir turamas par *dāsju*.
46. Tādi, ko dēvē par apasadām⁵, un jauktā laulībā pasaulē nākušie, lai pārtiek, darīdami tos darbus, kas divkārtdzimušiem nicināmi.
51. *Cāndāliem*⁶ švapačiem⁶ atvēlēts dzīvot aiz apmetņu robežām, — viņu lietotās mantas citiem nav lietojamas, un turēt viņi drīkst suņus un ēzeļus.
52. Par apgērbu viņiem ir nolikti liķauti, barība dodama saplēsotos traukos, un rotas lai viņi dara no dzelzs, turklāt viņiem jādzīvo, mūžīgi klejojot.

¹ *Brahmaṇa* dēls no brahmanietes, *kṣatrijietes* vai vaišjietes, *kṣatrija* dēls no *kṣatrijietes* vai vaišjietes, *vaišjas* dēls no vaišjietes. (Tulk.)

² Starp izdzimušajām *kṣatriju* ciltīm šajā pantā nosauktas ne tikai Indijas ciltis, bet arī ķīnieši (čīni), skiti (šakas), grieķi (javani). Tas liecina par tā laika indiešu tirdznieciskajiem un kultūras sakariem, kā arī par viņu attieksmi pret tuvām un tālām kaimiņtautām. (Tulk.)

³ Visas *varnas* esot radušās no *Brahmas*. No mutes esot radušies *brahmaṇi*, no rokām — *kṣatriji*, no gurniem — *vaišjas*, no pēdām — *śūdras*. (Tulk.)

⁴ Barbari. (Tulk.)

⁵ Apasada — kārtai neatbilstošā laulībā pasaulē nākušais. (Tulk.)

⁶ *Cāndāli* un švapači (burt. tulk. «suņubarības gatavotāji») — *nepieskaramo kastas*. (Tulk.)

53. Ļaudīm, kas turas pie *dharmas*, ar tādiem nav jāsaietas, viņu lietas ir lemjamas pašu starpā, un pašu starpā tiem darāmas laulības.
54. Tiem jāpārtiek, saņemot barību saplēstos traukos no citiem, bet naktīs tiem ciemos un pilsētās rādīties aizliegts.
55. Ar *rādžas* noliktām zīmēm zīmēti, dienā viņi drikst pilsētā ienākt un nodarīt darbus, — lai viņi aizvāc vienuļi mirušo liķus, — tā nolikts.
56. Vienmēr, kad *rādža* to pagērē, viņiem ir *šāstrās* noliktā kārtā nomaitājami noziedznieki, kuriem nāvessods piespriests, — pēc tam viņiem atļauts ņemt sodīto drānas, gultas un rotaslietas.
57. Tādu, kas atšķirts no *varnas*, kas nācis no nezināma vai nešķīsta klēpja, kaut ārijam līdzīgu, tomēr ne āriju, pazīst pēc darbiem.
58. Zemiskums, rupjība, cietsirdība un godīgam cilvēkam darāmā noniecināšana atšķir no citiem šaisaulē netīri dzimušus ļaudis.
61. Valsti, kur pieļauta *varnu* tīrību samaitājoša jaukšanās, ātri vien piemeklē iznīcība, kas paņem iedzīvotājus.
62. Nāve, kuru ņem, atalgojumu neiecerot, lai glābtu govi vai *brahmani*, kā arī lai aizstāvētu bērnu vai sievieti, — tāda nāve dod izraidītam svētlaimi.
63. Ļaunuma nedarišana, patiesīgums un svešas mantas nepiešavināšana, jutekļu tīrība un to savaldīšana — tāda, lūk, četrām *varnām* ir *Manu* noliktā *dharma*.
66. Ja gadās nākt pasaulē *brahmaņa* dēlam no neārijas vai neārijam no brahmanietes un izceļas strīds par dzimušā kārtu,
67. tad izlemjams tā: neārijas un ārija dzemdinātais var tēva tikumu ietekmē tikt par āriju, — neārija un ārijas dzemdinātais nav ārijs nekad.
70. Vieni prātnieki slavina sēklu, bet citi slavina lauku, vēl ne daudzi — lauku un sēklu, kaut nolikts ir tā:
71. sēkla, kas kaisīta zemē bez dzīvības, tur arī iznīkst, bet lauks, kurš nav apsēts, nevar būt auglīgs.
72. Tā kā caur sēklas spēku ieņemtie dēli, kaut arī nāca no dzīvnieku klēpja, kļuva par godājamiem un godātiem *riši*, tad slavējama ir sēkla.
73. Apsvēris divējus darbus: ko darījis ārijs, kā neārijs darīdams, kā arī citu, ko neārijs darījis, darīdams tikpat kā

ārijs, — radītājs teica: «Šie abi nav vienādi, nedz arī nevienādi.¹»

83. *Brahmanim* vai arī *kšatrijam*, ja viņi dzīvo kā *vaišjas*, ir jāvairās darīt zemes kopšanas darbus un darbus, kas atkarīgi no citiem² vai kaitē³.
84. «Zemes kopšana tikumam piedien,» — tā daudzi domā, bet tikumīgie nebalsta šādu nodarbošanos, jo rīki ar kaltu uzgali savaino zemi un nodara ļaunumu radībām, kuras tur dzīvo.
92. Tirgodams gaļu, sāli un lakas, *brahmanis* turpat uz vietas top par *nepieskaramo*, — tirgodams pienu, viņš trīs dienu laikā top par *šūdru*.
96. Tāds, kas zemākas kārtas būdams, kopj augstāku kārtu amatu, darīdams to aiz mantrausības, *rādžam* uz vietas ir padzenams, atņemot mantu.
104. Kas, nokļuvis dzīvības briesmās, ēd visādu ļaužu dotu, tas neaptraipās ar grēku, kā debesis neaptraipās ar dubļiem.
112. Bez iztikas palicis *brahmanis* drikst ievākt vārpas un graudus no katra lauka, — vārpu vākšana turama par labāku nekā dāvanu vākšana, graudu vākšana ir pati godājamākā.
116. Ir nolikti desmit iztikas gūšanas veidi: zināšanas un amats, kalpošana un algots darbs, lopkopība, tirgošanās un zemes kopšana, kā arī pārtikšana no nieka, dāvanu vākšana, augļošana.
117. *Brahmanim*, pat arī *kšatrijam* nebūtu jāpelnās dodot, lai saņemtu augļus, — ja viņš to vēlas, tad grēciniekam var aizdot par nelieliem augļiem, lai pildītu *dharmu*.
118. *Kšatrijs*, pat ceturto daļu ražas nodevām ņēmis, ja apstākļi spiež, var atsvabināties no grēka, ja pašaizliedzīgi aizsargā pavalstniekus.
123. Par labāko darāmo *šūdram* ieskata pakalpošanu *brahmanim*, tādu darāmo uzteic, tālab, lai arī ko citu viņš darītu, labumu viņam nenes nekas.
124. Viņam noliktā kārtā nosakāma *brahmaņa* uzturēšanas tiesa, par vērā liekamu turot mantas apmēru, spējas un cītību, kā arī ļaužu skaitu, kurus tam pienākas uzturēt.

---

¹ Abi šeit minētie nav vienādi pēc izcelšanās un nav nevienādi, jo kā viens, tā otrs dara neatļautu. (Tulk.)

² Darbi, kuri ir atkarīgi no citiem, ir augļošana, tirdzniecība u. c. Ļaunākais to starpā ir zemkopība, jo, nodarbojoties ar zemes kopšanu, nevarēja izvairīties no atkarības, kura bija saistīta ar lauku apsargāšanu, irigāciju u. tml. (Tulk.)

³ Domāti darbi, kas kaitē dzīvām radībām. Sk., piem., nākošo pantu. (Tulk.)

125. Pašam¹ dodami barības atkritumi, sapelējuši graudi, nolietojušās mantas un vecas drānas.
126. Nav tādas noziedzības, ko darījis *šūdra* top par *nepieskaramo*², viņam ir liegta iesvētīšana, tāpat viņam nav tiesības darīt divkārtdzimušo *dharmu*, bet nav arī aizliegts to darīt.
127. Jo *dharmai* sekot griboši, *dharmu* jēdzoši *šūdras*, ja nelasa *mantras* un dzīvo tikumīgi, tie nedara grēku un izpelnās uzteikšanu.
128. Jo ilgāku laiku *šūdra* dzīvo kā tikumam piederošais, nosodījumu neizpelnīdamies, būdams no skaudības svabads, jo vairāk viņš iegūst gan šajā, gan viņā saulē.
129. *Šūdrām* nav krājama manta, ja pat bijusi iespēja krāt, jo *šūdra*, pie mantas ticis, vēl aizmirsīs *brahmaņus* bijāt.

XI NODAĻA

4. *Rādžam* pēc nopelniem apdāvināmi ar dažādām dārglietām *brahmaņi* — *vēdu* pratēji, — tāpat viņiem dodamas upurdāvanas ikreiz, kad viņi upurēšanas dara.
10. Ja kāds, reiz bēru svētdarības darījis, pilnā mērā nepaņem atlīdzību, tā radīdams zaudējumus tiem, kuri tam uzturami, — tāds nodara ļaunu sev dzīvam un mirušam.
19. Kas, atņēmis mantu netikumīgiem, izdala tikumīgiem, tas līdzīgi kuģim glābj vienus un otrus.³
24. *Brahmaņim* nepiedien izlūgties upurējamas lietas no *šūdras*, jo, upurēdams no *šūdras* ņemto, viņš atdzimst pēc nāves par *čāndālu*.
25. *Brahmaņis*, izlūdzies upurēšanai vienu, bet upurēšanai paņēmis daļu no tā, lai pārējo paturētu, atdzimst par kliju vai kraukli un paliek par tādu simt gadus.

¹ Proti, *šūdrām*. (Tulk.)

² Te domātas noziedzības, kas padara *brahmaņi* par *nepieskaramo*, piemēram, lopkautuves turēšanu un līdzīgas nodarbības, kuras tieši *šūdrām* bija jādara. (Tulk.)

³ Salīdzinājums ar kuģi indiešu literatūrā ir ļoti populārs. Parasti to lieto, lai uzsvērtu, ka, rikojoties saskaņā ar *dharmu*, cilvēks gūst labumu sev un turklāt vēl kā kuģis ļauj citiem nokļūt pie tāda paša labuma. Šajā gadījumā *kšatrijs*, uz kuru attiecas 19. pants, atņemdams mantu netikumīgiem, atbrīvo tos no skopuma grēka un, atdodams iegūto tikumīgiem, ļauj nabadzīgākajiem starp tikumīgajiem pildīt *dharmu*: veikt upurēšanas, nodoties labdarībai, ziedot. Vienīgi *brahmaņiem* neviens nevar atņemt viņu mantu, — kas par to draud, nepārprotami pateikts šīs nodaļas 26. pantā. (Tulk.)

26. Grēcinieks, ņēmis sev mantu, kas nolikta dieviem vai *brahmaņiem*, viņsaulē nonācis, pārtiek no kraukļu mēsliem.
34. *Kšatriju* piemeklējušas nelaimes viņam ir pārvaramas ar ieroču varu, *vaišjam* un *šūdrām* — ar mantu, bet labākajam starp divkārtdzimušajiem — klusi lūgšanas sakot un uguni upuriem mielojot.
35. *Brahmanis* turams par pasaules radītāju, par soģi, par skolotāju un labdari, — viņš nav uzrunājams bez noliktās godbijības, nedz rupji.
46. No grēka, kurš netīši nodarīts, ir jāšķīstās, runājot *vēdu* svētrakstus, bet no grēka, kurš darīts aiz muļķības, tīši, ir jāšķīstās, izdarot grēku nožēlošanu dažādos veidos.
48. Vieni ļaundari iemanto miesas kroplības šajā saulē par darītiem grēkiem, bet citus tās piemeklē nākamā dzīvē:
49. zeltu zagušais iemanto nagu vainas, žūpa — nomelnējušus zobus, *brahmaņa* slepkava — diloni, *guru* laulības gultas apgānītājs — ādas vainu,
50. ziņu pienesējs — nejauku smaku no deguna, neslavas cēlājs — nejauku smaku no mutes, graudus zagušais — locekļu trūkumu, labībai klāt kaut ko jaukušais — lieku locekli,
51. ēdienu zagušais — kuņģa vainu, vārdus¹ zagušais — mēmumu, drānas zagušais — balto spitālību un zirgu zagušais — klibumu,
52. gaismekli zagušais — aklumu, gaismekli dzēsušais — greizu stāvu; radībām pāri nodarot, iemanto slimīgumu, bet, nedarot pāri, — veselību.
55. *Brahmaņa* nonāvēšana, žūpība, *guru* sievas pavešana, pat saiešanās ar ļaundariem, kuri to darījuši, ir turami par lielākajiem grēkiem.
57. *Vēdu* noniecināšana, *vēdu* pelšana, melīga liecība, drauga nonāvēšana, neēdama un aizliegta ēdiena ēšana — seši noziegumi, kas žūpībai pielīdzināmi.
69. Ēzeļa, zirga, kamieļa, brieža, ziloņa, kazas un aitas nomaitāšana noved pie dzimšanas jautkā kastā, — tāpat arī zivs, čūskas un vēša nomaitāšana.
73. *Brahmaņa* slepkavam, sevi šķīstot, divpadsmit gadus jādzīvo mežā, kur jāuzslien būda, un jāpārtiek, dāvanas vācot, par grēka zīmi nēsājot līdzī mirušā galvaskausu,

¹ Vārdu zaglis jeb *vēdu* zaglis ir cilvēks, kurš mācījies *vēdas* bez atļaujas. (Tulk.)

74. vai arī kaujas laukā, par savu nodomu paziņojušam, brīvu prātu jāklūst par mērķi karotājiem, vai arī trīs reizes uz galvas jāmetas uguns liesmās,
75. vai arī *vēdu* jēdzējam *brahmanim* jāatdod manta vai daļa no mantas, ar kuru tas varētu sevi uzturēt, vai nams ar visu iedzīvi.
79. Tad, pilnīgi noskūts, tāds drikst dzīvot apmetnes malā vai govju aplokā, miteklī vai pie koku saknēm, baudīdams prieku govīm un *brahmaņiem* laba darišanā.
80. *Brahmaņa* slepkava, dzīvību upurēdams *brahmaņa* vai arī govs labā, izpērk grēku, — tāpat arī govi vai *brahmani* glābdams no nāves.
85. *Brahmanis* tieši savas izcelšanās dēļ ir turams par dievību dieviem, bet ļaudīm — par augstāko soģi, — tā paģēr *vēdas*, kuras ir pamats.
90. Tādā veidā ir jāšķīstās netīši divkārtdzimušo nonāvējušam, — *brahmani* tīši nonāvējušam izpirkšana nav paredzēta.
98. Ja visa ķermenī esošā brahma¹ reiz dzēruma reibonī noslikst, tad *brahmaņa* tikums *brahmani* pamet un viņš drīz vien izdzimst par *šūdru*.
104. *Guru* laulības gultas apgānītājam, kad viņš atzinies grēkā, ir jānoguļas uz nokaitētas dzelzs plātnes vai arī jāapskauj nokaitēts dzelzī kalts sievietes tēls, — viņš, nāvi ņemdams, tad šķīstās,
105. vai pašam sev jānocērt dzimumloceklis kopā ar sēkliniekiem un, visu to sadotās rokās paņēmušam, ir jāiet uz Nirriti² zemi, līdz kamēr pakrīt beigts,
106. vai, apģērbtam lūku drānās, jānēsā līdzī sev gultas kāja un gādu ar bārdū apaugušam ir jādzīvo mežā, kur negadās cilvēkiem acīs, un jādara kričhra³, kā nolīcis *Pradžāpati*, lai izpirktu grēku,

---

¹ Seit brahma ir tā dievišķā substance, kuras avots ir *Brahmans* un kuras iemiesojums cilvēku pasaulē esot *brahmaņi*. Pēc hindu ieskatiem, nav nekā augstāka un dižāka par *brahmani*, jo viņš ir cēlies no *Brahmas* mutes un ir tā labākās daļas iemiesojums, — brahma caurstrāvo *brahmaņa* ķermenī no matu galiem līdz kāju pirkstiem. (Tulk.)

² Nirriti — dieviete, dienvidrietumu debespušes valdniece. (Tulk.)

³ Kričhra ir gavēņa paveids, kuru dara, kā likts **Manu likumos**: trīs dienas ēd tikai no rīta, trīs dienas — vakarā, trīs dienas — tikai to, ko saņem dāvanai, dāvanu neprasījis, un trīs dienas neēd neko. (Tulk.)

107. vai, savaldot jutekļus, jādara grēku nožēla, darot pēc mēness¹ un upurbarību ēdot vai miežu viru trīs mēnešus ilgi, lai izpirktu *guru* laulības gultas apgānīšanas grēku.
109. Mazāku grēku darījušam — nonāvējušam govī — mēnesi miežu novārijums jādzer, — uzvilcis nonāvētās govys ādu un sevi noskuvis pliku, lai dzīvo viņš kūti pie govīm.
113. Pašai dziedzīgi sargāma slima vai zagļu, tīgeru, citu briesmu un nelaimju apdraudēta, vai pakritusi, vai mukulājā iestigusi govys.
114. Svelmē vai lietū, vai aukstumā, kā arī stiprā vējā nav meklējams patvērums sev, kamēr govys nav nodrošinātas.
115. Ir jāturas klusi, pat vārds nav bilstams, kad govys ēd pie viņa namā vai arī pie citiem, vai laukā, vai piedarbā, kā arī tad, ja zīž teļš.
116. Govys slepkava, kurš tādā veidā aprūpē govys, pēc trijiem mēnešiem atsvabinās no grēka, ko darījis, nonāvējot govī.
117. Darījis izpirkšanu, lai *vēdu* jēdzējiem viņš atdod desmit govys un vērsi, — ja tik daudz tam nav, tad lai piedāvā visu.
121. *Dharmu* jēdzošie *vēdu* skaidrotāji par zvēresta laušanas apgrēcību ieskata brīvu prātu darītu sēklas mešanu, kuru sev darījis *vēdas* mācīties zvērējis divkārt dzimušais.
123. Šādu grēku darījušam ir ejams septiņos namos lūgt dāvanu, ēzeļa ādu apvilkušam, par apgrēkošanos darot tur zināmu.
124. Reizi dienā no viņiem dāvanu ņemdams un pārtikdams tikai no tās, darīdams trīskāršu apmazgāšanos, gada laikā viņš šķīstās.
125. Tiši darījis to, kas liedz piederēt pie *kastas*, lai šķīstās, darīdams sāmtapanakričru², bet netiši darījis, — kričru, kā nolīcis *Pradžāpati*.
127. Ceturtā daļa no izpirkšanas, kas nolīkta *brahmaņa* slepkavam, pienākas *kšatrija* slepkavam, astotā daļa — *vaišjas* slepkavam, sešpadsmitā daļa — *šūdras* slepkavam tad, ja *šūdra* ir bijis no tikumīgiem.

¹ Grēku nožēlošanu pēc mēness dara tā, kā to pagērē **Manu** likumi: mēnesim dilstot, ar katru nākamo dienu jāpēd kumosu mazāk nekā iepriekšējā dienā, bet, mēnesim augot, tieši par tik daudz apēstās barības daudzums jāpalielina. (Tulk.)

² Sāmtapanakričra ir gavēņa paveids, kuru darot **Manu** likumos nolīkta veidā pārtiek no govys mēsliem un urīna, piena, rūgušpiena, sviesta un ūdens, kurā mērcēta *kuša* zāle, to visu ēdot vienā dienā un nākamajā dienā badojoties vai arī katru no minētajiem ēdot savā dienā un septītajā dienā badojoties. (Tulk.)

128. *Brahmanim*, netiši nonāvējušam *kšatriju*, grēka izpirkšanai ir jāatdod tūkstoš govīs un vērsi
129. vai arī trīs gadus darāms tas pats, kas pienākas *brahmaņa* slepkavam: jādzīvo, savaldot jutekļus, pinot bīzi, mitinoties tālu no ciemata, pārnakšņojot uz koku saknēm.
130. *Brahmanim*, kāvušam *vaišju*, kurš tikumam pieder, tas pats ir jādara gadu no vietas vai jāatdod simt govīs un vērsis.
131. *Šūdru* nonāvējušam tas pats ir jādara sešus mēnešus ilgi vai arī jāatdod *brahmanim* desmit baltas govīs un vērsi.
132. Kaķi, mangustu, vardi, suni, vārnu, krokodilu, ūpi vai zilo sili nogalinājušam darāms tas pats, kas *šūdru* nogalinājušam,
133. vai arī trīs dienas dzerams piens, vai *jodžana* noejama, vai upē darāma pelde, lai šķīstītos, vai arī skaitāma lūgšana ūdeņiem.
153. Ēdis to ļaužu ēdienu, kuriem nenākas prasīt, vai pārpalikums, kuri no *šūdru* un sieviešu galdiem savākti, tāpat kā paēdis gaļu, kas viņam ir noliegta, septiņas dienas lai šķīstās, dzerdams ūdeni, kurā vārīti rīsi.
164. Vīrieti vai sievieti nolaupijis vai ņēmis sev lauku, kas nepieder viņam, vai namu, vai akas un diķa ūdeni piesavinājis lai šķīstās pēc mēness, kā nolikts.
171. Pavedis miesīgu māsu, drauga vai dēla sievu vai baudījis jaunavas klēpi, vai gulējis nakti ar zemākas kārtas sievieti lai izpērk grēku, šķīstīties tā, kā tas nolikts *guru* laulības gultas apgānītājam.
174. Vīrietim, kurš ņēmis sievieti pret dabīgi vai sēklu metis dzīvnieka mātītes klēpī, vai arī gulējis ar sievieti, kurai ir mēnešreize, kā arī ūdenī atrodies, ir jāšķīstās, darot sāmtan panakričru.
175. Divkārt dzimušais, sēklu metis ar vīrieti vai arī sievieti ratos, kuros ir iejūgts vērsis, vai ūdenī, vai arī dienas gaismā, lai šķīstās, ūdenī iegremdējies ar drēbēm.
176. *Brahmanis*, sēklu metis *čāndālu* vai arī zemākas kārtas sievietes klēpī, baudījis ēdienu kopā ar viņiem vai saņēmis dāvanas no šiem ļaudīm, darot to nezinādams, top par *nepieskaramo*, — darīdams zinot, kļūst tāds pats kā viņi.
179. Tas grēks¹, ko divkārt dzimušais nodara, nakti kopā ar *šūdru* sievieti bijis, viņam jāizpērk, trīs gadus ilgi pārtiekot tikai no dāvanās saņemtā, kā arī svētrakstus runājot.

¹ Grēks šajā gadījumā būtu pat tīri nevainīga laika pakāvēšana. *Manu likumu* indiešu komentētāji uzskata, ka šeit minētā zemas kārtas sieviete ir no *čāndāliem*. (Tulk.)

181. Tāds, kas ar izraidītajiem satiekas, pats gada laikā paliek par tādu kā viņi, ja upurus dara šiem ļaudīm, tos māca vai ieprecas tādos, kā arī ja ēd, sēž vai ceļo kopā ar tiem.
199. Divkārtdzimušais, atraidījis patvēruma lūdzēju vai arī *vēdas* mācījis tādām, kam nepienākas, lai šķīstās, gadu no vietas pārtikdams tikai no miežiem.
200. Suņa, šakāļa, ēzeļa, gaļas ēdāja mājkustoņa, kamieļa, zirga vai cilvēka sakostam jāšķīstās, aizturot elpu.
202. *Brahmanis*, kāpis no brīva prāta pajūgā, kurā jūgts kamieļis vai arī ēzelis, tāpat peldējies plīks, šķīstās, aizturot elpu.
207. *Brahmanim* uzbrukušais ar nolūku iesist simt gadus cieš pekli, — ja iesitis, — tūkstoš gadus.
208. Cik putekļu divkārtdzimušā asinīm pielīp, tik tūkstošus gadu cieš pekli tas ļaundaris, kurš ir šīs asinis izlējis.
223. Grēku nožēlotājam, uguni mīlojot, upurējams un upurējot ir dižākie svētvārdi runājami, tad vēl darāms darāmais, radībām pāri nenodarot, patiesīgi, bez dusmām un godīgi.
224. Trīsreiz dienā un trīsreiz naktī viņam ir ūdenī ejams, ar sievietēm nav nekad runājams, tāpat ar *šūdrām* un *nepieskaramiem*.
225. Laiks viņam vadāms sēžot vai stāvot, — ja sēdēt nav spējīgs, tad guļot uz zemes, — viņam ir jāpaliek šķīstam, zvērestu pildošam, *guru*, dievus un divkārtdzimušus godā turošam.
228. Grēcinieks atbrīvojas no grēka caur atzišanos, caur askēzi, *vēdu* lasīšanu vai, sliktākā gadījumā, caur dāvanu došanu.
236. *Brahmanim* askēze — svēto zinību jēgšanā, *kšatrijam* — aizsargāšanā, *vaišjam* — saimniekošanā, *šūdrām* — pakalpošanā.
237. Garu savaldījušie *riši*, kas pārtiek no saknēm, augļiem un gaisa, caur askēzi iemantojuši varu trīs pasaules skatīt ar visām tur esošām radībām, nekustošām un kustošām.
238. Tieši caur askēzi darāmas zāles un veselība, un sajēga, kā arī dievišķā dzīvošana, jo dievi tāpat caur askēzi iemanto visu.
241. Kukaiņi, kuri rāpo pa zemi, čūskas, knišļi, kas lidinās gaisā, putni un radības, kuras nekustas, — visi tie iemanto debesu dzīvi caur askēzi¹.
242. Lai arī kādu grēku padarījuši ar vārdu, domu vai darbu, tie ļaudis, kas dara askēzes darbus, caur askēzi visu drīz sadedzina.

¹ Šīm radībām askēze ir ciešanas, kurām tās nolemtas par grēkiem iepriekšējās dzīvēs. (Tulk.)

249. Sešpadsmit elpas aiztures, balsiena «*Om*» un svētvārdu runāšana, ko dara ik dienas, pat mācīta *brahmaņa* slepkavu mēneša laikā šķīsta no grēka.
262. *Rīgvēdu* prātā paturošs *brahmanis* netraipās grēkā, pat visas trīs pasaules¹ iznīcinājis, pat ēdis, ēdiena devējus nešķirodams.

XII NODAĻA

3. Darbam, ko dara ar domu, vārdu vai miesu, auglis ir nešķīsts vai šķīsts, un ļaužu kārtā — zema, vidēja, augsta — ceļas no darbiem.
8. Ļaudis bauda noliktā kārtā ļaunu un labu darbu augļus: prātā tie bauda ar prātu darīto, vārdā — ar vārdu un miesā — ar miesu darīto.
9. Darijīs grēku ar miesu — iemanto nekustību², darijīs grēku ar vārdu — piedzimst par putnu vai lopu, darijīs grēku ar domu — piedzimst ar zemu kārtu.
26. Svētība³ piepildās zināšanā, tumsība — nezināšanā, kaislība — naidā un mīlestībā, — tā domā. Tādā kārtā tās piepildās visā, kam dvaša, kļūdamas visam, kam dvaša, par iedabu.
31. *Vēdu* jēgšana, askēze, zinības, šķīstums, jutekļu savaldīšana, *dharmas* ievērošana, domāšana par dvēseli — tās ir svētības pazīmes iedabā.
32. Uzņēmība, stingrības trūkums, aplama uzvešanās un mūžīga alka pēc pasaulīgajiem priekiem — tās ir kaislības pazīmes iedabā.
33. Cietsirdība, šaubas, skopums, diedelēšana, slinkums, nolaidība un netikumīga dzīve — tās ir tumsības pazīmes iedabā.
40. Ar svētību apveltītie pārdzimstot tuvojas dieviem, ar kaislibu apveltītie tuvojas cilvēkiem, bet ar tumsību apveltītie tuvojas kustoņiem — tādi ir trīs pārdzimšanas veidi.
41. Bet lai jums top zināms, ka pazīmes noteiktā iedaba izpaužas trejādā veidā — zemākā, vidējā vai arī augstākā, atkarībā no sajēgas un no tā, kas ir darīts.

¹ Trīs pasaules šeit ir zeme, debesis un gaiss starp tām. (Tulk.)

² Iemanto nekustību, nākamajā dzīvē iedzimstot augos. (Tulk.)

³ Pēc hindu ieskatiem, dabu (*prakriti*) un visus tās izpaudumus veido, caurstrāvodami cits citu, trīs gunas (vir. dz.). Guna tulkojumā nozīmē «pavediens», un daba ir audums, kas austeris no šiem pavedieniem — no satva, radžas un tamas guna, kuri šeit tulkoti ar vārdiem «svētība», «kaislība» un «tumsība». (Tulk.)

42. Radības, kuras nekustas, tārpi, knišļi, zivis, bruņurupuči, lopi, šakāļi, čūskas — tas ir caur tumsību nākušo zemākais stāvoklis.
43. Ziloņi, zirgi, lauvas, nicināšanas vērtie *šūdras* un mleči, mežacūkas — tas ir caur tumsību nākušo vidējais stāvoklis.
44. Čārani¹, suparni, liekuļi ļaudis, rakšasi, pišāči — tas ir caur tumsību nākušo augstākais stāvoklis.
45. Paukotāji un cīkstoņi, aktieri, ļaudis, kuriem ir nicināms arods, žūpas un spēlmaņi — tas ir caur kaislību nākušo zemākais stāvoklis.
46. *Rādžas*, *kšatriji*, strīdēties veiklie *purohitas* un kareivji — tas ir caur kaislību nākušo vidējais stāvoklis.
47. *Gandharvi*, guhjaki, *jakšas* — kalpi pie dieviem, tāpat arī *apsaras* — tas ir caur kaislību nākušo augstākais stāvoklis.
48. Varoņi, askēti, *brahmaņi*, daitji², debesu radības, vēju ratos braucošo pulki — tas ir caur svētību nākušo zemākais stāvoklis.
49. Upurētāji, *riši* un dievi, *vēdas*, zvaigznes, mūži, senči un sādhi³ — tas ir caur svētību nākušo vidējais stāvoklis.
50. *Brahma*, Visuma radītāji un *dharma*, tāpat arī dīzais neatveramais — to gudrie tur par augstāko stāvokli tiem, kas caur svētību nākuši.
55. *Brahmaņa* slepkava iedzimst ēzeļa, suņa, cūkas, gov, kazas, kamieļa, brieža, aitas, *čāndāla*, putna vai pulkaskas⁴ klēpī.
56. *Brahmanim* žūpam būs iedzimt par tārpu, knisli, kodī vai putnu, kas pārtiek no mēsliem, vai arī par ļaunu kustonī.
57. *Brahmanim* zaglim būs iedzimt zirnekli, čūskā, ķirzakā, ūdens kustonī, ļaunā pišāčā — tūkstoš reizes.
58. *Guru* laulības gultas apgānītājam simtkārt būs iedzimt zālē, liānās, krūmos un asi zobainos plēsīgos zvēros, kas pastrādā nežēlības.
59. Ļaudis, kas ļaunu dara ar baudu, piedzimst par plēsoņām; tādi, kas ēduši neatļautu, — par tārpiem; zagļi — par

¹ Čārani — klejojošu teicēju un dziedātāju *kasta*, bet iespējams, ka šeit tie ir kādī mītiski radījumi. *Manu likumu* indiešu komentētāji Medhātithi un Rāghavānanda šo vārdu skaidro dažādi, un šeit minēti abi skaidrojumi. Suparni — mītiski putni. Rakšasi — dēmoni. Pišāči — ļaunie gari. (Tulk.)

² Dēmoni, dievu ienaidnieki. (Tulk.)

³ Ar sādhi vārdu ir zināmi daudzi mazāk svarīgi dievi, kuri veido divpadsmit vai septiņpadsmit (kā nu kuro reizi) dievību grupu. (Tulk.)

⁴ Nišādu *kastas* vīrieša un *šūdras* pēcnācējs piederēja pie pulkaskas *kastas*, bet nišāda savukārt, dzimis *šūdru* sievietei no *brahmaņa*, piederēja pie *nepie-skaramajiem*. (Tulk.)

- zvēriem, kuri sev līdzīgos aprij; ar zemākas kārtas sievietēm gulējušie — par pretām¹.
60. Ar *nepieskaramiem* sagājies, pavedis svešu sievu vai zadzis *brahmaņa* mantu piedzimst par brahmarākšasu.²
  70. Visu *varnu* ļaudis, kas noniecinājuši viņiem noliktos arodus, ja nav bijuši spiesti to darīt, — vairākkārt nešķīsti pasaulē nākuši, piedzimst par *dāsju* kalpiem.
  83. *Vēdu* mācīšanās un askēze, zinību krāšana, jutekļu savaldīšana, radībām pāri nedarišana, pakalpošana *guru* — labākais darāmais svētlaimes iemantošanai.
  85. *Ātmana* jēgšana jātur par labāko minēto skaitā, jo tā ir augstākā starp zinībām — to jēdzošam pieder nemirstība.
  91. Kas visās radībās nojēdzis sevi un visas radības nojēdzis sevi, tas upurē sev — tāds iemanto varu pār visu.
  97. Četras *varnas*, trīs pasaules, četras *āšramas*, bijušais, esošais, nākošais — visam tam sakne ir *vēdas*.
  100. Virspavēlniecību karā un *rādžas* varu, tiesību sodīt un valdīt pār pasauli pelna vienīgi *vēdu* zinību jēdzējs.
  112. *Rigvēdu* jēdzošais, *Sāmavēdu* un *Jadžurvēdu* — tāpat, — šie trīs ir jātur par pietiekami godātiem, lai būtu tiesīgi lemt katrā strīdā par *dharmu*.
  113. *Dharma*, ko sludina kaut tikai viens *vēdas* jēdzošs *brahmanis*, turama par augstāko *dharmu*, nevis tā, ko sludina ne-jēgu pūlis.
  119. *Ātmans* un vienīgi viņš ir visi šie dievi, un Visums dibinās viņā, jo viņš vieno visu, kam piešķirta miesa, ar darbu, kas viņiem ir darāms.
  122. Augstākais *Puruša* turams par virsvaldoni pār visiem, kaut arī viņš mazāks par putekli, spīdumā spožāks par zeltu un nojēdzams vienīgi nemaņā.
  125. Tāds, kas *Ātmanu* jēdz, caur šo *Ātmanu* visās radībās tapis pret visu vienādi vienaldzīgs, iemanto augstāko stāvokli — *Brahmu*.³
  126. Divkārtdzimušais, lasīdams *Manu šāstru*, kuru ir *Bhrigu*⁴ pasludinājis, un turēdams sevi tikumīgi, iemanto tādu stāvokli, kādu viņš vēlas.

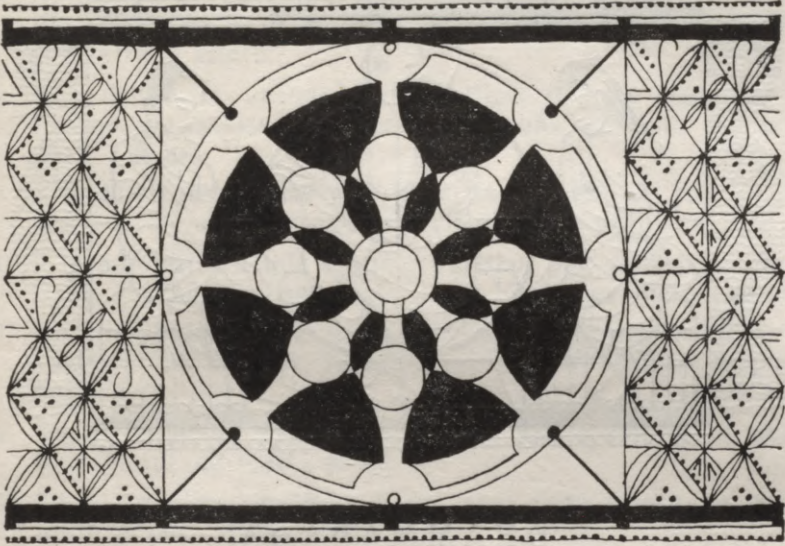
Te beidzas *Manu likumi*.

¹ Spoki, kapos dzīvojoši gari, par kādiem esot kļuvušas to mirušo dvēseles, kuriem nenotika bērū svētdarības. (Tulk.)

² Dēmons. (Tulk.)

³ Seit ar *Brahmu* domāts *Brahmans* — Augstākā objektīvā realitāte. (Red.)

⁴ *Bhrigu* ir viens no desmit dižajiem *riši*, visu dzīvo radību valdnieks. Teiksmā viņam piedēvē godu būt par pirmo *Manu likumu* zinātāju. (Tulk.)

DHAMMAPADA

DHAMMAPADA

1. JAMAKAVAGA JEB PĀRU TEICIENU NODAĻA

1. Šī mācība, *dhamma*, ir labākā daļa no prāta, patapināta no prāta un prāta nosacīta. Kas runā vai dara, turēdams jaunu prātu, tam ciešanas seko kā ratu riteņi vilcējam pēdās.
2. Šī mācība, *dhamma*, ir labākā daļa no prāta, patapināta no prāta un prāta nosacīta. Kas runā vai dara, turēdams labu prātu, tam laime seko pa pēdām kā ēna.
3. Viņš mani nozākāja, viņš mani pievārēja, viņš iesita man, viņš mani aplaupīja. Kas nemet pie malas šīs domas, tam ienaidis nemitējas.
4. Viņš mani nozākāja, viņš mani pievārēja, viņš iesita man, viņš mani aplaupīja. Kas met pie malas šīs domas, tam ienaidis mitējas.
5. Sacīts, ka naidu šai saulē neuzveic naidis, vienīgi nenaids to uzveic, — lūk, mūžīgā patiesība.
6. Daudzi šeit nejēdz, ka te mums reiz visiem ir jāņem gals, — starp tiem, kas to jēdz, tūdaļ mitējas ķildas.
7. Negausi, sliņķi, kurš dzīvo, nevaldot jūtas, bez apņēmības un tīksminoties par baudām, — to satriec *Māra*, kā vējš satriec trupušu koku.

8. Apņēmīgo un paļāvīgo, kurš dzīvo, valdīdams jūtas un netīksminoties par baudām, — to nesatriec *Māra*, kā vējš nevar satriekt klinti.
9. Kas dzeltenās drānas¹ velk, neticis tīrs no dubļiem, bez tikuma, padomam nepiederošais — nav dzeltenu drānu cienīgs.
10. Kas dzeltenās drānas velk, ticis no dubļiem tīrs, tas — tikumam, padomam piederošais — ir dzeltenu drānu cienīgs.
11. Kas par būtisku teic esam nebūtisko, par nebūtisku tur būtisko, tas būtisko neiepazīs, jo ir lēmis sev meklēt aplamo.
12. Kas par būtisku teic esam būtisko un par nebūtisku tur nebūtisko, tas iepazīs būtisko, — viņš ir lēmis sev meklēt patieso.
13. Tāpat kā lietus iesūcas namā caur sliktu jumtu, tā iekāres iesūcas aplami turētā prātā.
14. Tāpat kā lietus nesūcas namā caur labu jumtu, tā iekāres nesūcas pareizi turētā prātā.
15. Šaisaulē cieš un viņšaulē cieš — abās saulēs ļaundaris cieš, — viņš gaužas un cieš, paša darītu redzēdams.
16. Šaisaulē priecājas, viņšaulē arī — abās saulēs priecājas labais, — viņš nevar beigt priecāties, paša darītu redzēdams.
17. Šaisaulē gaužas un viņšaulē gaužas — abās saulēs ļaundaris gaužas: «Ļaunais ir manis darīts!» Vēl vairāk viņš gaužas, ļaunuma piemeklēts.
18. Šaisaulē gavilē, viņšaulē arī — abās saulēs labais gavilē: «Labais ir manis darīts!» Vēl vairāk viņš gavilē, laba piemeklēts.
19. Kas svētrakstus skandē, tiem sekot nevīžodams, no tiesas, tāds līdzīgs ganam, kurš svešas govīs pārskaita, turēdams tās par savām, — tāds svētumu nebauda.
20. No pinekļiem prātu atraisījis un kaislības, ienaidu, maldus pievārējis, — brīvs būdams no slāpes pēc viņas vai šīs saules, — tāds, kas īstenai sajēgai pieder un, lai gan svētrakstus neskandē, tomēr jēdz tikumu, — tāds bauda patiesu svētumu.

---

¹ Drānu dzeltenā krāsa ir budistu peticības un atšķirības zīme. Saulē izballojušas un laika gaitā sadzeltējušas skrandas uzvilka budistu kopienā — sanghā — stājoties. (Tulk.)

2. APAMĀDAVAGA JEB NODAĻA PAR NOPIETNĪBU

21. Nopietnība ir ceļš uz nemirstību, vieglprātība — uz pazušānu. Nāvei nav varas pār nopietno, kamēr vieglprātis ir tikpat kā miris.
22. Gudrais, to skaidri jēgdams un turēdams nopietnību, bauda prieku starp izredzētiem.
23. Pārdomām nodevies, nelokāms, drosmīgs un neatlaidīgs — tāds, no tiesas, ir gudrais, kurš iemanto *nibānu*, brīvu no važām un neizsīkstošu.
24. Darbīgam, nopietnam, savaldīgam, ar apdomu darošam, tiru nodomu vadītam, tikumīgam — tādām, no tiesas, aug augumā slava.
25. Lai atturība un nopietnība, un darbīga rosība gudrajam kļūst par salu, tad šo salu nekādi pali neaizraus līdzī.
26. Sliņķis un muļķis tur vieglu prātu, bet gudrais kā lielāko dārgumu sargā nopietnību.
27. Nevergo baudai un kaislībām, neturi vieglu prātu! Augstāko laimi gūst nopietnais, pārdomās gremdēdamies.
28. Līdzīgi kalnā stāvošam gudrais raugās uz ielejā palicējiem. Pieveicis vieglprātību un gudrības cietokšņa sargtorni pakāpies, mierīgs un nopietns noraugās prātīgais ciešanu apmātā pasaulē tāpat kā gudrais muļķī.
29. Starp guļošiem palikdams nomodā, paturot nopietnību starp vieglprāšiem, iet savu ceļu gudrais, — no tiesas, tāds ir kā labs rikšotājs, kurš tālu iepakaļ atstāj vezumniekus.
30. Par vadoni dieviem kļūva *Maghavāns*, turēdams nopietnību, — nopietno tālab uzteic, bet vieglprāti peļ.
31. Nopietnību baudošs *bhikhu* bažīgi vairās no vieglprātības, tāds virzās uz priekšu kā uguns, lielus un mazus šķēršļus sadedzinādams.
32. Nopietnību baudošs *bhikhu* bažīgi vairās no vieglprātības, tāds vairs neko nevar zaudēt, jo *nibāna* ir tepat blakus.

3. ČITAVAGA JEB NODAĻA PAR DOMU

33. Tikpat nekļūdīgi kā šāvējs bultu, raida gudrais tramīgu, drebošu, grūti valdāmu, grūti turamu domu.
34. Kā sausumā izmesta zivs dreb šī doma, no *Māras* varas patverties raudamās.

35. Savaldīt tramīgu, grūti turamu domu, kas kaislībām dzenas pakaļ, ir teicama lieta, jo laimi nes doma, kas savaldīta.
36. Lai uzmana gudrais šo kaislībām pakaļ skrienošo, grūti turamo domu, jo laimi nes doma, kas uzmanīta.
37. Tas *Māras* važas salauzīs, kas sirdī¹ apslēptu, tālumos klīstošu, vienatnē mītošu, bezmiesas domu savaldīs.
38. Gudrība tam netop pilnīga, kas nejēdz īsteno tikumu, tādām ir satraukts prāts un doma ir nepastāvīga.
39. Bailes nemājo modrā un nesatrauktā, par labu un ļaunu nespriedelējošā prātā, un domas tur nevairo aplamību.
40. Nojēdzis to, ka šis ķermenis māla podam ir līdzīgs, lai gudrais rauj visas saites un, domu par cietoksni darījis, gudrības bruņas lai nokaļ un, atņēmis uzvaru *Māram*, šo uzvaru patur.
41. Vai tad ilgi, ak vai, šis ķermenis šīssaules dubļus min! — tiklīdz tam laupa sajēgu, zemē nokrīt kā bluķis un pelna vienīgi nicināšanu.
42. Lai vai ko var naidnieks naidniekam nodarīt, lai vai ko var ļaundaris padarīt ļaundarim, — aplami turēts prāts var lielāku ļaunumu darīt.
43. Lai vai ko labu var tēvs ar māti, lai vai ko labu var tuvākais tuvākam darīt, — pareizi turēts prāts vēl lielāku labumu dara.

4. PUPHAVAGA JEB NODAĻA PAR PUĶI

44. Kas šosauli, kas *Jamas* sauli, kas dievu sauli pievārēs? Kas tikuma taku, ar sajēgu sludinātu, — kas to kā gudrais puķi sameklēs?
45. Māceklis pievārēs šosauli, *Jamas* sauli un dievu sauli. Māceklis tikuma taku, ar sajēgu sludinātu, kā gudrais puķi sameklēs.
46. Lai gudrais iet savu ceļu, nāvei netverams, puķēm vītās *Māras* bultas salauzīs, — lai iet, jo viņš jēdz, ka šis ķermenis ir tikai māns, kurš zūd tikpat ātri kā putas.
47. Kas puķi plūc, neguvis prāta gaismu, to nolaupa *Māra* kā guļošu ciematu plūdi.
48. Kas puķi plūc, palikdams baudu varā, neguvis prāta gaismu, to paņem sev iznīcība.
49. Kā bite, kas, medu dzērusi, aizlido, puķes smaržu un košumu neizpostīdama, tāpat lai ciematā uzvedas vientuļnieks.

---

¹ Pēc indiešu ieskatiem, prāts un domas mājo sirdī. (Tulk.)

50. Lai viņam rūp nevis citu kļūdas, ne citu darīts vai nepadarīts, bet vienīgi paša darīts vai nepadarīts.
51. Nemēdz nest augļus spilgtas un krāšņas puķes bez smaržas, — tāpat arī skaistas runas, kurām neseko darbi.
52. Skaistas runas, ja tām seko darbi, nes augļus tāpat kā spilgtas, krāšņas un smaržīgas puķes.
53. Daudzas vītnes var novīt no klēpja puķu, — daudz laba, reiz pasaulē nācis, var mirstīgais darīt.
54. Sandala, vasikas, tagaras¹ smarža — tās neiet pret vēju, bet tikuma smarža piepilda visu sev apkārt, — to arī pret vēju var sajūst.
55. Labi sandals un vasika smaržo, lotoss un tagara arī, — par visu labāka tomēr ir tikuma smarža.
56. Labi smaržo sandals un vasika, tomēr vienīgi tikuma smarža pie dieviem debesīs kāpj.
57. *Māra* to ceļu neuzies, kuru iet tikumīgais, jo nopietnībā un īstenā sajēgā viņš sargā savu brīvību.
58. Kādreiz uz lielceļa pamestā mēslu kaudzē uzzied smaržīga, acij tikama puķe.
59. Kādreiz starp mēslu vērtiem tumsoņiem arī kāds *Budhas* mācekļis pagadās, kas no citiem pēc īstenas sajēgas atšķiras.

5. BĀLAVAGA JEB NODAĻA PAR MUĻĶI

60. Gara ir nomodā esošam nakts, gara ir *jodžana* nogurušam, gara ir atkaldzimšanu ķēde muļķim, īsteno *dhammu* nejdzošam.
61. Pats padari sevi stipru caur vientulību, ja neesi ticis pie labāka vai sevis vērtā drauga, — ar muļķi tu nedrīksti draudzēties.
62. «Man dēli, man manta,» — muļķis sūrojas. Kādi tev dēli, kāda tev manta, ja pats tu sev nepiederī?
63. Savu muļķību apjēdzis, muļķis iemanto gudrību, — ja muļķis tur sevi par gudru, no tiesas, tāds saucams par muļķi.
64. Lai muļķis kaut visu mūžu gudrajam pakalpo, — mācību viņam neiepažīt kā zupas karotei viras garšu.

---

¹ Sandals (*Santalum album*) — pusparazītisks augs, kuru Indijā kultivē kopš neatminamiem laikiem. Austrumu zemēs sandala koksni izmanto kokgriezumiem, koksnes pulveri — kvēpināšanai reliģiskās ceremonijās. Tagara (*Tabernaemontana coronaria*) — aromātisks augs, kuru izmanto pūdera gatavošanai. Vasika — lielziedu jasmīns (*Jasminum Sambac*). (Tulk.)

65. Prātīgais gan, reiz gudro sastapis, ātri vien iepazīst mācību, tāpat kā mēle jauš viras garšu.
66. Kā pašam sev riebdams, muļķis aiz stulbuma dara ļaunu un nejēdz, ka ļaunuma augļi ir rūgti.
67. Tas nav labi darīts, kas padarīts jānožēlo, — šī darba augli plūc vaimanājot, ar saraudātu muti.
68. Tas labi darīts, ko darītu nenozēlo, — šī darba auglis ir plūcams ar prieku un gaviļējot.
69. Nupat padarīts ļaunums šķiet muļķim kā medus, — kad ļaunuma auglis ir ienācies, muļķis cieš mokas.
70. Lai muļķis kaut mēnešiem ilgi pārtiek no tā vien, ko dabū pie lūpām, ar kusa zāles stiebriņu ēzdams, — tikpat tāds nekļūs ne sešpadsmitdaļu tik vērts, cik mācību jēdzošais.
71. Kā mirklī nesaskābst piens, tā alga par ļaunumu nenāk uzreiz, bet, kvēlojot līdzīgi oglei zem pelniem, mūžam papēžus dedzina muļķim.
72. Ja pašam par postu muļķim reiz gadās iemantot sajēgu, — tā viņam satriec smadzenes, laimīgo guvumu laupot.
73. Lai taču muļķis kāro pēc teikšanas brālībā vai arī goda, kas nav paša pelnīts, pēc virsvaldības starp *bhikhu*, pēc cieņas tālās un tuvās ciltīs.
74. «Lai svētvīri domā un namturi zina to visu par manis darītu, lai tie it visur no manis ir atkarīgi!» — tā muļķis spriež savā prātā, kamēr aug vienīgi lepnība, kamēr alka vairojas.
75. Kas labuma gūšanai derīgs, tas neder *nibānu* meklējošam, — to nojēdzis, *Budhas* mācekļi *bhikhu* laika pakavēšanai negaviļē, bet gan ilgojas vientulības.

6. PANDITAVAGA JEB NODAĻA PAR GUDRO

76. Ja sastapsi gudro, kurš parāda trūkumus, kā arī norāj par tiem, tad seko šim gudrajam tā, it kā apslēptu mantu viņš rādītu, — vienīgi labu, ne ļaunu tu iemantosi.
77. Tāds tevi pamācīs, tāds dos padomu, tāds no ļauna atturēs, — kā lai neseko tādām, kurš labajam tik, bet ļaunajam derdz.
78. Ar ļaunajiem nesapīnies un neseko nicināmiem, — sameklē cēlu draugu un seko tikumiem.
79. Gudrais, baudīdams tikumu, skaidrai sajēgai piederēdams, aizvien ir laimīgs, — tāds godā mācību, Diženā pasludinātu.

80. Straumi savalda grāvracis, šāvējs savalda bultu, mežcirtējs pievārē koku, bet gudrais pievārē sevi.
81. Kā vētrā neliecas klints, tā neliecas gudrais, paļas un uzslavas nesdams.
82. Kļūst mierīgs un rāms kā dzidrš un kristāltīrs diķis gudrajam prāts, kad viņš uzklausa mācību.
83. Tikumu jēdzošais pļāpībai nenodosies un, kaislību apklusinājis, neļausies tai, bet gan mierīgi turpinās ceļu. Laimes vai nelaimes piemeklēts, gudrais neliksies zinis par vienu vai otru.
84. Ne sevis paša pēc, ne kāda cita pēc tu nedrīksti kārot nedz dēlu, nedz mantu, nedz troni, — esi tikumīgs, taisns un gudrs un nekāro ticis tapt tikumam nepiedienīgā veidā.
85. Starp ļaudīm tādu nav daudz, kas viņu krastu sasniedz, jo vairumam lemts šajā krastā rosīties.
86. Turpretim, kas seko mācībai, ja tā ar sajēgu sludināta, — tas viņu krastu sasniedz un iet nāvei secen, kaut arī izdarīt to nav viegli.
87. Lai nekāro gudrais iet tumsas ceļu, lai gaismas ceļam ir uzticīgs, klejodams viens un no pajumtes atteicies, —
88. lai viņš iekāro sasniegt reiz laimi, kura šķiet neesam sniedzama, atsakoties no baudām un mantas. Lai gudrais mēž prātu no dražām tīru.
89. Kas balsta sajēgu mācībā, kārodams apskaidrības, tas atskāks alkt un lauž visas važas. Tikuma spožumā pilnīgu brīvību baudīdams, tāds jau šeit šaisaulē *nibānu* iemanto.

7. ARAHANTAVAGA JEB NODAĻA PAR ARAHATU JEB SVĒTVĪRU

90. Tāds alkas drudzī vairs nedeg, kas, visas važas salauzis, ir jau pilnīgi atbrīvojies un neskumst, — tādām klejojums ir jau galā.
91. Gudrie aiziet, nav prieka gudrajiem mājās, tālab tie viens pēc otra iet projām. Kā gulbji diķus, tāpat viņi savus mitekļus pamet.
92. Kas vēderam atvēl vien vēdera tiesu, tas necenšas iekrāt, — tādām kā putnam debesīs gaita nav izdibināma, jo viņš sev ir lēmis atbrīvoties no vēlmēm un pilnīgu brīvību sasniegt.
93. Kas vēderam nevergo un ir uzveicis kāri pēc grēka, tam gaita kā putnam debesīs nav prātam nojēdzama, jo viņš sev ir lēmis atbrīvoties no vēlmēm un pilnīgu brīvību sasniegt.

94. Kā strauji, bet jātnieka valdīti zirgi ir gudrajam prāti, lep-
nību viņš ir licis pie malas un padzinis alku, — tādu pat
dievi apskauž.
95. Kā zeme tik pacietīgs tikumīgais, kā *Indras* zizlis nav lie-
cams, — tikumam piederīgais ir tīrs kā nesaziedējis diķis
un no atkaldzimšanas svabads.
96. Tādam ir mierīgs prāts, vārds un darbs, — tādam, brīvam
un mierīgam, pieder īstenā sajēga.
97. Tāds, kas jēdz mūžīgo un netic¹, ir dižākais ļaužu starpā, —
tāds, uzveicis iekāres, sarāvis visas saites, no tiesas, liedz
notikt nejaušam.
98. Ciemā vai mežā, purvā vai sausā vietā, kur apmetas *arahati*,
zeme tur iemanto svētību.
99. Ir svētīti mežu biežokņi, kaut arī daudzi tur nerod prieku, —
tur gaviļē kaislības nemeklējošs un iekāres nepiemeklēts.

8. SAHASAVAGA JEB NODAĻA PAR TŪKSTOTI

100. Viens derīgs vārds, ko dzirdējis iemanto mieru, atsver tūk-
stoš aplamu runu, lai cik bieži tās runātu.
101. Viena vārsmā, ko dzirdējis iemanto mieru, atsver tūkstoš
vārsmu, kurās aplami vārdi ir savirknēti.
102. Viena vārsmā, ko dzirdējis iemanto mieru, atsver simt ap-
lamu vārsmu, lai cik bieži tās skandētu.
103. Labāk ir vienreiz uzvarēt sevi un kļūt par dižāko uzvarē-
tāju starpā, nevis katrreiz pa tūkstotīm uzvaru gūt, kau-
joties tūkstoš kaujās.
104. Uzvarēt sevi, no tiesas, ir svētīgāk nekā uzvarēt otru, —
sevi savaldošais un sevi uzvarošais — tāds uzvar vienmēr.
105. Šo uzvaru nevar vērst sakāvē dievi vai *gandhabī*, — nevar
nedz *Māra*, nedz *Brahma* šo uzvaru uzvarētājam ņemt.
106. Lai vai simt gadus no vietas diendienā kāds tūkstoškārt
upurē, kamēr kāds cits velta īsu brīdi, sevi pilnveidojošu
cilvēku godinādams, — šo goddevību pat tūkstoškārtīgais
upuris neatsvērs.
107. Lai vai simt gadus no vietas kāds meža biežoknī nakti un
dienu svētuguni pielūdz, kamēr kāds cits velta īsu brīdi, sevi
pilnveidojošu cilvēku godinādams, — šo goddevību pat simt
gadus ilga svētuguns lūgšana neatsvērs.

---

¹ Seit ar «mūžīgo» jāsaprot *nibāna*. Pēc *Budas* ieskatiem, sajēga ir pašam
jāmeklē — te nelīdz ticība otram, tādēļ neticīgais esot dižākais ļaužu starpā,
tāpat kā *nibānu* jēdzošais. (Tulk.)

108. Kas gan nav saziēdōts, saupurēts, gadu no vietas šaisaulē ziedojoj, upurējōj, bet tas nav pat ceturtdaļu tā vērts, ko vērts tikumu jēdzošam parādīts gods.
109. Kas vecus ļaudis godā un cienā, caur to tas top četrkārt ticis, — mūžu, skaistumu, laimi un spēku iemantodams.
110. Bez kāda labuma simt gadus nodzīvo ļaunais un samaitātais, — viena diena pārdomās grimušam, tikumīgam šo simtgadu mūžu atsver.
111. Bez kāda labuma simt gadus nodzīvo muļķis un samaitātais, — viena diena pārdomās grimušam, tikumīgam šo simtgadu mūžu atsver.
112. Bez kāda labuma simt gadus nodzīvo sliņķis un kūtrais, — viena diena neapsikstoši rosīgam visu šo simtgadu mūžu atsver.
113. Bez kāda labuma simt gadus dzīvo ne galu, ne sākumu ne jēdzošais, — viena diena galu un sākumu jēdzošam visu šo simtgadu mūžu atsver.
114. Bez kāda labuma simt gadus nodzīvo muļķis, nejēgdams nemirstību, — viena diena nemirstību jēdzošam šo simtgadu mūžu atsver.
115. Bez kāda labuma simt gadus nodzīvo augstāko likumu ne jēdzošais, — viena diena augstāko likumu jēdzošam visu šo simtgadu mūžu atsver.

9. PĀPAVAGA JEB NODAĻA PAR ĻAUNUMU

116. Steidz darīt labu un prātu no ļaunuma atturi, — tam prāts ļaunumā sāk meklēt baudu, kas nesteidzas darīt labu.
117. Ļaunums, reiz darīts, nav darāms, nedz kārojams darīt no jauna, — kas ļaunumu krāj, tas ciešanas vairo.
118. Labais, reiz darīts, ir darāms un kārojams darīt no jauna, — kas labu dara, tas laimi vairo.
119. Arī ļaundaris, darīdams ļaunu, izbauda prieku, kamēr ļaunums nav ienācies, — līdzko tas ienācies, ļaundaris bauda ļaunumu.
120. Gadās, ka labais cieš, labu darīdams, kamēr labais nav ienācies, — līdzko tas ienācies, laba darītājs izbauda labo.
121. Neturi ļaunumu vieglā prātā, domādams: «Tas mani nepie meklēs.» Ūdens pa pilienam piepilda trauku, tā arī muļķis mazpamazām krāj sevi ļaunumu.

122. Neturi labo vieglā prātā, domādams: «Tas mani nepiemeklēs.» Pa pilienam vien ūdens piepilda trauku, tāpat arī gudrais mazpamazām krāj sevī labo.
123. Vairies ļauna, kā bagāts tirgonis vairās bīstama ceļa, kad ceļo neapbruņots un viens, — vairies ļauna kā dzīvotgribētājs indes.
124. Ja roka nav savainota, tad rokā tu vari nest indi, jo rokai tā nekaitēs, — tāpat nekas nekait tādām, kurām derdz darīt ļaunu.
125. Kas nodara pāri nesamaitātam, nevainīgam, šķīstam un priekšzīmīgam, to pašu piemeklē darītais ļaunums kā smiltis, kas mestas pret vēju.
126. Vienam pēc nāves ir jāgriežas atpakaļ mātes miesās, lai piedzimtu šaisaulē ciest; citam, kas ļaunumu vairo, viņšaulē jācieš; tikumu jēdzošais viņšaulē izbauda prieku, bet *nibānu* iemanto vienīgi tāds, kas ir atteicies kārot.
127. Nav tādas vietas nedz šaisaulē, nedz vēl kur citur — jūrā, debesīs vai arī dziļā aizā, kur ļaundari nepiemeklētu paša padarīts ļaunums.
128. Nav tādas vietas nedz šaisaulē, nedz vēl kur citur — jūrā, debesīs vai arī dziļā aizā, kur nāve mirstīgo nepārsteigtu.

10. DANDAVAGA JEB NODAĻA PAR SODU

129. Šaisaulē visi bīstas no soda, no nāves bēg visi kā viens, — tu esi tāds pats, tālab nekūdi nāvēt un nenāvē arī pats.
130. Šaisaulē visi bīstas no soda un katrs par savu dzīvību dreb, — tu esi tāds pats, tālab nekūdi nāvēt un nenāvē arī pats.
131. Laimes alkstošām radībām nespried tiesu, ja pats kāro iemantot laimi, — kas tiesā, tam laimi pat viņšaulē neredzēt.
132. Laimes alkstošām radībām nespried tiesu, ja pats kāro iemantot laimi, — kas netiesā, vienīgi tas tiek pie laimes.
133. Nezākā! — zākātais nozākās tevi. Zākātājam par sodu posts piemeklē viņu pašu.
134. Reiz rimis kā saplēstas bungas, tu mieru un *nibānu* iemantosī, jo tu vairs neturi dusmas.
135. Kā gans dzen ar stību ganībās govis, tā vecums un nāve uz galu dzen dzīvos.
136. Ļaunu darīdams, muļķis to nejauš, ka, paša darīta ļaunuma piemeklēts, reiz viņš kā uguni cepināts cietīs.

137. Tam desmit nelaiimes uzglūn, kas nodara pāri tikumīgam vai tiesu spriež nevainīgam:
138. to piemeklē gauža sāpe, locekļa zaudējums, dziļa brūce vai vēl kāda miesas vaina, posts, vājprāts vai trieka;
139. to piemeklē tuva cilvēka zaudējums, *rādžas* nežēlastība vai arī to apsūdz nepatiesi, vai uzbrūk laupītāji;
140. viņa namu ugunsnelaime piemeklē, pelnos iedzīvi pārvērdama, — pēc nāves, kad miesa izplēn, tad pekles ciešanas piemeklē muļķi.
141. Nedz savēlušies, neizķemmēti mati, nedz kaila miesa, gavēņa, tupu sēdēšanas vai uz akmeņa gulēšanas izvārdzināta, pa dubļiem un putekļiem izvazāta, — nekas šķīstu nedara mirstīgo, kamēr vien šaubas to apsēž.
142. Turpretim, ja viņš, kaut vai greznībā dzīvodams, savalda sevi, ir drosmīgs un tikumu jēdz, kā arī nevienai radībai tiesu nespriež, tad tāds, no tiesas, ir *brahmanis*, tad viņš ir *samana*, tad viņš ir *bhikhu*.
143. Vai maz pasaulē atrodams cilvēks, kurš savalda sevi, nojēdzis pieticību, — tāds, kurš uz darbu nav mudināms, tāpat kā rikšotājs, kuram pātagas nevajag?
144. Esi rosīgs — ne laisks un mudināms. Esi klausīgs kā tīru asiņu zirgs, kuram pātagas nevajag. Tikumam piederošs, paļāvīgs, rosīgs, pārdomās grimis un sevi savaldošs — tāds gudrais pats sevi paglābj no briesmīga ciešanu posta.
145. Straumi savalda grāvracis, šāvējs savalda bultu, mezcirtējs pievārē koku, bet tikumu jēdzošais pievārē sevi.

11. DŽARĀVAGA JEB NODAĻA PAR VECUMU

146. Kas te ko smieties, ko priecāties, kamēr pasaule nemitēdamās sadeg? Kālab jūs, tumsas piemeklēti, gaismekli nemeklējat?
147. Paskat, kā izgreznots ķermenis! — kaut arī salikts no daļām, vainu apsēsts un daudzu nodomu pārpilns, kuri bez jēgas un noturības.
148. Vecums piemeklē zudīgo miesu — slimību perēkli, trūdošo samazgu kaudzi, — jo visam galā ir nāve.
149. Kuram gan sagādā prieku izmestus kaulus balojam redzēt, — tos kaulus, kuri kā ķirbji rudenī mētājas zālē?
150. No kauliem sliets ir šis cietoksnis, ar miesu un asinīm apmests. Tajā vecums un nāve mājō, te liekulība un lepnība mīt.

151. Gals reiz piemeklē *rādžas* lepnākos ratus, tāpat arī ķermeni piemeklē vecums, bet tikums, no tiesas, neiet uz galu, jo tikumīgie to atkal iemāca tikumīgiem.
152. Tāpat kā vērsis noveco nejēga cilvēks: aug augumā tādām miesa, bet gudriba augumā nepieņem.
153. Daudzkārt atkalpiedzimis šaisaulē, meklēju nama cēlāju¹ — neatrodu, ir sāpīgi piedzimt atkal un atkal no jauna.
154. Skat, nama cēlāj! — šo namu vairs nepabeigsi: sastatnes ir jau salauztas, jumta čukurs ir izpostīts — ceļā uz atkalnepiedzimšanu prāts jau ir izskaudis vēlēšanās.
155. Kas nav dzīvojis tikumīgi un jaunībā nav gana ticis², tas nosprāgst kā vecuma piemeklēts gārnis, kad viņam nav spēka nometīt zivi.
156. Kas nav dzīvojis tikumīgi un jaunībā nav gana ticis, tas, gulēdams nomests kā salauzts šķēps, nebeidz gausties par pagājušo.

12. ATAVAGA JEB NODAĻA PAR PAŠU

157. Kas jēdz savu «es» par dārgumu esam, lai modri pats sevi sargā. Lai gudrais nomodā paliek vismaz vienu sardzi naktī.
158. Sākumā iemanto varu pār sevi pašu, pēc tam vari padomu mācīt citam, tad neceļos nenomaldīsies.
159. Sevi pašu, no tiesas, ir grūti valdīt. Pats padomam seko, ja pamāci otru, — tas valda pār citiem, kas savalda sevi.
160. Paša «es» ir pats sev par kungu, kurš cits vēl pār viņu var valdīt? Savaldot pašu, tu iemanto kungu, pie kāda, no tiesas, nav viegli tikt.
161. Paša sadarīts ļaunums, paša radīts un paša dzemdināts — tāds ļaunums reiz uzveic muļķi kā dīmans akmeni.
162. *Māluva* nožņaudz sālas koku, — to pašu ļaundaris dara ar sevi, ko novēlēt otram var vienīgi naidnieks.
163. Ir viegli sev pašam kaitēt, sev pašam nodarīt ļaunu, — daudz grūtāk, no tiesas, ir vairojot labu un derīgu darīt.

---

¹ Seit, pēc *Dhammapadas* komentētāju domām, nams ir miesa, nama cēlājs — alka vai kāre, kas cilvēku piesien atkalatdzimšanu ķēdei, sastatnes ir kaislības, čukurs — nezināšana. (Tulk.)

² Ierindas budistiem, kuri nedzīvoja kopienā, bagātības vairošana bija svēts pienākums, tādēļ šajā un nākamajā pantā ticis cilvēks ir pielīdzināts tikumīgam. (Tulk.)

164. Ja muļķis, aplamu ieskatu vadīts, peļ mācību, kuru sludina svētie, tikumam piederīgie un godātie, tad viņš, no tiesas, kā *kathakas* niedre, nes augļus, pats sevi iznīcinādam.
165. Cilvēks, no tiesas, pats ļaunumu vairo, pats apgāna sevi. No tiesas, vien paša varā ir ļaunumu nevairot, paša varā ir sevi padarīt šķīstu. Pats sevi apgāna, pats sevi dara šķīstu, — citu neviens nevar darīt šķīstu.
166. Sveša labuma labad, lai cik tas būtu liels, savu labumu nemoniecinī, — savu paša labumu nojēdzis, augstāko labumu meklē.

13. LOKAVAGA JEB NODAĻA PAR PASAULI

167. Aplamam tikumam neseiko, neturi vieglu prātu, nebalsti aplamus ieskatus, nemeklē pasaulīgo.
168. Celies un vieglprātību met projām, tikumu balsti un uzvedies piedienīgi. Laimīgs ir šaisaulē tikumam piederīgais un viņā saulē tāpat.
169. Piederī tikumam, izturies piedienīgi un aplamam tikumam neseiko. Laimīgs ir šaisaulē tikumam piederīgais un viņā saulē tāpat.
170. Šosauli turi par šķīstumu, uzskati to par ziepju burbuli, — šosauli par tādu turēdams, nāves valdnieka varai tu paliksi nesniedzams.
171. Ej, par grezniem *rādžas* ratiem šo pasauli turēdams, — tev šeit nekas nav darāms, kur tikai muļķi ķepurojas.
172. Ja reiz arī tu biji neviža, tagad, centību nojēdzis, visu šo pasauli apspīdi līdzīgi mēnesim, kad tas starp mākoņiem parādās.
173. Kas ļaunumu izpērk ar labo, tas visu šo pasauli apspīd kā mēness, kad tas starp mākoņiem parādās.
174. Šī pasaule pieder aklajiem, — nedaudzi šeit skaidri saredz. Vienīgi retais debesīs nonāk — kā putns, kurš atbrīvojies no tīkla.
175. Gulbjiem saules ceļš ejams, un burvju vara tos debesīs notur, bet gudrie no šissaules aizceļo, uzveicot *Māras* kara draudzi.
176. Kas viņšauli noraida, kā arī īsteno mācību netur godā un sludina aplamības, — nav ļaundarības, kuru tāds neizdarītu.
177. Skopais nenonāk dievu saulē. Muļķis, no tiesas, negodā devēju. Gudrais turpretim gūst prieku devis, tālab viņš iemanto viņšaulē laimi.

178. Par debesu dzīvi, par troni un varu pār visām pasaulēm labāks ir svētceļošanas auglis, došanās klejot.

14. BUDHAVAGA JEB NODAĻA PAR *BUDHU* JEB APSKAIDROTO

179. Nav tādas pasaules, kurā uzveiktas kaislības savu uzvarētāju varētu pievārēt, — uzvara nepamet uzvarētāju. Kurš būs par ceļvedi visās pasaulēs uzvaru paturošam? Kas rādīs ceļu apskaidrotam, bez ceļa ejošam?
180. Nav tādas pasaules, kurā pieveikta alka savu uzvarētāju piemeklētu, jo uzvarētājs nav sagūstāms tīklos. Kurš būs par ceļvedi visās pasaulēs uzvaru paturošam? Kas rādīs ceļu apskaidrotam, bez ceļa ejošam?
181. Kas ir gudrs un apskaidrots, kas bauda atsacīšanās mieru un gremdējas pārdomās, tāds pat dieviem ir apskaužams.
182. Grūti par cilvēku piedzimt un grūti ir mirstīgā dzīvi dzīvot, grūti ir īsteno mācību uzklaut, grūti ir piedzimt starp apskaidrotiem.
183. Prāta uzturēšana tirībā, ļaunuma nedarīšana, labajam piederēšana, — lūk, *Budhas* īstenā mācība.
184. «Līdzcietība ir augstākā askēze, iecietība ir *nibānas* kalngals,» — tā sludina apskaidrotie. No tiesas, tas nevar būt svētvīrs, kas otram nodara pāri, tas nevar būt *samana*, kurš citam kaitē.
185. Pāri nedarīšana, pašsavaldība, nezākāšana, atturība no ļauna un vientulība, kā arī mērenība un tīkumam piederēšana, čaklums un pārdomās gremdēšanās — lūk, *Budhas* īstenā mācība.
186. Pat zelta lietus neremdē kaislību. Gudrie zina: «Kaisle ir posts un ciešanas, — nav no tās labuma.»
187. Arī dievu baudas neremdē kaislības, — tālab, to nojēdzis, *Budhas* mācekļi meklē gūt prieku iegribu apšukumā.
188. Baiļu dzīti, kur tikai nemeklē patverties cilvēki! Kalnos un mežos, un svētkoku birzīs, un svētnīcās.
189. Tomēr tāds patvērums nemēdz būt drošs, — tāds, no tiesas, nav labākais: netiek no ciešanām vajā, šeit atradis patvērumu.
190. Kas meklē patverties *Budhā*, mācībā, kā arī svētvīru brālībā, tas bauda īstenu sajēgu, tas zina četras dižākās patiesības.
191. Tas, no tiesas, jēdz ciešanu sakni, ciešanu iemantošanu, ciešanu pievārēšanu, kā arī astoņu posmu ceļu uz atbrīvošanos.

192. Tas tad, no tiesas, ir drošākais patvērumš, tas tad ir labākais, — katrs, kas tādu patvērumu ir guvis, no ciešanām atbrīvojas.
193. Grūti ir šaisaulē tikumu jēdzošu atrast, — tāds nedzimst, kur pagadās. Ja reiz tāds gudrais ir dzimis, tad viņa cilts zeļ, laimes piemeklēta.
194. Ar tikumu, īsteni sludinātu, pasauli piemeklē svētība, — tāda pati svētība — *budhas* nākšana pasaulē. Vienprātība ir svētība svētvīru brālībai, atturība ir svētība saskaņā dzīvojošiem.
195. Lai vai tas būtu *budha* vai tikai vēl māceklis, tas nav no svara, — parādi godu šim visas grūtības pievārējušam, brīvam no bēdām un žēlabām.
196. Parādi godu brīviem un bezbailīgiem! — Kas tādiem parāda godu, tam visus tikumus uzskaitīt nespēj neviens un neviens tādām nopelnus izsvērt nav tiesīgs.

15. SUKHAVAGA JEB NODAĻA PAR LAIMI

197. No tiesas, mēs laimīgi dzīvojam, neturēdami naidu. Naidīgo starpā bez naida mēs nenaidodamies dzīvojam.
198. No tiesas, mēs laimīgi dzīvojam, nebēdājot nenieka. Bez bēdām starp bēdu slimiem mēs nebēdādami dzīvojam.
199. No tiesas, mēs laimīgi dzīvojam, nekārojot nenieka. Starp kāres apsēstiem brīvi no iekāres nekārodami dzīvojam.
200. No tiesas, mēs laimīgi dzīvojam, kaut arī nepieder mums nenieka. Mēs dievu spožumu iemantosim, baudīdami šo laimi.
201. Uzvara vairo ienaidu, — pieveiktais dzīvo bēdādams. Tas bauda prieku, kas mieru guvis un uzvarēt atsacijies.
202. Nav par kaislību karstākas uguns, par naidu nav lielākas nelaiimes, nav par ķermeņi lielāka posta, par mieru nav lielākas svētības.
203. Izsalkums — smagākā slimība, miesas dziņas — lielākais posts, un tādām, kas jēdz, kā tas īsteni ir, tam *nibāna* — augstākā svētība.
204. Veselība ir lielākais guvums, un apmierinājums ir lielākā bagātība, uzticība ir mīļākais rads, bet *nibāna* — augstākā svētība.
205. Kas baudījis atbrīvošanās garšu, kas baudījis uzveiktu kaislību garšu, tas bauda tikuma svētlaiimes garšu, bez grēka, bez bailēm dzīvodams.

206. Dižu cilvēku redzēt ir tīkami, tuvumā viņam būt — laime. Vienmēr būs laimīgs ikviens, kuram nenākas redzēt muļķus.
207. No tiesas, tas ilgi cieš, kas ar muļķiem klejo. Viss viens, vai ar muļķi vai naidnieku dzīvot, — no abiem var vienīgi nelaimi piedzīvot. Tāds, kas ar gudrajiem tiekas, tas tādu pašu prieku bauda, kā satiekot tuvinieku.
208. Kā mēness iet zvaigznēs rakstītu ceļu, tā jāseko gudram, cēlam, daudz pieredzējušam, mācītam, tikumīgam, — bez ierunām jāseko dižam un prātīgam cilvēkam.

16. PIJAVAGA JEB NODAĻA PAR TĪKAMO

209. Tāds sevī gremdējošos lai apskauž, kas nevīžo piedabūt sevi pārdomām, bet gan nododas priekiem un tvarsta pēc tīkamā, atsacījies no īstenā mērķa.
210. Nemeklē tīkamo; netīkamo — jo mazāk. Posts tīkamo neredzēt, vēl lielāks posts — skatīt netīkamo.
211. Sāpīgi tīkamo zaudēt, un tālab nedari tīkamo. Pasaulē nav tādu važu, kurās būtu kaļams tas, kas atteicies meklēt ij netīkamo, ij tīkamo.
212. Tīkamais dzemdina bēdu, tīkamais dzemdina bailes. Kas tīkamo nemeklē, dzīvo bez bēdu, — kur tādām lai rastos bailes?
213. Kārotais dzemdina bēdu, kārotais dzemdina bailes. Kas atteicies vēl kaut ko kārot, tas dzīvo bez bēdu, — kur tādām lai rastos bailes?
214. Bauda dzemdina bēdu, bauda dzemdina bailes. Kas baudas ir pievārējis, tas dzīvo bez bēdu, — kur tādām lai rastos bailes?
215. Kāslība dzemdina bēdu, kaislība dzemdina bailes. Kas pieveicis visas kaislības, dzīvo bez bēdu, — kur tādām lai rastos bailes?
216. Alka dzemdina bēdu, alka dzemdina bailes. Kas alku reiz pievārējis, tas dzīvo bez bēdu, — kur tādām lai rastos bailes?
217. Mācībā nocietināto un tikumīgo, kurš, apveltīts ar asu prātu, īsteno runā, jēdz pienākumu, — to pasaule tur par tīkamu.
218. Skaidrai sajēgai piederošais, kurš kaislības pievārē, nepasākāmo iekārojis, — no tiesas, tāds turams par «udham-sotu» — pret straumi peldošu.

219. Ar prieku sveic draugi, radi un tuvinieki pēc ilgas prombūtnes mājās pārnākam sveikā tālajā malā klidušu cilvēku.
220. Kā mīļu tuvinieku sveic radi, tā cildeni darbi sveic to, kas tos veicis, no šīssaules viņam pārnākot viņsaulē.

17. KODHAVAGA JEB NODAĻA PAR DUSMĀM

221. Neļaujies dusmām, met lepību projām. Kas sarāvis visas saites, tas neļaus nedz lietai, nedz vārdam sasaistīt sevi, — tāds nelaimēm paliek nepieejams.
222. No tiesas, par braucēju saucu vienīgi tādu, kas savalda dusmas kā plosīgu zirgu, citi — vienīgi pavadu tur.
223. Ļaunumu savaldi, neturot ļauna. Savaldi dusmas, neturot dusmu. Ar devību savaldi skopumu, mēli — ar patiesību.
224. Neļaujies dusmām un īsteno runā, bet lūgts dod kaut nedaudz. Šajos trīs veidos var mirstīgais tuvoties dieviem.
225. Gudrie, kas patur varu pār miesu un pāri nenodara nevienam, — tie dodas uz mūžīgo vietu, kur nonākuši vairs nepazīst bēdu.
226. Kas nakti un dienu padomu krāj, pretī *nibānai* tiekdamies, — tādu, kas allaž ir nomodā, atstāj aplamas vēlmes.
227. Ak, *Atula*, tas jau kopš sendienām zināms, ne šodien ir sacīts: «Tiek nopaļāts mierā sēdošais, tiek paļāts pļāpīgais, tiek paļāts tas, kurš ar mēru runā.» Šaisaulē nav nekā tāda, kas netiktu paļāts.
228. Nekad nav tāds bijis un nebūs un tagad starp ļaudīm nav tāda, kurš būtu vienīgi peļams vai vienīgi cildināms.
229. Prātīgais cildina gudros, tos diendienā vērodams, — tādi, kas nes sevi priekšzīmīgi un sajēgai pieder, ir tikumīgi.
230. Kas gan drīkstēs pelt vīru, kurš līdzīgs ir naudai no Džambunas upes zelta? Pat dievi to uzteic, un *Brahma* tur viņu par cildināmu.
231. Sargies miesai ļaut dusmas, savaldi miesu un, turēdams miesu tīru no grēka, glāb miesu no apgrēcības.
232. Sargies mēlei ļaut dusmas, savaldi mēli un, turēdams mēli tīru no grēka, glāb mēli no apgrēcības.
233. Sargies prātam ļaut dusmas, savaldi prātu un, turēdams prātu tīru no grēka, glāb prātu no apgrēcības.
234. Gudrie savalda miesu. Gudrie savalda mēli. Gudrie savalda prātu. No tiesas, viscaur un pilnīgi sevi savalda gudrie.

18. MALAVAGA JEB
NODAĻA PAR APGRĒCĪBU

235. Tu — kā nokaltis koks, un *Jamas* vīri jau atnākuši tev pakā, bet tev, uz nāves sliekšņa stāvošam, — tev nav pat ceļamaizes.
236. Esi prātīgs un rosīgi darbojies — sarūpē pašam sev salu¹, tad, sevi turēdams piedienīgi un izvairījies no grēka, tu dievu pasauli iemantosi ar izredzētajiem reizē.
237. Tūdaļ izdzisis tava dzīve, tu esi jau ceļā pie *Jamas*, bet tev nav pat sava mitekļa, tev nav pat ceļamaizes.
238. Esi prātīgs un rosīgi darbojies — sarūpē pašam sev salu, tad, sevi turēdams piedienīgi un izvairījies no grēka, tu nepiedzimsi no jauna, lai novecotu vēl reizi.
239. Kā rotkalis nokrata sudraba putekļus, tā arī gudrais laiku pa laikam, mazpamazām, lēnām un uzmanīgi no sevis lai nokrata pīšļus.
240. Kā rūsa, dzelzs dzemdināta, mazpamazām saēd dzelzi, to galgalā samaitājot, tāpat pašu darītāju ar postu reiz nomaitā apgrēcība.
241. Novārtā pamesti svētraksti apgānās, piegānās nams, kuru nepieskata. Slinkums apgāna skaisto, bet gudro apgāna vieglprātība.
242. Sieviēti apgāna aplams solis, devēju apgāna skopulība, — ļauns tikums, no tiesas, cilvēku apgāna šajā un viņā saulē.
243. Vairāk par visiem dubļiem apgāna sajēgas trūkums, jo sajēgas trūkums ir lielākie dubļi. Šos dubļus nomazgājuši, *bhikhu*, jūs kļūsiet no tiesas tīri.
244. Vārnai līdzīgam nekauņam viegla dzīve, — tam dzīvot ir viegli, kurš nejēdz ne kauna, ne padoma, samaitātam un uzbāzīgam.
245. Grūti dzīvot ir pieticīgam, kurš allaž pēc laba meklē, vērīgam, aukstasinīgam, nesavtīgam un šķīstam.
246. Kas melo ik vārdā, kas radību nonāvē, vai arī paņem, kas viņam nepieder,
247. kas iet pie svešas sievas vai mūžīgi piedzeras, — tas tad jau šeit, tas jau šaisaulē pats rauj sev saknes.
248. Cilvēk, lai tev top zināms: nav robežu ļaunam tikumam. Gādā, lai alkatība un aplama rīcība tevi nepatur ilgi ciešanu varā.

---

¹ Sala, pāli valodā «dīpa», šeit varētu nozīmēt arī «gaismekli» — tāda šim vārdam ir otra nozīme. Sk. arī 25. pantu, kur, tāpat kā šeit, ar salu jāsaprot *nibāna*, kuru ņekādas kaislību straumes nevar sev aizraut līdzī. (Tulk.)

249. Tik daudz, cik ticība liek, cik pasaule tur par labu, — tik daudz, no tiesas, ļaudis ziedo. Lai citam dots ēdiens un dzēriens tev neskauž, jo skauģis nedz dienu, nedz nakti nevar piedabūt sevi pārdomās gremdēties.
250. Kas skaudību pilnīgi izskaudis, izrāvis to līdz ar sakni un iznīdējis, tas viegli, bez pūlēm, no tiesas, grimst pārdomās — diena vai nakts.
251. Nav kaislībai līdzīgas uguns, nav dusmām līdzīgas sērgas, nav maldiem līdzīgu tiklu, nav alkai līdzīgas upes.
252. Ir viegli saredzēt svešu grēku, savu saredzēt — grūti. Svešus grēkus kā pelavas vēta, bet savus, no tiesas, noslēpj, kā blēdis spēļu kauliņu slēpj, kad tas aplami kritis.
253. Kas klejo mūžīgi ērcīgs un citus nemitas grēkā pieķert, tam vienīgi kāre vairojas, negrasīdamās apsīkt.
254. Debesīs nemēdz būt ceļa, ārpus sevis nav vientuļnieka. Ik radība meklē gūt šķitumā prieku, no šķituma svabadi dzīvo *tathāgatas*, pilnību iemantojušie.
255. Debesīs nemēdz būt ceļa, ārpus sevis nav vientuļnieka. Nav šaisaulē it nekā nomainīga, nav nepastāvības apskaidrotam.

19. DHAMMATHAVAGA JEB NODAĻA PAR TAIŠNO

256. Tas nemēdz būt taisns, kas metas uz mērķi bez apdoma, — gudrais, rūpīgi svēris, kas mērķis, kas nemērķis, negribēs abus tos reizē.
257. Gudrais, tikumu sargādams, mierīgi un ar apdomu iet pa tikuma ceļu, darīdams to ar tikumu saskaņā, — tāds ir saucams par taisno.
258. Ne tas par gudru ir turams, kas runā bez mēra, — par gudru turams tas drošais un bezbailīgais, kurš ienaidu netur.
259. Ne tas, kurš runā bez mēra, tikumu jēdz, bet gan tas, kurš, lai gan maz pieredzējis, tikumu izbauda sevī, — no tiesas, tāds, turēdams tikumu godā, tikumu jēdz.
260. Ne tas par vecāko turams, kuram ir sirma galva, ja, vecuma piemeklēts, sajēgai nepieder, — tāds par aplami novecojušu turams.
261. To, kurš nedara ļaunu, ir prātīgs, bez vienas vainas, jēdz tikumu, lēnprātību, pieticību un padomu, — to sauc par vecāko.
262. Nedz daiļrunības, nedz glīta izskata pēc neviens netur par tikamu blēdi, skauģi un skopuli.

263. Tāds, kas šos netikumus ir izskaudis, līdz ar sakni ir izrāvis, iznīdējis, tas — ienaidu neturošais un prātīgais — ir turams par tīkamu.
264. Noskūta galva meli un neklaušu nepadara par vientuļnieku, — kurš vientuļnieks alkatībai un iegribām vergo!
265. Vai tas ir liels vai mazs ļaunums — nav no svara: katrs, kas ļaunmu pievārē, turams par vientuļnieku, jo ļaunumu pievārē.
266. Ne tālab viņš turams par *bhikhu*, ka diedelēdams te klaiņo. Par *bhikhu* sauc to, kurš ir mācībai ziedojies, — tā, no tiesas, ne citādi.
267. Kas šaisaulē stāv pāri ļaunam un labam, kas dzīvo ar sajēgu, tikumam piederēdams, tas turams par *bhikhu*.
268. Pat klusuciešanas zvērests muļķi un nejēgu nepadara par *muni*, jo *muni* ņem vienīgi svētīgo, it kā ar svariem izsvēris labo un ļauno.
269. Vienīgi tas tālab turams par *muni*, kurš, labu un ļaunu izsvēris, turas no ļaunuma tālāk, no ļaunuma vairīdamies.
270. Tas nemēdz būt cildens, kurš kustonim nodara pāri. Kas nedara pāri nevienai radībai, vienīgi tas ir par cildenu turams.
271. Ar svētdarībām un paklausību, ar savrupu guļvietu, lielu pieredzi, arī ar pārdomām vien
272. daudziem nepieejamo atsacīšanās prieku es iemantot nemācēju. — Ak vai, *bhikhu*, — vai tad tu pusceļā apstāsies, iegribas neizskaudīs?

20. MAGAVAGA JEB NODAĻA PAR CEĻU

273. Starp visiem ceļiem labākais — astoņu posmu ceļš. Starp visām gudrībām labākā — četros vārdos sacītā.¹ Kaislību pievārēšana — labākais tikums, bet starp divkājainajiem labākais allaž ir redzīgais.

¹ Ar «četros vārdos sacīto gudrību» šeit domātas «četras cildenās patiesības» — sk. 190.—191. pādu. Astoņu posmu ceļš ir «ceturtais vārds» šajā gudrībā; tajā apgalvots, ka no ciešanām atbrīvo «taisni ieskati, taisni nodomi, taisna valoda, taisns darāmais, taisna dzīvošana, taisni centieni, taisna atmiņēšanās, taisna pārdomās gremdēšanās». (Tulk.)

274. Lūk, ceļš, kuru iedams top redzīgs, — nav cita, kas vestu pie sajēgas. Ejiet šo ceļu, — viss pārējais ir tikai *Māras māņi*.
275. Ejiet, jo iedami darīsiet ciešanām galu. Šo ceļu, no tiesas, es pasludināju, kad attapu, kā no dzeloņiem izsargāties.
276. *Tathāgata* vienīgi mācību sludina, — darāmo pašiem būs darīt. Pārdomās grimušais, iedams šo ceļu, no *Māras* važām atsvabinās.
277. «Viss esošais ir pārejošs.» Kas vienmēr patur to prātā, tam ciešanas paiet secen. Lūk, ceļš sevi šķīstīt.
278. «Viss esošais rada ciešanas.» Kas vienmēr patur to prātā, tam ciešanas paiet secen. Lūk, ceļš sevi šķīstīt.
279. «*Dhamma* — tā sevi nejēdz.» Kas vienmēr patur to prātā, tam ciešanas paiet secen. Lūk, ceļš sevi šķīstīt.
280. Kas neceļas, kad laiks celties, un slinko, būdams vēl jauns un pilns spēka, tas, sparū un sajēgu aizmidzinājis, uz gudrību neradis ceļu.
281. Trijos virzienos darbodamies — miesu no grēka sargādams, valdidams mēli un savā varā turēdams prātu, mācēsi ceļu samanit, kuru ir norādījuši gudrie.
282. Pārdomas vairo gudrību, nedomas — iznīcina. Viens un tas pats ceļš ved uz veiksmi un neveiksmi, — kam tas ir zināms, lai vēlas to darīt, kas gudrību vairo.
283. Ne koks jums ir jānocērt — jānoliž mežs, jo mežā sadzimst bailes. Mežu un biežokni nolīduši, jūs, *bhikhu*, brīvību iemantosiet.
284. Kamēr vien vīrietis kāro sievieti kaut vai pavisam nedaudz, prāts viņam paliek piesiets tāpat kā govs tesmenim — zīdāms teļš.
285. Stingri satvēris, izrausi iekāres tāpat kā ūdensrozi. Lūk, *Sugatas* norādīts ceļš, kuru iedams tu radīsi mieru, ko dēvē par *nibānu*.
286. «Šeit lietaino gadalaiku, šeit ziemu, šeit vasaru pārlaidīšu,» spriež muļķis, nejauzdams dzīvības briesmas.
287. Šo dēliem un lopiem apmāto, kuram jauc prātu iekāres, — tādu nolaupa nāve kā gulošu ciematu — palī.
288. Nedz tēvs var, nedz dēls var to kavēt, nedz radi var tādu paglābt, kas nokļuvis nāves varā, — to neglābs vairs tuvieki.
289. Tāds, kas šo gudrību jēdz, kas ir prātīgs, kas tikumam pie-
der, — tas ātri vien ceļu uz *nibānu* darīs sev tīru.

21. PAKINNAKAVAGA JEB NODAĻA PAR VISU KO

290. Ja, no mazas laimītes atsacījies, var iemantot lielu, tad gudrais mazo met projām, par lielāko domādams.
291. Kas, meklēdams savu laimi, lemj ciešanām citus, tas, ienaida tīklos sapinies, netiek no ienaida brīvs.
292. Kas darāmo atliek, lai darītu to, kas nav jādara, tas ir vieglprātis un nejēga, kurš tikai iekāres vairo.
293. Turpretim tas, kam savaldīts prāts vienmēr uzmana miesu, tas, nedarāmajam nenodevies, neatlaidīgi darāmo dara.
294. Tēvu¹ un māti nokāvis, divus *rādžas* no *khatijiem* kāvis, nesatraukts iet savu ceļu *brahmanis*, piedevām valsti satriecis, nokāvis pavalstniekus.
295. Tēvu un māti nokāvis, divus *rādžas* no *brahmaņiem* kāvis, nesatraukts iet savu ceļu *brahmanis*, piedevām tīģercilvēku nokāvis.
296. *Gautāmas* mācekļi vienmēr ir nomodā, dienu un nakti modrajā prātā ceļu pie *Budhas* turēdami.
297. *Gautāmas* mācekļi vienmēr ir nomodā, dienu un nakti modrajā prātā ceļu uz mācību turēdami.
298. *Gautāmas* mācekļi vienmēr ir nomodā, dienu un nakti modrajā prātā ceļu uz brāļu kopienu turēdami.
299. *Gautāmas* mācekļi vienmēr ir nomodā, dienu un nakti no vietas viņi uzmana miesu.
300. *Gautāmas* mācekļi vienmēr ir nomodā, dienu un nakti tiem prāts bauda radībām pāri nedarīšanu.
301. *Gautāmas* mācekļi vienmēr ir nomodā, dienu un nakti tiem prāts bauda pārdomās gremdēšanos.
302. Grūti no ierastā atsacīties, grūti ir iemantot prieku. Namturim dzīve ir ciešanu pilna un mokoša, — grūti ar svešiem sadzīvot. Ciešanas vajā klaidoni², tālab nepaliec ilgi par klaidoni, neesi ciešanu vajātais.
303. Visur slavē un godina tikušo, tikumam piederīgo un pakļāvīgo, lai kur viņu gadās sastapt.

---

¹ Pēc Budhaghošas, ievērojamā budistu komentētāja, domām, ar tēvu un māti šeit jāsaprot lepība un kaislības, ar diviem *rādžām* — divas aplamu ieskatu sistēmas, ar valsti un pavalstniekiem — jutekļu baudas, bet ceļā uz svētļaimi uzglūn plēsīgi zvēri, kas minēti tālāk. (Tulk.)

² Pēc budistu ieskatiem, nejēga cilvēks bez kāda labuma klist pasaulēs, piedzīndams aizvien no jauna, lai ciestu, dzīvotu, novecotu un mirtu. Šeit runāts tieši par tādu klaidoni, nevis par klejojošu mūku. (Tulk.)

304. Tālu apkārt kā sniegotās virsotnes Himavatam¹ ir saredzams tikumīgs cilvēks. Ļaunais turpretim kā tumsā palaista bulta — pat blakus nav saredzams.
305. Tāds, kas vienatnē sēž, vienatnē guļ un vienatnē klejo, tas, pats sevi savaldīdams un palikdams rosīgs, lai meža biežoknī bauda prieku.

22. NIRAJAVAGA JEB NODAĻA PAR PEKLI

306. Pekli cieš melis, tāpat kā tas otrs, kurš darīdams saka: «Es nedaru.» Abus, no tiesas, ņem pekle, jo zemiskie visur ir vienādi.
307. To starpā, kas dzeltenā drānā savīsta kaklus, — daudz nesavaldīgu, daudz ļauna tikuma cilvēku. Pūles ir veltas, jo ļaundaris piedzimst ciest peklē paša darītu ļaunumu.
308. Ļaunais un tikumu neļēdzošais lai balti kaitētu dzelzi norij, nevis no valdnieku dāvanām pārtiek.
309. Viegļprātis, kurš iekāro svešu sievu, cieš četrkārtīgi: cieš, vairodams apgrēcību, cieš, neņemotodams mieru pat miegā, cieš, treškārt, zākāts un, ceturtkārt, pekli cieš.
310. Nemeklē baudu pie svešas sievas, — maz baudas no zaglīgās zaglīgam, turklāt vēl *rādža* spriež bargu sodu, ļauns liktenis vajā, un piemeklē apgrēcība.
311. Tāds reiz sagriezīs roku, kā likts, kas, neprašā, ņemas raut kusaszāli. Tāpat arī vientuļnieks, neļēgdams pareizi nodzīvot mūžu, ņem galu un viņšaulē turpina ciest.
312. Nepelna svētību darāmais, darīts pa roku galam, tāpat arī pavirši pildīts pienākums vai arī pārprasts un apšaubāms tikums.
313. Ja tev kas darāms, tad, darīdams to, savu darāmo dari ar sparū, — slinks ceļnieks vienīgi putekļus ceļ.
314. Kas nepadarīts, tas labāks par slikti padarītu, jo nožēla dzenas tam pakaļ, kas dara pa roku galam. Par darītu labāks ir labi darīts, jo nožēla nedzenas pakaļ to darījušam.
315. Sargā pats sevi, kā robežpilsētu sargā, uzmanī visu sev apkārt un pašā. Nezaudē laiku, jo tiem, kas laiku ir izniekojuši velti, būs peklē reiz gausties.
316. Kas kaunas par to, no kā nevajag kaunēties, nekaunēdamies, kad jāprot kaunu, tas aplamus ieskatu balsta un pats meklē savu postu.

---

¹ Tā indieši sauc Himalaju kalnus. (Tulk.)

317. Kas briesmas redz tur, kur to nav, un briesmās nesaredz briesmu, tas aplamus ieskatus balsta un pats meklē savu postu.
318. Kas apgrēcību redz tur, kur tās nav, un apgrēcībā to nesa-skata, tas aplamus ieskatus balsta un pats meklē savu postu.
319. Tāds, kurš apgrēcību jēdz esam par apgrēcību un nemeklē apgrēcību, kur viņas nav, tas, īsteniem ieskatiem sekodams, iemanto laimi.

23. NĀGAVAGA JEB NODAĻA PAR ZILONI

320. Kā bultas ķerts zilonis es tāpat cietiņu paļas. Ļauno starp ļaudīm ir vairums.
321. Lēnprāti cīņā dzen ar varu, pret lēnprāti *rādža* iet kauties, un tomēr starp ļaudīm neviens nav labāka par šo pa-ļāto lēnprāti.
322. Savs labums no lēna ēzeļa, arī no ziloņa, liela un piejau-cēta, un arī no *sindhu* rikšotāja, bet lielākais labums — no sevi savaldījuša lēnprāša.
323. Ar šiem lopiem nav sniedzama nerasniedzamā mala¹, — to sasniedz lēnprātīgie, kas savaldījuši sevi.
324. Nav savaldāms zilonis Dhanapālaka vārdā, kad riesta laikā tam kodīgas lāses no deniņiem sūcas, — bet sapīts viņš ku-mosa nenorij, murgodams sapni par ziloņu mežu.
325. Tas ir pēdējais muļķis, kas nejēdz sātu un slinko, un val-stās no sāna uz sānu kā nobarots kuilis, — tāds nejēga pie-dzimst atkal un atkal no jauna.
326. Agrāk šis prāts klimzdams klimta, kā pašam tīk, kā pašam gribas, kā pašam ir tuvāk pie sirds, bet nu es to savaldīšu kā ziloņu dzinējs — riesta trakuma apmātu ziloņu māti.
327. Esiet nopietni, uzmaniet prātu un izraujiet sevi no aplamī-bas, kā dubļos iestidzis zilonis pats sevi izrauj no sliķšņas.
328. Seko viņam, ja gribēs, lai tu viņam seko, — reiz ieguvis prātīgu draugu, tikumam piederīgu un gudru, kurš, visas grūtības uzveicis, prieku un pārdomas bauda.
329. Bez prātīga drauga — tikumam piederīga un gudra — ej viens kā no troņa atteicies *rādža*, ej viens kā zilonis ziloņu mežā.
330. Labāk ir vientuļi dzīvot, nevis ar muļķi saieties, tālab ej viens, neko nekārodams, kā zilonis ziloņu mežā, — ej ļauna nedarīdams.

¹ *Nibāna*. (Tulk.)

331. Draugi ir svētība, kad viņi vajadzīgi, bauda ir svētība, ja tā ir abpusēja, nopelni arī ir svētība — nāves stundā, svētība ir atteikšanās no ļauna.
332. Mātes tiesa ir svētība, tēva tiesa — tāpat, *brahmaņa* tiesa ir svētība, vientuļnieka — tāpat.
333. Tikums līdz mūža galam ir svētība, droša paļāvība — tāpat, atturība no ļauna ir svētība, padoma guvums — tāpat.

24. TANHĀVAGA JEB NODAĻA PAR ALKU

334. Līdzīgi *māluvai* vieglprātim zeļ alka, — viņš lēkā, vai palikdams traks, starp šo un viņu sauli, kā pērtiķis mežā lēkā no koka uz koku, meklēdams augļus.
335. Tādam, ko pievārē aplamā alka būt šīsaules gūstā, — no tiesas, tam bēdas kā birānzāle uz nebēdu zeļ.
336. Tādam turpretim, kas aplamo, grūti valdāmo alku pēc šīsaules gūsta ir pievārējis, — tam bēda nepieķeras kā rasa lotosa ziedam.
337. Lūk, ko es sacīšu: «Svētība visiem, cik vien te jūsu ir saņācis! Ravējiet alku — raujiet to ārā, kā *birānu* rauj, kad *usīras* sakne ir meklējama, un *Māra* lai neuzveic jūs kā tā straume, kas, līdzī sev raudama, pievārē niedri.»
338. Koks sazaļo atkal, kaut arī ir nogāzts, ja sakne tam stipra un vesela, — tāpat ar alku: kamēr tā vienīgi aizlauzta, bet nevis izravēta, ciešanas atgriezīsies atkal un atkal no jauna.
339. Tādu, kas, atdevies kaislibām, meklē pēc baudām un aplamiem ieskatiem seko, — to trīsdesmit sešas straumes¹ rauj līdzī.
340. Nekur nevar glābties no straumēm. Viss aizaug ar *latu*, un tālab ar sajēgas cērti cērt digstošu *latu*, kur vien to pamani.
341. Viegla dzīves un laimes alcējus reiz uzveic kaisle un baudkāre pievārē, — tad tos, no tiesas, piemeklē atkalpiedzimšana un vecums.
342. Kā pārbiedēts zaķis, sajēgu zaudējis, skrien baudu kāres piemeklētais. Vazām sakalts un saitēm sasiets, viņš atkal un atkal no jauna vēl ilgi šurp atgriežas ciest.

¹ Pēc budistu ieskatiem, alka ir visu ciešanu sakne, caur pieciem jutekļiem un caur prātu tā cilvēku piesaista atkaldzimšanu ķēdei, un, trejādi izpauzdamās un attiecināta uz iekšējām un uz ārējām baudām, tā trīskāršojas, tad trīskāršota vēl divkāršojas un kļūst attiecīgi astoņpadsmitkārtīga un trīsdesmitseškārtīga, — tās ir trīsdesmit sešas straumes. (Tulk.)

343. Kā pārbiedēts zaķis, sajēgu zaudējis, skrien baudu kāres piemeklētais. Ja *bhikhu* no tiesas grib iemantot brīvību no kaislībām, tad lai viņš izravē alku.
344. No kaislībām svabads, no alkas svabads un mežā gūtajam mieram uzticīgs — tomēr skrien iekāru mežā: pavei, kā brīvais skrien lamatās iekrist!
345. Gudrie nesaka: «Važas no dzelzs vai no koka, vai babas auklām nav iespējams salauzt,» — jo kaislīgu alku pēc dēliem, pēc sievas, pēc akmeņiem rotātām sprādzēm vēl grūtāk ir salauzt.
346. Gudrie saka: «Ir grūti salauzt šīs važas, kas novelk pie zemes, pieviļ un brīvību liedz.» Gudrie nekāro, salauzuši šīs važas, un pasaulē klejo, no kaisles un baudām atsacījušies.
347. Straumē krīt kaislību apmātie — krīt kā zirnekļi pašaustos tiklos. Gudrie nekāro, strauņi pievārējuši, un klejo, no ļauna atsacījušies.
348. Uz viņu krastu aiziedams, dari sevi brīvu no bijušā, tāpat — no nākošā, dari sevi brīvu no visa, kas tiem abiem starpā, — tāds, kam prāts ir pilnīgi brīvs, vairs nepiedzimst atkal un nenoveco.
349. Samežgās spriedumos kaislību apmātais — tāds, kas par baudām tiksmīnās. Tādam, no tiesas, aug augumā alka un važas kļūst nesaraujamas.
350. Kas mierīgu pārdomu prieku bauda un, lai gan ir nogrimis domās, pamana visu nekrietno, — tas, lūk, tiks galā ar alku, tas *Māras* važas salauzīs.
351. No alkas, no bailēm svabads un teicams uzvedībā ir pilnību sasniegušais. No tiesas, tam esības ērkšķi izrāvušam, šī miesa ir pēdējā.
352. No alkas, no važām svabads, jēdz runu un padomu turēt, prot spriest un noliktai kārtībai sekot, — tāds, lūk, no tiesas par lielu vīru un prātnieku turams, tādam šī miesa ir pēdējā.
353. Visu pievārējis un visu jēdzošs, no visa atsacījies un svabads no alkas, es, savu darāmo darīdams, neaptraipos, — sevi par paraugu turēdams, kuru lai saucu par skolotāju?
354. Visas dāvanas vainago tikuma dāvana, tikuma garša — visas garšas, ik prieku vainago tikuma prieks, bet uzvaru vainago uzveikta alka.
355. Manta kauj muļķi — ne to, kas ir ceļā uz viņu krastu, jo, mantas alkdams, kauj muļķis ij sevi, ij citu.
356. Nezāles samaitā druvu, cilvēku samaitā kaislības, — labāko ražu pļauj tas, kurš no kaislībām atbrīvojies.

357. Nezāles samaitā druvu, cilvēku samaitā ienaidis, — labākie ražu pļauj tas, kurš no ienaida atbrīvojas.
358. Nezāles samaitā druvu, cilvēku samaitā stulbums, — labāko ražu pļauj tas, kurš no stulbuma atbrīvojas.
359. Nezāles samaitā druvu, cilvēku samaitā alka, — labāko ražu pļauj tas, kurš no alkas ir atbrīvojas.

25. BHIKHUVAGA JEB NODAĻA PAR BHIKHU

360. Labi ir savaldīt redzi, labi ir savaldīt dzirdi, labi ir savaldīt ožu, labi ir savaldīt garšu.
361. Labi ir savaldīt miesu, labi ir savaldīt mēli, labi ir savaldīt prātu, — viss ir labs, kas savaldīts. Pilnīgi savaldīts *bhikhu* no ciešanām atbrīvojas.
362. Kam paklausa kāja un roka, kam paklausa mēle, kam paklausa viss, — to, kas izbauda prieku sevī, gremdējas domās, ir vientuļš un apmierināts, to es saucu par *bhikhu*.
363. *Bhikhu*, kurš nedīžojas un savalda mēli, bet zina ar sajēgu spriest un mācības būtību skaidrot, — tādām ir tīkama valoda.
364. Mācību jēdzošs un mācības pārņemts, mācību atmin un pārcilā prātā, — tāds *bhikhu*, no tiesas, īsteno mācību nepazaudē.
365. Neesi skaudīgs un paša dabūtu nenoniecini, — citus apskauzdams, *bhikhu* pārdomās gremdēties nespēj.
366. Lai tas ir pavisam nieks — to nenoniecini, *bhikhu*, vien tādēļ, ka paša dabūts. Rosīgais, tikumam, piederīgais — tāds arī starp dieviem ir uzteicams.
367. Kas neatļauj sevi pievilt nedz lietai, nedz nosaukumam, kas nebēdā, iztīkdams pilnīgi bez nekā, — no tiesas, teic tādu esam par *bhikhu*.
368. Uz *Budhas* mācību paļaudamiēs un katrai radībai vēlēdams labu, lai *bhikhu* reiz nonāk tai malā, kur iemanto laimi, nomierināšanos, brīvību no dziņām.
369. Iztukšo, *bhikhu*, šo kuģi¹, — ies viegli tas, tevis iztukšots. Kaislības, ienaidu pievārējis, tu *nibānu* iemantosi.

---

¹ Pēc budistu ieskatiem, iegribām vergojošs cilvēks ir līdzīgs līdz malām piekrautam kuģim. (Tulk.)

370. Pievārē piecus¹, no pieciem atsakies, pacelies pāri pieciem. To *bhikhu*, kurš piecas pieķeršanās² ir pievārējis, teic esam straumi pieveikušu.
371. Nododies pārdomām, *bhikhu*, un prātam neļauj klist kaislību pavadā, neesi vieglprātis. Kaut nu tev nenāktos kaitētu dzelzi norīt un, ugunī degot, kliegt: «Ak, kādas ciešanas!»
372. Bez padoma nemēdz būt domu, — kas nedomā, tam nenāk padoms. Tāds, kuram pieder padoms, tas jēdz arī domāt, — no tiesas, tāds *nibānai* ir jau tuvu.
373. Tāds *bhikhu*, kurš, turēdams mierīgu prātu un vienatnē dzīvodams, nojēdz reiz patiesību, — tas izbauda tādu pašu prieku, kāds dieviem piedien.
374. Katreiz, skaidri nojēdzis to, kā rodas un iznīkst viss esošais, laimi un prieku viņš izbauda, nojēdzis nemirstību.
375. Te prātīgam *bhikhu*, lūk, meklējams savam darāmam sākums — maņu piejaucēšanā, sevis savaldīšanā, sevis uzmanīšanā likuma noliktā kārtā. Darijis to, viņš var klist, šķīsta, cildena, rosīga drauga pavadīts.
376. Turi sevi pie goda prāta un vienmēr labu vēli, tad, ciešanās galu darijis, baudīsi vienīgi prieku.
377. Met kaisli un ienaidu projām, *bhikhu*, — tāpat kā vasika no met noziedējušos ziedus.
378. Par mierīgu turams tāds *bhikhu*, kurš īsteno jēdz, no pasaulīgā ir atsacījis un mēli, prātu un miesu patur pie miera.
379. Pats uzmani sevi, pats sevi rosini darīt, — laimīgi dzīvo tāds *bhikhu*, kurš, gremdējies sevī, uzmana sevi.
380. Jo tu pats sev esi par kungu, tu pats sev esi par likteni, — savaldī sevi, kā labu zirgu savalda tirgonis.
381. Uz *Budhas* mācību paļaudamies un dziņas pievārējis, lai *bhikhu* reiz nonāk tai malā, kur nonācis iemanto laimi un pilnīgu mieru.
382. Kā mēness pie skaidrām debesīm visu šo pasauli apspīd, — tāpat arī jauns, tomēr *Budhas* mācībai piederīgs *bhikhu*.

¹ Šeit: patmīlība, kaislības, šaubas, ienaidis un aplami ieskatī — šie pieci jāpievārē; no alkām pēc šīs un pēc debesu dzīves, no lepības, nezināšanas, tukšas rosišanās ir jāatsakās, bet nākošie pieci, pār kuriem jāpaceļas, ir ticība, rūpesti par citiem, rosīga darbošanās, sevī gremdēšanās un zināšana. (Tulk.)

² Piecas pieķeršanās, kuras jāpārvar *bhikhu*, ir — lepība, skopums, stulbums, aplami ieskatī, ienaidis — no šiem pieciem visgrūtāk atsacīties, jo tie vispirms jāapzinās. Tāds skaidrojums ir iesakņojies budisma tradīcijā, bet ir arī citi, kurus šeit neminēsim. (Tulk.)

26. BRĀHMANAVAGA JEB
NODAĻA PAR *BRAHMANI*

383. Apturi straumi, *brahmani*, pievārē alku un ej, — tad, dziņas apstāstam pieredzējis, tu nojēgsi mūžigo.
384. Kad *brahmanis* divējiem tikumiem straumi ir pievārējis, tad viņam, jēdzošam, visas važas nokrīt.
385. Tādu, kurš neturas nedz pie šī, nedz pie viņa krasta, nedz arī pie abiem reizē, — tam nav vairs ne baiļu, ne pieķeršanos — lūk, tādu es saucu par *brahmani*.
386. Tādu, kurš augstāko mērķi ir sasniedzis, uzveicis alku un savu darāmo dara bez kaisles, pilns miera un pārdomās grimis, — lūk, tādu es saucu par *brahmani*.
387. Saule ir dienai rota, un mēness — naktij, kareivim bruņas ir rota, bet *brahmanim* pārdomas. Dienu un nakti no vietas apskaidrotam spīd garagaisma.
388. Tādu, kurš nevairo ļaunumu, turi par *brahmani*, to, kas jēdz mieru, — par vientuļnieku. Vienīgi tādu turi par tīru, kurš sevi spēj mazgāt tīru no dubļiem.
389. Lai roka neceļas *brahmanim* iesist, — *brahmanis* ļaunu lai neatdara. Posts tādām, kurš paceļ sitienam roku, — vēl lielāks posts tādām, kurš atdara ļaunu.
390. Prātu no tīkamā paturēt tālāk — *brahmanis* nevar ko labāku vēlēties. Tur visas ciešanas ņem savu galu, kur galu ņem tiesātkāre.
391. Kas nedara ļaunu ar mēli, ar prātu vai roku, tas — trīskārši savaldīts, — tādu es saucu par *brahmani*.
392. Kā *brahmanis* godina svētuguni, tāpat ir godināms katrs, kurš *Budhas* mācību sludina, — lai arī kas viņš būtu.
393. Par *brahmani* nedara pinkaina bārda, nedz pasaulē nākšana, nedz arī raduraksti. Tāds, kurš jēdz tikumu un tāpat padomu, tas laimi iemanto, tas tad ir *brahmanis*.
394. Kāds labums tev, muļķi, no pinkainas bārdas, kāds labums no zvēru ādām! Tev tikai ārišķības rūp rādīt, kamēr tu pats esi ļaunuma pārpilns.
395. To izdilušo un kārno vīru noskrandušajās drānās, kurš meža klusumā gremdējas pārdomās, — tādu es saucu par *brahmani*.
396. To, kurš par *brahmani* ticis ar to vien, ka nācis no mātes miesām, un tādēļ vien, ka ir piedzimis, — tādu par *brahmani* neturu, tāpat kā citu, kurš, sveicienu padodams, uzrunā:

- «Bho,¹» — pats palikdams alkas varā. Tādu, kas visas važas ir salauzis, — tādu es saucu par *brahmani*.
397. To, kurš ir sarāvis važas un neiekāro nenieka, palikdams nesniedzams pasaulīgam, — tādu es saucu par *brahmani*.
398. To *budhu*, kurš visus šķēršļus ir pievārējis un sarāvis važas, grožus un pinekļus, — tādu es saucu par *brahmani*.
399. Kas, būdams bez vainas, cieš zākas, tiesu un cietumu, tādām pacietība ir spēks, bet spēks — viņa karadraudze, — tādu es saucu par *brahmani*.
400. Šķīstu, pār sevi valdošu, goddevīgu un tikumam piederīgu, kas nedodas dusmām un šaisaulē piedzimis pēdējoreiz, — lūk, tādu es saucu par *brahmani*.
401. Tādu, kam kaislības nepieķeras kā īlena smailei sinepju grauds, kā lotosa lapai rasas lāse, — tādu es saucu par *brahmani*.
402. Tādu, kurš pieredz jau šaisaulē ciešanas apsīkstam, brīvu no pasaulīgā un nešļavu novēlušu, — tādu es saucu par *brahmani*.
403. Gudro, kurš, būdams īsteni mācīts, augstāko mērķi sasniedz, kā arī ceļu un neceļu jēdz, — tādu es saucu par *brahmani*.
404. Tādu, kas neuztur namu un saimi un nevairo vajadzības, un tāpat ar namturiem un ar kļaidoņiem nesapinas, — tādu es saucu par *brahmani*.
405. Tādu, kas nepaceļ nūju sist radību, — drošu vai bailīgu, tas nav no svara, tādu, kas nenokauj pats un citu nekūda nokaut, — tādu es saucu par *brahmani*.
406. Nesatrauktu starp satrauktajiem un mierīgu nūjas vicinātāju starpā, un brīvu starp važās sakaltiem — tādu es saucu par *brahmani*.
407. Tādu, kam ienaidis, kaislības, liekulība un lepnība nepieķeras kā īlena smailei sinepju grauds, — lūk, tādu es saucu par *brahmani*.
408. Tādu, kas mācību sludina iecietīgi un pamāca neaizvainodams, — tādu es saucu par *brahmani*.
409. Lai tas būtu garš vai īss, liels vai arī mazs, lai cik tas būtu labs, — kas to neņem, ja viņam nav dots, — lūk, tādu es saucu par *brahmani*.
410. Tādu, kurš pasaulīgajam nevergo un ir brīvs, tāpat nekāro labumu šajā un viņā saulē, — tādu es saucu par *brahmani*.

¹ Starp vēdisko rituālu kopjošiem *brahmaņiem* parastā uzrunas forma, tā viņi sveica sev līdzīgos vai arī zemākos, *Budhu* ieskaitot. (Tulk.)

411. Kas, nojēdzis iegribu postu, pievārē tās un nesvārstīdamies atsakās kārot, tas iemanto nemirstību, un tādu es saucu par *brahmani*.
412. No bēdām un kaislibām brīvo un šķīsto, — tādu, kam neslāpst nedz labu, nedz ļaunu vairot, — tādu es saucu par *brahmani*.
413. Šķīsto un neaptraipīto, gaišu kā mākoņa neaizēnotu mēnesi — tādu, kam būt vairs nedara prieku, tādu es saucu par *brahmani*.
414. Tādu, kas grūtu un dubļainu ceļu ir uzveicis, maldus un atkaldzīmšanu pievārējis, pār strauņi pārcēlies pāri, no alkas un saitēm atsvabinās, patur mieru un nešaubās, pārdomās gremdēdamies, — tādu es saucu par *brahmani*.
415. Tādu, kurš atsakās alkt un klejo, bez pajumtes šaisaulē klīzdams, kam rimusi alka būt, — lūk, tādu es saucu par *brahmani*.
416. Tādu, kurš atsakās alkt un klejo, bez pajumtes šaisaulē klīzdams, kam rimusi kāre būt, — lūk, tādu es saucu par *brahmani*.
417. Tādu, ko pasaule nevar piesiet, ko dieviem nav varā piesiet, tādu, kurš atraisījies no saitēm, — tādu es saucu par *brahmani*.
418. To vīru, kurš visas pasaules aukstasinīgi pievārē un jaunām piedzimšanām iet secen, tīkamo neiekārodams, tāpat arī netīkamo, — tādu es saucu par *brahmani*.
419. *Sugatu, budhu*, kurš nojēdzis visu par katrai radībai nolikto atkalpiedzimšanu un nāvi, — tādu no visām saitēm brīvo es saucu par *brahmani*.
420. *Arahatu*, kurš ir mitējies kārot un, savus ceļus staigādams, paliek dieviem, ļaudīm un *gandhabiem* nenotverams, — tādu es saucu par *brahmani*.
421. Kam nepieder itin nekā, kas no visa ir brīvs — no bijušā un no nākošā, tāpat kā no visa esošā, — tādu es saucu par *brahmani*.
422. Kā vērsis vareno, aukstasinīgo, uzvarošo, gudro un cildeno, vīrišķīgo — tādu *budhu*, no tiesas, es saucu par *brahmani*.
423. Visgudro *muni*, kurš, veicamo paveicis, izbēdzis atkal piedzimt, bijušo dzīvi un viņsauli prātā patur, — tādu es saucu par *brahmani*.

Te beidzas Dhammapada.

SUTANIPĀTHA

SUTANIPĀTA

(fragmenti)

URAGAVAGA JEB ČŪSKAS GRĀMATA

2. DHANIJASUTA JEB

SUTA PAR DHANIJAS PIEVĒRŠANU MĀCIBAI

1. «Man ir dāsnas govīs un rīsi,» tā sacīja Dhanija, gans. «Kopā ar saimi es dzīvoju Mahī krastos, man jumts ir virs galvas, un uguns te allaž kuras, — tālab, ak, debess, ja tik, vari nolīt lietū pār zemi.»
2. «Man nav dusmu, es neesmu stūrgalvīgs,» *Bhagavats* teica. «Uz vienu nakti es apmetos Mahī krastos, nav jumta virs galvas, un apdzisusi ir manu kaislību uguns, — tālab, ak, debess, ja tik, vari nolīt lietū pār zemi.»
3. «Šajā pusē nav dunduru,» sacīja Dhanija, gans. «Manas govīs ir mierīgas, palaistas lekņajā pļavā, tās viegli panesis lietū, — tālab, ak, debess, ja tik, vari nolīt lietū pār zemi.»
4. «Esmu notēsis labu plostu,» — tā *Bhagavats* teica. «Ar to esmu pārcēlies pāri uz *nibānu*, — uzveicis kaislību straumi, es sasniedzu viņu krastu, — nu plosts vairs nav vajadzīgs, tālab, ak, debess, ja tik, vari nolīt lietū pār zemi.»

5. «Mana sieva nav untumaina un klausa,» — tā sacīja Dhanija, gans. «Jau ilgi viņa dzīvo pie manis, ir pievilcīga, un es neko ļaunu par viņu nedzirdu sakām, — tālab, ak, debess, ja tik, vari nolīt lietū pār zemi.»
6. «Mans prāts ir svabads no pasaulīgā un klausīgs,» tā *Bhagavats* teica. «To ilgi es vingrināju un valdu pār to, savā prātā vairs neturu ļaunu, — un tālab, ak, debess, ja tik, vari nolīt lietū pār zemi.»
7. «Ar paša nopelnīto es uzturu sevi,» tā sacīja Dhanija, gans. «Mani bērni ir acu priekšā, viņi ir veselīgi, un es neko ļaunu par viņiem nedzirdu sakām, — tālab, ak, debess, ja tik, vari nolīt lietū pār zemi.»
8. «Ar paša nopelnīto es klistu pa pasauli,» sacīja *Bhagavats*. «Es nekalpoju nevienam, jo kalpot nav vajadzības, — tālab, ak, debess, ja tik, vari nolīt lietū pār zemi.»
9. «Govis man ir, man ir teļi,» tā sacīja Dhanija, gans, «man ir grūsnas govīs un teles, kas nupat ir atnesušās, man ir vērsis — šis kungs pār govīm, — tālab, ak, debess, ja tik, vari nolīt lietū pār zemi.»
10. «Govju man nav, man nav teļu,» tā *Bhagavats* teica, «grūсну govju man nav un nav teļu, kas būtu jau atnesušās, nav vērsa — šī kunga pār govīm, — tālab, ak, debess, ja tik, vari nolīt lietū pār zemi.»
11. «Mieti ir labi iemieti, tos nevar izkustināt,» — tā sacīja Dhanija, gans. «Labi novītas jaunas virves no muņdžas šķiedrām, un govīs tās nevarēs saraut, — tālab, ak, debess, ja tik, vari nolīt lietū pār zemi.»
12. «Kā vērsis, kas norāvis saiti, kā zilonis, izlauzies caur galukhi liānu biežņai, es neatgriezīšos klēpī, — tālab, ak, debess, ja tik, vari nolīt lietū pār zemi.»
Tad turpat uz vietas debesis nolija lietū pār zemi. Izdzirdis listam, Dhanija sacīja tā:
13. «Tas nav mazais labums, ko iemantojām, kopš redzējām *Bhagavatu*. Nu meklējam patverties tevī, ak, *muni*, — tu sajēgā redzīgais, māci mums padomu!
14. Kopā ar sievu mēs *sugatas* priekšā dzīvosim svētu dzīvi, un, būdami paklausīgi, mēs uzveiksīm atkaldzimšanu, uzveiksīm nāvi un izbeigsim ciešanas.»
15. «Kam dēli, tam prieks par dēliem,» tā sacīja ļaunais *Māra*. «Tieši tāpat, kam ir govīs, tam prieks par govīm, — par mantu priecājas cilvēks, bet tādām, kas ir bez mantas, nav prieka.»
16. «Kam dēli, tam rūpes par dēliem,» tā sacīja *Bhagavats*. «Tieši tāpat, kam ir govīs, tam rūpes par govīm, — par

mantu rūpējas cilvēks, bet tādām, kas ir bez mantas, nav rūpju.»

Te Dhanijasuta beidzas.

3. KHAGAVISĀNASUTA JEB SUTA PAR DEGUNRADZI

1. Neceldams rīksti pret to, kam ir dvaša, un pāri tam nenodarīdams, un tāpat arī neiekārodams dēlu, vēl mazāk — draugu, lai kļīsti viens pats kā degunradzis.
2. Kas ielaižas tuvās attiecībās ar citiem, tas pats nolemj sevi ciešanām, kurām par iemeslu pieķeršanās, — un tālab, to ielāgojis, ka ciešanu iemesls ir pieķeršanās, lai kļīsti viens pats kā degunradzis.
3. Tas sev sapin prātu, kas lemj sevi uzticībai un līdzietībai pret draugiem, — ja draudzībā redzi šīs briesmas, lai kļīsti viens pats kā degunradzis.
4. Kam sieva un bērni, tas rūpēs ir līdzīgs bambuskokam, kuram vējš sapin zarus, — kā bambusa atvase aug bez balsta, lai kļīsti viens pats kā degunradzis.
5. Kā brīvs meža zvērs, kurš pēc barības meklē, kad izsalcis, — tā lai tu kļīsti, uz sevi paļaudamies, viens pats kā degunradzis.
6. Pulkā paliekot, grūti ir atturēties gan sēdēt, gan stāvēt, gan iet un atpakaļ nākt ar citiem kopā, — ja brīvestību no iegribām, sekošanu paša gribai turi par visu augstāk, lai kļīsti viens pats kā degunradzis.
7. Pulkā laiku pakāvēt, pulkā papriecāties — nav lielāka viliņājuma bērniem, — zinādams to, ka no dārgiem draugiem ir grūti šķirties, lai kļīsti viens pats kā degunradzis.
8. Tu, kam četras debespuses ir mājas, kas ienaidu netur un apmierināts ar visu, lai, droši uzveicis visas briesmas, kļīsti viens pats kā degunradzis.
9. Dažs labs no askētiem, tāpat dažs labs starp namturiem apmierinājumu nejēdz, — par svešu ļaužu bērniem daudz nerūpēdamies, lai kļīsti viens pats kā degunradzis.
10. Nometis namtura tikumus tāpat kā kovilāras koks lapas un vieglu sirdi sarāvis namtura saites, lai kļīsti viens pats kā degunradzis.
11. Ticis pie prātīga drauga — pie taisnīga un pie gudra, lai, visas briesmas pievāredams, kļīsti ar viņu kopā, nodevies pārdomām, laimīgs.

12. Neiemantojīs prātīgu draugu — taisnīgu draugu un gudru, lai tāpat kā naidnieka sagrābtas valsts valdnieks aizej no mājām un klīsti viens pats kā degunradzis.
13. No tiesas ir jāslavē laime iemantot labākos draugus, kuri ir mūsu cienīgi, kādus mums nāktos meklēt, — bet, neiemantojīs tādu, lai, baudīdams vienīgi nolikto, klīsti viens pats kā degunradzis.
14. Lai vai cik skaistas, lai cik laba rotkaļa kaltas ir zelta rokasprādzes, ja tās saver vairākas vienā rokā, tad, sizdamās viena pret otru, tās žvadz, — tālab, to paturot prātā, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
15. Un tādā pašā kārtā: «Saiedamies ar citu, es pasākšu rāties un ķildoties,» — turēdams prātā šīs briesmas, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
16. Dažādas baudas, no tiesas, ir vilinošas un pievilcīgas, bet, kaut arī atšķiras izpaudumos, tās vienādi satrauc prātu, — paturot prātā ciešanas, kurām par iemeslu baudas, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
17. Baudas ir posts, nelaime, slimības, augoņi, sāpīgas vātis un ciešanas, — redzēdams šausmas, kurām par iemeslu baudas, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
18. Ceļā tev uzbruks tveice un sals, slāpes, izsalkums, dienvīdus svelme un auksti vēji, čūskas un dunduri, — uzveicis grūtības, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
19. Tāpat kā liels, plankumains, varens zilonis pamet baru un brīvu prātu aiziet uz mežu, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
20. Tādam, kas bauda tuvas attiecības ar citiem, ir grūti darīt pat to, kas dod atpestīšanu tikai uz laiku, — un tālab, paturot prātā Ādiču dzimtas *rādžas*¹ sacīto, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
21. Savus ieskatus esmu noslīpējis un varu pār sevi iemantojīs, man pieder sajēga, manī nevienam nav jāvada, pats esmu atradis ceļu uz pilnību, — sacīdams tā, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
22. Bez alkatības, bez viltības, kāisligām iegribām, nepazemodams citus, no baudām un muļķības izbēdzis, ticis no pasaules alkas svabads, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
23. Lai vairies nekrietnu biedru, kas aplamu dara un māca uz nederīgu, un, baudām atdevušies, caur tām sevi pazudina, — lai klīsti viens pats kā degunradzis.

---

¹ Proti, *Budhas* sacīto. (Tulk.)

24. Ar tādu, kas mācīts un turas pie *dhammas*, ir gudrs un augstsirdīgs, — ar tādu saeļies un, zinādams, kā tas te īsteni ir, un izskaudis šaubas, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
25. Negreznodamies, izprieceas, laika kavēkļus, baudas nemeklēdams, un, tieši otrādi, izskaistināšanos noraidīdams un runādams patiesību, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
26. Pametis dēlus un sievu, tēvu un māti, mantu, radus un labību — dažādas kārotas lietas, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
27. «Tas viss ir vienīgi lamatas muļķiem un važas, kurās maz prieka un laimes, bet ciešanu — daudz,» — to jēgdams, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
28. Salauzis važas un saplēsis tīklus, un līdzīgi ugunij neatgriezdamiem pie sadedzinātā, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
29. Iekārē nedegdams, nejaukdamiem nekur, būdams jutekļu sargāts, ar prātu, kurš svabads no kaislībām, nodurtām acīm lai klīsti viens pats kā degunradzis.
30. Nometis namtura tikumus, tāpat kā pārīkata rudenī nomet lapas, un tērpies dzeltenās drānās, lai pamet mājas un klīsti viens pats kā degunradzis.
31. Tīkamu lietu nekārodams, nebūdams vieglprātis un staigādams, dāvanas vācot, no sētas uz sētu, sev nesaistot prātu ar rūpēm par citiem, par namtura dzīvi, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
32. Uzveicis piecus šķēršļus, padzinis apgrēcību un būdams bez iekāres grēka un neatkarīgs, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
33. Uzveicis miesas baudas un sāpes, kad gara prieki un ciešanas pievārētas, un tad guvis mieru un tapis aukstasinīgs un šķīsts, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
34. Cenzdamiem iemantot *nibānu*, miesu un garu norūdījis, palikdams nelokāms, nenododamiem dīkai dzīvei, turēdams prātu brīvu no pieķeršanās, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
35. Neatkrīzdams no vientulības un pārdomām, dzīvodams tikai ar svētrakstiem saskaņā, redzēdams postu esībā, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
36. Cenzdamiem iznīdēt iegribas, palikdams rosīgs, apdomīgs, savaldīgs, sparīgs, mācīts, piesardzīgs, nebūdams muļķis, lai klīsti viens pats kā degunradzis.
37. Kā lauva nebīstas trokšņu, kā vējš nav noķerams tīklā, kā lotoszieds netraipās ūdenī, — būdams tāds, lai klīsti viens pats kā degunradzis.

38. Tāpat kā lauva, kurš, būdams ar stiprākiem zobiem, pieveic visus zvērus un viņu starpā kļuvis par valdnieku, dzīvo nomajās vietās, — lai kļīsti viens pats kā degunradzis.
39. Īstajā brīdī parādot labvēlību, aukstasinību, līdzī priecāties māku, līdzcietību un palīdzētgribu, neļaudams sevi nekam šajā pasaulē aizkavēt, lai kļīsti viens pats kā degunradzis.
40. Gan no kaislības, gan no muļķības, gan no ienaīda atsacījies un salauzis visas važas, dzīves grūtību priekšā nedrebēdams, lai kļīsti viens pats kā degunradzis.
41. Vienīgi sava labuma pēc ļaudis pakalpo otram, ar otru saietas, — tagad ir grūti iemantot draugus, kuri par savu labumu nedomātu, jo, nešķīsti būdami, ļaudis pēc izdevīguma meklē, tālab — lai kļīsti viens pats kā degunradzis.

Te Khagavisānasuta beidzas.

4. KASIBHĀRADVĀDŽASUTA JEB SUTA PAR ZEMNIEKU BHĀRADVĀDŽAS PIEVĒRŠANU MĀCĪBAI

Tā tiku dzirdējis.

Savulaik *Bhagavats* dzīvoja Magadhā, *brahmaņu* ciematā Ekanalā, Dakhināgiri tuvumā. *Brahmanis* Kasibhāradvādža tur, savu pustūkstoti arklu savedis kārtībā, uzsāka sēju. Agri no rīta piecēlies, apgērbies, paņēmis dāvanu trauku un ubagu kuli plecā pārmētis, *Bhagavats* devās uz lauku, pie kura *brahmanis* Kasibhāradvādža gatavojās sākt darbu. Pie tobrīd arama lauka nonācis, *Bhagavats* piegāja tuvāk, nostājās lauka malā un sāka dāvanu gaidīt. Manījis *Bhagavatu*, kurš, dāvanu gaidīdams, stāvēja lauka malā, *brahmanis* Kasibhāradvādža tam teica:

— Ak, *samana*, redzi — es aru un sēju, tad aris un sējis es ēdu. Tev, *samana*, būtu gan jāar, gan jāsēj, tad aris un sējis tu varētu ēst.

— Ak, *brahmani*, tāpat es arī gan aru, gan sēju, tad aris un sējis es ēdu, — tā *Bhagavats* teica.

— Taču mēs nemanām godātam *Bhagavatam* nedz arklus, nedz vērsi, nedz iejūgu, lemesi vai arī pātāgu.

Godātais *Gautāma* tad teica tā:

— *Brahmani*, es arī aru un sēju, tad aris un sējis es ēdu.

Tad *brahmanis* Kasibhāradvādža tā sacīja *Bhagavatam*:

1. «Tu teic sevi esam par arāju, tomēr mēs nemanām tevi aram. Par tavu arumu vaicāts, tad atbildi, kā lai mēs tavu arumu jēdzam.»

2. Tad *Bhagavats* atbildēja: «Liktens ir sēkla, un grēku nožēlošana — lietus. Sajēga ir man iejūgs un arkls, prāts — pavada, nopietnība ir lemesis, bet pieticība ir arkla balsts.
3. Valdīdams mēli, miesu turēdams pieticībā un zinādams mēru ēšanā, vairodams īsteno, ravēju nezāles, — glabādams mieru, es esmu brīvs.
4. Tikpat kā vērsi nes mani paša pūliņi, atpakaļ nepagriezdamies, nesdami mani uz *nibānu* — mūžīgo vietu, kur dzīvo bez bēdām tur nokļuvušie.
5. Tā ardam es aparu tīrumu, un mans tīrums nes nemirstības augli, — un katrs, kas tā apar savu tīrumu, tiek no ciešanām svabads.

Noklausījies, ko *Bhagavats* saka, *brahmanis* Kasibhāradvādža tam pasniedza zelta kausu ar rīsu viru un teica:

— Lai godātais *Bhagavats* ēd, — lai ir slavēts tas arājs, kam tīrums kā godātam *Gautāmam* nes nemirstības augli.

6. Tad *Bhagavats* sacīja tā: «Kas ir iemantots, mācību sludinot, tas nav man ēdams, jo kas tā par mācību, kura neaplicina sevi. To noraida *Budha*, kas iemantots, mācību sludinot, — tā viņam darāms, kamēr vien mācība pastāv.
7. Dižens, no tiesas, ir *isi*, kurš kaislības pievārējis un šaisaulē nevairo aplamību, — un tāds ir ar citu ēdienu mielojams, citu dzērienu dzirdāms. Un te lauks ir tādām, kurš meklē pēc īstena darāmā.»

— Kuru tad, godātais *Gautāma*, lai es mieloju ar šo viru? — jautāja *brahmanis* Kasibhāradvādža.

— Es nemanu, *brahmani*, itin nevienu nedz cilvēku, nedz arī dievu pasaulē, *Brahmana* vai arī *Māras* pasaulē tādu radību — cilvēku, dievu, *samanu* vai arī *brahmaņu* starpā, kurai šī vira nu būtu baudāma. Ja nu vienīgi *tathāgata* tas varētu būt vai arī viņa mācekļi. Tālab, ak, *brahmani*, izmet šo viru, kur zāle neaug, vai peļķē, kurā ij rāpulis nedzīvo, — tā viņam *Bhagavats* sacīja.

Brahmanis Kasibhāradvādža tad darīja, kā viņam likts, — iemeta rīsus peļķē, kurā ij rāpulis nedzīvo. Rīsi, ūdenī iemesti, noplunkšķēja un nošņācās, garaiņu mutuļus mezdami, tieši tāpat, kā pa dienu saulē nokarsis lemesis, ūdenī iemests, noplunkšķ un nošņācās, garaiņu mutuļus mezdams, — tāpat, lūk, šie rīsi, ūdenī iemesti, noplunkšķēja un nošņācās, garaiņu mutuļus mezdami, un tad pazuda.

Pagalām satraukts, *brahmanis* Kasibhāradvādža metās pie *Bhagavata* un, zemei pie viņa kājām pieskāries, sveicināja un sacīja *Bhagavatam*:

«Ak, godātais *Gautāma*, tas tik ir brīnumaini! Ak, godātais *Gautāma*, tas tik ir brīnumaini — pieceļas zemē nogāztais, gaismā nāk slēptais, ceļu rod nomaldījies, un eļļas gaismekli gūst tumsas apņemtāis, lai, acis atdarījis, var redzēt — lūk, tā tas ir tad, kad godātais *Gautāma* sludina mācību. Godātais *Gautāma* lai ir man patvērums, mācība lai ir man patvērums, brāļu kopiena lai ir man patvērums. Es gribu saņemt ubaga drānas un padomu, — gribu to saņemt no godātā *Gautāmas*,» tā teica *brahmanis* Kasibhāradvādža.

Tad *brahmanis* Kasibhāradvādža no *Bhagavata* gan ubaga drānas, gan padomu saņēma. Ubaga drānas un padomu saņēmis, godātais Bhāradvādža tad dzīvoja rosīgu, vientuļu dzīvi, — tā dzīvodams, drīz vien pats saviem spēkiem viņš tika pie sajēgas par šo dziļāko svētību, kuras dēļ dziļciltīgs vīrs pamet māju un nododas klaidoņa dzīvei. «Ir salauzta atkalatdzimšanu ķēde, un dzīve tiek šķīsti dzīvota, — padarīts ir viss darāmais, nav nekā šajā dzīvē vairs darāma.» Nojēdzis to, tika godātais Bhāradvādža par vienu no *arahatiem*.

Te Kasibhāradvādžasuta beidzas.

6. PARĀBHAVASUTA JEB SUTA PAR ZAUDĒJUMU

Tā tiku dzirdējis.

Savulaik *Bhagavats* dzīvoja Džetavanā, Anāthapindikas dārzā pie Sāvathi. Reiz, viņam tur dzīvojot, kāda dievība, brīnumaina pēc skata, kad iestājās nakts, to apciemoja, ar savu gaismu apspīdējama visu Džetavanu, un, nolaidusies pie *Bhagavata*, pienāca tuvāk, apstājās nostāk un, nostāk stāvēdama, sveicināja un sacīja *Bhagavatam*:

1. «Mēs vaicājam tev, ak, *Bhagavat*, — teic, kādi ļaudis cieš zaudējumu. Ak, *Gautāma*, atbildi mums, caur ko ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
2. «Nav grūti uzrādīt zaudētāju, nav grūti uzrādīt ieguvēju, jo tas, kurš mīl patiesību, ir guvējs, bet tas, kam derdz patiesība, ir zaudētājs.»
3. «Mums zināms, ka tā tas ir, un tas tad ir pirmais zaudētājs, — saki par otro, *Bhagavat*, saki, caur ko ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
4. «Kas mīļu tur ļaundari un kas nedara labajam tīkamu, kas tur par labiem ļaundara tīkumus, — tas tad ir zaudētājs, un caur to ļaudis piedzīvo zaudējumu.»

5. «Mums zināms, ka tā tas ir, un tas tad ir otrais zaudētājs, — saki par trešo, *Bhagavat*, saki, caur ko ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
6. «Kas nododas saviesībai, ir slinks, atdevies dusmām, dīkdienībai un miegainībai, — tas tad ir zaudētājs, un caur to ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
7. «Mums zināms, ka tā tas ir, un tas tad ir trešais zaudētājs, — saki par ceturto, *Bhagavat*, saki, caur ko ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
8. «Kas, ticis būdams, neuztur māti un tēvu, kas veci un vārgi, — tas tad ir zaudētājs, un caur to ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
9. «Mums zināms, ka tā tas ir, un tas tad ir ceturtais zaudētājs, — saki par piekto, *Bhagavat*, saki, caur ko ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
10. «Kas melo, lai apkrāptu *brahmani* vai arī *samanu*, vai vienalga kādu klaidoni ubagu, — tas tad ir zaudētājs, un caur to ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
11. «Mums zināms, ka tā tas ir, un tas tad ir piektais zaudētājs, — saki par sesto, *Bhagavat*, saki, caur ko ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
12. «Kas, būdams ticis ar milzīgu mantu, krāj zeltu un graudus un vienatnē bauda kārotās lietas, — tas tad ir zaudētājs, un caur to ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
13. «Mums zināms, ka tā tas ir, un tas tad ir sestais zaudētājs, — saki par septīto, *Bhagavat*, saki, caur ko ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
14. «Kas, lepns būdams par izcelšanos, par mantu, par saimi, nicina radus, — tas tad ir zaudētājs, un caur to ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
15. «Mums zināms, ka tā tas ir, un tas tad ir septītais zaudētājs, — saki par astoto, *Bhagavat*, saki, caur ko ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
16. «Tāds, kas ir nodevies sievietēm, dzeršanai, kauliņu spēlei un tā notriec visu, ko nopelnījis, — tas tad ir zaudētājs, un caur to ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
17. «Mums zināms, ka tā tas ir, un tas tad ir astotais zaudētājs, — saki par deviņto, *Bhagavat*, saki, caur ko ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
18. «Kas, nebūdams mierā ar pašā sievu, pinas ar ielasmeitām un svešām sievietēm, — tas tad ir zaudētājs, un caur to ļaudis piedzīvo zaudējumu.»

19. «Mums zināms, ka tā tas ir, un tas tad ir devītais zaudētājs, — saki par desmito, *Bhagavat*, saki, caur ko ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
20. «Kas, vecuma piemeklēts, atved sev uz mājām jaunu sievu ar krūtīm kā timbaru augļi un apmāts, aiz greizsirdības vairs nebauda mieru pat naktī, tas tad ir zaudētājs, un caur to ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
21. «Mums zināms, ka tā tas ir, un tas tad ir desmitais zaudētājs, — saki par vienpadsmito un saki, caur ko tad, *Bhagavat*, ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
22. «Kas pieļauj gūt virsroku sievietei, kura ir dzērāja vai arī šķērdētāja, vai arī vīrietim, kurš pieder tādām netikumam, — tas tad ir zaudētājs, un caur to ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
23. «Mums zināms, ka tā tas ir, un tas tad ir vienpadsmitais, — saki par divpadsmito, ak, *Bhagavat*, saki, caur ko ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
24. «Kas, nebūdam bagāts, kāro pēc mantas vai, dzimis *khatiju* dzimtā, alkst šaisaulē pārvaldīt valsti, — tas tad ir zaudētājs, un caur to ļaudis piedzīvo zaudējumu.»
25. Bet godājams, gudrs un sajēgai piederīgs vīrs, kas ielāgojis, caur ko šeit ļaudis piedzīvo zaudējumu, — tas vairo laimīgo dievu pasauli.»

Te Parābhavasuta beidzas.

7. VASALASUTA JEB SUTA PAR NEPIESKARAMO

Tā tiku dzirdējis.

Savulaik *Bhagavats* dzīvoja Džetavanā, Anāthapindikas dārzā pie Sāvathi. Reiz, rīta agrumā piecēlies, saģērbies, paņēmis dāvanu trauku un ubaga kuli plecām pārmetis, *Bhagavats* ieradās Sāvathi dāvanas vākt.

Tobrīd *brahmaņa* Agikabhāradvādžas namā spoži liesmoja uguns un acīmredzot liecināja par to, ka šeit darīja upurēšanu. Iedams pa Sāvathi ielām no nama uz namu un dāvanas vākdams, *Bhagavats* nonāca tuvu pie *brahmaņa* Agikabhāradvādžas nama. Pa gabalu manījis nākam šurp *Bhagavatu*, *brahmanis* Agikabhāradvādža tam uzkliedza: «Paliec, kur esi, tu skūtgalvi! Paliec, kur esi, tu nožēlojamais *samana*! Paliec, kur esi, tu *nepieskaramais*!»

Kad nu tam tā bija sacīts, tad *brahmanim* Agikabhāradvādžam tā *Bhagavats* atbildēja:

— Vai tev maz, *brahmani*, zināms, kas tas tāds *nepieskaramais* ir, un tāpat arī tas, kas šeit vīru par *nepieskaramu* dara?

— Nē, godātais *Gautāma*, nezīnu gan, kas tas *nepieskaramais* ir, un tāpat arī to, kas šeit vīru par *nepieskaramu* dara.

— Tad klausies uz mani vērīgi, *brahmani*, jo es tev sacīšu to.

— Lai tad notiek pēc tava, godātais, prāta, — tā *brahmanis* Agikabhāravādža tad sacīja *Bhagavatam*.

Un *Bhagavats* runāja tā:

1. Katru, kas ļauns ir un ienaida pārpilns, kas melīgs un liekulīgs, — katru, kas aplamus ieskatus balsta, turi tādu par *nepieskaramu*.
2. Katru, kas radībai nodara pāri, viss viens, vai tā vienreiz vai divreiz dzimusi, katru, kas neļēdz ciest līdzī tam visam, kam dvaša, — turi tādu par *nepieskaramu*.
3. Katru, kas mērdē aplenkus ciemus un pilsētas vai arī izposta tās un ir zināms par ienaidnieku, — turi tādu par *nepieskaramu*.
4. Katru, kas, ļaužu starpā vai mežā dzīvodams, ņem to, kas citam pieder, kā arīdzan to, kas nav ticis tam dots, — turi tādu par *nepieskaramu*.
5. Katru, kas, nokļuvis parādos, bēg, tiklīdz atprasa parādu, sacīdams: «Neesmu parādā,» — turi tādu par *nepieskaramu*.
6. Katru, kas kārota nieka pēc nomaitā ceļinieku un paņem šo mazumiņu, — turi tādu par *nepieskaramu*.
7. Katru, kas cita dēļ, sevis dēļ vai arī sava labuma dēļ tiesā liecina nepatiesi, — turi tādu par *nepieskaramu*.
8. Katru, kas ņēmis ar varu vai pierunājis sev drauga vai tuvākā sievu, — turi tādu par *nepieskaramu*.
9. Katru, kas, pārticis būdams, atsakās uzturēt tēvu vai māti, kad viņi ir veci un vārgi, — turi tādu par *nepieskaramu*.
10. Katru, kas nozākā vai arī paceļ roku pret tēvu, māti, brāli vai māsu, vai sievasmāti, — tur tādu par *nepieskaramu*.
11. Katru, kas, prasīts pēc padoma, māca uz ļaunu vai runā ko citu, kā prasīts, lai maldinātu vai kaut ko slēptu, — turi tādu par *nepieskaramu*.
12. Katru, kas, ļaunu darījis, cer: «Nevienu mani neiedomās to darījušu,» — sauc tādu par divkosi, turi tādu par *nepieskaramu*.
13. Katru, kas, baudījis viesmīlību, pēc tam ar tādu pašu godu saimniekam neatdara, — turi tādu par *nepieskaramu*.
14. Katru, kas, ļaunu domādams, maldina *samanu* vai *brahmani*, vai kādu klaidoni ubagu, — turi tādu par *nepieskaramu*.

15. Katru, kas nozākā *samanu* vai arī *brahmani*, ēdienreizē pēc dāvanas nākušus, nedodams viņiem neko, — turi tādu par *nepieskaramu*.
  16. Katru, kas, nieku tikodams, būdams bez sajēgas, pareģojumus gvelž, kuri nepiepildās, — turi tādu par *nepieskaramu*.
  17. Katru, kas, lepnības pievārēts, cildina sevi un citus nopeļ, — turi tādu par *nepieskaramu*.
  18. Katru, kas sevi tur izaicinoši, ir skaudīgs, skops, bezkaunīgs vai arī, grēcīgas iekāres vairodams, nevairās apgrēcības, — turi tādu par *nepieskaramu*.
  19. Katru, kas nozākā *Budhu* vai viņa mācekļus, katru, lai kas viņš te būtu — pārticis namturis vai arī klejojošs ubags, — turi tādu par *nepieskaramu*.
  20. Katrs, kas, svētumu nebaudījis, izliekas esam par svētu, ir visās pasaulēs zaglis, ieskaitot *Brahmana* pasauli. Tāds tad, no tiesas, ir zemākais *nepieskaramo* starpā, un visi šie, kuras tev teicu, no tiesas, ir turami par *nepieskaramiem*.
  21. Ne jau piedzimstot kļūst par *nepieskaramu*, arī ne piedzimstot kļūst par *brahmani*, — vienīgi paša darītais dara par *nepieskaramu*, vienīgi paša darītais dara par *brahmani*.
  22. Tad vēl tev teikšu par kādu *čāndālu*, vīru no sopāku¹ kastas, par Mātangu dēvētu, — teikšu par piemēru, lai tiec pie sajēgas.
  23. Māntanga augstāko godu pieredzēja, kādu katrs vis nepieredz, — daudzi no *khatijiem*, tāpat no *brahmaņiem* nāca tam kalpot.
  24. Māntanga, iekāpis dievu ratos un ticis uz lielceļa, tīra no pīšļiem, uzveica iekāres, aizgāja projām uz *Brahmas* sauli.
  25. Viņa izcelšanās tam neliedza atdzimt *Brahmas* saulē, bet ir taču arī *brahmaņi*, kuri ir dzimuši priesteru, *vēdu* jēdzēju, dzimtā
  26. un tomēr ne vienreiz vien ir pieķerti, grēku darot, tā ka tie jānopeļ šajā saulē un viņējā saulē tos sagaida pekle, — no pekles, tāpat kā no vainas, tos nesargā izcelšanās.
  27. Ne piedzimstot kļūst par *nepieskaramu*, arī ne piedzimstot kļūst par *brahmani*, — vienīgi paša darītais vienu dara par *nepieskaramu*, vienīgi paša darītais otru dara par *brahmani*.
- Kad nu tam tā bija sacīts, tad *brahmanis* Agikabhāradvādza uz to teica *Bhagavatam*:
- Ak, godātais *Gautāma*, tas tik ir brīnumaini! Ak, godātais *Gautāma*, tas tik ir brīnumaini — pieceļas zemē no-

¹ Sopāki — tie *nepieskaramo* pārstāvji, kuru nodarbošanās ir sodu izpildīšana — miesas sodu veikšana un nonāvēšana. (Tulk.)

gāztais, gaismā nāk slēptais, ceļu rod nomaldījies un eļļas gaismekli gūst tumsas apņemtais, lai, acis atdarījis, var redzēt — lūk, tā tas ir tad, kad godātais *Gautāma* sludina mācību. Godātais *Gautāma* lai pieņem mani par mācekli, kurš ar šo brīdi uz mūžiem ir viņā atradis patvērumu.

Te Vasalasuta beidzas.

8. METASUTA JEB SUTA PAR LABVĒLĪBU

1. Lai arī kas te būtu darāms, ja labu jēdz, ja esi mieru iemantojis, tad mūžam lai nepietrūkst mākas un krietnuma, goddevības un godīguma, lēnprātības un vienkāršības,
2. lai nepietrūkst prasānas paturēt mieru, lai nepietrūkst iejūtības, prāta, labvēlības un spēka turēties pretī mantkārībai, kad, dāvanas vākdams, tu klīsti no sētas uz sētu, — tev nebūs iekārot vairāk kā nieku, lai sevi pie dzīvības paturētu.
3. Nedari neko tādu, ko sajēgu iemantojušie gudrie tev varētu pārņemt, — lai visas radības, kuras šeit ir, bauda prieku, pašvību un laimi.
4. Katra radība šaisaulē, lai arī kāda tā būtu — lēna vai ātra, īsa vai gara, liela vai maza, vai arī vidēja,
5. neredzama vai redzama, tālu vai netālu esoša, dzimusi vai arī nolemta piedzimt —, katra lai bauda šeit laimi.
6. Viens otru neniciniet, cits citu neapkrāpiet un tuvākam nelaimi nenovēliet nedz dūsmās, nedz aizvainojumā.
7. Kā māte, savu dzīvību netaupīdama, pašas dēlu, vienīgo dēlu sargā, tā, visām radībām vēlēdams labu, lai neliedz neviens viņām labvēlību.
8. Vairodams labvēlību un turēdams labu prātu pret visu šaisaulē, kas augšā, kas apakšā un visapkārt, vairies no dūsmām un ienaida, paliec svabads.
9. Stāvēdams, sēdēdams, iedams vai gulēdams atvērtām acīm, kamēr vien paliec nomodā, dari, kā sacīts, jo šaisaulē nav nekā labāka par tādu darāmo.
10. Kas nekādiem ieskatiem nevergo, tikumam pieder, ir atmetis kārot jutekļiem baudas, īstenai sajēgai piederēdams, mātes miesās vairs neatgriezīsies piedzimt.

Te Metasuta beidzas.

9. HEMAVATASUTA JEB
SUTA PAR JAKHAS HEMAVATAS
PIEVĒRŠANU MĀCĪBAI

1. «Šodien ir piecpadsmitais, gavēņa diena. Tuvojas skaista nakts,» teica *jakha* Sātāgira. «Iesim apraudzīt slaveno *Gautāmu*.»
2. «Vai viņš tur labu prātu pret visām radībām?» vaicāja *jakha* Hemavata. «Vai viņa domas vairs nedzenas pakal te kārojamam, te nekārojamam?»
3. «Viņš tur labu prātu pret visām radībām, prāts tādām labs,» teica *jakha* Sātāgira, «un domas vairs nedzenas pakal te kārojamam, te nekārojamam.»
4. «Vai viņš mēdz ņemt to, kas viņam nav ticis dots?» vaicāja *jakha* Hemavata. «Vai ar katru viņš tur sevi piedienīgi? Vai *Budha* nemēdz būt bezrūpīgs? Vai viņš ir nodevies pārdomām?»
5. «Viņš nemēdz ņemt to, kas viņam nav ticis dots,» sacīja *jakha* Sātāgira. «Ar katru viņš tur sevi piedienīgi. Viņš nemēdz būt bezrūpīgs. *Budha* ir nodevies pārdomām.»
6. «Vai viņš mēdz melot? neslavu celt? blēņas sludināt?» vaicāja *jakha* Hemavata. «Vai viņš nemēdz būt neiecietīgs?»
7. «Viņš nekad nemelo, neslavu neceļ un vienmēr ar sajēgu sludina īsteno,» sacīja *jakha* Sātāgira. «Viņš nemēdz būt neiecietīgs.»
8. «Vai viņš nav nodevies baudām?» vaicāja *jakha* Hemavata. «Vai prāts viņam mierīgs? Vai muļķību viņš ir jau pievārējis? Vai *Budha* jēdz īsteno?»
9. «Viņš nav nodevies baudām,» sacīja *jakha* Sātāgira. «Viņš prātu ir nomierinājis un muļķību pievārējis. Nu *Budha* jēdz īsteno.»
10. «Vai viņš jēdz padomu?» vaicāja *jakha* Hemavata. «Vai viņa tikums nav aplams? Vai viņš ir kaislības pievārējis? Vai *Budha* vairs nepiedzims atkal?»
11. «Viņš padomu jēdz,» teica *jakha* Sātāgira. «Visnotaļ uzteicams ir viņa tikums, un kaislības sen jau ir pievārētas, un *Budha* vairs nepiedzims atkal.»
12. Caur darbiem un runām ir darīta *muni* sajēga. Iesim tad apraudzīt *Gautāmu*, kuram gan tikums, gan padoms pieder.
13. Iesim apraudzīt *Gautāmu*, kuram tik ātras kājas kā anti-lopei, — to, kurš ir prātīgs, kurš, nebūdam negausis, pārtiek no nieka, kurš tapis pagalam liess, — pie *muni*, kurš, pārdomās grimis, sēž viens dziļi mežā.

14. Nonākuši pie viņa, pie lauvām līdzīgā, vienatnē klistošam zilonim līdzīgā, jautāsim viņam, kā neiekrist nāvei lamatās.
15. Vaicāsim *Gautāmam*, skaidrotājam un sludinātājam, vaicāsim *Budham*, visām lietām sākumu nojēgušajam, kurš bailes un ienaidu pievārējis.»
16. «Kur pasaulei sakne?» tā vaicāja *jakha* Hemavata. «Caur ko tā ir nojēdzama? Caur ko ceļas ciešanas šaisaulē? Un caur ko tās ir satveramas?»
17. «Pasaulei sakne ir sešos, no tiesas, ak, Hemavata,» sacīja *Bhagavats*, «un caur sešiem tā nojēdzama. Caur sešiem ciešanas ceļas, caur sešiem tās satveramas.»
18. «Kas tad liek šai pasaulei ciest?» *jakha* Hemavata gribēja zināt. «Par atpestīšanu taujāšu tev, — teic man, kā var no ciešanām atbrīvoties?»
19. *Bhagavats* atbildēja: «Ir zināms, no tiesas, ir piecas jutekļu baudas, bet sestā ir prāta bauda. Kas atteicies meklēt pēc baudām, tas brīvs tiek no ciešanām.
20. Taujāts par atpestīšanu, teikšu — tu klausies, ko saku, — to iemantosi, no tiesas, no ciešanām atsvabinājies.»
21. Tad vaicāja Hemavata: «Kas šajā saulē tiek pāri straumei? Kurš pārpeld jūru? Kurš nenoslīkst pašā dziļākajā dzelmē, kur nemēdz būt pamata, nedz arī balsta?»
22. *Bhagavats* atbildēja: «Šo straumi, kuru tik grūti pievārēt, pievārē tas, kurš pie tikuma turas, ir savaldīgs, sajēgai pieder, gremdējas domās un visu pārdomā sevī.
23. Kas uzmana jutekļus, tas tad lai nemeklē baudas, — viņš nekāro izklaidēt prātu, ir ticis no važām svabads, — tāds nenoņemst arī visdziļākā dzelmē.»
24. Tad sacīja Hemavata: «No visa atteicies, ticis pie svabadības, sajēgai piederošs, baudām nevergojošs, netveramo sareldzošs, — tāds ir šis dižais *isi*, kurš iet dievu ceļu.
25. Visu nojēdzis, sajēgu dodošs, jutekļus valdošs, netveramo sareldzošs un gudrs, godātā vārdā saucams, — tāds ir šis dižais *isi*, kurš iet augstāko ceļu.
26. Mums īstena sajēga parādījusies šodien, aust brīnišķīgs rīts, jo, no tiesas, mēs satikām pilnīgi apskaidrotu, kurš pārcēlies pāri straumei un brīvs ir no ciešanām.
27. Lūk, desmittūkstoš *jakhas*, ar pārcilvēcīgu spēku un slavu apveltīti, un visi tie tevī un tavā varā gūst patvērumu, dižākais skolotāj.
29. Tagad mēs iesim no ciema uz ciemu, no virsotnes kāpsim virsotnē, teikdami tikuma gaismu un pilnīgi apskaidrotos.»

Te Hemavatasuta beidzas.

10. ĀLAVAKASUTA JEB
SUTA PAR JAKHAS ĀLAVAKAS
PIEVĒRŠANU MĀCĪBAI

Tā tiku dzirdējis.

Savulaik *Bhagavats* dzīvoja Ālavī krastos, kur valdīja Ālavaka. Reiz *jakha* Ālavaka sadomāja apciemot *Bhagavatu* un, nonācis tur, kur *Bhagavats* dzīvoja, sauca: «Nāc ārā, *samana*.» Sacīdams: «Tūdaļ, draugs,» *Bhagavats* iznāca. «Tagad ej atpakaļ, *samana*,» sacīja Ālavaka. Teikdams: «Tūdaļ, draugs,» *Bhagavats* aizgāja. Otrreiz tad sacīja Ālavaka: «Nāc ārā, *samana*.» Teikdams: «Tūdaļ, draugs,» *Bhagavats* iznāca. «Tagad ej atpakaļ, *samana*,» sacīja Ālavaka. Teikdams: «Tūdaļ, draugs,» *Bhagavats* aizgāja. Trešoreiz sacīja Ālavaka: «Nāc ārā, *samana*.» Teikdams: «Tūdaļ, draugs,» *Bhagavats* iznāca. «Tagad ej atpakaļ, *samana*,» sacīja Ālavaka. Teikdams: «Tūdaļ, draugs,» *Bhagavats* aizgāja. Ceturto reizi sacīja Ālavaka: «Nāc ārā, *samana*.» «Dari, ko gribi, draugs, nenākšu vis,» teica *Bhagavats*.

«Gribu tev jautāt,» sacīja Ālavaka. «Ja atbildēt nemācēsi, ak, *samana*, es tavas domas izkratīšu vai sirdi saplosīšu, vai ķeršu tevi aiz kājas un pāri uz Gangas viņējo krastu pārmetīšu.»

«Es neredzu, draugs,» teica *Bhagavats*, «te nevienu starp dieviem un ļaudīm nedz *Māras*, nedz *Brahmana* pasaulē, nevienu radību dievu, cilvēku, *brahmaņu* vai arī *samanu* starpā, kam varā būtu manas domas izkratīt ārā vai sirdi saplosīt, vai arī paķert mani aiz kājas un pārmest pāri uz Gangas viņējo krastu. Lai kā tas, mans draugs, arī būtu, jautā, ko gribi.»

Tad *jakha* Ālavaka vaicāja *Bhagavatam*:

1. «Kas cilvēkam šaisaulē lielākais dārgums? Kas, padarīts labi, laimīgu dara? Un kāds tad, no tiesas, ir lielākais labums starp visiem labumiem? Kā šo dzīvī vislabāk nodzīvot?»
2. *Bhagavats* atbildēja: «Ticība ir vislielākais dārgums cilvēkam šajā saulē. Un *dhamma*, kurai ar sajēgu seko, cilvēku laimīgu dara. Vislielākais labums ir dzīve, ar sajēgu nodzīvota, — ar sajēgu dzīvota dzīve ir vislabāk nodzīvota.»
3. «Kā pārpeldēt straumi? Kā pārpeldēt jūru? Kā pievārēt ciešanas? Kā šķīstīt sevi no dubļiem?»
4. «Ar ticību pārpeldi straumi, ar centību — jūru. Caur piepūli var tikt vaļā no ciešanām, caur sajēgu var sevi šķīstīt no dubļiem.»
5. «Kā tikt pie sajēgas? Kā tikt pie bagātības? Kā tikt pie slavas? Kā tikt pie draugiem? Kā atsvabināties no bēdas, kas jācieš, no šīssaules aizejot viņējā saulē?»

6. «Caur paļaušanos uz godāta cilvēka tikumu kā uz taisnāko ceļu uz *nibānu*, sajēgu iemantosī, ja būsi centīgs un apķērīgs un ja vien gribēsi dzirdēt.
7. Dari, kas nolikts darīt, vel nastu sev plecos un pūlies, — tā tiksi pie bagātības. Un vēl: esi taisns, — tā tiksi pie slavas. Un vēl: esi devīgs, — tā tiksi pie draugiem.
8. Tici un pieaudzē četrus tikumus — taisnīgumu, stingrību, patiesīgumu, iecietību — tad, arī namtura dzīvi dzīvodams, necietīsi, no šissaules aizejot viņējā saulē.
9. Ja tūk, vari jautāt to pašu jebkuram no *samanām* vai arī *brahmaņiem*, kur vien tos sastaptu, vai ir vēl šajā saulē kaut kas vērtīgāks par atturību, pašsavaldību, iecietību un taisnīgumu.»
10. «Kālab jautāt to pašu *samānam* vai arī *brahmaņiem*, ja arī gadītos kādu man sastapt? — jo es tagad zinu, kas nāks man par labu.
11. Man pašam par laimi pie Ālavī apmetās *Budha*, un es tagad zinu, kur mana māka visdzižākos augļus nesīs.
12. No ciema uz ciemu, no pilsētas uz pilsētu tagad es iešu, uzteikdams tikuma gaismu un pilnīgi apskaidrotos.»

Te Ālavakasuta beidzas.

11. VIDŽAJASUTA JEB SUTA PAR MIESU

1. Stāvēdams, gulēdams, sēdēdams vai arī staigādams tu tikai pakalpo miesai, to nesdams, iztaisnodams un saliekdams.
2. Miesa nav redzama tāda, kā īsteni ir, — tā no kauliem un cīpslām salikta, ar plēvēm un gaļu apmesta, tad ādas maisā sabāzta.
3. Rumpī ir sabāzti plaušu un aknu gabali, vēdera dobums ar zarnām, sirds, liesa, kuņģis un nieres.
4. Ar gļotām, asinīm, siekalām, sviedriem un limfu, un šķidrumu locītavās šī miesa ir ieeļļota, — ar žulti un taukiem.
5. Deviņām straumēm netīrumi tek projām no vienas vietas: no acīm — acu, no ausīm — ausu netīrumi,
6. no deguna — gļotas, caur muti — te vienbrīd izverd žults, tad citubrīd — krēpas, no ķermeņa izspiežas sviedri un netīrumi.

7. Un tad vēl tas dobulis galvā ir piebāzts ar smadzenēm, kuras muļķi aiz gara tumsības ieskata esam par derīgu lietu.
8. Un tad, kad šī miesa guļ beigta, tad, kapsētā pamesta, uzpamst un nozilē, — radi vairs neliekas zinīs par to.
9. Tad šo miesu ēd suņi un šakāļi, vilki un tārpi, vārnas un lījas, un citas radības — visas tās ēd.
10. Tikai *bhikhu*, no tiesas, šo miesu jēdz tādu, kāda tā īsteni ir, jo viņš, *Budhas* teiktajā klausīdamies, ir sajēgu iemantojis.
11. Tad nekāro miesu nedz ārienes dēļ, nedz tā dēļ, kas tur iekšā, jo tāda, lūk, miesa ir šeit, kamēr dzīva, un tāda pati — beigta, un arī vēl nedzimusi tā ir tāda pati.
12. Tāds *bhikhu*, kas atteicies kārot, no pieķeršanās ir atsvabinājies un ticis pie sajēgas šaisaulē, — tāds pilnīgu mieru jau iemantojis, jau sasniedzis mūžīgo *nibānu*.
13. Šī divkāju miesa tiek lolota, lai gan ir netīra, smirdoša, piloša tur un šur.
14. Jāvaicā gan, vai nav akls pagalam, kas, mitinādamies šajā miesā, vēl domā cildināt sevi vai nicināt citus?

Te Vidžajasuta beidzas.

12. MUNISUTA JEB SUTA PAR MUNI

1. Bailes ceļas caur draudzēšanos, caur namtura rūpestiem — apgānīšanās. No mājām un draugiem svabads — tāds, lūk, no tiesas, ir *muni* ceļš.
2. Lai vai kas viņš te būtu, ja viņš ir izrāvis digstošo grēcības asnu ar sakni, to nepārstādīs un neļaus tam uzdīgt atkal, tad šādu vientuļi klistošu, dižu *isi*, kurš bauda pilnīgu mieru, teiks esam par *muni*.
3. Grēka cēloni nojēdzis, redzēdams skaidri tam sakni, lai neļauj nevienai grēcīgai iegribai atpakaļ pārnākt, — tāds *muni*, kurš saredz galu atkalpiedzimšanām un nāvēm, atmetis tukšu prātot, vairs neatgriežas šurp atkalpiedzimt.
4. Tāds, kas visus prāta kavēkļus pazīst un neiekāro nevienu no tiem, un no alkatības un iekāres paliek svabads, — tāds *muni*, no tiesas, vairs necinās, jo ir jau sasniedzis viņējo krastu.
5. Tādu, kurš visu ir uzveicis, visu jēdz un ir padomam, tīkumam piederīgs, no visa ir atsacījies un iegribas savaldījis, — lūk, tādu gudrie godā par *muni*.

6. Sajēgas varu iemantojušu, īstenam tikumam piederošu, no alkas un saitēm svabadu, nopietnu, savaldīgu, pārdomās no-grimušu un iecietīgu, svētus darbus darošu — lūk, tādu gudrie godā par *muni*.
7. Tādu *muni*, kurš dzīvo rosīgu, vientuļu dzīvi, nesatrauc pa-ļas un uzslavas, tāpat kā lauvu nesatrauc trokšņi, kā vēju nenotver tikli, kā lotosa ziedu netraipa ūdens; tādu, kam nevajag ceļrāža, jo viņš pats rāda ceļu, — tādu gudrie godā par *muni*.
8. Tādu, kurš stāv tikpat stingri kā pālis, kas iedzīts svētpelžu vietā, to, brīvu no kaislibām, tādu, kam jutekļi savaldīti un runas tur esam par teicamām citi, — lūk, tādu gudrie godā par *muni*.
9. Tādu, kurš ir taisns kā atspole, kurš prātā izsver labu un ļaunu, kurš nemēdz nevienam nodarīt pāri, — lūk, tādu gudrie godā par *muni*.
10. Tādu, kurš, viena alga, vai jauns vai arī vecs būdams, sa-valda sevi, nedara ļauna, pievārē sevi un nedusmojas, tāpat arī nedusmo citus, — lūk, tādu gudrie godā par *muni*.
11. Tādu, kurš pārtiek no dāvanām, dabūjis rīsa sauju no pilna katla, no pustukša vai arī atlikuma no dibena, devēju pār-mēru necildina, nedz nopeļ, — lūk, tādu gudrie godā par *muni*.
12. Tādu, kurš, būdams vēl jauns, ar sievietēm nepinas un attu-ras milināties, kurš, palikdams svabads, ir turējies tālāk no lepnības vājprāta, — tādu gudrie godā par *muni*.
13. Tādu, kurš augstāko gudrību viež un šo pasauli zina, un, pārcēlies pāri straumei un jūrai, ir sarāvis visas važas, ir svabads, kaislibu neapmāts, neatkarīgs ne no viena, — lūk, tādu gudrie godā par *muni*.
14. Savā starpā nav salīdzināmi šie divi — namturis, kuram ir jāuztur sieva, un nesavtīgs, tikumam piederīgs vīrs, — bū-dams nesavaldīgs, namturis paradīs radības nokaut, bet *muni*, palikdams vienmēr savaldīgs, katru radību sargā.
15. Tāpat kā tas putns ar zilu kaklu un cekulu — tāpat kā pāvs nekad netiek pie gulbja gaitas, tāpat arī namturis nevar tikt līdzīgs *bhikhu*, vientuļam, dziļi mežā pārdomas baudo-šam *muni*.

Te Munisuta beidzas.

ĀULAVAGA JEB AUGSTĀ GRĀMATA

2. ĀMAGANDHASUTA JEB SUTA PAR APGĀNĪŠANOS

1. «Tādi, kas bauda godīgā ceļā iegūtu sāmāku, čingūlaku un činaku¹, kā arī augļus — pataphalu, mūlaphalu un gaviphalu, — tie nerunā aplamības, un tie arī nealkst baudas.
2. Kas bauda maltīti, pagatavotu, kā nākas, kā nākas padotu, labu un šķīstu, no citiem saņemtu, — tāds, kas ciena risu viru un ēd to, Kasapa, — kas tādu var apgānīt!
3. «Uz mani apgānīšanās neattiecas,» tu, *brahmani*, saki, baudīdams risu viru ar putna cepešiem. Ko tad par apgānīšanos jēdz, ak, Kasapa? — es vaicāju tev.
4. Kas nogalē to, kam ir dvaša, vai paverdzina, vai ciešanām nolemj, vai melo un krāpjas, ņem svešu un blēdās, gvelž aplamības vai sludina nevēdzības, un tāds, kurš pinas ar svešu sievu, — tāds apgānās, bet nevis tas, kurš ēd gaļu.
5. Kas nevēdz savaldīt alku pēc baudām un šaisaulē meklē pēc tīkama vai arī pinas ar neķītriem, netaisniem, neticīgiem, kādiem neklājas sekot, — tāds apgānās, bet nevis tas, kurš ēd gaļu.
6. Kas palaiž muti, apmelo, zākā vai arī ir augstprātīgs, nevēlīgs, neuzticams vai nepateicīgs, kas nedod aiz skopuma itin neko un nevienam, — tāds apgānās, bet nevis tas, kurš ēd gaļu.
7. Dusmām pārpilnais, apmātais, viltnieks, dzērājs un tiepša, un skauģis, lepnais un iedomīgais, un tas, kurš pinas ar netaisnajiem, — tāds apgānās, bet nevis tas, kurš ēd gaļu.
8. Kas nemaksā parādus, neslavu ceļ vai izdarās nelietīgi, ir ļauns vai vilto, — kas grēko, starp ļaudīm būdams, tāds apgānās, bet nevis tas, kurš ēd gaļu.
9. Kas rīkojas nesavaldīgi, radībām nodara pāri, ņem svešu, ir nešķīsts, noziedzīgs, ļauns vai arī nevienam nerāda godu, — tāds apgānās, bet nevis tas, kurš ēd gaļu.
10. Kas aplam kāriģi meklē saieties ar noziedzīgajiem, naidīgajiem un lūko pēc ļaunā, — kad nobeidzas tāds, tad viņš peklē krit, aiziedams tumsā ar galvu pa priekšu, — tāds apgānās, bet nevis tas, kurš ēd gaļu.

---

¹ Te minētas dažādas ēdamas lietas un tālāk — savvaļā atrodami augļi. (Tulk.)

11. Nedz zivju ēšana, gavēšana vai kailums, nedz skūta galva vai sapinkojušies mati, nedz netīra, raupja miesa, nedz uguns upurēšana, svētrunāšana, grēku nožēlošana, svētdarības vai upurēšanas, — mirstīgo tas šaisaulē šķīstu nedarīs, kamēr vien viņš paliek nebrīvs no šaubām.
12. Gudrais klist pasaulē, sajūtas turēdams grožos, valdidams maņas un palikdams neliecams *dhammā*, zinādams labu un turēdams mieru, — sarāvis važas un pieveicis visus šķēršļus, uz redzētu nepaļaujas, tāpat kā uz dzirdētu.»
13. Tā vēl un vēl reizi *Bhagavats* sludināja, un *brahmanis*, *vēdu* zinātājs, nāca pie sajēgas. *Muni*, kuram nav viegli tikt līdzī, pilnīgi neatkarīgs un šķīstais, — tam savu padomu darīja zināmu dažādos veidos.
14. Dzirdējis *Budhas* īsteni sacīto padomu, ciešanas atvairošo un šķīsto, *brahmanis*, nometies *Tathāgatam* pie kājām, to godināja un kļuva par mācekli.

Te Āmagandhasuta beidzas.

3. HIRISUTA JEB SUTA PAR SATICĪBU

1. Tādu, kurš nonievā neuzbāzību un izdarās noziedzīgi, un, sacīdams: «Esmu tavš draugs,» — neko nedara tādu, ko pienāktos draugam darīt, — tad zini par tādu: tas nav nekāds draugs.
2. Kas izlīdzas, runādams draugam tīkamū, bet pilnīgi nevērtīgu, tas gudram ir turams par tādu, kas, tukšu melsdams, nedara labu.
3. Tas nav nekāds draugs, kas meklē pēc vainām un kāro to pieķert noziedzībā, — ar draugu dzīvo kā zīdainis mātei azotē, lai neviens nevar atraut vienu no otra.
4. Kas, augļus iemantot cerēdams, darāmo dara, laimi un prieku vairodams, tāds dabū gribēto, kaut arī viņam tāpat sava nasta nesama.
5. Tāds, kas baudījis nomierināšanās garšu un vientuļas dzīves garšu, no bailēm un grēka tiek svabads, mācības garšu baudīdams.

Te Hirisuta beidzas.

4. MAHĀMANGALASUTA JEB SUTA PAR LIELĀKO SVĒTĪBU

Tā tiku dzirdējis.

Savulaik *Bhagavats* dzīvoja Džetavanā, Anāthapindikas dārzā pie Sāvathi. Reiz, viņam tur dzīvojot, kāda dievība, brinumaina pēc skata, kad iestājās nakts, to apciemoja, ar savu dievišķo gaismu apspīdējama Džetavanu, un, nolaidusies pie *Bhagavata*, pienāca tuvāk, apstājās nostāk un, nostāk stāvēdama, sveicināja un sacīja *Bhagavatam*:

1. «Sev laimi kārodami, pēc svētīgā meklē ij ļaudis, ij dievi, — tad saki man, kas ir vislielākā svētība?»
2. *Bhagavats* atbildēja: «Nepīšanās ar muļķiem un saiešanās ar gudriem, kā arī godināšanas cienīgu ļaužu godāšana — tā ir vislielākā svētība.
3. Tie labie darbi, kas darīti viņējā dzīvē, mīteklis īstajā vietā un pilnīga sevī zināšana — tā ir vislielākā svētība.
4. Māka un padoms, un mācība, pareizi teikta un īsteni sludināta, — tā ir vislielākā svētība.
5. Prātīga valoda, tēva un mātes kopšana, sievas un bērnu balstīšana — tā ir vislielākā svētība.
6. Dāvanu došana, svēta dzīve, tuvāko balstīšana, ļaunuma nedarīšana — tā ir vislielākā svētība.
7. Vairīšanās no ļauna un atturība no dzeršanas grēka, tāpat arī piederēšana tikumam — tā ir vislielākā svētība.
8. Goddevība un pazemība, paļāvība un iecietība, tāpat arī mācības uzklaušanās īstajā laikā — tā ir vislielākā svētība.
9. Pacietība un mēles valdīšana, un saiešanās ar *samanām*, kā arī ticības pārrunāšana īstajā laikā — tā ir vislielākā svētība.
10. Izpirkti grēki un šķīstums, un sajēga spriest par visaugstākām patiesībām, un *nibānas* iemantošana — tā ir vislielākā svētība.
11. Tāds, kuram prātus nesatrauc lietu pasaule, kurš ir drošs un brīvs no bēdām un apgānīšanās, — tāds bauda augstāko svētību.
12. Tāds, kas nes sevi droši, lai kur viņam gadās nokļūt, tāds, tapis par neuzvaramu, bauda visaugstāko svētību.»

Te Mahāmangalasuta beidzas.

9. KIMSĪLASUTA JEB SUTA PAR PIENĀCIGU UZVEŠANOS

1. Caur kādu tikumu, caur kādu sevis turēšanu, caur kādu darba darīšanu vīrs iemantos balstu mācības priekšrakstos un tiks pie augstākā labuma?
2. Turi vecākos godā, neesi skaudīgs, jēdz īstajā brīdī uzmeklēt skolotāju un, zinādams īsto brīdi, centīgi uzklausi mācību, kuru vīņš sludina, uzklausi viņa īsteni teikto.
3. Īstajā laikā meklē pēc padoma, sameklē skolotāju un esi pieticīgs, atmetis stūrgalvību, paturi prātā un vairo labu, balsti mācību, pašsavaldību un šķīstu dzīvi.
4. Baudi mācības garšu, caur mācību iemanto prieku un mācībā nocietinies, zini ceļu uz mācības nojēgu, nepieļauj izcelties strīdiem, kas mācību apgāna, pavadi laiku, runādams īsteno.
5. Atmetis aplamas valodas, žēlabas, krāpniecību, viltību, liekulību, alkatību un iedomību, klaigāšanu un rupjību, paturi vērīgu prātu un esi svabads no apmātības.
6. Runas ir labi sacītas, ja tās ir saprotamas, — kad uzklausa tās, tad tās radina domāt, ja vīzo pie sacītā piedomāt, — tāds, kas pa roku galam to dara, tas nevairo sajēgu, tāds prātā nepieņemams.
7. Kas bauda šo mācību, kuru te sludina godājamie, to nevarēs pārspēt nedz runās, nedz darbos, nedz sajēgā, — tāds sevi padara stipru caur mieru, caur rāmumu, pārdomām un ir jau ticis pie mācības jēgas un būtības.

Te Kimsīlasuta beidzas.

10. UTHĀNASUTA JEB SUTA PAR ROSĪGU DZĪVOŠANU

1. Celies un nomodā paliec, — kam der tāda gulšņāšana? Slimajiem, bēdu un ciešanu bultas ķertajiem, — kāda tiem gulšņāšana?
2. Celies un nomodā paliec, — sevi radinādams pie miera, bez mitas vingrini prātu, lai nāves valdnieks, redzēdams tevi slinkojam, nepiemuļķo un nepaņem savā varā.
3. Pievārē taču šo alku, kas dievus un ļaudis sapin ar kāri un savažo, nepalaid garām īsteno brīdi, jo tas, kurš īsteno brīdi palaidis garām, tas, nonācis peklē, cieš mokas.

4. Turēdams laisku prātu, cilvēks pats apgāna sevi tik ilgi, kamēr tur laisku prātu. — Tu, būdams piederīgs nopietnībai un sajēgai, izrausi iekāres bultu.

Te Uthānasuta beidzas.

13. SAMMĀPARIBHĀDŽANIJASUTA JEB SUTA PAR ĪSTENU SEVIS TURĒŠANU

1. Jautāsim īsteni gudrajam *muni*, kurš ticis pāri un sasniedzis viņējo krastu, jautāsim apskaidrotam un skaidrai sajēgai piederošam: kā *bhikhu* pieklājas sevi šaisaulē turēt, kad, padzinis iekāres, viņš aiziet projām no mājām?
2. «Tāds *bhikhu* šaisaulē sevi tur pareizi, ja viņam derdz ticēt zīmēm un māņiem, sapņiem un parādībām,» tā sacīja *Bhagavats*. «Tāds *bhikhu*, kurš netic nekādiem māņiem, — tāds šaisaulē tur sevi pareizi.
3. Lai noslāpē *bhikhu* šo alku pēc dievu un ļaužu priekiem, tad, nojēdzis mācību, šaisaulei nepieķēries, tāds šaisaulē tur sevi pareizi.
4. Lai, dusmas un zākas aiz muguras pametis, *bhikhu* met projām alkātību, ir svabads no iztapības un stūrgalvības, — tāds šaisaulē tur sevi pareizi.
5. Kas nemeklē tīkamo, nedz arī netīkamo un nepieķeras nekam, ir ticis no važām svabads un paliek visnotaļ neatkarīgs, — tāds šaisaulē tur sevi pareizi.
6. Tāds, kas šissaules rosībai nepieder, alku un iekāres pievārējis, ir pilnīgi neatkarīgs un nevienam vairs pavadā neiet, — tāds šaisaulē tur sevi pareizi.
7. Tāds, kas šaisaulē neturas pretī nekam nedz domās, nedz vārdos, nedz darbos, ir pilnībā nojēdzis mācību, kā arī tiecas uz *nibānu*, — tāds šaisaulē tur sevi pareizi.
8. Tāds, kas pat nozākāts saglabā mieru, kas nesirgst ar lepniecību, saņemdamas dāvanas, kā arī, domādams: «Viņš mani sveicina,» — neplīst aiz iedomības, — tāds šaisaulē tur sevi pareizi.
9. Tāds *bhikhu*, kurš, atmetis alkātību un šaisaulei nepiederēdams, ticis no ciešanām svabads, vairs nekāro kādu vēl paturēt savā varā, pret otru vairs nepaceļ roku un nepazīst šaubas, — tāds šaisaulē tur sevi pareizi.
10. Tāds *bhikhu*, kurš zina, kas viņam piedien, nevienam vairs nekaitēs šajā saulē, tāds mācību īsteni jēdz, un tāds šaisaulē tur sevi pareizi.

11. Tāds, kas itin nekam vairs šai saulē nav pieķēries, kas ir ar saknēm izrāvis apgrēcību un paliek no iekāres svabads, kas netiecas vēl kaut ko iemantot, — tāds šaisaulē tur sevi pareizi.
12. Kas, pie skaidras sajēgas ticis un pilnīgi laimīgs, no lepības atsvabinās, tāpat alku un iegribas pievārē, kaislības uzveic, — tāds šaisaulē tur sevi pareizi.
13. Ceļu zinošais, paļāvīgais un īstenai sajēgai piederošais, kas, alkatību un ienaidu uzvarējis un padomu iemantojis, nav sekotājs sešdesmit divu aplamu ieskatu piekritējiem, — tāds šaisaulē tur sevi pareizi.
14. Šķīsts, mācībai piederošs, uzvarošs, izveicīgs sajēgā un bez alkas, — tāds zina, kā saraut atkaldzimšanu ķēdī, un, nonācis viņā krastā un šaisaulei apsegu norāvis, tāds tad šaisaulē tur sevi pareizi.
15. Tāds, kas, bijušo pieveicis, nākamo pievārējis un sajēgu pilnīgi šķīstu darijis, paliek no visiem prāta kavēkļiem svabads, — tāds šaisaulē tur sevi pareizi.
16. Zinādams diženās patiesības un mācību jēgdams, un skaidri manīdams ceļu uz brīvību no alkas, uz atkaldzimšanu pārtraukšanu, tāds šaisaulē tur sevi pareizi.»
17. «Tā tas, no tiesas, *Bhagavat*, ir, un tas *bhikhu*, kurš tur sevi tā, kā tu teici, — tas, palikdams mācībai piederīgs, sarāvis visas važas, tad šaisaulē tur sevi pareizi.»

Te Sammāparibhādžanijasuta beidzas.

MAHĀVAGA JEB LIELĀ GRĀMATA

8. SALLASUTA JEB SUTA PAR BULTU

1. Bez kādas jēgas un pilnīgā neziņā velk savu dzīvi šai saulē radības, — dzīve ir isa un mokoša, ciešanu sagandēta.
2. Reiz pasaulē nācis, neviens, kam ir dvaša, no nāves nevar, no tiesas, vairs atpirkties, — kad pienāk vecums, tam seko nāve, un tāda ir katras radības tiesa.
3. Kā augļiem, tiklīdz tie ienākušies, draud nokrišana, tāpat arī, pasaulē nākusi, radība dzīvo šeit, nāves apdraudēta.

4. Kā māla podi, reiz podnieka darināti, ņem galu — agrāk vai vēlāk saplist, tāpat arī katra radība, kura ir nākusi pasaulē.
5. Gan jauni un veci, gan muļķi un gudrie — visi, no tiesas, ir nāves varā, un visi nāvei vergo.
6. Nedz tēvs ko var dēlam, nedz tuvākais tuvākam — tam vairs neviens nevar līdzēt, kas, nāves pievārēts, aiziet uz viņu sauli.
7. Vei, kamēr skatās un vaimanā radi, rauj mirstīgos nāve citu pēc cita kā vērsus, kuri nāk kaujami.
8. Šī pasaule cieš caur nāvi un sapūšanu, un tālab gudrais, šīs pasaules kārtību zinādams, nebēdā.
9. Par tādu tu veltīgi bēdā — par to, kura ceļu tu nezini, ne-jēgdams to, vai viņš aiziet vai nāk, un beigas un sākumu neredzēdams.
10. Ja, sevi novārdzinādams, caur ciešanām muļķis tiek pie jel kaut kā, tad gudrais var darīt tāpat.
11. Nedz bēdas, nedz vaimanas nevairo mieru, — caur tām tikai sāpes tiek lielākas, mokas cieš miesa.
12. Kas vārdzina sevi, tas tiks reiz pie bāla vaiga un sakritīsies, bet mironi nepiecelš, — te nelīdz vaimanāšana.
13. Kas gaužas bez jēgas, tas grūž sevi postā, — par mirušu raudot, tu nokļūsi ciešanu varā.
14. Skaties uz aizgājējiem, skaties uz tiem, kuri saņem pēc nopelniem, — paskaties uz tām drebošām dvašām, kuras krit nāves varā.
15. Lai ko arī domātu ļaudis par aiziešanu, tā piemeklē citādi, nekā ir domāts, par lielākām bēdām šiem ļaudīm, — tā pasaulē nolikts.
16. Un, ja arī nodzīvo viņš simt vai pat vairāk gadu, tad beigu beigās viņš šķiras no tuviniekiem un aiziet no šīsaulēs dzīves.
17. Tad uzklausi gudros, beidz gausties un, redzēdams aizgājušo, kurš nupat ir miris, saki: «Es viņu vairs neredzēšu,» — un miers.
18. Kā degošu namu dzēš ūdens, tā gudrs, ar sajēgu apveltīts, prātīgs un mācīts mēž projām bēdu, kā skrandu — vējš.
19. Ja gribi tikt laimīgs, tad izrauj to bultu, kuru šeit sauc par gaušanos, sodīšanos un bēdu.
20. Kas ir izrāvis bultu un vairs ne no kā šeit nav atkarīgs, tas, reiz ticis pie īstena miera un pieveicis visas bēdas, no bēdas tiks svabads un svētlaimīgs.

Te Sallasuta beidzas.

10. KOKĀLIJASUTA JEB SUTA PAR ĀVU

1. Reizē ar cilvēku pasaulē nāk arī āva, kas cilvēkam mutē¹, un muļķis, šeit aplamas valodas runādams, pats sevi nomaitā reiz ar šo āvu.
2. Tāds, kas peļ slavējamo un slavina peļamo, tas pats ņem sev grēku mutē, — no grēka, kurš vairots ar muti, nav gūstams ne mazākais labums.
3. Un kauliņus spēlējot notriekta manta ir mazākais grēks, — jo vislielākais grēks — turēt ļaunu prātu un *sugatas* nicināt.
4. No visām simttūkstoš peklēm tāds trīsdesmit sešas un vēl piecas piedzīvos par to, ka viņš diženos pēla un turēja ļaunu uz mēles un prātā.
5. Kas melīgas valodas runā, tas piedzīvo pekli, tāpat kā tas cits, kurš darīdams saka: «Es nedaru,» — abi pēc nāves taps vienādi, jo viņi vienādi sodāmi peklē.
6. Tādu muļķi, kurš nodara pāri nevainīgam, šķīstam un bezgrēcīgam, to piemeklē paša darītā ļaundarība kā smilšu sauja, kas mesta pret vēju.
7. Un alkatīgais ir tieši tāds pats kā tas otrs — bezgodis, skopulis, neticīgais un melis, kurš nopaļā citus.
8. Tu, zemisku ļaužu, tu nekrietnais, nekītrais, ļaundari, kaitnieki, tu grēkdari, bezgodī, meli, — ak, zemiskais, nepalaid muti, ja negribi pārcelties dzīvot uz pekli.
9. Tu, kas vazājies apgānīdams par nelaimi citiem, tu, taisnības noliedzēj, kas esi pats sevi atdevis grēkam un ļaunumu vairo, — tev būs pekles atvarā aiziet un ilgi tur ciest.
10. Tev nezudīs tavi darbi, tie nenovēršami nāks reiz pār tevi, tos darijušo, — tev, muļķi, tev, grēkdari, peklē būs ciešanas baudīt.
11. Tāds nokļūst reiz tajā saulē, kur viņu dzelzs stieņiem kausta un dzelzs iesmiem dursta, balti kaitētu dzelzi ēdina, — tāda ir alga pēc nopelniem.
12. Tam nevaids vairs vēl kas, ko sacīt, tāds netur vairs smalkas runas, tāds neviebj vairs seju smaidā, tāds neatrod izbēgt no ciešanām — viņš te jau cepinās degošā sārtā, uz oglēm gulēdams.

---

¹ Mēle. (Tulk.)

13. Tādu, noķertu tīklā, dauza dzelzs veseriem, met biezā tumsā, kas izplešas it kā pa visu zemi.
14. Tad iemet dzelzs katlā un kurina sārtu, un veselu mūžību vāra, palaikam no uguns noceļot nost un tad atkal no jauna tur atpakaļ grūžot.
15. Kas atdevies grēkam, to pūžņos un asinīs vāra, un, lai arī kurā pusē viņš iegrozītos, pūžņiem un asinīm pieskāries, viņš sapūst turpat uz vietas.
16. Tāds, kas ir atdevies grēkam, tiek tārpainā ūdenī vārīts, — no turienes nevar tikt ārā, jo tādi paši katli viņam visapkārt stāv sagatavoti.
17. Tad Asipatavanas¹ pekli cieš blēži, kuri tur nonāk ar nocirstiem locekļiem, — tur tos aiz mēlēm uz āķiem karina, tad viņus pekles uzraugi nomaitā.
18. Tad viņi iekrīt Vetaranijas peklē, kurai nav viegli tikt pāri, — šeit muļķi un ļaundari krīt asi notrītu nažu straumē, pašu darīta ļaunuma pievilināti.
19. Šeit tos gaudojošus knābj nost melni kraukļu bari, un suņi, šakāļi, vanagi, vārnas un lijās saplosa tos.
20. To, kas atdevies grēkam, to sagaida nožēlojama dzīve peklē, — un tālab, cik atlicis dzīvot, tad dzīvo pie rosīga darba un nelaiskojies.
21. Jo Padumas peklē samestās kaudzes ar sezamsēklām gudrie ir skaitījuši, — tur viņu esot piecas nametas kotu un vēl tūkstoš divi simti kotu pa virsu².
22. Tik ilgi, kamēr no pekles šeit ļaudiš bīsies, tik ilgi tur viņiem būs dzīvot, — un tālab šķīstiem, goddevīgiem un bezgrēcīgiem būs vienmēr prātu, no tiesas, un valodu uzmanīt.

Te Kokālijasuta beidzas.

---

¹ Ne visām simttūkstoš peklēm, kuras pieminētas šīs sutas 4. pantā, ir savi nosaukumi, tomēr daudzas no tām ir zināmas vārdā — to starpā Asipatavana un tālāk minētās Paduma un Vetaranija. Budistu doktrinā pekles un debesu lietām ir milzīga nozīme, tādēļ nav brīnums, ka viņpasaules ģeogrāfija viņiem ir pamatīgi izstrādāta un labi zināma. (Tulk.)

² Pekles cienīgs daudzums — 512 000 000 000. Cik sezamsēklu tik lielā kaudžu daudzumā varētu būt, atliek vienīgi minēt. Padumas peklē nokļuvušajiem sliņķiem pa vienai šīs sēkliņas jāpārcilā. (Tulk.)

11. NĀLAKASUTA JEB
SUTA PAR *BUDHAS* MĀCEKĻA
GUDRĀ *ISI* ASITAS MĀSASDĒLA NĀLAKA
PIEVĒRŠANU MĀCĪBAI

21. «Par īstenu atzīstam Asitas sacīto, tālab tev, *Gautāma*, vai-cājam, — tev, kurš jēdz dižāko *dhammu*.
22. Ak, *muni*, skaidro man, klaidonim, kuram nav sava mitekļa, kurš grib pievērsties *bhikhu* cienīgai dzīvei, — teic man, par augstāko labumu taujāts, par augstāko sajēgu vaicāts.»
23. «Es teikšu,» tā sacīja *Bhagavats*, «sacišu tev par visaugstāko labumu, kuru ir grūti atrast un iemantot. Nāc, es tev skaidrošu to, — stāvi klusu un vērīgi klausies.
24. Katram būs nest sevi aukstasinīgi, kad ciematā viņu slavinā vai arī zākā, — lai prātu viņš sargā no samaitāšanas, lai dzīvo mierā, no lepnības svabads.
25. Daudz kas, no tiesas, zūd tāpat, kā uguns zūd malkā, — un sievietes kārdina *muni*, bet labāk lai nekārdina.
26. Lai derdzas tam mīlēšanās, — viņš ir jau pieveicis alku pēc visām baudām, palikdams līdzcietīgs, savaldīgs vienmēr ar katru radību, vārgu vai spēcīgu.
27. «Kā visi — es esmu tāds pats, un citi ir tādi kā es.» Tālab, lai, nojēdzis to, tu vairs nekūdi nokaut un nenokauj arī pats.
28. Uzveicis alkatību un kāri, tad dari tu arī tāpat kā tas otrs, kurš skaidri redz, kur ļaudis parasti iekrīt, — ej peklei secen.
29. Turi vēderu pusbadā, neesi negausis, un lai tev nevajag daudz, — tad, atsvabinājies no alkas un iegribām neizšķiedies, tu būsi laimīgs bez tām.
30. Lai, dāvanas savācis, *muni* atgriežas mežā, — lai atgriežas mežā un atgriežas apsēžas zemē pie koka saknēm.
31. Pārdomās gremdēdamies un sajēgu baudīdams, lai viņš ir laimīgs šeit, savā mežmalā, kur viņš, pie koka saknēm sēdēdams, grimst domās, baudīdams prieku.
32. Pārlaidis nakti, lai atkal viņš dodas uz ciemu, — lai nepriecājas par viesmīlību, nedz arī par to, ko ir dabūjis.
33. Lai *muni*, ciematā nonācis, nesteidzas, ēdienu lūgdams, apstaigāt namu pēc nama, lai sarunās neielaižas, lai nedvēš pat vārdu.
34. Gan domādams: «Ko esmu dabūjis, tas viss ir labs,» — gan: «Šodien gan nav nekā laba,» — lai atgriežas atpakaļ viņš savā mežmalā — nedabūjis tāpat kā dabūjis.
35. Klizdams ar dāvanu trauku rokās un turēts par mēmu, kaut

- arī nav mēms, lai viņš neskata doto pēc lieluma un lai de-
vēju nenoniecina.
36. Dažnedažādos veidos iemanto labumu šaisaulē *samanas*, bet tikai vienreiz tie aiziet uz viņu krastu, — un citādi tas te nav domājams.
  37. Tāds *bhikhu*, kam šaisaulē nav nekā iekārojama, — straudi pievārējušam, kuram šeit nav nekā darāma, tam tad, no tiesas, šeit nav arī ciešanu.»
  38. «Vēl es tev teikšu par augstāko sajēgu,» sacīja *Bhagavats*. «Tad esi naža asmenim līdzīgs, mēli turi aiz zobiem un savaldi vēderu.
  39. Paturi prātu no važām brīvu, ar domām par pasauli nenokaujies un neapgānies ar pasaulīgo, — neesi atkarīgs ne no viena un nododies svētai dzīvei.
  40. *Samanām* darāmā pēc, savas svētvīra dzīves pēc tev būs ielāgot: «Vientulība par gudribu turama,» — vientulībā, no tiesas, tu baudīsi prieku.
  41. Tad visas desmit pasaules apspīdēsi, pārdomās grimušo, gudro un baudas pievārējušo valodas uzklājis, — tad, sekodams man, vēl vairāk ziedojies pieticībai un paļāvībai.
  42. Pavēro ūdeņus akmeņu gultnēs un brīvā vaļā, tad nojēgsi — sīkās straumes ir skaļas, bet jūrā straumes ir klusas.
  43. Pustukšs ir trokšņains, bet pilnais ir kluss, — un, ja muļķis ir līdzīgs pustukšam podam, tad gudrais ir tāds pats kā dīķis, kurš pilns līdz ar malām.
  44. Kad *samana* runas tur, tad viņš jēdz, ko pats runā, un tad māca *dhammu*, — kamēr viņš jēdz, tikmēr sludina to, ko viņš jēdz.
  45. Tāds, kas padomu jēdz, bet savaldās, nerunā lieku, — tāds *muni*, padomam piederēdams, pie augstākās sajēgas tiek.»

Te Nālakasuta beidzas.

ATHAKAVAGA JEB BŪTĪBAS GRĀMATA

1. KĀMASUTA JEB SUTA PAR IEKĀRI

1. Ja tādām, kurš kāro pēc baudām, ir veicies ar baudām, tad viņš tiek pie priecīga prāta, reiz dabūjis visu, no tiesas, ko mirstīgais kāro.

2. Turpretim, ja kārodams netiek pie jutekļu baudām, pēc kurām viņš kāro un alkst, tad viņš iemanto mokas, ciešanu bultas ķertis.
3. Tāds, kas jutekļu baudas kā čūsku, ar papēdi piespiedis, samīn, tas, tāpat kā pārdomās grimušais, iekāres pievārēs.
4. Kas tiko, vai palikdams traks, tikt pie druvas, pie drānām, pie zelta, pie govīm un zirgiem, pie kalpiem, pie sievietēm, pie radjiem,
5. to pievārēs grēki, to nomaitās grēki, to ciešanas nogremdēs, tāpat kā ielauztu kuģi, tur ieplūzdams, nogremdē ūdens.
6. Un tālab lai pārdomām piederi, lai tu izbēdz no baudām, tās atteicies kārot, lai, izsmēlis sausu pats savu kuģi, tu pievārē straumi un aizej uz viņu krastu.

Te Kāmasuta beidzas.

2. GUHATHAKASUTA JEB SUTA PAR ALKATĪBU

1. Tāds, kas gauži pieķēries savai alai, iestidzis aplamībā un ieracies grēkos, tāds ir vēl tālu no vientulības, — nav viegli no jutekļu baudām šaisaulē atsvabināties.
2. Tiem, kuri šīs saules labumiem sapīti, tiem, kurus iekāres bīda, ir grūti tikt brīviem, nevienam nav varā tiem brīvību dot, jo, no tiesas, tie paši plēšas pēc tā, kas ir bijis vai būs, un iekāro esošās un arī agrākās baudas.
3. Jutekļu baudu kārais, to apmātais, apstētais, alkatīgais tās baudīt — tie, ļaunumā kritušie, vaimanā, ciešanu pievārēti: «Kas ar mums notiks? Kurp aiziesim nomiruši?»
4. Tālab ļaudis lai šaisaulē sajēgu vairo, viss viens, ko tie nojēdz par samaitātu, lai nemeklē viņi to šaisaulē vairo, jo dzīve ir īsa, — tā prātīgie saka.
5. Es redzu, cik drudžaini šaisaulē skrien visi tie, kurus piemeklē alka pēc jaunām nāksnām pasaulē, — nožēlas vērti ir ļaudis, kas vaimanā, krizdami nāvei rīklē, bet jau ir nolēmti šaisaulē atkal piedzimt.
6. Paskat, kā ļaudis dreb savtībā tikpat kā zivis, kas izmestas seklumā, apsīkstot straumei, — redzēdams to, lai tu nepaliec savtīgs, lai klejo viens pats, jaunas dzimšanas neiekārodams.
7. Nožņaudzis alku pēc beigām un sākuma, atmetot alkatību, pie īstenas sajēgas ticis un nedarīdams vairs neko tādu, ko darītu varētu nožēlot, lai gudrais nesapin sevi ar šaisaulē redzētu, nedz arī dzirdētu.

8. Nojēdzis nosaukumus, lai *muni* pievārē straumi un tad, sevi neapgānījis alkatībā, izrāvis kaislību bultu un rosīgi klejodams, neiekāro vairs nedz šo, nedz viņu sauli.

Te Guhathakasuta beidzas.

5. PARAMATHAKASUTA JEB SUTA PAR IEDOMĪBU

1. Ko, paša ieskatu sapītais, sacīdams: «Tas ir vislabākais,» — tur šaisaulē par visaugstāko, — cits, visu to par aplamu teic, kas atšķiras no paša sacītā, un neuzvar tālab neviens šai strīdā.
2. Jo viņš savu paša redz esam par labāko, kas redzēts un dzirdēts, kas manīts par darītu svēti un šķīsti, kas domāts, un tālab, sapīts ar to, visu citu viņš ieskata par nederīgu.
3. Tieši to, ka viņš dēvē par aplamu visu, ko sacījis cits, tieši to tad par saitēm ieskata jēdzēji, — tālab lai *bhikhu* nepaļaujas uz to, kas ir dzirdēts vai redzēts, kas manīts par darītu svēti un šķīsti, tāpat arī domāts.
4. Un lai tad viņš nelūko darīt sev šaisaulē ieskatu, paļaudamies uz zināšanu vai svēti un šķīsti darītiem darbiem, — lai nedara sevi kā citi, nedz arī tur sevi par zemāku vai arī dīžāku nekā citi.
5. Atmetis to, kas ir nojēgts, un nebūdams atkarīgs vairs ne no kā, pat uz sajēgu nepaļaudamies, lai viņš nesapinas ar tiem, kuri kārotu lietu apmāti paliek, un tādiem ieskatiem lai viņš neatdod sevi.
6. Tam, kurš vairs nekāro šaisaulē beigas vai sākumu, nedz arī dzimšanu šajā vai viņā saulē, — tādām vairs nav prāts jāpakavē pēc tam, kad viņš šādus ieskatu izsvēris.
7. Viņam tad nav vairs neviena redzētā, dzirdētā vai arī domātā balstīta aizsprieduma, — kā lai kāds šaisaulē varētu grozīt tam prātu, kurš neņem nevienu ieskatu?
8. Tāds sev vairs nedara ieskatu, mācības nesver un priekšroku nedod nekam, jo tāds *brahmanis* nepaļaujas uz svēti un šķīsti darītu un, uz viņējo krastu aizgājis, tāds te vairs neatgriežas.

Te Paramathakasuta beidzas.

7. TISAMETEIJASUTA JEB SUTA PAR TISAS METEIJAS PIEVĒRŠANU MĀCĪBAI

1. «Teic man, ak, *Bhagavat*,» sacīja godātais Tisa Meteija, «teic man par to, kādu zaudējumu cieš vīrs, kurš ir nodevies mīlēšanai, — tad, tavu padomu uzklaušījuši, mēs sevi radināsim pie vientulības.»
2. «Ak vai, Meteija,» tā *Bhagavats* teica, «tam padoms ir nokavēts, kad viņš jau nodevies mīlēšanai, viņš sevi ar aplamo nodarbina — un tas ir tas zemiskais viņā.
3. Tāds pats sevi piesien pie rata, pie kura ir piesieti citi, ja, agrāk vientuļi klīdis, viņš nododas mīlēšanai, — tāds šai-saulē turams par zemu.
4. Gan agrāko godu, gan tikumu pazaudē tāds, kas ir nodevies mīlēšanai, — tad, redzēdams to, lai viņš nojēdz reiz atsacīties no mīlēšanas.
5. Tāds domām, kuras to apstājušas, kā sīkstulis nododas, — dzirdēdams pārmetumus, tāds saīgst.
6. Tad ieročus asina, svešu mācību sakūdīts, un top vēl alkati-gāks, un krīt aizvien dziļāk aplamībā.
7. Kad vientuļai dzīvei viņš pievērsās, tad viņu teica par gudru, bet, nodevies mīlēšanai, viņš cieš, būdams muļķis.
8. Lai *muni* no sāкта gala līdz beigām pie vientuļas dzīves turas, pēc mīlināšanās nekārodams un jēgdams to esam par lielāko postu.
9. Lai radīna sevi pie vientulības, jo diženam piedien vientuļa dzīve, bet lai tad viņš nedomā sevi par labāku nekā citi, kaut arī, no tiesas, viņš *nibānai* jau ir tuvu.
10. Kas svabads un jutekļu baudām nenododamies klejo un straumi ir pārpeldējis, — lūk, tādu *muni* jutekļu baudu apmātie radījumi šeit apskauž.»

Te Tisameteijasuta beidzas.

8. PASŪRASUTA JEB SUTA PAR PASŪRAS PIEVĒRŠANU MĀCĪBAI

1. Šeit tie teic esam šķīstumu, citām mācībām šķīstumu nepieļauj, — to, kam paši ir nodevušies, to viņi dēvē par labu un tikai pie savas taisnības turas.
2. Šie strīdnieki, strīdēties kārojot, kurina strīdus starp brāļiem, teikdami visus no vienas vietas par nejēgām, uzbāžas citiem un meklē pēc ķildām, pēc uzslavas kārojot, teic sevi esam par vienīgiem jēdzējiem.

3. Iesaistījušies strīdā starp brāļiem, tad, uzslavas kārodami, tie izaicina, cirzdami pretī pa labi un kreisi, bet, pretspāram uzdūrušies, tie saigst un paļāti aizsvilstas dūsmās — tie paši, kas meklēja vainas pie citiem.
4. Un, tiklīdz kāds, sacīto izsvēris, noraida to un teic esam aplamu, strīdnieks kļūst nikns un zaudējis gaužas un vaimanā: «Viņš mani pievārēja.»
5. Šais strīdos, kas ceļas starp *samanām*, izceļas kautiņi, kuros tiek nūjas cilātas, — redzēdams to, ļauj tam izšķirt šo strīdiņu, jo šeit nav cita labuma, kuru tas varētu dabūt, kā vienīgi uzslavu.
6. Tad, ja to slavina, kad viņš ir izšķīris strīdu starp brāļiem, tad smiesies un gavilēs strīdnieks par to, ka viņš šoreiz ir uzvarējis, kā cerēja,
7. bet viņa tagadējā godība vēlāk taps par sakāvi, kaut arī viņš runā lepmi un augstprātīgi. Redzēdams to, lai tu nemeklē strīdu, jo zinošais neteiks, ka tā te var iemantot šķīstumu.
8. Tā varonis, valdnieka ēdieniem mielots, iet smiedamies, saukdams pēc pretinieka: «Bet kur tad viņš ir?» Ej, varoni, turp, — agrāk nebija te nekā tāda, kam cīnīties pretī.
9. Tāds, kas turas pie ieskatiem, lai tie vai kādī, un strīdas, un saka: «Tas vien tik ir īstens,» — tu pasaki tādām, ja izaicina: «Ej, te tev nav pretinieka.»
10. Kādu pretspāru, Pasūra, tu vari gaidīt no tiem, kuri pasaulē klist vieni paši, no citiem nošķīrušies, un vienus ieskatus nelūko likt citiem pretī, un netur neko par vislabāko šaisaulē?
11. Tad tu, ticis pie pārdomām, apsvērdams savā prātā dažādus ieskatus, būsi nonācis vienā iejūgā ar to, kurš ir apgrēkošanos nokratījis, kaut arī tu nespēsi viņam tikt līdzī.

Te Pasūrasuta beidzas.

12. ČŪLAVIJŪHASUTA JEB SUTA PAR AUGSTĀKO PATIESĪBU

1. Savu ieskatu balstīšana ne vienu vien iegrūž strīdos, un katrs tur sevi par vienīgo jēdzēju, sacīdams: «Tas, kurš to jēdz, tas jēdz *dhammu*, bet tie, kas to nonievā, tie nav pie sajēgas.»
2. Tad, krituši strīdā caur to, viņi teic: «Tur tas otrs ir muļķis un nejēga,» — tā viņi saka. Bet kura tad, lūdzams, ir īstenā mācība? Katrs teic savu par īstenu, katrs tur sevi par vienīgo jēdzēju.

3. Tas gan, no tiesas, ir muļķis un nejēga lops, kurš svešus ieskatus paļā. — Katrs, kas neatkāpjas no saviem ieskatiem, tas tad, no tiesas, ir muļķis ar īpaši aplamu saprašanu.
4. Katrs, no tiesas, pēc saviem ieskatiem šķīsts, un katrs pie īstenās sajēgas pieder, zina un jēdz, — katram savi ieskati šķiet bez nekādas vainas, un tālab nav tāda, kas nejēdz.
5. Es nesaku: «Tas, lūk, ir īstenais,» — tā, kā to muļķi viens otram saka, par vienīgi īstieniem savus ieskatus teicot, tie citus tur par muļķiem.
6. Ko daži teic esam īstenu un patiesu, to citi dēvē par aplamu un nicināmu, — tā iesākas strīdiņi. Kālabad *samanas* nerunā vienu?
7. Ir tikai viena taisnība, citas nav, kuru gudrais citam gudrajam varētu pierādīt strīdā, — bet viņi sludina dažādas taisnības, tālabad *samanas* nerunā vienu.
8. Kālabad, sevi par vienīgiem jēdzējiem sakot, strīdnieki dažādas taisnības sludina? Vai tad ir jēdzamas dažādas taisnības, vai arī viņi tikai pie saviem ieskatiem turas?
9. Šaisaulē nemēdz būt dažādu taisnību, nav arī mūžīgu — vienīgi sajēga: turēdamies pie dažādiem ieskatiem, viņi sludina divēju *dhammu* — patiesību un melus.
10. Uz redzētu, dzirdētu, prātotu vai arī manītu darām svēti un šķīsti tie savus ieskatus balsta un citus domā par nicināmiem, vien savus ieskatus godādami un citus par nejēgām turēdami.
11. Ja tie sevi saka laipnīgus esam, ja tur sevi esam par gudriem, tad tās ir tikai runas, jo citus viņi par nejēgām dēvē un svešus ieskatus zākā.
12. Tāds tad, no tiesas, ir savu ieskatu savažots muļķis, ar lepību apmāts, kaut iedomā sevi par pilnīgi apskaidrotu un īstenai sajēgai piederošu.
13. Ja reiz kāds tādu nosauc par zemisku, tad viņš to pašu uz vietas par nejēgu nodēvē, — ja pats viņš ir sajēgai piederošs, prātīgs un gudrs, tad muļķus starp *samanām* nelūko meklēt.
14. «Kas citādu mācību sludina — atšķirīgu no šīs, tas apgānās, vairodams aplamību,» — tā mēdz tithiji¹ sacīt, jo viņi karst kaislībās, savus ieskatus aizstāvot.
15. Šeit tie teic esam šķīstumu, citām mācībām šķīstumu nepieļauj, — tādi šie tithiji ir, tik sikumaini, ka vienīgi savu ceļu teic esam taisnu.
16. Par taisnāko savu ceļu vien teikdams, par nejēgām citus

¹ Par tithijiem *Budha* sauc *brahmaņus*, kuri kopj vēdisko rituālu. (Tulk.)

viņš dēvē un izraisa strīdus, par muļķi un nešķīstu saucot otru.

17. Pie saviem ieskatiem turēdamies un svešus ieskatus svēris, viņš vēl vairāk šaisaulē strīdīņus ceļ, — bet neiecietību pievārējušais strīdīņus nevairoš šajā saulē.

Te Čūlavijūhasuta beidzas.

PĀRĀJANAVAGA JEB AIZIEŠANAS GRĀMATA

7. UPASĪVAMĀNAVAPUČHA JEB GODĀTĀ UPASĪVAS JAUTĀJUMI

1. «Bez palīga, viens, ak, Saka, es pievārēt nevarēšu šo plato straumi,» — tā sacīja godātais Upasīva. «Tu, visu jēdzošais, saki man, lūdzams, padomu — atbildi, kas palīdz straumi pievārēt?»
2. «Nojēdzis nebūtību un turēdamies pie nopietnības, ak, Upasīva, tu varēsi pievārēt straumi, neprātodams par esošo,» sacīja *Bhagavats*. «Atmetis šaubas un jutekļu baudas pievārējis, tu dienu un nakti manīsi apsikstam alku.»
3. «Tāds, kurš jutekļu baudas ir atteicies kārot, kurš nebūtībā ir atradis patvērumu, kad visu ir pametis un caur sajēgu ticis pie augstākās svabadības, — vai tāds tad tur paliks uz mūžīgiem laikiem?»
4. «Tāds, ak vai, Upasīva, kas jutekļu baudas ir atteicies kārot, kas nebūtībā ir atradis patvērumu, kad visu ir pametis un caur sajēgu ticis pie augstākās svabadības,» sacīja *Bhagavats*, «tāds tad tur paliks uz mūžīgiem laikiem.»
5. «Ak, īsteni jēdzošais, ja viņš tur paliek uz mūžīgiem laikiem, kad ir jau ticis pie svabadības un kad reiz ir tapis rāms, vai tad viņš tur vēl paliek pie apziņas?»
6. «Tāpat kā uguns, kuru ir nopūtis vējš, vairs nav jēdzama esam un pazūd, ak, Upasīva, tāpat arī *muni*, kurš atsvabinājies no vārda un miesas, tad pazūd un šaisaulē tāds vairs nav jēdzams par esošu,» sacīja *Bhagavats*.
7. «Vai tas vienīgi pazūd, vai viņa te nav vairs pavisam, vai viņš uz mūžiem ir ticis no ciešanām svabads? Teic man šo gudrību, *muni*, — tu, kurš to labi zina.»

8. «Tādām, kurš šaisaulē zudis, nav veida, un tas, par ko citi tad jēdz viņu esam, tas nav vairs pavisam, kad nav vairs nekā un vairs nav, par ko strīdēties,» *Bhagavats* teica.

Te Upasīvamānavapuča beidzas.

11. KĀPAMĀNAVAPUČHA JEB GODĀTĀ KĀPAS JAUTĀJUMI

1. «To labad, kas paliek šai straumē stāvēt, kur nolikti stāvēt, — to labad, kas nāves un zudības pievārēti, man, godātais, stāsti par salu, — lai stāsti un parādi tad man to salu, kur mirstīgo mūžam vairs ciešanas nepiemeklē,» tā sacīja godātais Kapa.
2. «To labad, kas paliek šai straumē stāvēt, kur nolikti stāvēt, ak, Kapa, — to labad, kas nāves un zudības pievārēti, es teikšu par salu tev, Kapa,» tā sacīja *Bhagavats*.
3. «Šo brīnišķo salu es saucu par *nibānu* — ne pēc kā nekārošanu, atteikšanos no visa, nāves un zudības pievārēšanu.
4. Tie, kas to nojēguši, ir rāmi un prātīgi, jo viņi zina padomu, viņi vairs nekrīt *Māras* varā un *Māram* vairs neseko.»

Te Kapamānavapuča beidzas.

14. UDAJAMĀNAVAPUČHA JEB GODĀTĀ UDAJAS JAUTĀJUMI

1. «*Budham*, no apgrēkošanās un no iekārēm brīvam, padomu jēdzošam, īsteno darošam, kurš, grimis pārdomās, sēž, esmu atnācis jautāt,» sacīja godātais Udaja. «Teic man, kā pievārēt nesajēgu, kā atsvabināties caur sajēgu?»
2. «To pievārēsi, reiz atmetis alku un iekāres, atmetis laiskumu, atmetis gaušanos, Udaja, — sevi no aplamā novērsis,» tā teica *Bhagavats*.
3. «Brīvestība — caur sajēgu iemantota, ar nomierināšanos šķīstīta un, par tikumu prātojot, pavairota, — tā uzveiks nesajēgu.»
4. «Kas ir šīs saules saites? Kā tās te rodas? Ko metot projām var *nibānu* iemantot?»
5. «Baudas ir šīs saules saites. Caur prātošanu par tām viņas rodas. Iekāres metot projām, var *nibānu* iemantot.»
6. «Kas prātīgs un nopietns klejo — vai tādām prāts rimstas? Es, nācis tev tautāt, lai padomu dzirdu.»
7. «Tādām, kurš nebauda prieku nedz iekšējās, nedz arī ārējās jušanās un kurš tādēļ klist nopietns, — tādām prāts rimstas.»

Te Udamānavapuča beidzas.

GLOSĀRIJS

adhvarju — priesteris, kurš skaita *Jadžurovēdas* lūgšanas.

Aditji — «dievu mātes» **Aditi** dēli — *Arjamāns, Mitra, Varuna, Bhaga*.

Advaita vedānta — viena no indiešu filozofijas skolām. Par tās dibinātāju uzskata autoritatīvo domātāju Šankaru (8. gs.). *Advaita vedāntas* galvenais uzdevums ir filozofiska un praktiska *vēdu* interpretācija. Hindu ticīgo vidū īpašu nozīmi ieguvusi vedāntiskā doktrīna, saskaņā ar kuru reāli eksistē tikai Absolūtā apziņa, Augstākā esība, bet materiālā pasaule ir ilūzija (*mājā jeb maija*). Šī mācība negatīvi ietekmējusi indiešu attieksmi pret objektīvo realitāti, slāpējusi viņu darbīgumu.

Agni — uguns dievs (*vēdās*); uguns kā hinduistu pielūgsmes objekts.

agnihotra — upurēšanas ceremonija par godu dievam *Agni*.

āhavanija — svētu uguns upurvietas austrumu pusē.

Ajāsja Āngirasa — viens no *riši*. «Brihadāranjaka upanišadā» ar viņu tiek identificēta dzīves elpa.

Āju — mitoloģiskas būtnes, kuras personificē dzīvības spēku; cilvēki.

Āngirasi — *riši* Āngirasa — daudzu vēdisko himnu mitoloģiskā autora — pēcnācēji.

anuvjākhjānāni — to *brāhmanu* daļu izskaidrojumi, kuras ir īpaši grūti saprotamas.

anvāhārjapačana — upurēšanas uguns.

apsaras — nimfas, kas mājō dieva *Indras* debesīs.

arahats — tas, kurā izdzisušas vēlēšanās, alkas, kurš atbrīvoies no pieķeršanās dzīvei un sasniedzis augstāko brīvību.

āranjakas («meža grāmatas») — teksti, kas piekļaujas *brāhmanām* un domāti ļaudīm, kuri atstājuši mājas un devušies uz mežu, lai nodotos pārdomām par dievu un esamību. *Āranjakas* pēc satura tuvas *upanišadām*.

Arjamāns — viens no vēdiskā panteona dieviem, *Aditi* dēls.

āsana («sēdēšana pienācīgā pozā») — viena no jogu prakses astoņām sastāvdaļām. Pārējās ir: *jama* (atturēšanās), *nijama*

(pašdisciplīna), *prānājāma* (elpošanas regulēšana), *pratijāhāra* (maņu orgānu darbības pārtraukšana), *dhāranā* (koncentrēšanās), *dhjāna* (iegrimšana domās), *samadhi* (pilnīga transa stāvoklis).

āšrama — viens no četriem *brahmaņa* dzīves posmiem; *brahmačārins* — paklausīgs un padevīgs *vēdu* skolnieks garīgā skolo-tāja vadībā; *grihasta* — «namturis», cilvēks, kurš nodibina savu ģimeni un dzīvo pilnvērtīgu dzīvi; *vānaprastha* — no visa attei-cies vientuļš meža iemītnieks; *sanjāsi* — ceļotājs mūks, kurš pār-tiek no ubaga dāvanām.

Ašvini — dievi-dvīņi, saules vai debess dēli.

Ātharvāngirasi — vēdiskā priesteru Ātharvana un *Āngirasu* pēcnācēji. Tiem ir īpaša saikne ar «*Atharvavēdu*».

«**Atharvavēda**» jeb «**Ātharvana**» — sk. *vēdas*.

Ātmans — Augstākā subjektīvā dievišķā esība, dvēsele cilvēkā, kura ir vienībā ar *Brahmanu* — Augstāko objektīvo dievišķīgo esību; Augstākā dvēsele.

Atula — *Budas* māceklis.

avatāra — dievības (īpaši dieva *Višnu*) iemiesojums. Starp jaunākajām *Višnu avatārām* īpaši svarīga nozīme hindu reliģijā ir Rāmam (eposa «Rāmājana» galvenajam varonim), *Krišnam* (eposa «Mahābhārata» tēlam un vēlākajam dievišķajam govju ga-nam). Par *Višnu* iemiesojumu *brāhmanas* padarījušas arī *Budu*, kaut gan viņš patiesībā bija to mācības pretinieks un jaunas reliģijas dibinātājs.

avidjā — pasaulīga, nepilnīga zināšana, pretstats **vidjā** — die-višķīgai zināšanai.

Bhaga — dievietes *Aditi* dēls, dod laimi un bagātību.

Bhagavats — viens no *Budas* vārdiem.

Bharatvādža — viens no *riši* — *vēdu* himnu autoriem.

bhikhu (sanskritā **bhikšu**) — klejotājs budistu mūks, kurš pār-tiek noniecīgām ubaga dāvanām.

bho runātājs — tā dēvēja *brahmaņus*, kuri uzrunāja *Budu* ar izsaucienu «**bho**», izvairīdamies lietot viņa vārda epitetus.

birāna — aromātiska zāle.

Brahma — pasaules radītājs, viens no hindu dievu augstākās trijotnes.

brāhmanas — *brahmaņu* sacerēti darbi, kuru uzdevums dot norādījumus par atsevišķu *vēdu* himnu rituālu izmantošanu.

brahmāndžali — godbijīgs sveicinājums, rokas saliekot pie krūtīm tā, lai starp tām paliek sprauga, un pēc tam pieliekot pie pieres.

brahmanis (jeb bramīns) — piederīgais pie pirmās no četrām *varnām* (*kastām*). *Brahmaņi* bija (un ir) arī priesteri, garīgo un laicīgo gudrību pārzinātāji. Svētie raksti *brahmaņus* pasludina pārākus pār visām dzīvām radībām, nosauc par «dieviem cilvēku vidū», padara viņu personību un mantu par neaizskaramu. Taču ikdienas dzīvē *brahmaņiem* jāievēro vairāk ierobežojumu nekā pārējām *kastām*, saskaņā ar «*Manu likumiem*» piecdesmit gadus sasniegušiem *brahmaņiem* jāatstāj ģimene un dzīves beigu posmā jāklūst par ubagiem-mūkiem.

Brahmans — upanišadu Augstākā objektīvā dievišķīgā esība.

Brihaspati — dievs skolotājs un priesteris.

Buda jeb **Budha** — budisma dibinātājs.

budha — katrs, kas iegūst *Budam* līdzīgu apskaidrību.

čāndāls (**čāndāla**) — sens *nepieskaramo* apzīmējums.

Čumuri — dēmons, kuru ar viltu pieveicis Indra.

Dābhiti — kāds cilvēks, kurš ieguvis *Indras* labvēlību cīņā ar ienaidniekiem.

dāsī — verdzene, kalpone.

dāsju — seno āriju ienaidnieki un dēmoni.

dhamma (sanskritā **dharma**) — viens no budisma pamatterminiem, tiek interpretēts dažādi. «Viss, kas mēs esam, ir mūsu domas rezultāts,» saka par *dhammu* izcilais indologs Maksis Millers. Varētu vēl piebilst, ka parasti *dhamma* ir garīgi reliģiska un tikumiska cilvēka būtība. Var būt arī ļaunā «tumšā *dhamma*». Hinduistu *dharma* un budistu *dhamma* nav pilnīgi identiski termini.

«**Dhammapada**» — viena no pazīstamākajām budisma svētajām grāmatām. Sacerēta apm. 4.—3. gs. p. m. ē., taču tradīcija to piedēvē pašam *Budam*. «**Dhammapadas**» ārkārtīgā popularitāte radījusi dažādus šī avota variantus, starp kuriem īpaši nozīmīgs ir sanskritā sacerētais. Vārdu «**Dhammapada**» varētu tulkot kā «Tikumīgas uzvedības likumu krājums». (Sk. arī Ievadu.)

dharma — likums, kuram pakļaujas kā dievi, tā cilvēki; reliģija; cilvēka darbība kā viņa reliģiozais pienākums.

Dhuni — dēmons, kuru ar viltu pieveicis Indra.

Djaus — debesis. Vēdās *Djaus* — debesu tēvs, kura māte ir zeme.

džalāns — dzimšana, sākums.

džatakas — pasakām, fabulām u. c. folkloras sacerējumiem tuvs agrīnās budisma literatūras žanrs, kura mērķis ir izskaidrot *Budas* mācību sabiedrības zemākajiem slāņiem viņiem saprotamā veidā. *Džataka* iesākas ar paskaidrojumu, kādēļ *Buda* to stāsta,

pēc tam tiek pavēstīts par kādu no viņa iepriekšējām piedzimšanām.

Džātavēda — daudznozīmīgs *Agni* epitets, izsaka šī dieva gudrību *vēdu* pārzināšanā.

gandhabs — budistu rakstos sastopamā sanskrita vārds *gandharva* (sk.) forma.

gandharvas (gandharvi) — debesu muzikanti un dziedoņi, dievu izklaidētāji.

Gārgī Vācaknavī (Vācaknas meita) — pazīstama ar to, ka, būdama sieviete, *upanišadās* diskutē par reliģiski filozofiskiem jautājumiem ar pašu *Jādžņavalkju*.

gārhapatja — namtura uguns, kuru vajadzēja saglabāt dienu un nakti.

Gautāma — *Udālakas Āruni* cits vārds.

Gautāma (Gotāma) — *Budas* dzimtas vārds.

Ghora Āngirasa (Ghora no Āngirasiem) — skolotājs, cēlies no *Āngirasiem*.

guru — garīgais skolotājs (parasti *brahmanis*).

Hari — viens no dieva *Višnu* vārdiem.

Haridrumata no *Gautāmu* dzimtas — gudrais «Čhāndogja upanišadā».

hotārs — priesteris, kurš vada upurēšanas ceremoniju.

Indra — pērķona un zibens dievs, vēdiskā panteona valdnieks.

Isāna — viens no dieva *Rudras* vārdiem.

Isi (gudrais) — *Budas* epitets; **isi** — *Budam* līdzīgs.

itihāsa — nostāsts par pagātnes notikumiem. Par *itihāsu* sauc arī milzu eposu «Mahābhāratu».

Jādžņavalkja — viens no autoritativākajiem senajiem gudrajiem.

jadžusi — «*Jadžurovēdas*» teksti.

jakhas (sanskritā *jakšas*) — bagātības dieva *Kuveras* palīgi.

Jama — nāves dievs *vēdās*, kura varā nonāk mirušo dvēseles.

Jamam ir diviņu māsa *Jamī* jeb *Jamuna*. Viņi abi dažkārt tiek uzskatīti par cilvēces radītājiem — sava veida Ādamu un Ievu. Kāda *vēdu* himna apgalvo, ka *Jama* bijis pirmais starp cilvēkiem, kurš nomiris, un pirmais, kurš nokļuvis debesīs. *Jama* tiek attēlots divu negausīgu četracu suņu pavadībā, kuri apsargā ceļu uz viņa mājokli un klist starp cilvēkiem kā nāves vēstneši.

judžana — garuma mērs, apmēram 11 km.

karma — darbība, nodarbošanās, liktenis. Mistisks spēks, kas saskaņā ar hinduisma kanoniem rezumē cilvēka labos un sliktos darbus visās viņa iepriekšējās dzīvēs un nosaka to, cik augstu vai zemu viņš piedzims nākamo reizi. *Karmas* likumiem nepakļaujas tikai tie, kuri darbojas, zinot Augstākās esības vēlmes.

Kasapa — *Budas* epitets.

kasta — sk. *varna*.

Kāši — Varanasi (Benaresas) senais nosaukums.

khatijs — sk. *kšatrijs*.

kovilāra — koku pasuga.

Krišna — tautā mūsdienās ļoti populārs hindu dievs, viens no *Višnu* iemiesojumiem.

kšatra — *kšatriju varnas* personifikācija jeb tie, kas ir *kšatriji* starp dieviem.

kšatrijs (kšatrija) (pāli valodā **khatijs**) — piederīgais pie valdnieku un karotāju *varnas (kastas)*.

kusa — graudzāle. Šīs zāles nosaukuma sanskrita variants — **kuša** zāle.

lata — vītenaugs. Budismā tas simbolizē vēlēšanās (alku), kuras iekļūst cilvēkā caur maņu orgāniem un atmiņu un raženi sazeļ.

Magadha — plaša valsts Senindijas ziemeļaustrumos.

Maghavāns — «devīgais», dieva *Indras* epitets.

Maitreji — *riši Jādžņavalkjas* sieva, kura spējusi iedziļināties reliģijas un filozofijas noslēpumos.

mājā (maija) — ilūzija. Saskaņā ar tradicionālo šī termina interpretējumu visai esamībai un cilvēka eksistencei ir iluzorisks raksturs, jo īsteni pastāvoņi tikai Augstākais absolūts.

māluva — liānai līdzīgs augs, kurš aug ap sāļa koku un var to pamazām nogalināt.

mandala — «aplis». «Rigvēda» tiek iedalīta desmit nodaļās, kuras sauc par *mandalām*.

mantra vārda šaurākā nozīmē — *vēdu* fragments, plašākā nozīmē — jebkurš svēto rakstu fragments, kuram ir rituāla nozīme, izteikums ar maģisku iedarbību.

Manu — mitoloģisks cilvēku ciltstēvs un viņu dzīves noteicējs, cēlies no *Brahmas*.

«**Manu likumi**» («*Mānavadharmasāstra*») — cilvēka sociālās uzvedības kodekss saskaņā ar hinduisma postulātiem. Tas izveidojies 2. gs. p. m. ē. — m. ē. 2. gs. Hindu svētās grāmatas apgalvo, ka «*Manu likumus*» sacerējis pirmais no diezgan daudzajiem *Manu*.

Māra — ļaunais gars, kārdinātājs, valdnieks pār nāvi.

Maruti — vētras dievības; *Indras* draugi un sabiedrotie.

Mātarišvans — mitoloģiska būtne, kas mīt atmosfērā; vējš.

Mitra — viens no «dievu mātes» *Aditi* dēliem, dienas valdnieks un cilvēkiem īpaši labvēlīgs dievs.

mokša — «atbrīvošanās» — atsvabināšanās no esamības va-
žām un augstākā — apgaismotības un svētuma stāvokļa sasnieg-
šana. Hindu *mokša* sasauca ar budistu *nirvānu*.

Mritju — nāves dieva *Jamas* cits vārds.

Muni — *Budas* epitets; **muni** — dievišķīgs un dziļi mācīts cil-
vēks. Par *muni* sauc *riši*, izcilo gramatiķi Pānini, legendāro *vēdu*
sakārtotāju Vjāsu u. c.

nepieskaramais — cilvēks, kura izcelšanās (saskaņā ar *kastu*
likumiem) ir tik zema, ka katra saskare ar to nodara ļaunu pārejo
kastas šķīstībai.

nibāna (sanskritā *nirvāna*) — daudznozīmīgs un dažādi inter-
pretēts budisma termins. Vairums budologu uzskata, ka *nibāna* ir
kaislību, naida un maldu izdzišana, kā rezultātā cilvēks iegūst
mieru un svētlaimi, iziet ārpus nāves valstības robežām.

nigamas — traktāti, kuri skaidro *vēdas*.

nirvāna — sk. *nibāna*.

nišāda — sena kalnu cilts Centrālindijā. Tagad par *nišādu*
sauc cilvēku, kurš piedzimis no *brahmaņa* un *šudru sievietes* un
nepieder tātad ne pie vienas *kastas*.

Om — (arī **Aum**) zilbe, kura personificē trīs pirmās *vēdas*,
vēlākajos laikos arī hindu augstāko dievu trīsvienību — *Brahmu*,
Višnu un *Šivu*. Izsaucienu «Om!» plaši lieto lūgšanu laikā kā hin-
duisti, tā budisti.

Pardžanja — vēdiskais lietus dievs.

pradhāna — materiālā pasaule pretstatījumā garīgajai.

Pradžāpati — «radību pavēlnieks» un ciltstēvs «**Rigvēdā**». Ar
šādu epitetu tiek uzrunāts *Indra*, *Savitri*, *Soma* u. c. dievi. «Manu
likumos» *Brahma* ir *Pradžāpati*.

prakriti — daba, matērija pretstatījumā garam.

prāna — «dzīves elpa». «*Atharvavēdā*» tai veltīta himna kā
dievības personificējumam. *Prāna* dažkārt tiek identificēta ar
kšatru, ar maņu orgāniem. *Prāna* var būt arī elpa, valoda, acs,
aus, saprāts — pat visas cilvēka darbības iemiesojums.

Puramdhi — dievība, kura personificē pārticību un pilnību.

purānas — legendāri nostāsti par pasaules radīšanu, tās bojā-
eju un atkalatjaunošanos; dievu un svēto genealogija; nostāsti par

dažādiem *Manu* periodiem, Saules un Mēness valdišanu. (sk. arī Ievadā.)

purohita — priesteris.

Puruša — pirmbūtne *vēdās*. No *Purušas* radušās visas pasaules daļas; vēlāk — **puruša** — dievišķais princips, kas caurauž visu dzīvo un pat dabas parādības.

Pūšans — vēdiska dievība ar skaidri nenoteiktām funkcijām. Uzskata, ka *Pūšans* ir cilvēka īpašumu, sevišķi liellopu aizsargātājs.

rādža — valdnieks.

rādžasūja — upurceremonija, valdniekam uzkāpjot tronī.

riči — «*Rigvēdas*» himnu vārdiskā izteiksme melodijas pavādībā.

«*Rigvēda*» — sk. *vēdas*.

riši — dievišķīgs dzejnieks vai gudrais.

ropanaka — dzeltenīgas krāsas putns.

Rudra — gaudojošs vētru dievs.

Rudras — vienpadsmit dievības, kuras cēlušās no *Rudras*.

sādhvi — tikumīga un šķīsta sieviete.

samadhi — sk. *āsana*.

samana — budistu mūks vientuļnieks.

sāmani — «*Sānavēdas*» *mantras*.

«*Sānavēda*» — sk. *vēdas*.

samhitas — «apkopotās». *Samhitas* ir visas četras *vēdas*. Tās sakopotas sacerējumos ne vēlāk par 9.—6. gs. p. m. ē.

sansara — piedzimšanu un miršanu ķēde, kura saskaņā ar *Budas* mācību izbeidzas, cilvēkam sasniedzot *nibānu* (*nirvānu*).

sapinda — tuvs radnieks.

Sarasvati — upe vēdiskajā literatūrā; **Sarasvatī** — *Brahmas* sieva, gudrības un daiļrunas dieviete, sanskrita valodas un devanāgarī alfabēta izgudrotāja.

Satjakāma Džābāla (**Satjakāma**, **Džābālas dēls**) — gudrais «Čhāndogja upanišadā», kurš ievērojams arī ar to, ka viņa pierība pie *brahmaņu* kastas ir apšaubāma.

Savitārs — dievs, kurš sevī iemieso saules dzīvības spēku.

sāvitrī — himna saulei, saules dievam *Savitāram* par godu («*Rigvēdā*»); kādreiz to sauc arī par *gājatrī*.

Sindhu — sens Indas upes nosaukums; **sindhu** — tā novada apzīmējums, arī zirgu šķirne.

soma — reibinošs dzēriens, kuram tika piedēvēts pārdabisks spēks. Tā personificējums kļuva par dievu **Somu**.

Sugata — *Budas* epitets; **sugata** — *Budam* līdzīgie, viņa mācībai sekojošie.

Sūrja — Saules dievs.

«Sutanipāta» — uzrunu krājums. Uzskata, ka tajā ir saglabāties daudz kas no pirmatnējā budisma, kad vēl nepastāvēja klosteri un visi mūki klīda apkārt, pārtikdami no ubaga dāvanām. «*Sutanipāta*» ietilpst ļoti plašajā budisma kanonā, ir viena no tā senākajām daļām. Līdz ar «*Dhammapadu*» «*Sutanipāta*» allaž bijusi budisma pētnieku un plašas lasītāju auditorijas uzmanības centrā; sacerēta apm. 5.—4. gs. p. m. ē.

suta — sanskrita vārda *sūtra* pālisks variants, kuru budistu rakstos lieto kā žanra apzīmējumu īpašiem prozā vai dzejā sacerētiem dialogiem, uzrunām, «sprediķiem».

sūtra — «pavediens» (sarunas pavediens) — likumu krājums rituāla, medicīnas, gramatikas u. c. sfērās.

Šāndilja — gudrais «Čhāndogja upanišadā».

šāstra — likumu grāmata ar dievišķīgu vai atzītu ļoti augstu autoritāti, arī tās fragments; **šāstras** — likumi, priekšraksti, pamācības.

šloka — ļoti izplatīts pantmērs senindiešu episkajos sacerējumos — divrinde ar sešpadsmit zilbēm katrā rindā, kuru divās daļās sadala cezūra; aforisms.

šūdra — piederīgais pie zemākās no četrām *varnām* (*kastām*). *Šūdrū* uzdevums bija kalpot pārējiem. Par *šūdrām* senos laikos kļuva iekarotās ciltis, parādu vergi. Mūsdienās tie lielākoties ir *nepieskaramie* (haridžani).

Švetaketu Āruni (Švetaketu no Āruni dzimtas) — slavenā gudrā *Udālakas* dēls.

tagara — krūmaugs, no kura iegūst aromātisku pulveri.

taidžasa — «sastāvošs no karstuma», arī viens no četriem apziņas stāvokļiem, proti, miegs.

takmans — drudzis; **Takmans** — drudža personificējums.

tapass — askētiska atteikšanās no pasaulīgiem labumiem; *upanišadās* (īpaši «Čhāndogja upanišadā») arī karstums kā visa dzīvā radītājs elements.

Tathāgata — pilnību sasniegušais, *Budas* epitets; *tathāgata* — *Budam* līdzīgais. Šādu epitetu parasti piešķir *arahatam*.

trikadruka — *somas* pagatavošanas svētku nosaukums.

Udālaka Āruni (**Udālaka** no Āruni dzimtas) — slavenais gudrais, *Jādžņavalķjas* skolotājs.

Ugra — dieva *Rudras* epitets.

Upakosala, Kāmalājamās dēls — *Satjakāmas Džābālas* skolnieks.

upanišadas — ap 150 (vai pat vairāk) sacerējumu, kuri ir ietilpināti dažādās *brāhmanās* un kuru galvenais mērķis ir iedziļināties pasaules reliģiskajās un filozofiskajās problēmās. Sarakstītas galvenokārt prozā. *Upanišadas* tiek pieskaitītas pie vēdiskā kanona. Vienlaicīgi tās ir arī *šruti*, t. i., «no dievišķīga avota noklausītas». Vārdu «*upanišad*» skaidro kā mācību, kuru skolnieks saņem, sēžot pie skolotāja kājām. Katrai *vēdai* ir savas *upanišadas*. (Sk. arī Ievadu.)

usīra — smaržīga birānzāles sakne.

Ušas — ausmas dieviete, allaž jauna, daiļa un cilvēkiem labvēlīga.

vaišja — piederīgais pie zemkopju un tirgotāju *varnas* (*kastās*).

Vaišvānara — visaptveroša uguns kā pasaules princips, dievs *Agni*; *vaišvānara* — viens no četriem apziņas stāvokļiem, proti, nomods.

Vāju — vēju dievs.

vāla — *vēdu* himnu grupa, kuru autentiskums tiek apšaubīts.

Vāmadeva — viens no *riši* — «*Rigvēdas*» leģendārajiem auto-riem.

varna (kasta) — sociāli reliģiska grupa. Attiecīgā *varnā* cilvēks piedzimst un nevar to mainīt līdz mūža beigām. Tiem, kas godprātīgi ievēro hinduisma sociālos kanonus, svētie raksti sola augstu nākamo iedzimšanu. Pretējā gadījumā cilvēks var iedzimt zemā *kastā*, piedzimt par dzīvnieku, kukaini vai par augu. Tādējādi mācība par *kastām* cieši saistās ar atkaliedzimšanas (reinkarnācijas) doktrīnu. Senindijā pastāvēja četras *varnas* (*kastās*) — *brahmaņi*, *kšatriji* (*kšatrijas*), *vaišjas* un *šūdras*. Šīs kastu grupas saglabājušās arī mūsdienu hinduismā, taču katra no tām saskaldījusies daudzās apakškastās.

Varuna — dievs — visuma valdnieks, kosmisko likumu sargs un gudrības iemiesojums.

Vasu — dievības — dabas parādību personificējumi.

vēdas — hinduisma svētās grāmatas. Vārdu *vēda* skaidro kā «dievišķās zināšanas». Sacerētas t. s. vēdiskajā sanskritā 15.—10. gs. p. m. ē. Ir četras vēdas: «*Rigvēda*», «*Jadžurvēda*», «*Sāmavēda*» un «*Atharvavēda*». «*Rigvēda*» ir himnu apkopojums, «*Sāmavēda*» — dziesmu apkopojums, «*Jadžurvēda*» — upurēšanas rituāla noteikumu apkopojums («jadžus» nozīmē — upurēšanas formula), «*Atharvavēda*» jeb «*Ātharvana*» — buramo vārdu apkopo-

jums. Visautoritatīvākā un senākā ir «*Rigvēda*», kurā ietilpst 1028 himnas dažādiem dieviem. (Sk. arī Ievadu.)

vidjā — zinātne (zināšanas) par dieviem.

Višnu — viens no mūsdienu hinduisma vadošās dievu triādes (līdz ar *Brahmu* un *Šivu*). Pazīstams ar daudziem iemiesojumiem (*avatārām*). Starp tiem populārākie: eposa «*Rāmājana*» galvenais varonis *Rāma*, dievs — gans *Krišna*, arī *Buda*. Vēdiskajā literatūrā *Višnu* loma nav liela, taču viņš personificē saules enerģiju.

Višvadevas — divpadsmit (vai trīspadsmit) dievības, kuras cēlušās no *Višvas*.

Vritra — sausuma un slihta laika dēmons, kuru nogalināja *Indra*.

SATURS

Priekšvārds. Jānis Kalniņš	5
Ievads. Viktors Iobulis	6
RIGVĒDA (atsevišķas himnas). No sanskritoloģes	
<i>Tatjanas Jeļizarenkovas parindeņiem atdzejojis</i>	
<i>Vitauts Ļūdēns . . . . .</i>	<i>34</i>
I.5. Indram	34
I.7. Indram	35
I.27. Agni	36
I.29. Indram	38
I.50. Sūrjam	39
I.81. Indram	40
I.97. Agni	42
I.113. Ušas	43
I.124. Ušas	45
I.154. Višnu	47
II.15. Indram	47
III.59. Mitrām	49
III.61. Ušas	50
VII.75. Ušas	51
VII.89. Varunam	52
VII.103. Slavas dziesma vardēm	52
IX.7. Somam	53
X.18. Bēru dziesma	55
X.34. Spēlmaņa dziesma	57
X.112. Indram	58
X.117. Devīgumam	60
X.119. Somas piedzērušā dieva slavas dziesma sev	61
X.129. Pasaules radīšana	62
X.134. Indram	63
X.159. Sievietes slavas dziesma sev	65
X.165. Baloža noburšana	65
X.169. Govju svētišana	66
X.190. Slavas dziesma Visuma versmei	67

UPANIŠADAS. <i>Tulkojusi Guna Bērziņa</i>	69
Brihadāranjaka upanišada (fragmenti)	70
Chāndogja upanišada (fragmenti)	89
Taitirīja upanišada (fragmenti)	128
Svetāšvatara upanišada (fragments)	132
Išā upanišada	135
Prašna upanišada (fragments)	136
Māndūkja upanišada	141
Jogatatva upanišada (fragments)	142
MANU LIKUMI. <i>Tulkojusi Guna Bērziņa</i>	143
II nodaļa (fragmenti)	144
III nodaļa (fragmenti)	151
IV nodaļa (fragmenti)	153
V nodaļa (fragmenti)	156
VI nodaļa (fragmenti)	158
VII nodaļa (fragmenti)	159
VIII nodaļa (fragmenti)	160
IX nodaļa (fragmenti)	168
X nodaļa (fragmenti)	174
XI nodaļa (fragmenti)	178
XII nodaļa (fragmenti)	184
DHAMMAPADA. <i>Tulkojusi Guna Bērziņa</i>	187
1. Jamakavaga jeb Pāru teicienu nodaļa	188
2. Apamādavaga jeb Nodaļa par nopietnību	190
3. Čitavaga jeb Nodaļa par domu	190
4. Puphavaga jeb Nodaļa par puķi	191
5. Bālavaga jeb Nodaļa par mulķi	192
6. Panditavaga jeb Nodaļa par gudro	193
7. Arahantavaga jeb Nodaļa par arahatu jeb svēt- vīru	194
8. Sahasavaga jeb Nodaļa par tūkstoti	195
9. Pāpavaga jeb Nodaļa par ļaunumu	196
10. Dandavaga jeb Nodaļa par sodu	197
11. Džarāvaga jeb Nodaļa par vecumu	198
12. Atavaga jeb Nodaļa par pašu	199
13. Lokavaga jeb Nodaļa par pasauli	200
14. Budhavaga jeb Nodaļa par <i>budhu</i> jeb apskaid- roto	201
15. Sukhavaga jeb Nodaļa par laimi	202
16. Pijavaga jeb Nodaļa par tīkamo	203
17. Kodhavaga jeb Nodaļa par dusmām	204
18. Malavaga jeb Nodaļa par apgrēcību	205

19. Dhammathavaga jeb Nodaļa par taisno	206
20. Magavaga jeb Nodaļa par ceļu	207
21. Pakinnakavaga jeb Nodaļa par visu ko	209
22. Nirajavaga jeb Nodaļa par pekli	210
23. Nāgavaga jeb Nodaļa par ziloni	211
24. Tanhāvaga jeb Nodaļa par alku	212
25. Bhikhuvaga jeb Nodaļa par <i>bhikhu</i>	214
26. Brāhmanavaga jeb Nodaļa par <i>brahmani</i>	216

SUTANIPĀTA. *Tulkojusi Guna Bērziņa* 219

Uragavaga jeb Cūskas grāmata 220

2. Dhanijasuta jeb Suta par Dhanijas pievēršanu mācībai	220
3. Khagavisānasuta jeb Suta par degunradzi	222
4. Kasibhāradvādžasuta jeb Suta par zemnieka Bhāradvādžas pievēršanu mācībai	225
6. Parābhavasuta jeb Suta par zaudējumu	227
7. Vasalasuta jeb Suta par nepieskaramo	229
8. Metasuta jeb Suta par labvēlību	232
9. Hemavatasuta jeb Suta par <i>jakhas</i> Hemavatas pievēršanu mācībai	233
10. Ālavakasuta jeb Suta par <i>jakhas</i> Ālavakas pievēršanu mācībai	235
11. Vidžajasuta jeb Suta par miesu	236
12. Munisuta jeb Suta par <i>muni</i>	237

Cūlavaga jeb Augstā grāmata 239

2. Āmagandhasuta jeb Suta par apgānīšanos	239
3. Hirisuta jeb Suta par satīcību	240
4. Mahāmangalasuta jeb Suta par lielāko svētību	241
9. Kimsīlasuta jeb Suta par pienācīgu uzvešanos	242
10. Uthānasuta jeb Suta par rosīgu dzīvošanu	242
13. Sammāparibhādžanijasuta jeb Suta par istenu sevis turēšanu	243

Mahāvaga jeb Lielā grāmata 244

8. Sallasuta jeb Suta par bultu	244
10. Kokālijasuta jeb Suta par āvu	246
11. Nālakasuta jeb Suta par <i>Budhas</i> mācekļa gudrā <i>isi</i> Asitas māsasdēla Nālakas pievēršanu mācībai	248

Athakavaga jeb Būtības grāmata 249

1. Kāmasuta jeb Suta par iekāri	249
2. Guhathakasuta jeb Suta par alkatību	250
5. Paramathakasuta jeb Suta par iedomību	251

7. Tisameteijasuta jeb Suta par Tisas Meteijas pievēršanu mācībai	252
8. Pasūrasuta jeb Suta par Pasūras pievēršanu mācībai	252
12. Čulavijūhasuta jeb Suta par augstāko patiesību	253
Pārājanavaga jeb Aiziešanas grāmata	255
7. Upasīvamānavapuča jeb Godātā Upasīvas jautājumi	255
11. Kapamānavapuča jeb Godātā Kapas jautājumi	256
14. Uđajamānavapuča jeb Godātā Uđajas jautājumi	256
Glosārijs. Sastādījis Viktors Iobulis	257

ИНДИЙСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

Древнейший период

Рига «Звайгзне» 1985

На латышском языке

Составитель Виктор Ивбулис
Перевод стихов Витаута Людена
Перевод прозы Гуны Берзини
Художник Мара Рикмане

INDIESU LITERATORA

Vissenākais posms

Sastādītājs Viktors Ivbulis

Redaktors R. Krautmanis
Māksl. redaktors J. Sitnieks
Tehn. redaktore I. Bledava
Korektore V. Fridrihsone

ИБ № 2330

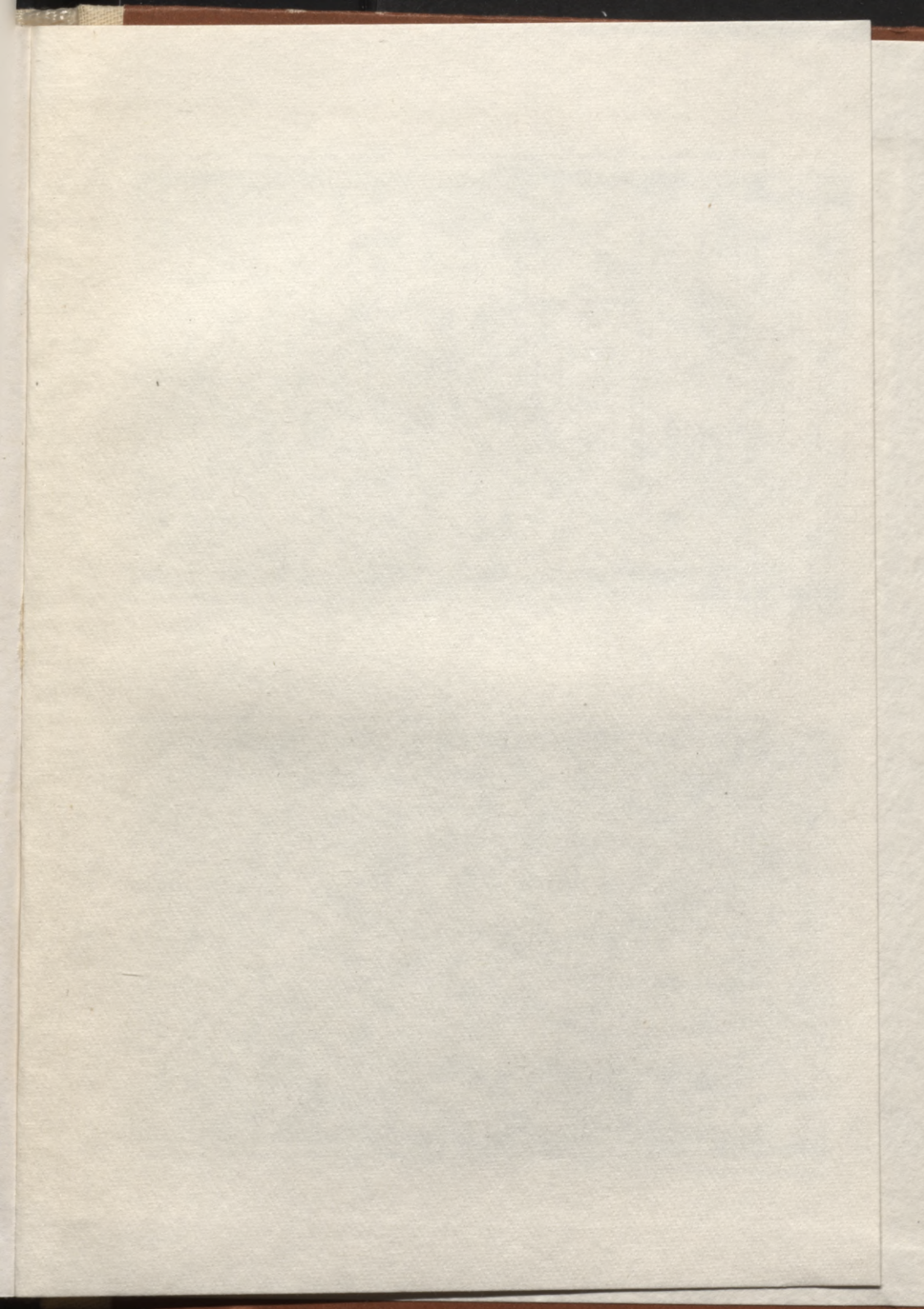
Nodota salikšanai 25.11.83. Parakstīta iespiešanai 08.01.85.
Formāts 60×84/16. Tipogr. papīrs Nr. 1. Literatūras garnitūra. Augstspiedums. 15,82 uzsk. iespiedl., 16,76 uzsk. krāsu novilk., 16,20 izdevn. l. Metiens 18 000 eks. Pasūt. Nr. 2111. Cena 1 rbl. 60 kap. Izdevniecība «Zvaigzne», 226013, Rīgā, Gorkija ielā 105. Izdevn. Nr. 6307/L-105. Iespiesta Latvijas PSR Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības lietu komitejas tipogrāfijā «Cīņa», 226011, Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40. Vāks iespiests Rīgas Paraugtipogrāfijā, 226004, Rīgā, Vienības gatvē 11.

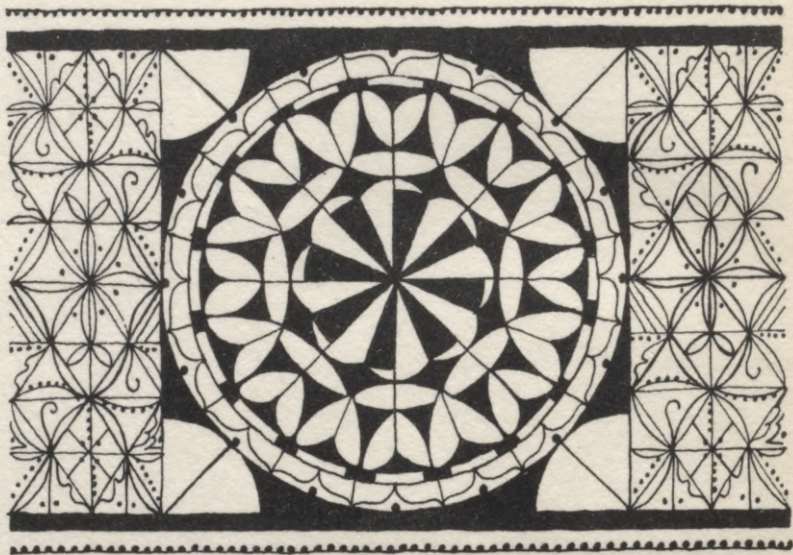
Indiešu literatūra: Vissenākais posms / Sast. un ievadu
In 143 sarakst. V. Ivbulis; Priekšvārdu sarakst. J. Kalniņš; Tulk.
V. Lūdēns un G. Bērziņa; Il. M. Rikmane. — R.: Zvaigzne,
1985. — 270 lpp., il.

Krājumā ievietoti populārāko senindiešu literatūras pieminekļu vai to fragmentu tulkojumi: «Rigvēdas» galvenās himnas, vairāku upanišadu fragmenti, «Manu likumu» un «Sutanipātas» fragmenti, budisma literatūras izcilākais sacerējums «Dhammapada» (pilnībā). Grāmatu ievada plašs sastādītāja ievads, kas raksturo minēto literatūras pieminekļu nozīmi un rašanās apstākļus; to noslēdz glosārijs, kur izskaidroti specifiskie un mazpazīstamie vārdi.

470300000—016
I M 802(11)—85 118.84

84.5In

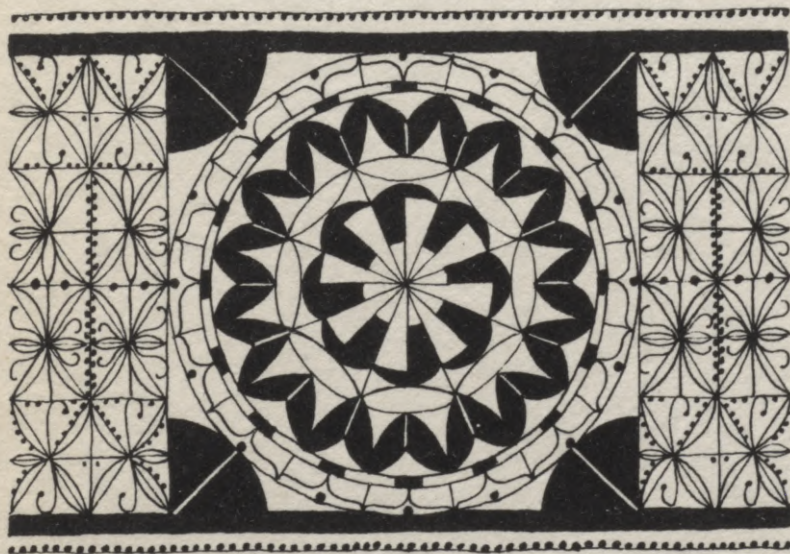

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0307022788

1 rbl. 60 kap.